2
Hikâye

Refik Halid Karay

Gurbet Hikâyeleri
Yeraltında Dünya Var

İNKILÂP

Refik Halid Karay

Gurbet Hikâyeleri
Yeraltında Dünya Var

Gurbet Hikâyeleri - Yeraltında Dünya Var / Refik Halid Karay

Sertifika No: 10614

Dizgi Ümit Yavuz
Sayfa tasarım Derya Balcı
Kapak tasarım Okan Koç
Redaksiyon Ayşegül Oral
Yayına hazırlayan Aslıhan Karay Özdaş

Kapakta kullanılan fotoğraf Karay Ailesi albümünden alınmıştır.

ISBN: 978-975-10-2981-2

10 11 12 13 14 9 8 7 6 5 4 3 2

Baskı
İNKILÂP KİTABEVİ BASKI TESİSLERİ

İNKILÂP
Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay Sk. No. 8
34196 Yenibosna - İstanbul
Tel : (0212) 496 11 11 (Pbx)
Faks : (0212) 496 11 12
posta@inkilap.com
www.inkilap.com

Refik Halid Karay

Gurbet Hikâyeleri
Yeraltında Dünya Var

hikâye / roman

İNKILÂP

Refik Halid Karay

1888 yılında Beylerbeyi'nde Serveznedar Mehmed Halid'in oğlu olarak doğan Refik Halid'in anne tarafı Kırım Giraylarına dayanmaktadır; baba tarafı ise 18. yüzyıl sonlarında bir kolu Mudurnu'dan İstanbul'a göçen Karakayış ailesindendir. "Galatasaray Sultanisi" ve "Mekteb-i Hukuk"ta okuyan yazar, Meşrutiyet sıralarında gazeteciliğe başlamıştır. Kısa sürede hiciv yazılarıyla üne kavuşmuş, "Fecri Âti" edebiyat topluluğunun kurucularından olmuştur. "Kirpi" adıyla yazdığı taşlamaları ve siyasal yazıları sonucu İttihat Terakki hükümetince Anadolu'nun çeşitli illerinde beş yıl sürgüne gönderilmiş, ancak I. Dünya Savaşı'nın son yılı İstanbul'a dönebilmiştir. Dönüşünde Robert Kolej'de öğretmenlik, Sabah gazetesi başyazarlığı, iki kez Posta-Telgraf Genel Müdürlüğü yapan Refik Halid, bu süreçte "Aydede" mizah dergisini çıkarmıştır.
Siyasal yazıları ve görüşleri nedeniyle memleketten ayrılmak zorunda kalan yazar, Halep'e yerleşerek yayımladığı "Vahdet" gazetesindeki yazıları ve çalışmalarıyla Hatay'ın Türkiye'ye bağlanmasına katkıda bulunmuştur. 1938'de yurda dönen Refik Halid, dergi ve gazetelerde günlük yazılar yazmış ve 20 kadar roman kaleme almıştır.

Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e uzanan zaman dilimini, güçlü gözlem yeteneği ve dilinin zenginliğiyle farklı türlerdeki eserlerine taşıyan Refik Halid, Memleket Hikâyeleri'nde Anadolu gerçeğini; Gurbet Hikâyeleri ve Sürgün gibi eserlerinde, derin memleket hasretini edebiyatla buluşturmuştur. Yazarın, Ago Paşa'nın Hatıratı, Kirpinin Dedikleri gibi mizah eserlerinde; Bir Avuç Saçma, Makyajlı Kadın gibi kroniklerinde; Minelbab İlelmihrab ve Bir Ömür Boyunca adlı hatıratlarında, çok yönlü ve renkli anlatımı, sosyal-siyasal ortamın resimlendirilmesini sağlar. Anahtar, Nilgün, İki Cisimli Kadın, 2000 Yılın Sevgilisi, Bugünün Saraylısı gibi romanlarında ise sürükleyici kurgular içinde tasvir yeteneğiyle yaratıcılığını birleştirerek, genel olarak bireysel ilişkileri ve özel olarak da kadın-erkek ilişkilerini mekân-zaman boyutlarında derinlemesine ele alır, romanların geçtiği dönem ve mekânlara ait ince detaylara yer vererek anlatımını zenginleştirir.

18.7.1965 tarihinde İstanbul'da ölen yazar Refik Halid, muhalif kaleminin keskinliği, temiz İstanbul Türkçesi, renkli anlatımı, tasvir gücü ve yaratıcılığıyla, Türk edebiyatının en güçlü isimlerinden biridir.

Kitap yayına hazırlanırken yapıtın edebi niteliği göz önünde tutularak yazarın özgün anlatımı korunmuş, gençlerin de yararlanması amacıyla bazı sözcükler dipnotlarla açıklanmıştır.

GURBET HİKÂYELERİ

YARA

Güneş çoktan batmıştı; fakat çiftlik gene, sabah oluyormuş gibi, şevkini kaybetmeyen bir aydınlık içinde, kuş cıvıltılarıyla dolu, gölgesiz, hüzünsüzdü.

Sıcak iklimlerin akşamlarında, zaten, bizim sabahlarımızda duyulan neşe daha doğrusu, bir hayata, rahata giriş keyfi vardır. Gözlerinizin çiğ ışıktan ve göğsünüzün nefes darlığından kurtulacağını düşünerek bir şeyler yapmak, bir zevke hazırlanmak istersiniz. Ben de emirerine dam üstünde nargilemi hazırlatmıştım, kahvemi bekliyordum; birden avluya dört atlı girdi, dört silahlı Bedevi...

Bu dediğim tarihte Sultan Hamit'in Suriye'deki çöl çiftliklerinden birinde müdürdüm. O zamanlar böyle yerlere subaylardan kâhya, askerlerden korucu gönderilirdi; aşiret Araplarının akınlarına karşı koymak için...

Gelenlerin en yaşlısı, kısrağından inip karşıma dikildi. Sordum:

"Hayrola, ya Şeyh?"

Mesele her zaman olan işlerden: İki aşiret, bir gazve[1] esnasında çarpışmışlar, bu dört kişi güç bela baskından kurtulup bana sığınmış, geceyi geçirmek istiyorlar.

---

1 gazve: cenk, savaş

Dördü de silahlarını bırakıp etrafıma, damın toprak zeminine çömeldiler. Yaşlısı maşlahlıydı; öbürleri sadece birer entari giymişlerdi; abonoz saçları upuzun, örülü ve cıvık yağlıydı; kulaklarından demir halkalar sarkıyordu. Bunlar konuşmuyorlardı; dişleri bembeyaz ve gözleri simsiyah parlayarak bizi dikkatle dinliyorlardı.

Ne konuşacaktık? Şammar aşiretinin kaç çadırı, Hadidilerin kaç koyunu vardı?...

Bir aralık karşımdaki gencin birisi hafifçe inledi. Şeyh sordu:

"Hasta mısın?"

"Hayır."

"Yaralı mısın?"

"Galiba!

Ve omzunu işaret etti,

Ere seslenip feneri getirttim. Oralarda fener ve lamba ancak böyle işlerde, mühim sebepler oldukça kullanılır. Ay olmasa da yıldızlar yakından pırıldaşır; yıldızlar bile örtülse gene gökte ışık yerine geçen bir cila parlar. Bedevi'nin sırtına baktık. Sol tarafından bir kurşun yemiş. Kan, içine sızmış olacak ki entarisi boyanmamış. Yalnız yaranın ağzında kurumuş kahve telvesini andıran pıhtılar birikmiş; güneşten kerpiç kesmiş olan kan pıhtıları...

"Kurşun içeride kalmış!" dedim.

Şeyh başıyla tasdik etti. Sonra hiçbir şey demeden erin elinden feneri aldı, avluya indi. Yere eğilmiş, uzun uzun, bir şeyler aradığını yukarıdan görüyorduk.

Neden sonra geldi: Bir çürük değnek parçası ve mundar bir paçavra ile...

Yoğurt süzdüğümüz eski, çürük torbadan atılmış bir parça...

Bu paçavrayı değneğe iyice; sıkıca sardı; dişleriyle bir de düğüm yaptı.

"Zeytinyağı bulunur mu?"

"Olacak..."

Gençlerden birine döndü, bir şeyler söyledi. O, aşağı indikten biraz sonra burnuma mutfaktan yana, tavada yakılan bir zeytinyağı kokusu geliyordu.

Anladım ki bir ameliyata hazırlanıyoruz.

Yaralının sırtından entarisini çektiler. Şeyh benden çakımı istedi ve uzun ağzını açıp birden yaranın içine daldırdı. Bir kavunun bereli, acı yerini oyup nasıl atarsak öyle yaptı. Fakat bu parçanın elyafı bedenden tamamen ayrılmamıştı ki çektiği zaman çıkmadı; altından lastik bağlara takılı imiş gibi çakının ucundan kayıp tekrar yaradaki yerine girdi. Çekip koparmak lazım gelmişti; hem de epeyce asılarak...

Yaralı "Of!" bile demedi; sadece, omzunu, şöyle, bir sinek konmuş gibi oynatmıştı. Şeyh buna bile kızdı:

"Ayıp!" dedi. Genç taş kesildi.

Şimdi Şeyh'in iki parmağı - kirli, kara tırnaklı kadit parmakları - yaranın içine paslı bir kıskaç, bir kerpeten gibi sokulmuştu. Kurşunu bulmuş, yakalamış olacaktı ki yerinden oynatmak için tıpkı çekiçsiz ve kesersiz nasıl bir tahtadan çivi çıkarmaya uğraşırsak, öyle, iki tarafa sallamaya, ırgalamaya başladı. Sonra büktü... Sağa büktü, sola büktü. Her büküşünde yaradan koyu, kalın bir kan tabakası kabarıyordu. Sönük petrol ışığının altında katran gibi görünen ve sı-

caklığı duyulan bir kan tabakası... Sade sıcaklığı değil, öğürtücü kokusunu da duyuyordum. Çocukluğumun Kurban Bayramı kokusu!

Şeyh, yere, ayaklarımızın altına bıraktığı deminki tıkacı eline aldı; ben gözlerimi istemeyerek kapadım. Açtığım zaman bu tıkaç yaranın içinde idi; belli ki biraz güçlükle girmişti, zor işliyordu. İşliyordu diyorum; zira Şeyh'in merhametsiz eli bunu taş ocaklarında barut deliği açanların küsküsü gibi sert, granit sırtına bir tarafına daldırıp daldırıp çıkarıyor ve her çıkarışında etrafa kan, pıhtı zifosu serpiştiriyordu. Bir aralık kan fazlalaştı. Tıkanmış bir musluk yalağına nasıl bir tel veya değnek soktuğunuz zaman, aşağıdan yer bulamayan su taşarsa, öyle mecrasız bir kan kabartısı...

Bu kan yavaş yavaş azaldı, duruldu, kesildi.

O zaman Şeyh yaralıya ilk defa, şefkatle hitap etti:

"Sabret evlat!"

Bedevi genci cevap vermedi, "Gık!" demedi, hatta kımıldamadı, bir adalesi bile titremedi. Anladım ki müthiş bir şey olacak! Bu iş de oldu: İsli tavasıyla kaynar zeytinyağını getirmişlerdi; yağ pek ustalıklı bir şekilde, bir damlası etrafa sıçratılmadan, dar ağızlı bir şişeye hunisiz mayi aktarılır gibi, yaraya ağır ağır boşaltıldı.

Zavallı Bedevi buna da dayanmaya çalıştı. Fakat sonunda bir:

"Ya Allah!" dedi, diz üstü çöktü.

Ben, bozuk Arapçamla, ora dilini takliden; "öldü" manasına:

"Mut!" diye haykırdım.

Şeyh cevap verdi:

"Halas!"[1]

Ertesi sabah uyandığım vakit dört at ve dört Bedevi duruyordu. Gazveciler veda ve teşekkür için beni bekliyorlar.

Yaralı belki solgundu, süzüktü, ateş içindeydi. Fakat bu Bedevilerin rengini, halini sezmek o kadar güçtür ki... Elimi öptü; yalnız şunu söyledi:

"Şu bindiğim kısrağım gebedir; yavrusu senindir!"

Kısrağına atlarken ona kimse yardım etmedi. Arkalarından baktım. Dördü de dik, dinç görünüyorlardı; dördü de keyifli gibi idiler. Ben kızıl kanlı, yaraya dökülünce yanık et kokusu veren kaynar zeytinyağını düşünüyor, dişlerimi sıkıyordum.

* * *

Siz o tayı görmeliydiniz... Ha, evet söylemeyi unuttum: Vakadan[2] üç sene sonra, ben çiftlikte yokken bir Bedevi gelip bir tay bırakmış, "Paşaya vaat etmiştim, kendisi bilir!" demiş, gitmiş.

Paşa dediği benim... Daha o zaman teğmendim. Fakat Bedevi'nin gözünde bir Türk subayı daima paşadır.

Şişli, 1938

---

1 halas: kurtuluş, kurtulma

2 vaka: olay

ESKİCİ

Vapur rıhtımdan kalkıp, ta Marmara'ya doğru uzaklaşmaya başlayınca yolcuyu geçirmeye gelenler, üzerlerinden ağır bir yük kalkmış gibi ferahladılar:

"Çocukcağız Arabistan'da rahat eder," dediler, hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olanların uydurma neşesiyle, fakat gönülleri isli, evlerine döndüler.

Zaten babadan yetim kalan küçük Hasan, anası da ölünce uzak akrabaları ve konu komşunun yardımıyla halasının yanına, Filistin'in ücra bir kasabasına gönderiliyordu.

Hasan vapurda eğlendi; gırıl gırıl işleyen vinçlere, üstleri yazılı cankurtaran simitlerine, kurutulacak çamaşırlar gibi iplere asılı sandallara, vardiya değiştirilirken çalınan kampanaya bakarak çok eğlendi. Beş yaşında idi; peltek, şirin konuşmalarıyla de güvertede yolcuları epeyce eğlendirmişti.

Fakat vapur, şuraya buraya uğrayıp bir sürü yolcu bıraktıktan sonra sıcak memleketlere yaklaşınca kendisini bir durgunluk aldı: Kalanlar bilmediği bir dilden konuşuyorlardı ve ona İstanbul'daki gibi:

"Hasan gel!"

"Hasan git!" demiyorlardı; ismi değişir gibi olmuştu.

Hassen şekline girmişti:

"Taal hun ya Hassen," diyorlardı, yanlarına gidiyordu.

"Ruh ya Hassen..." derlerse uzaklaşıyordu.

Hayfa'ya çıktılar ve onu bir trene koydular.

Artık anadili büsbütün işitilmez olmuştu. Hasan köşeye büzüldü; bir şeyler soran olsa da susuyordu, yanakları pençe pençe, al al olarak susuyordu. Portakal bahçelerine dalmış, göğsünde bir katılık, gırtlağında lokmasını yutamamış gibi bir sert düğüm, daima susuyordu.

Fakat hem pürnahıl[1] çiçek açmış, hem yemişlerle donanmış güzel, ıslak bahçeler de tükendi; zeytinlikler de seyrekleşti.

Yamaçlarında keçiler otlayan kuru, yalçın, çatlak dağlar arasından geçiyorlardı. Bu keçiler kapkara, beneksiz kara idi; tüyleri yeni otomobil boyası gibi aynamsı bir cila ile kızgın güneş altında, pırıl pırıl yanıyordu.

Bunlar da bitti; göz alabildiğine uzanan bir düzlüğe çıkmışlardı; ne ağaç vardı, ne dere ne ev! Yalnız ara sıra kocaman kocaman hayvanlara rast geliyorlardı; çok uzun bacaklı, çok uzun boylu, sırtları kabarık, kambur hayvanlar trene bakmıyorlardı bile... Ağızlarında beyazımsı bir köpük çiğneyerek dalgın ve küskün arka arkaya, ağır ağır yumuşak yumuşak, iz bırakmadan ve toz çıkarmadan gidiyorlardı.

Çok sabretti, dayanamadı, yanındaki askere parmağıyla göstererek sordu; o güldü:

"Gemel! Gemel!" dedi.

Hasan'ı bir istasyonda indirdiler. Gerdanından, alnından, kollarından ve kulaklarından biçim biçim, sürü sürü

---

1 pürnahıl: süs ağacı gibi baştan aşağı

altınlar sallanan kara çarşaflı, kara çatık kaşlı, kara iri benli bir kadın göğsüne bastırdı. Anasınınkine benzemeyen, tuhaf kokulu, fazla yumuşak, içine gömülüveren cansız bir göğüs...

"Yâ habibî! Yâ aynî!"

Halasının yanındaki kadınlar da sarıldılar, öptüler, söyleştiler, gülüştüler. Birçok çocuk da gelmişti; entarilerinin üstüne hırka yerine elbise ceket giymiş, saçları perçemli, başları takkeli çocuklar...

Hasan durgun, tıkanıktı; susuyor, susuyordu.

Öyle, haftalarca sustu.

Anlamaya başladığı Arapçayı, küçücük kafasında beliren bir inatla konuşmayarak sustu. Daha büyük bir tehlikeden korkarak deniz altında nefes almamaya çalışan bir adam gibi tıkandığını duyuyordu, gene susuyordu.

Hep sustu.

Şimdi onun da kuşaklı entarisi, ceketi, takkesi, kırmızı merkupları[1] vardı. Saçlarının ortası, el ayası kadar sıfır makine ile kesilmiş, alnına perçemler uzatılmıştı. Deri gibi sert, yayvan tandır ekmeğine alışmıştı; yer sofrasında bunu hem kaşık çatal yerine dürümleyerek kullanmayı beceriyordu.

Bir gün halası sokaktan bağırarak geçen bir satıcıyı çağırdı.

Evin avlusuna sırtında çuval kaplı bir yayvan torba, elinde bir ufacık iskemle ve uzun bir demir parçası, dağınık kıyafetli bir adam girdi. Torbasında da mukavva gibi bükülmüş bir tomar duruyordu.

---

1 merkup: sarı meşinden yapılan bir çeşit ayakkabı

Konuştular, sonra önüne bir sürü patlak, sökük, parça parça ayakkabı dizdiler.

Satıcı, iskemlesine oturdu. Hasan da merakla karşısına geçti. Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki... Şaşarak, eğlenerek seyrediyordu: Mukavvaya benzettiği kalın deriyi iki tarafı keskin incecik, sapsız bıçağıyla kesişine, ağzına bir avuç çivi dolduruşuna, sonra bunları birer birer, İstanbul'da gördüğü maymun gibi avurdundan çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk mıhlayışına, deri parçalarını, pis bir suya koyup ıslatışına, mundar çanaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu. Susuyor ve bakıyordu.

Bir aralık nerede kimlerle olduğunu keyfinden unuttu, dalgınlığından ana diliyle sordu.

"Çiviler ağzına batmaz mı senin?"

Eskici başını hayretle işinden kaldırdı. Uzun uzun Hasan'ın yüzüne baktı:

"Türk çocuğu musun be?"

"İstanbul'dan geldim!"

"Ben de o taraflardan... İzmit'ten!"

Eskicide saç sakal dağınık, göğüs bağır açık, pantolonu dizlerinden yamalı, dişleri eksik ve suratı sarı, sapsarıydı; gözlerinin akına kadar sarıydı. Türkçe bildiği ve İstanbul taraflarından geldiği için Hasan, şimdi onun sade işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı. Göğsünün ortasında, tıpkı çenesindeki sakalı andıran kırçıl, seyrek bir tutam kıl vardı.

Dişsizlikten peltek çıkan bir sesle tekrar sordu:

"Ne diye düştün bu cehennemin bucağına sen?"

Hasan anladığı kadar anlattı.

Sonra Kanlıca'daki evlerini tarif etti; komşunun oğlu Mahmut'la balık tuttuklarını, anası doktora giderken tünele bindiklerini, bir kere de kapıya beyaz boyalı hasta otomobili geldiğini, içinde yataklar serili olduğunu söyledi. Bir aralık da kendisi sordu:

"Sen niye buradasın?"

"Bir kabahat işledik de kaçtık!"

Asıl konuşan Hasan'dı, altı aydan beri susan Hasan... Durmadan, dinlenmeden, nefes almadan, yanakları sevincinden pembe pembe, dudakları taze, gevrek, billur sesiyle biteviye konuşuyordu. Aklına ne gelirse söylüyordu. Eskici hem çalışıyor, hem de, ara sıra "Ha! Ya? Öyle mi?" gibi dinlediğini bildiren sözlerle onu söyletiyordu; artık erişemeyeceği yurdunun bir deresini, bir rüzgârını, bir türküsünü dinliyormuş gibi hem zevkli, hem yaslı dinliyordu; geçmiş günleri, kaybettiği yerleri düşünerek benliği sarsıla sarsıla dinliyordu.

Daha çok dinlemek için de elini ağır tutuyordu.

Fakat, nihayet bütün ayakkabılar tamir edilmiş, iş bitmişti. Demirini topraktan çekti, köselesini dürdü, çivi kutusunu kapadı, çiriş çanağını sarmaladı. Bunları hep aheste aheste yaptı.

Hasan, yüreği burkularak sordu:

"Gidiyor musun?"

"Gidiyorum ya, işimi tükettim."

O zaman gördü ki, küçük çocuk, memleketlisi minimini yavru ağlıyor... Sessizce, titreye titreye ağlıyor. Yanaklarından gözyaşları birbiri arkasına, temiz vagon pencerelerindeki yağmur damlaları dışarının rengini geçilen manzaraları

içine alarak nasıl acele acele, sarsıla çarpışa dökülürse öyle, bağrının sarsıntılarıyla yerlerinden oynayarak, vuruşarak içlerinde güneşli mavi gök, pırıl pırıl akıyor.

"Ağlama be! Ağlama be!"

Eskici başka söz bulamamıştı. Bunu işiten çocuk hıçkıra hıçkıra, katıla katıla ağlamaktadır; bir daha Türkçe konuşacak adam bulamayacağına ağlamaktadır.

"Ağlama diyorum sana! Ağlama!.."

Bunları derken onun da katı, nasırlanmış yüreği yumuşamış, şişmişti. Önüne geçmeye çalıştı ama yapamadı, kendisini tutamadı; gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların, Arabistan sıcağıyla yanan kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici, döküldüğünü duydu.

Şişli, 1938

ANTİKACI

Otomobili ikide bir durdurup erkek, çocuk, kadın, kimi görürsek soruyorduk:

"Antikacı Şeyh Efganî'nin evi bu sokakta mıdır?"

Yanımdaki adam Lübnan'da belediye müsteşarlığında bulunan bir delişmen Fransızdı; zengindi, şarka unvan almak için gelmişti; ibrik koleksiyonu yapıyordu. Halep'e bu şeyhin şöhretini işiterek koşmuş, bir gece evvel kermeste tanıştığımız sırada, bana, ertesi gün beraber aramaklığımızı teklif etmişti. İçki ahbaplığı bu ya, peki demiştim.

Neden sonra, işaret edilen bir kapının tokmağını vuruyorduk.

İçeriye girer girmez beni bir şaşkınlıktır aldı: Ta kapı yanından başlayarak karmakarışık bir eşya yığını, leğenler, ibrikler, kandiller, kâseler, yazılı taşlar, boyalı camlar, tuğla parçaları yerlere serilmiş, duvarlara asılmış, rafları doldurmuş, merdiven basamaklarına kadar sıralanmıştı.

Kapı iple çekilerek açıldığı için bizi karşılayan yoktu; fakat yukarıdan bir ses geliyordu:

"Tafaddalu!"

Bir şey düşürmemeye, bir şeye basmamaya ve çarpmamaya dikkat ederek ahşap ve gıcırtılı merdivenlerden çıktık;

sahanlık da tıka basa doluydu. İkinci katta kapıları açık üç oda göründü; üçüncüde eşya ve hırdavat tavanlara kadar taşmıştı.

Sesin geldiği tarafa yürüdük. Yer minderlerinde, antikalara gömülü gözlüklü bir adam oturuyordu; saçı sakalına karışmıştı; başında türbe çuhası renginde, koyu yeşil bir kumaş sarılmış acayip bir külah ve sırtında koyun pöstekisinden kolsuz bir hırka vardı. Yanındaki küllü bakır mangalda, birbiri üstüne konmuş çay ibrikleri dumanlanıyordu.

"Tafaddalu!"

Fakat yerinden kalkmadı; eşyalar arasında bize birer tahta kahve iskemlesi gösterdi. Oturmaya cesaret edemeyen arkadaşım sordu:

"İbrikleri görmek istiyorum."

Kötü bir Fransızca ile öteki cevap verdi:

"Dolaşıp bakınız, arayınız, beğendiğinizi getiriniz, uyuşuruz."

Daha iyi bir muamele görmek ümidiyle belediye müsteşarı dedi ki:

"Sizi bana, yüksek komiserlik başkâtibi tavsiye etti."

"Teşekkür ona... İyi müşterimdir, inek ve öküz çıngırağı toplar. Beş bin çeşit çıngırağı olduğunu söylüyor. Bütün Avrupa ve Asya'da kullanılan çıngırakları tamamlamış; yakında Afrika ve Okyanusya'yı aramaya başlayacak! Yalnız Afganistan'dan kendisine seksen yedi parçasını ben sattım. Çıngıraklar içinde deveninkiler en kıymetsizidir. En değerlileri yak çıngıraklarıdır, Tibet'te... Yak denilen hayvan 2000 metre irtifadan aşağıda yaşayamaz."

Antikacı Şeyh, bunları söyledikten sonra, odaları "Geziniz, seçiniz!" manasına eliyle işaret etti ve önündeki kitabı okumaya koyuldu. Ben yerimden kımıldamadım; zira ibrik hakkında hiçbir fikrim yoktu; bildiklerim eskiden baba evinde kullanılan sarı leğen ibrik ve adi bakır ibriklerdi. Hepsinin de ağızları, nedense, şiş karınlarının altından başlardı; testilerle farkları da buralarındaydı.

Fransız oda oda gezmeye başladığından, sakalına rağmen çok genç görünen Şeyh Efganî ile karşı karşıya kalmıştım; bir müddet etrafımdaki tozlu topraklı, eğri büğrü, yamru yumru, kırık mırık, çarpuk çurpuk eşyaya baktım; nihayet bıktım; şimdi antikacının yüzünü seyrediyordum.

Gayet muntazam, hatları nazik, teni beyaz ve mat bir çehre; gözleri adeta mavi ve saçları sarışın, ensesinde gür ve pembe bir kan tabakasının kuzey insanlarını ve Anglosaksonları hatırlatan feyzini[1] görmekteyim. Bu renge cenupta ve Asya'da rastlanmaz. Zihnimden Afganistan'a ait bütün malumatımı geçirmekteyim. Bir yerde okumuştum: "Afgan dağlıları sarışın ve mavi gözlüdürler, bu itibarla da etnograf mütehassısları için çok meraklı bir mevzu teşkil ederler."

Ben, böyle dikkatli dikkatli yüzüne bakıp düşünürken, birdenbire Şeyh'in gözleri üzerime çevrildi. Hoşlandığını anlatan bir bakış... Bir an için mavi, tatlı rengin içinden, yanar ispirtoya tutulmuş bir iğne kızıllığı geçmişti. Bunu belli etmemeye çalıştığını sezdim; gülümsüyordu ama, bana bir hoşnutsuzluk çökmüştü. Düşündüğümü açıkça söylemeyi tercih ettim; Fransızca: "Afganistan'ın dağlık ahalisinden olmalısınız," dedim, "sarışın ve mavi gözlüsünüz..."

1 feyz: bereket, bolluk

Ferahladığını zannettim. Bu sefer candan gülerek:

"Evet... Galabadlıyım. Siz nerelisiniz?"

"Türkiyeli."

Mavi gözler yüzüme dikildi, kaldı. Bu adam, şüphesiz benden hazzetmiyor; aramızda ilk dakikadan itibaren bir antipati hasıl olmuştur; konuştukça, tanıştıkça bu, artacaktır.

Her zaman dikkat etmişimdir; Açık ve dürüst iş yapmayanlar benden ürkerler, göz göze gelmekten çekinirler; huzurum onlar için hiçbir zaman hoşlandırıcı olmaz. Zahir, derim, yüzümde kolayca aldatılacak bir adam olmadığımı belli eden bir şey var, derinleştirici ve teferruata nüfuz etmeye istidatlı[1] bir bakış... Bu bakışta bir "Görüyorum!" manası...

Fakat, hakikaten, bu, böyle midir? Hadsiz, hesapsız tecrübelerimle anlıyorum ki kim bakışlarımın karşısında kaçamak, çekingen davrandıysa ve ben de bir "Kabımda olamamak" diye anlatabileceğim bir huzursuzluk duydumsa, o adamın sonunda dürüst olmadığı meydana çıkmıştır. Seyahat, edebiyat ve politika hayatı esnasında rastladığım tipler hep bu neticeyi verdi.

Öyle olmakla beraber, Şeyh'in sükûtundan sinirlenerek sormaya devam ettim:

"Antikaları siz mi gezer toplarsınız?"

"Kendim de toplarım, başkaları da getirir... Afgan'da, İran'da, Irak'ta, her tarafta ortaklarım vardır."

"Demek ara sıra gezersiniz... Hindistan'a, Tibet'e filan? Türkiye'ye de gider misiniz?"

---

1 istidat: yetenek

Gözleri çoktan gene kitabına çevrilmiştir; başını kaldırmadan cevap veriyor:

"Çok az gezerim, Türkiye'ye de hiç ayak basmadım."

Acaba?...

Bu sırada belediye müsteşarı içeriden seslendi:

"Geliniz aziz dostum, geliniz; bir ibrik buldum ki..."

Kalktım. Yürürken arkamdan o bir çift mavi gözün, kitap sayfalarından ayrılıp beni dikkatle seyrettiğine hüküm vermiştim. Birden döndüm ve tahminimde haklı olduğumu anladım: Zira Afganlı Şeyh'in gözlerini anlatamayacağım bir mana ile bana dikili bulmuştum.

Alışveriş bittikten sonra, antikacı bize ufacık billur kadehlerden yeşil çay ikram etti. Yeşil çay sıcağa, susamaya karşı en mükemmel devaymış.

"Biz Afganlılar çayı çok severiz."

Biraz geçti; gene o söylüyordu:

"Biz Afganlılar çaydan bıkmayız."

Ve bana öyle geliyordu ki, Şeyh bu "Afganlı" kelimesinde fazla ısrar ediyordu. Mamafih doğru söylemek lazım: Beni meraka, vesveseye düşüren bu noktaları o zaman şuurla, vazıh[1] bir surette öğrenmemiştim. Bütün onları aradan on sene geçtikten sonra, şimdi anlatacağım bir tesadüfle hatırlıyor, on sene evvel müphem[2] olarak duyduğum hislerin değerini bu tesadüfün tesiriyle kıymetlendiriyordum.

Bana öyle gelir ki, seçme adamlar; bir hadise karşısında sadece -benim gibi- müteessir olanlar, müphem şeyler duyup ruhlarından incinenler değildir; teessürle beraber bir

1 vazıh: açık, net
2 müphem: belirsiz

hüküm verebilenlerdir. Soğuktan veya sıcaktan nebatlar da teessür duyarlar; fakat korunamazlar, tesirinde kalmakla yetinirler.

Yeni aldığı antikaları sevinçle bağrına basan arkadaşıma arabada dedim ki:

"Sevimsiz bir adam bu Şeyh... Ne dersiniz?"

Sözüme ehemmiyet bile vermedi:

"Hele siz şu ibriğe bakınız, Emevi devrine ait ne değerli bir eser!"

Ben diyemedim ki:

"O herifin gizli bir rolü var, hatta Afganlı bile değildir!"

* * *

Filistin vakasının başlangıcındaydı; Mısır dönüşü Kudüs'teki King David Oteli'nde yol arkadaşlarımla beraber akşam viskisi içiyorduk. Masaların çoğunda İngiliz subayları oturuyordu; kapıdan bir yenisi girdi.

Bu geleni gözüm ısırıyordu. "Nereden görmüştüm acaba," diyordum, "işgal zamanı İstanbul'da mı? Kahire'de mi? Vapurda veya trende sivil kıyafette mi?"

Sonra, birden, aklımdan yeşil tülbentli bir külâh, bir darmadağınık saç sakal, bir çift inatçı, çiğ, sevimsiz mavi göz geçti. Subayla karşı karşıya gelmemek için iskemlemin yerini usulcacık değiştirdim.

Bir sır sezdiğini belli etmek, böyle, sokaklarında serseri kurşunların dolaştığı ve sabahleyin köşe başlarında ölülerin sıralandığı yerde akıllı işi olmasa gerekti.

Fakat Suriye'ye dönünce, Şeyh efendiyi sormaktan kendimi alamadım.

"Çoktan memleketine gitti," dediler, "yerine kardeşini getirtti, şimdi eşyayı satan odur. Kendi halinde saf bir delikanlı!"

Ama bu sefer antikaları görmeye gidecek olan herhalde ben değildim!

Şişli, 1939

TESTİ

O gün şehre inecektim.

Oturduğum yayla Akdeniz'e bakan yüksek bir sırtta idi; kenarı fıstık çamlarıyla süslenmiş bir ufacık, akçıl, kayalık Lübnan köyü... Bu koyu nefti, terütaze, cilalı ve tombul fıstıklar, dağların çıplak, sıcak karnı altında -siyah, hür ve kabarık- nü tablolardaki bir tutam gölge kadar göz alır, göze batar, kuytuluk tesiri yapardı.

Ucuzluğuna bakarak dört kişilik otomobillerde yer bulmayı tercih ederdik. Dediğim gün şoförün yanına yerleşmek imtiyazı, çok şükür bana müyesser oldu.[1] Şükrettiğimin sebebini şimdi anlayacaksınız. Zaten ne olsa şoförün yanı iyidir; arka tarafta üç kişi, haşır neşir olsunlar. Siz önde, kaptan mevkiinde gibisinizdir; onlara eliniz, eteğiniz sürünmez, tenezzül edip başınızı bile çevirmeyebilirsiniz. Bu vaziyet bana hapishanedeki siyasi ve adi mahkûmları hatırlatır: Bir dam altında, bir yolun yolcusu oldukları halde, gene birbirlerine ne kadar uzaktırlar...

Uğradığımız ikinci köyün pınarlı kahvesinde bizi telaşlı bir kalabalık durdurdu. Arkada boş kalan tek yere, ortaya, iki eliyle gırtlağını tutan bir genç adam bindirdiler. Her

1 müyesser olmak: gerçekleşmek, mümkün olmak

dağlı Lübnan genci gibi siyahça fesinde henüz kalıpçının sıcağı ve fırçası sezilen, lacivert kostümlü biri... Bu adam konuşamıyordu. "Ga! Ga! Ga!" diye tek hecelerle bir şeyler anlatmak istiyordu.

İlkönce, aklıma onun bir deli olması ihtimali geldi. Belki de arkadakiler de aynı şeyi düşünmüş olacaklar ki hep bir ağızdan sorduk:

"Nesi var?"

Birçok ses cevap verdi, anlamak kabil mi? Sıcak iklim, Akdeniz kenarı ve liman halkı, Latinleşmiş halk böyledir; yaygaracı, telaşçı, bol hareketli ve gevezedir. Cevap vermek hususunda bile birbirlerini geçmek istediler, mallarını beğendirmek isteyen ayak satıcısı gibi bir lafazanlık, bir ağız kalabalığı ki... Neden sonra işi öğrendik: Gırtlağını iç tarafından bir eşek arısı sokmuş.

"Bu arıyı nasıl yutmuş?"

"Su içerken!"

Lübnan'ın yabancısı olan sanır ki bardaktaki arıyı görmemiş, yutuvermiş. Hayır, böyle değil! Lübnan köylerinde suyun içiliş şekli bizimkine benzemez: İlk gittiğiniz zaman bir yerde, bir kır kahvesinde veya köylü evinde su istediniz mi, önünüze minimini bir toprak testi getirirler, kenarında ufacık, tenasüpsüz[1] emziği olan bir akçıl testi... Sakın bardak beklemeyiniz, bardak kullanılmaz. Fakat testiye de dudak dokundurmak ayıptır, yasaktır. O halde? O halde siz bu testiyi sağ elinizle yukarıya, başınızı geçecek bir yüksekliğe kaldıracaksınız, ağzınızı havaya açacaksınız ve uzaktan hesaplı şekilde suyu gırtlağınıza dökeceksiniz!

---

1 tenasüp: orantı, uygunluk

Yapılır iş mi bu? Alışkanları "lık lık! lık lık!" öyle kolay içerler ki... Dökülen su, yanında hava payı olan bir huni imiş gibi ağızlarından geçer ve boğazlarında düğümlenmeden midelerine zahmetsizce iner, Beyrut'ta, ikinci derecedeki lokanta masalarında, böyle su içmeye alışmışlara mahsus testilere rast gelirsiniz, sızan suları altlarındaki kâselere birikmiş sıram sıram testiler...

Acemisi bunu kullanamaz: Yukarıdan tazyikle gelen su ağzında kalır, bir türlü gırtlak boğumlarından geçemez, taşar, göğsünüzden aşağı inip gömleğinizi sırsıklam bırakır. İçtiğinizi farz edelim. Ya suyun lezzeti? Bunu, dilinize ve damağınıza dokunmadığı için duyamazsınız. Hintyağı ve Karlsbat tuzu içmek için fena şekil değil!

Dudak, dokundurduğunuz testiyi hemen kırarlar. Zahir, hastalık geçer korkusuyla... Bardak kullanmamak da gene bu korkudan, biraz da su kıtlığı çekilen o fakir, taşlık yerlerde su ve para tasarrufundan dolayı olacak.

İşte otomobile bindirdikleri genç, anlattığım şekilde su içerken, testinin içine girmiş olan kocaman bir eşek arısı, tazyikle emziğin dar ağzından fırlamış, gelip gırtlağa, belki de gırtlağın son boğmağına yapışmış. Yapışmış ve sokmuş. Arı çıkmış ama iğnesi ve zehiri içeride... Ekmek, bal, yoğurt, çiğ kıyma, falan filan yutturmuşlar faydası yok... Acı artıyor ve fenası, gırtlak şişiyor, örtülüyor.

Acele şehre, doktora gidecek.

"Eh," dedik, "elbette orada bir çaresini bulurlar" ve yola düzüldük. Bir aralık arkamdakilerde konuşma sesleri fazla yükseldi, döndüm: Hasta ağzını havaya kaldırmış, bir karış

açık, tıpkı hayalî bir testiden su içiyormuş gibi yutkunmaya çalışıyor, belli ki yutkunamıyor.

Yanındakiler:

"Nefes alamıyor!" dediler.

Evet, nefes alamıyordu; boğulacaktı, boğulmak üzere idi. Şoföre:

"Çabuk! Çabuk!" diye bağırdık. Fakat altımızdaki eski bir Ford, yokuşlar eğri, büğrü, dimdik ve minare boyu uçurumlarla dolu... Bunu düşününce kendi emrimizden kendimiz ürktük; bu sefer de:

"Yavaş," diye haykırıştık.

Ben yarım yamalak Arapçamı bırakıp Türkçe söylüyordum, o kadar telaşa düşmüş, yerimi, yanımdakileri unutmuştum.

Hastanın demin kıpkızıl olan yüzü morarıyor, gözleri büyüyor, dikleşiyordu; burun delikleri de ağzı gibi açılmıştı, gerilmişti, kurumuştu. Yanındakiler kravatını, gömleğinin düğmelerini çözmüşlerdi, göğsü sık sık kabarıp iniyordu. Yani bütün bir boğulma manzarası...

Nihayet çehre çivitle boyanmış, şiş, alçılı, korkunç, başı belirsiz bir aktar maskesine döndü; eğreti bir şey oldu. Asıl yüzü, biraz evvel kanı işleyen, damarları atan, adalesi oynayan yüze yabancılığını yadırganlığını görüyordum. Bana öyle geliyordu ki maskenin altında rahat, canlı, genç çehre, hâlâ vardır, saklıdır, şöyle açıvermek kabil olsa.

Şüphe yok, hasta Beyrut'u bulamayacaktı.

Yol üstü, büyükçe bir köyde, bir doktor tabelasına rastlayınca durduk. Hemen atladım; ben atladım. Zira arkadaki-

ler artık yarı katılaşmış olan vücudu kollarından bırakmıyorlardı.

Kapıyı çaldım, arkasında biri bekliyormuş gibi çarçabuk açıldı, bir papaz, uzun boylu, simsiyah vakarlı bir papaz göründü, sordum:

"Doktor burada mı?"

Ağır ağır, kilise sesiyle cevap verdi:

"Burada idi... Biraz evvel Allah'ın davetine icabet etti.[1] Ruhu istirahatte olsun, amin!"

Bütün tüylerim ürperdi, elimle arabayı ve arabadakini gösterebildim.

"Rahat etmesine dua edeceğim birisi de orada!" der gibi... Sonra önüme, ardıma, yanıma bakmadan koşmaya başladım. Öyle sanıyordum ki, ben de gırtlağımda bir arı iğnesi ve yüzümde o çivit renkli maskeyi taşıyordum; ben de korkunç ve yarı ölüyüm.

Fakat, tuhafı, akşamüzeri aynı köyden ve aynı kahvenin önünden yüreğim atarak neşesiz eve dönerken baktım, sabahleyin ölüsünü taşıdığımız yaşta bir genç, toprak testisini havaya kaldırmış, ağzını bir karış açmış. "Lık lık! Lık lık!" keyifle, korkusuz, düşüncesiz su içiyor.

Emin olunuz, bütün bildiğimiz hayvanların içinde en ihtiyatsız ve en ibret almazı insandır.

Şişli, 1939

1 icabet etmek: uymak, katılmak

FENER

Benî Hamra aşiretinden Ebu Ali, o gün, ömründe ilk defa olarak, kırk yedi yaşında, bir kasaba yüzü görmüştü; Rakka'ya gelmişti.

Çarşı ortasında şaşırıp kaldı.

Kaç tane kasap dükkânı, kebapçı, fırın vardı? Dünyanın etini, ekmeğini buraya yığmışlardı; halk birikmiş, yemekle, almakla bitiremiyordu. Kumaş toplarının çokluğuna da hayret etti; birbiri üstüne kat kat bütün aşiretler giyinse tükenir şey değildi. Renklere de akıl erdiremedi; bunları yağmur mevsiminde gökte gördüğü ebekuşağının[1] her çizgisinden boy boy, biçim biçim boyamışlardı. Niçin? Niçin bu kadar örtünmeli ve neden siyahla beyazdan başka renklere rağbet göstermeliydi?

Hükümet konağına da uğradı; büyüklüğüne, ille merdivenlere ve o ikide bir öten zillere, çömelip uzun uzun, şaşkın şaşkın baktı.

Sonra sersemleşmiş bir halde dönerken pazar meydanında önüne bir çerçici sergisi çıktı; yüz çeşit eşya dizilmiş bir yer sergisi... Bunun önüne de ak entarisiyle kara maşlahını toplayıp çöktü.

---

1 ebekuşağı: gökkuşağı

Ne varsa, havandan, firketeden, saç maşasından ızgaraya kadar sordu. Çerçici sabırlı bir Süryani idi. Hepsine cevap veriyor, tariflerini yapıyordu. Nihayet bir şey kaldı: Tek cam gözlü bir parlak kutu:

"Bu nedir?"

"Acibe!"

"Neye yarar?"

"Şurasını çekince ışık salar."

Ve sürmesini itti, tek gözün camı ışıldadı; sürmesini geri aldı, aydınlık kesildi.

Ebu Ali hayran kalmıştı.

"İnsanın elini yakmaz mı?"

"Yakmaz."

Parmağını ihtiyatla dokundurdu, soğuk buldu.

"Işığı tükenmez mi?"

"Tükenmez."

Ebu Ali cesarete geldi, sürmeyi kendisi çekti, ampul yandı; geriye tepti, ışık söndü.

"Kibrit de istemez mi?"

"İstemez."

Derin derin, kederli kederli düşünmeye koyulmuştu. Neden sonra sordu:

"Kaç mecidiye bu?"

"Sana ikiye olur. Kaymakam beye dörde sattım."

İki mecidiye, yani çürük para hesabıyla elli kuruş. Bedevi için çok para idi; üstüne üç daha koysa kabilenin incisi Kalsum'u alırdı. -Onun Kalsum telaffuz ettiği bu kadın ismi bizim Gülsüm'ümüzdür; zaten şöhretli Mısır muganniyesi-

nin[1] adı da Ümmükalsumdur, Ümmügülsüm değil.- Daha fenası yanında, uçkuruna bağlı yalnız on tane ikilik gümüş para vardı. Bütün serveti, yani istenilen bedelin yarısı!

Gene düşünmeye koyuldu. Bir aralık dikkat etti: Öteki beriki, kadın ve erkek müşteriler, serginin önünde durup pazarlık ediyorlar ve çok defa uyuşup eşyayı eksiğine alarak memnun gidiyorlardı.. Fakat Ebu Ali bu işe alışkın değildi; ömründe çarşıda bir mala ilk müşteri oluşuydu. Bir de için-de ufak bir düğüm duruyordu: Niçin bu adamlar o güzel fenere -kibritsiz yanıp ışığı tükenmeyen, is ve duman verme-yen fenere- alıcı çıkmıyorlardı.

Şüphesi arttığından tekrar sordu:

"Ateşi sahih,[2] eksilip bitivermez mi?"

Satıcı Katolik Süryani'ydi, tekrar yalan söylemiş olma-mak için sadece:

"Demin anlattık ya!" cevabını verdi ve akşam yaklaştı-ğından eşyasını toplamaya koyuldu.

Öteki uçkurundaki ilmiği çözmeye başlamıştı. Süryani aldırmaz görünüyordu; fakat bekliyordu. On adet ikiliği, gözüyle, daha bezin içinde iken uzaktan saydı. Bedevi'nin bunları, yan yana yere dizmesi bitince cebine attı ve feneri çenesiyle işaret etti:

"Al!"

Ebu Ali bir mal sahibi olduğunu yüreğinin bayıltıcı şe-kerlenmesinden sezdi; evlendiği ve deve aldığı zaman da böyle olmuştu: Kalbi İngiliz seyyahının vaha başında unutup

1 muganniye: kadın şarkıcı
2 sahih: doğru, gerçek

bıraktığı ıslak sabun kalıbı gibi göğsünün içinde kapaklaşmıştı; başka tarafa kayıp gideceğe benziyordu.

"Binbir gece kıssasındaki Alaaddin'in feneri şimdi bende!" diye düşündü.

Zira sihirli fener hikâyesini, bütün urban gibi o da kulaktan bilirdi.

İşte, Ebu Ali böyle bir sevinçle, batan güneşin kızıllığında Fırat'ı tulumla geçti, feneri ıslanmasın diye, başı üstünde, kefiyesinin ageline[1] sımsıkı sarılı olarak... Sonra çölü tuttu, seher vakti çadırına ulaştı.

Üç gün sonra haber verdiler: Benî Hamra aşiretinden biri beni görmek istiyormuş; bu aşiret bize yardımcı, itaatli idi; "Gelsin!" dedim. O sırada Estersuvar[2] bölüğü kumandanı olarak Badiye'de bulunmakta idim. Badiye diye Fırat'ın batı sahiline derler. Badiyettüşam... Yanıma Ebu Ali'yi soktular.

"Esselamünaleyküm ya bâşâ," dedi, "büyük bir derdim var."

Ve koynundan elektrik fenerini çıkardı, karakolun tahta masasına koydu.

"Işığı tükendi, çaresini ancak sen bulursun."

Hikâyesini de, söylediğim gibi, anlattı.

Estersuvar bölük kumandanı, Meşrutiyet'ten evvel, Badiye'de güneşi bile geri çevirmeye kadir bir üstün adam sayılırdı; "Şakkülkamer" mucizesi onun için hiçti. Gazetelerde okuduğuma göre şimdi, mesela bir Aneze aşireti reisi yüksek komiserlerle, başvezirlerle düşüp kalkıyor, bir masada yiyor, bir otomobilde geziyormuş; Emir unvanını almış,

---

1 agel: Arap erkeklerinin kefiye üzerine bağladıkları, yünden örülmüş kalın bağ
2 estersuvar: katırlı süvari

mebus çıkıyormuş, hükümete kafa tutuyormuş... Ben onun dedesini Çavuş Şebinkarahisarlı Kara Ömer'in katırı önünde, yayan, on beş saat yürütür; Deyrizor'a mutasarrıfın[1] huzuruna gönderirdim!

Ebu Ali'nin fenerini elime aldım, evirdim, çevirdim baktım pili kaymış... Çekmecenin içinde, kendisine göstermeden, bir kâğıtla sıkıştırdım; yandı.

"Al!"

Aldı; sürgüsüne bastı, sihirli ışık belirdi. Ebu Ali şaşmadı; benim bunu yapacağıma o kadar emindi ki...

"... Fakat," diye ilave ettim, "tılsım koydum. Her gün, iki defa güneş doğmadan ve batar batmaz Sultanın ömrüne dua etmeyi unutursan söner. Hem bir daha da yanmaz."

"Allah yensuru sultanına!"

Ebu Ali bir daha yanıma gelmedi. Elbette pil tükenmiş, yahut ampulün teli yanmış, fener, muhakkak sönmüştür. Sönmüştür ama o, padişah duasında kusur ettiğine inanarak kabahati kendisinde bulmuş ve onun için de korkusundan bir daha yanıma çıkmak cesaretini gösterememiştir.

Haddine mi düşmüş? Kızıverirsem kendisini değil, şeyhini bile kırk katırın kuyruğuna bağlatır, masallardaki gibi kırk parça ederdim!

Şişli, 1939

---

1 mutasarrıf: Tanzimat'tan sonra Osmanlı'da sancak yöneticisi

ZİNCİR

İşsiz, güçsüz kaldığım gurbet ellerinde köşe pencerem, kendimce Abdülhak Hamid'in "Kürsü-i temaşa" sı yerine geçerdi.

Yabancı memleketlerde bir kasabaya sokulup uzun müddet yaşamaktaki azabın ne olduğunu bilir misiniz? Beş on gün çarşı sokak gezdikten sonra, tanıdık çehre, alışabileceğiniz yer bulamamaktan bezer, odanıza girer, yalnızlığın içine sinersiniz.

Çam dallarında sallanan bir tırtıl torbası gibi kafanızın içi mütemadiyen, gece gündüz kıvrılıp bükülen soğuk temaslı düşüncelerle dolu, hareketli, ağır, yüklüdür.

Can sıkıntısının bir sesi vardır; bunu ancak, böyle bir zamanda, o gurbet odasında duyarsınız: Eski mobilyaların tahtalarını dişleyen gizli kurtların biteviye çıkardığı kemirici, işleyici ses... Birden eskiyiveren gönlünüzde bu kurdu ve bu sesi işitirsiniz ve oyduğu delikten incecik tozların içinize biriktiğini duyarsınız.

Şayet iradesiz bir adamsanız az zamanda çürüyüp çökmeniz pek mümkündür.

Ben çökmemek için köşe penceresinden ayrılmazdım; köşe penceresinden dünyayı seyrederdim.

Köşe penceresinden seyretmek insana mübalağalı bir fikir gibi görünür. Bir pencere, nihayet bir sokağı, birkaç sokağı görebilir. Bir sokak ise dünyanın kaç milyarda biridir?

Fakat böyle düşünmemeli: Büyük Okyanus'tan aldığınız bir bardak su, o geniş denizin tirilyonda biri değildir; ama bütün o ummanda mevcut unsurların bu minimini kadehte tam bir terkibi[1] mevcuttur. Hatta kadehe de lüzum yok... Bir damlası bile deniz hakkında bize ilmi bir fikir vermeye yetişir.

Başka cihetten düşünülürse, Okyanus'u bir bardak veya kaşık içinde daha fenni daha sahici olarak görebiliriz: Azı ve ufağı incelemek elbette çoğu ve büyüğü tetkikten kolaydır; kolay ve doğrudur.

Köşe penceresini, işte, ben, bu itibarla insan çevresinin bir damlası üstüne çevrilmiş bir mikroskop camı sayarım. Baktığınızı sanki büyütür. Rasathaneler nasıl gökleri ve yıldızları temaşa[2] için havaya uzanmış birer fen gözü ise köşe pencereleri de yeri ve yerde yaşayanları seyre yarar, zemine eğilmiş birer tecrübe gözlüğüdür.

Onun içindir ki, penceremden sokağa kendimize bakmayı, göğe dalıp kalmaya tercih ederim. Bu basit teleskobun önüne geçip insanlarla hayvanları tetkik en hoşlandığım eğlencelerin başında gelir.

Karşımdaki komşum yabancı subayın buldok cinsi bir köpeği vardı. İri kafalı, koca enseli, iki dişi daima meydanda, yanakları kof ve sarkık, burnu çökük, aksi bir köpek...

---

1 terkip: birleşim
2 temaşa: izleme, seyir

Bana buldok suratı; bütün dişleri söküldükten sonra acemi bir dişçiye tam takım diş yaptırıp da çene kemikleri çökerek çehresi tanılmayacak şekle giren eski somurtkan memur tiplerini hatırlatır.

Buldok, değişiklik olsun diye, sanki asıl yüzüne korkunç, gamlı, bedbin[1] bir karnaval maskesi geçirmiş bir köpektir. Dikkat ederim, bu iğreti kara suratı düşürmemek ister gibi boynunu dimdik tutar.

Komşumun buldoğu suratına, gördüğüm maskelerin en sertini, en titiz gösterişlisini asmıştı. Dünyaya parçalanıp yok edilecek lüzumsuz, zararlı, iğrenç bir şeymiş gibi kin ile, anarşist gözü ile bakıyordu.

Günde iki kere Senegalli izbandut bir nefer -kardif kömüründen halkolmuş,[2] et ve adalesi ziftle yoğrulmuş bu yarı insan- onu zincirinden sıkı sıkı tutup hava aldırmaya çıkarıyordu.

Fakat ne zorlukla... O köpek, koskoca, simsiyah adamı, adeta, iri şilepleri çekip götüren römorkörler gibi sürüklüyordu.

Hayvan, daima, soluk soluğa, kulaklar dimdik, gözler fırıl fırıl ve çehre hiddetinden karmakarışık, bumburuşuk!

Zincirden boşanıverse, şüphesiz, önüne insan ve hayvan ne gelirse, neresi gelirse, hemen mengene gibi tuttuğunu bırakmaz, sert yaylı, çenesinde parçalandığını, koptuğunu göreceğiz. Hele bir kedi, bir köpek geçmiyor mu, Juju hırsından boğuluyor. Ne havlamalar, ne ulumalar, ne inlemeler!

---

1 bedbin: kötümser
2 halkolmak: yaratılmak

Zavallı Senegalli, bir türlü söyleyemediği "j" leri değiştirerek:

"Susu! Susu!" diye ne kadar bağırsa, hatta belindeki kayışla vursa nafile...

Juju kıyamet koparıyor, hırlıyor, eşiniyor, atılıyor, zapt edilmez bir hale geliyor. O zaman, çaresiz, çeke çeke, koparır gibi tekrar eve sokuyorlar. Balkondan uzanan penyuvarlı[1] ve dağınık saçlı bir frenk karısı, ıslak köpek tüyü gibi koktuğu vehmini[2] veren etekleri havalanarak iltifat ediyor:

"Juju! Juju! Şeri..."

Ve sokağın sükûneti de geri geliyor.

Kendi kendime soruyorum:

"Bir gün, zinciri kopuverince ne olacak? Acaba ne kıyametler kopacak?"

Nihayet, bir gün, bu korktuğum, beklediğim, merak ettiğim hadise vuku buldu; Juju'nun zinciri, zencinin elinde kaldı. Köpek mancınıktan kurtulan bir taş gibi fırlamış, bir an içinde gözden kaybolmuştu. Arkasından yetişemediler, gittikçe uzaklaşan ve sokaklar arasında gittikçe sönerek akseden havlamalar, o kadar!

"Buldok" kasabayı altüst etmeye gitmişti; kimbilir ne facialar işitecektik?

Halbuki öyle olmadı:

İki gün sonra Juju'yu zincirinde çok sakin gördüm. Demek ki dönmüş veya bulunmuştu ve muhakkak ki daha azılı yerli köpeklere rast gelmiş, el sillesini tatmış, yersiz, yurtsuz kalmış, Hanyayı Konya'yı öğrenmiş, açlığı denemiş, Sene-

---

1 penyuvar: bir tür sabahlık

2 vehim: kuruntu

galli bekçisini penyuvarlı gözcüsünü arkasında bulamayınca bütün azgınlığını, kaba sığmayan öfkesini bırakmış, sünepeleşmişti.

Hava almaya çıkardıkları zaman, artık, hürriyet eskisi kadar ona cazibeli görünmüyordu; zinciri tahammül edilmez bir yük gelmiyordu.

Hatta, daha sonraları, neferin yanında bağsız dolaşmaya koyuldu; ayakları dibinde zincirsiz ve uslu yürüyor, dünyaya filozof gözüyle, hiddetle değil, düşünceli bakıyordu. Bu gözler, anlamaya başladığı dünyayı artık tartıyordu.

O eski korkunç mahluk, zinciri çıkınca, basbayağı bir köpek olmuştu. Evvelce yanına yaklaşamayan mahalle çocukları, etrafını sarıyorlar:

"Susu! Susu!" diye alay ediyorlardı.

Aldırmıyordu bile... Zira bütün heybetini, kahramanlığını o kopmayacak sandığı zincire borçlu idi.

Eminim ki Juju'nun gamlı gözlerinden ara sıra, uzak, şanlı bir hatıra gibi bu zincir geçiyor, köpek, zincirini arıyordu.

Halep, 1935

GÖZYAŞI

Yeni tuttuğu hizmetçi kadına dedi ki:

"Dilin Anadolu'ya benzemiyor. Rumelili misin sen?"

"Erfiçe köylerindendim. Alnımın yazısı imiş, buralara düştüm."

Anlıyor ki vaktiyle sarışın imiş, mavi gözlü imiş. Şimdi saçlar küçük aktar dükkânı bebeklerinin ne kıla, ne de ota benzeyen, dokunsanız hışırdayacağını sandığınız cansız, kuru, soluk rengini, şeklini almış. Gözleri eski şekerlenmiş şuruplar kadar donuk, fersiz, katı, suyu çekilmiş... Dibe çökmüş bir gam tortusu. Bu kadar kuru, kabuğa benzeyen göze hiç rastlamamıştı. Belli ki bu kadın akşam rakısı zamanında, onun zevkini kaçıracak.

İçinden:

"Bir başkasını bulunca savarım!" dedi.

Fakat hikâyesini dinlediği için savamadı:

Balkan Harbi kopunca, hududa çok yakın olan köyde, bir akşamüstü şu korku yayılmış: Düşman geliyor!

Bu gelen o zamanki düşman din ve ırz düşmanıdır da... Müslüman erkeği süngüleyecek ve Müslüman kadınını kirletecek. Bütün köy halkı mal, mülk ne varsa bırakıp kaçmaya

karar veriyor; bir anda at, öküz, araba, firar için ne vasıta varsa hepsi hazır oluyor.

Dul Ayşe de hazırdır; bir atın üstündedir. Terkisinde, beş yaşındaki oğlu, belinden sımsıkı sarılmış, önünde üç yaşındaki kızı bir kuşakla dizlerinden eğere bağlı, kucağında bir yaşına basmayan yavrusu uykuda...

Tepelerden, ara vermeyen, soluk aldırmayan bir yağmur iniyor; kış başlangıcı yağmuru... Biliyorlar ki bu böylece sürerse ovayı su basacaktır; çaylar kabaracak, nehirler taşacak, köprüler çökecek, yol, iz kalmayacaktır. Islak gece içinde, sırsıklam bir kafile, kimi yaya, kimi atla koşuyor, kaçıyor.

Öndeki ümit, ordumuza yetişmek, arkadaki korku düşman ordularına çiğnenmek!

Öne bakıyorlar: Çamur, yağmur, karanlık... Şimşek bile çakmayan koyu, değişmez bir karanlık. Arkaya bakıyorlar: Gene öyle bataklıklar, su tabakaları, gece... Dinliyorlar: Uzaklarda kabaran derenin yüklü uğultusu ve yakınlarda çamura batıp çıkan ayakların boğuk hışırtısı...

Ayşe, beline dolanan ufak kolların ara sıra gevşediğini, duyuyor.

"Uyuma Ali," diyor, "uyuma!"

Önündeki baş yavaş yavaş dikliğini kaybediyor, dizine doğru eğiliyor:

"Uyuma Emine'm," diyor "uyuma!"

Sonra kucağında kıpırdamalar başlayıp hafif ağlamalar işitince:

"Uyu ciğerim," diyor, "uyu Osman'ım!"

At ikide bir sürçüyor, kapanıyor, soluyor, kendisini toparlıyor; gömülüyor, gene silkiniyor, gene ilerlemeye çaba-

lıyor. O, yaşlı, romatizmalı, horada bir beygirdir. Toprak ise gittikçe vıcık bir hale gelmektedir. Yağmur kesilmek bilmediğinden saplanıp kalmaları veya taşan bir ırmağın akıntısına kapılarak boğulmaları ihtimali çoğalıyor.

Ayşe, yavrularına sarılarak ölmeyi, artık, atın ve kendisinin kudretsizliğine bakarak fena bulmaktadır. İçindeki en dehşetli korku şimdi budur: Atından ayrılarak üç canlı yükü ile yayan kalmak.

Nihayet bu oluyor.

Evvela çöken, sonra da başını uzatıp yan üstü uzanan, bir türlü kalkmak mecalini bulamayan attan iniyorlar; çarçabuk iniyorlar. Zira durmadan ilerleyen felaketin kafilesinden ayrı düşmek Ayşe'ye hepsinden daha korkunç geliyor.

Fakat geride kaldığını anlayıp bir müddet sıkı yürüyünce artık bu üç çocuğu birden taşımak, sürüklemek imkânı kalmadığını görüyor, hem koşuyor, hem düşünüyor: İkisini olsun kurtarmak için birini feda etmek, hafiflemek lazımdır.

Hangisini?

Ayşe, yanında dizkapaklarına kadar çamurlara bata çıka yürümeye çalışan Ali'nin minimini elini bırakmak istemiyor. Boynuna dolanan mecalsiz kolları da çözmeye cesareti yoktur. Kucağındaki ıslak, hareketsiz, sessiz bohça ona zaten cansız gibi görünüyor. Belki kendiliğinden, soğuktan, sudan, havasızlıktan, ezilmekten ölmüştür. Ananın bir ümidi budur: Yaşamadığını anlayarak, azapsız, kundağı bir tarafa, en az çamurlu, en az batak yere bırakıvermek...

Bütün o kıyamet içinde, elinden tuttuğunu ve omuzlarında taşıdığını sürüklerken kucağındakine eğiliyor, dinliyor... Ses işitmemek, hareket duymamak ümidiyle dinliyor

ve yavrusunun kısık kısık, ılık ılık ağladığını duyuyor, "Eyvah!" diyor.

Bu sırada, ilerleyen kafile, selin batıra çıkara, vura çarpa sürüklediği bir enkazdan başka bir şey değildir. Karanlığın içinde düşerek çamurlara gömülenler, üstüne basılarak ezilenler çoktur. Ayşe, hâlâ yükünü atmaya razı olamıyor. Yüzü ve vücudu belki de, yağmurdan fazla döktüğü soğuk terle ıslanmıştır. Soluk soluğadır. Dizlerinde, ayaklarını çamurdan çekebilecek kudret gittikçe azalıyor, kollarında ve boynunda öyle bir kesiklik, bir uyuşma, bir karıncalanma, nihayet bir duyamayış var ki... Gözlerini kapıyor, sol kolunun açılıp yükünü kendiliğinden bıraktığını ancak yarı anlayabiliyor.

Şimdi göğsünün üstünde başka bir yük, daha ağır fakat daha sıcak, daha canlı, soluyan ve sarılan birini hissediyor: Ali, gemi azıya almış bir atın arkasından, üzengiye takılı çekilen bir ceset gibiydi, yürümüyordu, yüzükoyun, elinden anasına bağlı sürükleniyordu. İşte o, şimdi, bağrının üzerindedir. Uzun bir hasretten sonra birbirlerine kavuşmuşlar gibi sokuluyorlar, belki seviniyorlar. Kaçma hâlâ devam ediyor, yağmur ve çamur da beraber...

Böyle birkaç saat mi, yoksa birkaç dakika mı gene koşuyorlar; koşuyoruz sanıyorlar. Ayşe tükeniyor, demin yolda bıraktıkları at gibi yere uzanıvereceğini anlayarak haykırmak, birini imdadına çağırmak istiyor. Gene koşuyor ve birden, acayip bir hafiflik, bir canlılık duyuyor, ileriye hamle ediyor.

Neden sonra anlıyor ki boynundan sarılan zayıf, ufak kollar artık yoktur: Emine de dökülmüştür.

"Çık sırtıma Ali," diyor, "iyice sarıl, sıkı sarıl, sakın gevşeme!"

Ve böyle, kanının son ateşini yakarak, kayıp düşerek, gene kalkarak, gene yuvarlanarak yağmur, ter, gözyaşı yüzünü yıkaya yıkaya, biteviye, mola vermeden, yürüyor. Ali'sini kurtarmış olmak sevinciyle. Öbür felaketlere katlanıp ümit içinde yürüyor, kafileye yetişiyor, kafilenin önüne geçiyor, kafileyi geride bırakıyor ve seher vakti ay yıldızlı bir ıslak bayrak çekili küçük bir kasabaya varıyor. Yükünü bir cephane sandığının üstüne indiriyor:

"Kurtulduk Ali," diyor. "Kalk Ali!"

Ali kalkmıyor, kımıldamıyor. Ayşe saatlerden beri bir ceset taşıdığını anlamıyor, anlamak istemiyor, hâlâ:

"Kalk Ali, kurtulduk Ali," diyor, gülümsüyor, mütemadiyen, geceki yağmur gibi dökülen coşkun gözyaşları içinde gülümsüyor...

Hizmetçi donuk, fersiz, katı, suyu çekilmiş kuru böcek kabuğu gözlerini işaret etti:

"Bey," dedi, "işte o günden beri ben ağlayamam, ağlamak istesem de bilmem ki neden, gözlerimden yaş gelmiyor!"

Şişli, 1939

KEKLİK

Köy zenginlerinden Zülfü Ağa ne zaman sorulsa avda idi.

Çocukken, ağzından dolma bir tüfekle avlandığı sırada kendi kendisini yaralamış, bir gözünü kaybetmişti. Bunun intikamını şimdi, tek gözüyle biteviye kuş peşinde dolaşarak çıkarıyordu. Fakat çocukluğunda yaptığı ilk kazalı av ona fena bir lakap takmıştı; halk arasında Kör Zülfü diye anılırdı.

Kör Zülfü, bundan kurtulmak için bir çare buldu, hacca gitti ve dönünce artık Hacı Zülfü Ağa oldu.

Bir bahar sabahı şehirde kendisine rast geldim. Tüfekleriyle, köpekleriyle heybeleriyle ve adamlarıyla otomobiline biniyordu.

"Uğurlu olsun, Hacı Ağa!" dedim.

Beni iyice görmek için sağlam gözünü yüzüme çevirdi:

"Buyur," dedi, "keklik avlamaya gidelim!"

"Dağ, tepe dolaşmaya mecalim yok," diye cevap verdim, "gripten yeni kalktım."

"Bu, öyle, bildiğin keklik avı değil... Bir "mahfazalı" yere oturacaksın, kuşlar takım takım senin önüne gelecek, atacaksın. Uşak avı mı sanıyorsun? Paşa avı!"

"'Alaca' ile mi avlayacaksınız?"

"Hayır, kancık sesiyle... Bak bahar vaktindeyiz. Bahar sade insanların değil, kuşların da aklını başından alır."

Sıcak iklimlerin ağaçsız ve kiremitsiz her taş şehri gibi tek bir renk ve değişmez bir ışık ile kaplıyız; mevsimleri içeriye sokmuyoruz. Düşündüm ki şimdi Hacı Ağa'nın gideceği yerlerde bademler çiçek açmıştır; tarlalar yeşermiştir; şurada, burada, köpüklü bulutların akisleri sallanan su birikintileri görülmekte, kurbağa sesleri duyulmaktadır. Halep'te güneş taş duvarlı ak sokakların cenderesine tıkandığı için bir nevi ışık dumanıdır; duman gibi fazla koyu, boğucu, adeta isli, göz yumdurucu ve şaşırtıcıdır. Halbuki kırlarda genişliğe serilmiş, incelmiş, renklerle yoğrularak, süzülerek elmasiyeleşmiştir.

"Giderim!" dedim.

Av yeri seçildikten sonra Zülfü Ağa emir verdi:

"Getiriniz Nazlı'yı!"

Sonra bana döndü:

"Çığırtkanın adını Nazlı koydum... Bir zamanlar keklik sekişli yosma bir Nazlı da benim ve benim gibi birçok delikanlıların canını yakmıştı!"

Biraz sonra kâhya, kucağında üstü sımsıkı örtülü bir şey taşıyarak ve yaş topraklarda düşmemeye çalışarak yanımıza geldi. Örtüyü usulcacık, sarsmadan, sallamadan ağır ağır kaldırdılar:

Kuş açık havaya çıkınca şöyle bir kabardı, ayağının birisinin tırnaklarını açarak ileriye uzattı, silkindi, kırmızı halkalı gözlerinin beyaz perdelerini aça kapaya bize baktı; hafifçe gıtgıdakladı.

Götürüp uzakta bir çalılığın arasına sakladılar.

Beklemeye koyulduk.

Dişi keklik, yeşil dekor içinde, gevrek gevrek, istekli istekli, bir operet maşukası kadar süslü ve sevimli çağırmaya başlamıştı.

Neden sonra, yamaçlardan kalın ötüşlerle birçok cevap duyuldu. Akşamüstleri kırlarda keklik sesi dinlemeyenler de tabiata yakışan en hoş nağmeyi duymamışlar demektir. Gölge düşmüş sulara, ürperen otlara, ovada sürülen dönüşüne ve havada tütsülenen bahar kokusuna yaraşan en güzel ses!

Hacı Zülfü "Hazır ol beyim!" dedi.

Dişi davetine can atan iri bir keklik çalıların arasından önümüze çıkıvermişti. Bana hırsından gerilmiş gibi göründü; pençelerinin üzerinde yürüyordu; sese doğru giderken cakalı, hovarda, haşarı bir hali vardı. Ne zarif, ne mert, ne dinç bir kuştu; her tarafından hayat taşıyordu.

Yanımdaki fısıldadı:

"Haydi!"

Tetiğe dokundum. Yerde bir çırpınma...

Böyle, bir ikinci erkek kuş geldi, bir üçüncü, bir dördüncü... Toprağı eşeleyerek, kanlar içinde, tüyleri dağıla dağıla uğrunda can verenlere dişi kayıtsızdı. Hatta sesi, bu zulümden zevk alıyor gibi gittikçe naz ve cilve kesiliyordu. İçimden susmasını istiyordum; fakat, Hacı Ağa ile uşaklarına karşı merhametli, muhabbetli, muhallebici, İstanbul çocuğu görünmekten utanıyor, vuruyordum.

Bir aralık iki erkek keklik ayrı ayrı çalıların içinden ortaya atıldılar; birbirleriyle boy ölçüştüler. Kızıl kurdelalı boyunları şişmişti; gözleri kor kesilmişti, ateş saçarak bakışı-

yorlardı. Sonra kanatlarını yere sürdüler ve homurdanarak tutuştular.

Dişi hâlâ ötüyordu; daha keyifli ötüyordu; kıkır kıkır, kıvrak kıvrak, neşeden katılarak, zevkten taşarak ötüyordu.

İşte o zaman müthiş bir şey gördüm:

Ortada üçüncü bir keklik vardı; bu keklik kavga sırasında gelmişti, tüfeğin patladığını işitmiş, kuşların vurulduğunu görmüştü. İşte bu keklik ölüm tehlikesini hiçe sayarak pençeleri üzerinde yükselmiş, göğsünü dikmiş, dişinin gizlendiği çalılığa doğru, o kahpe sesine doğru, önüne geçemeyeceği bir cinsiyet hırsıyla pervasız yürüyordu.

Onu da vurduk.

Hacı Zülfü:

"Bizim Nazlı bin altın değer!" diye övünüyordu.

Halep, 1936

AKREP

'Hadîdî' denilen en iyi cins Halep yağı toplamak için aşiretlerin yayıldığı çok temiz, çok kokulu, sıcacık otlarla kaplı bahar çöllerinde dolaşıyordum.

Yolum kasabaya uğradı.

Bir Roma harabesi üzerine yeniden kurulmaya başlanan bu çorak Badiye limanında mutasarrıf eski bir mektep arkadaşım çıkmıştı. Hukukta beraber okumuşuz. İşsizlikten, eğlencesizlikten, sohbetsizlikten bunalıyordu, yakamı bırakmadı.

İmkân olsa hükümet konağındaki odasına da benim için bir masa koyduracaktı; çalışma saatlerinde de karşılıklı oturup İstanbul'dan bahsedecektik. Uzakta kalanlar için İstanbul'un kaldırımları bozuk değildir, sokaklarda çamur ve süprüntü yoktur; tramvaylarda ve vapurlarda azap çekilmez. Musluklardan Terkos yerine kevser akar, sersemletici lodos ılık bir buse, dişleyici poyrazı bir serin nefestir. Bilhassa çölde onu konuşurken hep beyaz yelkenlerin kayıp gittiği şurup renkli denizler, avize gibi şıkırdayan pınarlar, çınar ve çitlembik gölgeleri, çilek tarlaları, fulya bahçeleri, tüy gibi ince kadınlar ve ağızlarından şekerleme kadar tatlı sözler dökülen kızlar görürsünüz.

Yalnız görmezsiniz, dokunursunuz, tutarsınız, kucaklarsınız da... Kokusunu duyar, tadını alırsınız. Leylak dalları

yüzünüze sürülür gibi olur; kadın bluzlarının kabarıklığı, sanki elinizin altına girer.

Bu hatırlayışlar o kadar canlıdır, özlüdür ve sonu o nispette acıklıdır, fütur[1] vericidir ki!

Bereket ikide bir çölde aşiret kavgaları, kanlı vakalar oluyor, diyet işleri çıkıyor, mutasarrıf ara bulmaya, sinir yatıştırmaya gidiyordu.

Bazen beni de beraber götürüyordu.

Her gittiğimiz aşiret şeyhinin ziyafetler vermesi âdetti: Halka develer, bize kuzular kesiliyordu. Yere sıralanmış kocaman lengerlerdeki kösele renkli, yarı çiğ, kızgın kokulu ve ekşi deve etlerini; kirli entarili donsuz Bedeviler bir akbaba sürüsü gibi saldırıyorlar, öyle, didikleyerek, bizi tiksindirerek yiyorlardı. Kuzular ise güzel postlarından sıyrılınca demin, kırdaki o iştah verici tombullukları, temizliklerini kaybediyorlar, kaynamaktan etleri kemiklerinden ayrılmış, yağları deşilmiş, çirkin bir şekle girerek el sürmeden öğürtü veriyorlardı.

İşte, bir gün gene böyle bir ziyafetten sonra idi, Şeyh emir verdi:

"Çağırınız Ebu Akreb'i!"

Hâlâ lenger başında deve kemiği yalamakla uğraşan bir Bedeviyi zorla yerinden kaldırdılar, üstünde ortadan yırtmaçlı bir entari vardı, murdar, delik deşik bir paçavra. Belindeki kuşağı fazla sıkmıştı. O entari altında, karnının lüzumsuzca taştığını görüyordum.

"Emret ya Emir!" dedi.

---

1 fütur: gevşeme, gevşeklik

Fakat yağlı ağzı kemikten kalan et liflerini dişlerinin arasından çekmekle, ayıklamakla, ezmekle meşguldü... Bir emir daha.

Bedevi bize baktı, sırıtıyordu. Sonra elini koynuna soktu içerde bir şey aradı, tuttu, çıkardı.

İri bir akrep... Bakalit sigara kutusu iriliğinde, o sertlikte, o renkte bir akrep. Bu akrebi tekrar göğsüne koymadı. Yere de atmadı; sol kolunun üstüne, çıplak etine oturttu.

Hayvan şöyle bir gerildi, zehirli kuyruğunu, tabii sevkiyle büktü, vücudunun üzerinden aşırdı, getirdi, kolun bir tarafına sokacakmış gibi hırsla uzattı.

Fakat vazgeçti, tekrar çekti, çevirdi ve uslu uslu, kulaklarını kısmış, dertop olmuş, bir tavşan ürkekliğiyle eski halini buldu; adeta uyudu. Gözlerim dört açılmış bakıyordum.

Ebu Akreb, elini yeniden entarisine sokmuştu. Bir akrep daha çıkardı.

Bir daha çıkardı.

İrili ufaklı, açık sarıdan tutunuz da koyu renklilerine, kuzgunî siyahlarına kadar, her elini atışında bir tane yakalıyor, koluna, omzuna, boynuna diziyor, diziyordu ve her defasında yeni çıkan akrep, ilki gibi, evvela bir sokma hareketi yapıyor, fakat kuyruğunu ete tam yaklaştırınca kendini toparlayıp duraksıyor, dönüyor, sakinleşiyordu.

Nihayet Bedevi onları satranç oyununda taş değiştirenlerin düşünceli, temkinli hareketiyle birer birer yerlerinden kaldırdı, birer birer entarisinin arasına yerleştirdi. Bir müddet, kuşakla bel arasında bu entarinin, içinden kımıldandığını, kıvrandığını, kabarıp indiğini gördük. Akrepler, muhakkak çıplak ten üzerinde kıvıl kıvıl, alıştıkları yerlerini arıyorlardı.

Sonra bu da yatıştı.

"Çadırını görünüz!" dediler.

Ebu Akreb'in haymesi[1] herkesinkinden oldukça uzakta, kaya eteğinde idi. Önümüze düştü, bir hayvanat müzesi müdürünün arkasından gider gibi şaşkın, düşünceli, oldukça ürkek ve iğrenme halinde idik. Beyaz fareler ve kobaylarla dolu bir serum müessesesinden çıkmış kadar vücudumuzda ürperme ve genzimizde yaş, ekşi bir koku duyuyorduk.

Bedevinin kuşağı arasından düşüverecek bir akrebe basmak ihtimaliyle önüme bakıyordum; sanki belimde benim de yürüyen bir şeyler, göğsüme, boynuma doğru tırmanmaya çabalayan kıskaçlı, yarı tüylü ayaklar vardı.

Ebu Akreb, kayanın başına gitti. Gelmemizi bekledi. Sonra taşı, usulca, altındakilere bir zarar vermemeye çalışarak kaldırdı. Yumuşak, ıslakça toprak üstünde bir karides sepeti dolgunluğu ve kaynaşması sezdim; cıvıl cıvıl bir hareket... Bedevi, kanarya kafesinde yumurtadan yeni çıkmış yavruları gösteren bir kuş meraklısı neşesiyle, gururuyla:

"Zıgar! Zıgar!" dedi: "Küçükleri! Küçükleri!"

Artık seyredemedim; bizi bekleyen flamalı mutasarrıf otomobiline doğru, hükümetten medet umar, ona sığınır bir adam ümidiyle, o telaşla koşmaya başladım.

Önüme Şeyh çıktı.

"Bu Allah'ın belası melun herifi hiç akrep sokmaz mı?" diye haykırdım. Sükûnetle:

"Bir kere soktu idi," dedi, "fakat sokar sokmaz akrep öldü!"

Halep, 1936

---

1 hayme: çadır

KÖPEK

Işık vursa bile içine fer düşmeyen bulanık gözlü, küçücük, sıska, yılgın bir köpekti. Kendini bildiğinden beri kuyruğunu bacaklarının arasından çıkarıp keyifli keyifli sallamak fırsatını bulamamış, gözlerinin yaşı kurumak bilmediğinden yanakları nemden kurtulamamıştı.

Tüyleri, mangal altında sırtları yanmış kedilerinki gibi kirli sarı renkte olduğundan yıkansa da temizlik hissi vermez, oynamayı öğrenmediğinden de kimseyi eğlendiremezdi. O güne kadar "Hoşt!" lara alışmıştı; ilk "Kuçukuçu!"yu Osman'dan işitti.

Osman bir kabahat işleyip yâd illere düştüğü zaman bu köpek gibi sokaklarda sürtmüş, durmuş, neşe yüzünü unutmuştu. Ona da her uzandığı kapı aralığından dilini anlamadığı adamlar "Hoşt!"a benzettiği keskin bir kelimeyle haykırıyorlar, elinde gezdirdiği kâğıt çiçeklerle Kulhüvallahi yazılı tabaklara bakmadan tersyüzü geri çeviriyorlardı.

Bu çiçekleri viraneler arasında yapıyor, bu tabakları bostan kıyılarında yazıyordu.

Bereket ki, sıcak iklimli memleketlerde, Akdeniz kıyılarında dolaşıyordu.

Bütün geçtiği yerler deniz kokuyordu ve ona bu koku besleyici geliyordu. Deniz, muz, portakal, şeker kamışı, kır-

mızı biber, kekik ve süprüntü kokuyordu. Ağaçlardaki olgun, sıcak meyvelerle yerlerdeki çürük yemiş kabukları kokusundan sersemleştiğini ve mütemadiyen bunları yemekten de içinin koflaştığını, boşaldığını duyuyordu.

Bir akşam, çit kenarında sırtüstü yatmış, kafasından neler geçtiğini fark etmeden düşünürken, kendisine birinin baktığını sezdi. Başını kaldırıp etrafını aradı.

Bir ufak köpeğin yaşlı gözleriyle karşılaşmıştı. Acıdı:

"Kuçukuçu!" diye çağırdı.

Köpek başını yana eğdi; bir kulağını dikmiş, öbürünü aşağıya sarkıtmıştı. O güne kadar işitmediği bu tatlı sözün manasını anlamaya çalışıyor, anladığına da inanmıyor gibiydi.

İşte iki bahtsız böyle tanıştılar.

Osman'ın taşlara, topraklara sürtünmekten havı dökülmüş kirli hâki ceketiyle köpeğin açlıktan sertleşip seyrekleşmiş kirli postu yan yana geldi; birbirine uydu. Her ikisinde de hasret derecesini bulmuş olan sokulma ihtiyacı çarçabuk ısınmalarına yardım etmişti.

Ayrılmaz dost oldular.

Osman kâğıttan çiçek, yazılı tabak sattı; satamadığı zaman fırından ekmek dilendi, kasaplardan kemik topladı; aşırdığı bile oldu...

Köpeğiyle konuşuyordu. O, gamlı yüzüyle, gene kuyruğu bacaklarının arasında, yanakları yaşlı dinliyordu.

Sevildiğini, sevdiğini anlatamayan, neşesini ve gönül çalkantısını belli edemeyen bir huyu vardı. Gözleri fersiz, kuyruğu hareketsiz, akar gözleriyle mahzun mahzun seviyordu. Sevinç havlaması bile bir kısık hıçkırıktan başka bir şey olamıyordu. Efendisinin arkasından hâlâ, kovulacakmış

gibi bir ürkeklikle gidiyor, dönüp hemen kaçmaya hazır bir halde çekingen, ihtiyatlı, ara bırakarak yürüyordu.

Osman bir memleketten bir memlekete geçerken köpeğini yollarda, kâh yürütüyor, kâh koltuğunun altına alıyordu. Yormaktan korkuyordu; ölüverir diye korkuyordu.

Uyurken yanında nefesini nefesine uyduran bir dert yoldaşından gene mahrum, gene tek başına kalmaktan korkuyordu; çilesine katlanıyordu.

Çok defa aç, daima yurtsuz ve yolcu, böyle iki yıl geçti. Osman'ın bütün kurduğu hülya bir kulübesi olmak ve akşam dönünce köpeğini kapısının önünde bekler bulmaktı.

Bazen iş çıkıyordu, köpeğini hanlarda bırakıyor, fakat büyük köpeklerin parçalaması ihtimaliyle gününü korkular içinde geçiriyordu. Bazen de onu bir yerde bırakmadığı için işe gidemiyordu.

Olmayacak bir ihtimale inanmıştı: Bu köpek de Osman'ın memleketinden nasılsa buralara düşmüştü; o da kendisi gibiydi, yurt hicranı çekiyor, havasına, suyuna, güzelliğine ısınamıyordu. Her şeyi garipsemişti, onun için böyle yılgın, kamburu çıkık, kuyruğu bacaklarının arasında, yaşlı gözlüydü.

Birbirlerinden hazzedişlerinin[1] sebebi de bir yurt yavrusu, bir dert ortağı oluşlarıydı.

Böyle düşündüğü için köpeğini büsbütün seviyor, onu yabancı ülkelerde tek başına bırakmaktan ürküyordu.

"Ölüverirsem ne olacak?" diye hatırından fena fikirler geçirirken, kendisinden fazla ona yanıyordu.

Zira Osman'ın hastalandığı, ateşli öksürük nöbetlerine tutulduğu, günlerce bir hendek içine sokulup yattığı oluyor-

---

1 hazzetmek: hoşlanmak

du. Köpek dizlerinin arasına giriyor, öksürükler fazlalaşınca başını çevirip nemli, bulanık gözleriyle yüzüne bakıyordu. Sonra içini çekiyor, kıvrılıyor, burnunu karnına sokup uyumadan, hareketsiz ve gözleri açık sanki ikinci nöbetin gelişini korka korka bekliyordu.

Zaman ikisini de gittikçe, birbirine benzetmişti. Kirli sarı renkte, sıska, mahzun, fersiz bakışlı, sırtları kabarmış, tüyleri taras taras, çirkin ve lüzumsuzdular.

Onun için de artık kasabalara uğramayarak kırlarda yaşıyorlar, yavaş yavaş çöllere kayıyorlardı.

Nihayet jandarmaların eline düştüler.

Kolları iple arkasına bağlı, Osman günlerce bir silahlı süvarinin önünde sıcak ovalarda yürüdü. Köpeği çok geriden, daha ihtiyatlı ve ürkek peşi sıra gelmişti. Karakollarda beklenirken uzaklarda, kayalar arasına saklanarak gözcülük ediyor, yola düşülünce meydana çıkarak, sinsi, toprak kabartılarını siper tutarak, arkalarından geliyordu.

Kulakları daima tetikte, dikiliydi. Osman'ın öksürüklerini duyunca bir kısa müddet duruyor, başını eğip bir kulağını sarkıtarak dinliyordu.

Böylece hududa geldiler.

Osman serseri ve yabancı olduğu için daha güneydeki bir komşu ülkesine atılacaktı. Sınırı aşınca köpeğine kavuşacaktı ya...

Hep bu ümitle, ciğerlerinin söküldüğüne, sade dışardaki sıcaktan değil, içinin ateşinden de eridiğine bakmayarak yürüyordu. Hasretin sona ermesi için hem de asker gibi, dik ve intizamlı yürüyordu.

Barakalar önünde durup ellerini ipten sıyırdıkları zaman ona sarıldı, kucağına aldı, öptü, okşadı.

Fakat birden sarsıldı.

Gümrük kolcusu gözleri akan sıska, iğrenç köpeği göstererek:

"Yasak," demişti, "baytar şahadetnamesi olmadan hayvan geçemez!"

Hayvancağızı geçiremediler.

Osman'ın kollarından çözülüp ip onun boynuna takıldı ve hudut levhasını tutan direğe bağlandı.

Osman yalvardı; kefiyeli jandarmanın ellerine sarıldı, fesli kolcunun ayaklarına kapandı. Herkes, memurlar, kahveci, maşlahlı yolcular, bütün halk gülüyordu. Osman öksürüyordu. İngiliz çavuşu piposunun dumanını seyrediyordu.

Köpek kuyruğunu bacaklarının arasına büsbütün sıkıştırmış, kamburu büsbütün çıkmış, gözleri daha bulanık, yanakları sırsıklam, başını gene eğmiş, bir kulağı sivri, öteki düşük melul melul bekliyordu.

Nihayet jandarmalar kızdılar. Osman'ın çürük, kof sırtına öldürücü birkaç dipçik vurdular, hududun öte yanına, bayır aşağı, taşlıklara yuvarladılar.

Bunu gören köpek, evvela, yerinden fırlamak, ipini kırmak, hayatında ilk defa, dişleri meydanda, kuyruğu dimdik, hırlayarak iri çizmeli adamlara saldırmak istedi, yapamadı. Çölleri, yoldaşının ardında, aç karnına, susuz, uykusuz, dili bir karış, sinsi sinsi günlerce aşmaktan mecalsizdi; yapamadı.

Sadece derin derin içini çekti.

Sonra döndü döndü, kıvrıldı; ıslak burnunu karnının tüyleri arasına gömdü ve yaşlı gözlerini -daima kovucu, "Hoşt!" deyici olarak tanıdığı- dünyaya son bir usanç içinde yumdu.

Şişli, 1939

LAVRENS

"İşte Lavrens'i tanıyan adam!" dediler ve uzaktan çadırımıza doğru gelen siyah sakallı, kırk beşlik bir Bedeviyi işaret ettiler.

Daha o zaman Lavrens, Londra civarında bir çocuğu ezmemek için motosikletini ağaca çarpıp kafatası yarılarak ölmemişti. Dediğim 1929 senesi... Karkamış harabeleri civarındaki büyük tren köprüsünün yanında, bir haftadan beri, Suriye hükümeti hesabına Fırat'ın döktüğü suyu ölçmekle meşguldük. Bilirsiniz ya, Millî Mücadele sırasında bu köprünün bir ayağını Türk çeteleri dinamitle atmışlar, düşman sevkiyatını güçlüğe uğratmışlardı.

Mühendis o gün hesabının neticesini bildirdi: Nehir dakikada 2750 metreküp su döküyordu.

Çadırımıza giren Bedevi dedi ki:

"Bu bahardaki suyun miktarıdır, Anadolu'da karlar eridiği zaman Lavrens, güz mevsiminde ölçmüştü, iyi hatırımdadır, 2900 küsur bulmuştu."

Aramızdaki bir Kürt ağası:

"Hacı Kasım, Lavrens'in adını anmadan laf edemez!" diye gülüyordu.

"Hakkı var," diye sahabet ettim.[1] "Öyle bir adamı tanıdıktan sonra elbette sık sık lakırdısı geçer. Ee, söyle bakalım Hacı Kasım, Lavrens buralarda ne yapardı, nasıl yaşardı?"

Bir sigara uzattım. Güğümde kaynaya kaynaya katran rengini ve acı mahbup dediğimiz Mısır Çarşısı ilacı çeşnisini almış olan Arap kahvesi hülasasından[2] kulpsuz fincanına birkaç yudum döktüler. Hararet kesmek ve kalbin atışını nizâma sokup insanı ferahlatmak için sıcak iklimlerde bundan faydalı içki yoktur. Bir o, bir de meyan kökünden yapılma köpüklü su: Sus.

Lavrens de bu kahveden severdi. Umumi Harpten önce Karkamış'a bir İngiliz heyeti gelmişti, harabeleri kazmak, antika aramak için... Ben o heyetin delili, rehberi ve vekilharcı idim. İşte Lavrens de heyetin içinde idi, arkadaşı Vood'la beraber...

Fakat onun işi gücü etrafı dolaşmaktı. Başını alır, gider, akşamlara kadar sıcak çölü adım adım, çadır çadır gezer; önüne çıkan Bedevi aşiretlere uğrar, konuşur, Arapçayı biraz daha iyi öğrenmiş olarak dönerdi. Döner ve geceleyin karpit lambası altında Arapça yazar, çizer, sabahı ederdi.

"Yemen imamına kâtip mi olacaksın?" derdim.

Şu cevabı verirdi:

"Uulübül ilm velev hissin!"

Çok uzaklara atla gideceği gün beni de yanma alırdı. Cebeli Abdülaziz'e, Sincar Dağları'na, Dicle'ye böyle gitmiştik. Aneze, Şammar, Mevalî, Hadîdî gibi göçmen, Bû Assaf, Baggare, Bû Şaaban gibi yarı yerleşik ne kadar aşiret varsa

1 sahabet etmek: dostluk göstermek, arka çıkmak
2 hülasa: öz

hepsiyle tanışmış, yemeklerini yemiş, çadırlarında gecelemiş, gazvelerini seyretmiş, masallarını dinlemiş, türkülerini ezberlemişti.

Lavrens'in neşeli olduğu zamanlar da vardı. Hiç unutmam, bir gece barakalarında bir eğlence tertip etmişlerdi, içlerinden birinin, bir lordun isim günüymüş... Bütün yemekler, sandıklarla İngiltere'den gelmişti. Kazlar, balıklar, tatlılar; çörekler, yemişler... Hatta ekmekleri bile! Yarı sarhoş olmuşlardı. Beni geç vakit yatağımdan kaldırıp yanlarına çağırdılar:

"Şu siyah saçını, sakalını bir dakikada aka çevireyim mi? Ama, bir daha, kara çıkmamak şartıyla!"

Bunu diyen Lavrens idi.

"Lavrens" dedim, "onu, yaşarsam, Allah yapacak, bırak kendi haline!"

Cebinden beşer liralık iki İngiliz kaimesi[1] çıkardı:

"Öyleyse, aç göğsünü! Şu bir tutam kılı aklaştıracağım."

Açtım, on İngiliz altını ile bir sürü koyun alabilirdim.

Bavulundan bir şişe getirdi, içindekinden bir tabağa döktü, bir fırça ile göğsüme sürdü. Kıllarım bembeyaz kesilmişti ve tuhaf, hâlâ da beyazdır, daima beyaz çıkar... Saçım sakalım simsiyah olduğu halde... İşte, Lavrens'in ömrümce sürecek olan damgası!

Fakat size daha acayip bir hikâyesini anlatacağım, bir falcı hikâyesini:

Gene bir gün ikimiz de maşlahlı, at gezintisine çıkmıştık. Fırat'ı bir yakadan ötekine geçmek için kullanılan gemilerden birine girdik. Bu kaba, hantal, mavna omuzda bir tabut

1 kaime: kâğıt para

gibi döne kıvrıla ve gıcırdaya gıcırdaya, sırık kuvvetiyle nehri aşmaya çalışırken yanımdakinin meraklı olduğunu bildikleri için bize dediler ki:

"Şu kenarda bağdaş kurup oturan Arap iyi fala bakar."

Lavrens "Çağır, yanımıza gelsin!" dedi. Bedeviye seslendim; fakat o, yerinden kımıldamadı, sert bir suratla cevap verdi:

"Siz buraya gelin!"

Ben kızacak oldum. İngiliz tınmadı, kalktı, sallanan gemide, esneyen ince tahtalardan aşarak falcının yanına gitti. Tabii, ben de arkasından.

Falcı yüzüme bakmıyordu bile... Lavrens'in önüne sürdüğü mecidiyeye de elini sürmedi. Koynundan bir torba çıkardı, içi incecik kum dolu bir torbacık... Bunu yere serdi, düzeltti, sonra şehadet parmağının ucu ile üzerine birtakım çizgiler çekmeye başladı. Çölde, fırtınalardan sonra gördüğümüz yılan derisi menevişleri gibi acayip, süslü, kararsız çizgiler... Dünkü gibi hatırımdadır, hem bunları çiziyor, hem de şöyle söyleniyordu:

"Kan! Gazve! Altın."

Lavrens, genç yüzünün taze neşesiyle dinliyor, gülümsüyordu.

"Yâ Emir! Dökdüğün kan, yaptığın gazve, saçtığın altın Fırat gibi boşa akıyor."

Bedevi, birden elini kafasına götürdü:

"Bir çocuk sana bela getirecek... Başını koru!"

Ve parmağıyla alnının çatısını işaret ediyordu.

Vücudumda bir ürperme dolaştı; tekrar İngiliz'in yüzüne baktım: Hâlâ gülümsüyordu, fakat başka türlü, acı bir

bükülüşle... O kadar ki falcının tesirinden kurtarmak lüzumunu duydum, usulcacık:

"Sizi bir aşiret emirinin oğlu sandı, ona göre bir şeyler uydurdu!" dedim.

Lavrens, Fırat'ın sonsuz boşluklar, kavruk tepeler arasından devrile devrile akan toprak renkli sularına dalmıştı. Neden sonra şu cevabı, verdi:

"Doğru bildi. Ben dünyadaki en büyük aşiret emirinin manevi oğluyum!"

Çadırdaki arkadaşlarla beraber söyleştik:

"Evet, doğru bilmiş. Lavrens, İngiliz kralının manevi oğlu idi. Döktüğü kan ve altın da boşa gitti!"

Hacı Kasım, acı kahvesinden bir yudum daha içerek itiraz etti:

"Fakat falcının kum üstündeki çizgilerden okuduğu alın yazısının son kısmı çıkmadı, daha alnının çatısı ikiye bölünmedi!"[1]

Halep, 1936

---

1 Lavrens, bir motosiklet kazası sonunda kafatası çatlamak suretiyle ölmüştü.

ÇIBAN

Siz Halep çıbanından korkuyorsunuz, Halep, Musul, Bağdat çıbanlarından... Halbuki onlar benim gördüğüm, çıkardığım Hadramut çıbanının yanında bir sivilce, bir ben, bir süs, belki de seksapeli arttıran bir damga, çoğu defa bir şirinlik muskasıdır.

Hiçten veya hoş bir şeydir.

Mesela bakınız şu dans eden Sitti Afife'nin sol yanağındaki minimini, sıcacık, sedef parıltılı çapkın kırışıklığa... Derinin öpmeye, okşamaya, hatta koklamaya davet eden bir cilvesi değil mi? Kadının ceylan gözlerine dalıp kaldığımız gibi pürüzsüz yanağının parşömeni üstündeki bu cazibeli aşk yolu krokisine bakıp aklımızdan iç bahçelerdeki kuytu, karanfilli manzaraları düşünmüyor muyuz?

Halep çıbanının böylesi, öyle bir güzelin yüzünde seher vakti göğündeki çoban yıldızı kadar yıkanmış, taze, kokulu bir ışıkla parlamıyor, bütün vücuda bir körpelik, cinsî cazibe ve cinsî rayiha[1] serpmiyor mu?

Her ne ise, bir asker bu kadar şiir yapabilir. Size daha iyisi, hikâyemi anlatayım.

---

1 rayiha: koku

Bize dost iki Arap emiri arasındaki gazvelere bir nihayet vermek, dostluk kurmak için Yemen vali ve kumandanı İzzet Paşa, beni uzak çöle, ta Hadramut hududuna göndermişti. At ve hecin[1] sırtında on iki gün yol aldıktan sonra bir masal memleketine vardım.

Koca kumsalların ortasına, sanki yer azmış, arsa pahalıymış gibi onar katlı alçı evler kurmuşlar. Bir nevi bembeyaz, fağfur apartmanlar... Balkonları, terasları, cumbaları ile sipsivri, göz kamaştırıcı, baş döndürücü eğreti sinema kuleleri! Çanak, çömlek cinsinden çatlamaya, kırılıp parçalanmaya istidatlı o kadar gevrek şeyler ki, insana bir top patlasa, hepsi birden "hâk ile yeksan" olacaklar[2] tesirini yapıyor. Merdivenlerden çıkarken ayaklarımı pek basmaktan korkuyorum.

Yağmur, bu memlekette üç dört senede bir yağıyormuş.. Yağmıyormuş, bir sel halinde iniyor, sarnıçları, havuzları, barajları dolduruyor, birden kesiliyormuş. Ta yeni yağmura kadar kullanılan, içilen ve hurmalıklara akıtılan bu sudur.

Çürümüş, sineklenmiş, kurtlanmış, kokmuş bir su...

Bir su leşi!

Emirin veziri, abanozdan kemikleri ve köseleden derisi olan bir eski Habeş kölesi, süte düşmüş hamam böceği gibi tiksindirici, iri, kara gözlerini, mavimtırak akları içinde çırpındırarak tembih etti:

"Ya Hazretil Kaid, cibinliğinizi uyurken açık bırakmayınız, bir sinek vardır, sokarsa habis bir çıban yapar, tedavisi zordur."

Arap, "habis" kelimesini her ne için kullanırsa ondan çekinmelidir.

---

1 hecin: iki hörgüçlü deve

2 hâk ile yeksan olmak: yerle bir olmak

Ben de çekindim, cibinliğimi her zaman sıkı sıkı örttüm. Kenarlarını şiltenin arasına elimle soktum. Nasıl örtmeyeyim, sokmayayım, korkmayayım? Çarşıda, pazarda yüzleri yarıdan yarıya kemirilip, oyulmuş iğrenç adamlara rast gelip "frengiden mi?" diye sorduğum vakit:

"Hayır," diyorlardı, "habis çıbandan..."

Bu habis çıban, nerede çıkarsa, etrafını bir selin açtığı oyuk gibi deşiyor, göz veya burun, ne bulursa alıp götürüyordu.

Bir gün şakağımda tatlı bir kaşıntı duydum; aynama baktım; hafif bir kızarıklık, ortasında başsız bir sivilce...

Hemen vezire koştum. Başını salladı, kaşlarını oynattı, sonra ellerini birbirine vurdu. Gelen kölesine bir emir verdi:

İçeriye bir kocakarı soktular.

Değil hakikatte, kâbus geçirirken bile karşılaşmanızı tavsiye edemeyeceğim bir cadı... Altında küpü, elinde süpürgesi eksikti. Kaşınan yeri bir de o gözden geçirdi ve hükmünü verdi:

"Ta kendisi!"

İşte size, şimdi dünyanın en acayip bir çıbanından ve tedavisinden bahsedeceğim: İlk iş hurmalıklar altına rahat bir döşek kurmak oldu. Beni içine yatırdılar ve hizmetime üç Sudanlı köle ayırdılar.

Emir demişti ki:

"San'a'ya dönmeniz için iki hafta yolda geçirmeniz lazım gelir, tedavi vaktini geçirmiş olursunuz. Hem orada bunu bilen yoktur. Biz, Allah'ın izniyle sizi iyi etmeye çalışacağız."

Cadı, her seher vakti başımın ucuna dikiliyor, çıbanı muayene ediyor, "Daha olmamış!" diyerek dönüp gidiyordu.

Nihayet bir sabah kıvamını bulduğunu söyledi ve bir iğne ile sivilcenin başını yerinden, büsbütün koparmadan usulcacık oynattı. Sonra koynundan bir yumak çıkardı, ucunu o sivilcenin, yaraya henüz takılı olan başına ilmikledi.

Yumağı sağdı sağdı, öteki ucunu da hurma ağacının alt dallarından birine bağladı.

Hissettim ki yumağın daldaki ucuyla çıbanımın içinde göremediğim bir katı yumak birbirine eklenmiştir.

Tembih şu idi: On gün kımıldamadan yatmak ve bu ipliği koparmamak!

Hayatım bu ipliğe bağlıydı.

Şayet o koparsa çıbanın özü içinde kalır ve benim de yüzüm, çarşıda rastladığım Bedevilerinki gibi gelir, deşilir, yara çene kemiklerimi meydana çıkarır, bir gözümü de alıp götürürdü.

Onun içindir ki kımıldanmadan, kımıldanırım diye uyumadan yatıyordum. Gözlerim çıbanımla hurma dalı arasında hafif hafif sallanan incecik tirede, kalıp gibi yatıyordum.

Ve o tire her gün birazcık daha gevşiyor, yaramdan eklenen parça ile uzuyor. Bir örümcek ağı teli gibi iki baştan tutturulmuş, boşlukta gidip gidip geliyordu.

Ben başımı dimdik tutarak gündüzleri çöl güneşinin kalayladığı kamaştırıcı göğe gözlerimi kapıyor, geceleri açarak kalaylı göğün işlenmiş manzarasında dinlendiriyordum.

Şüphesiz ki çıbanımın kozası her gün biraz daha sağılıyor, boşanıyor, ufalıyor, tükeniyordu.

"Ya koparsa?" diyordum.

Köleler, korku içinde, bir ağızdan haykırışıyorlardı.

"Allah saklasın!"

Sıkıcı bir rüzgâr, bir yağmur, maazallah bir kum fırtınası yahut, kölelerin dikkatsizliğine uğrayarak içimin geçtiği bir sırada sersemlikle kımıldanıvermem çöl sıcağında pişerek yavaş yavaş ibrişimlenen bu cerahat tiresini koparabilirdi. O zaman?

Aklıma hemen tabancam geliyordu, tam çıbanımın olduğu yere namlusunun dayanacağı toplu, eski sistem, dom dom kurşunlu tabancam.

Onuncu günü Emir geldi, vezir geldi, eşraf ve ahali geldi, hurma ormanı panayır yeri gibi insanla doldu.

Cadı da gelmişti.

İğnesini çıbanıma soktu, hiç ağrı duymuyordum, içinden haşlanmış balık gözüne benzettiğim ufacık, toparlacık, bembeyaz bir sert boncuk çıkardı, etrafa gösterdi.

"Özü alındı!" diye başımdakiler sevindiler.

Sevinç ahaliye de geçti. Darbukalar çalındı, kalkan kılıç oynandı. Allah'a, padişaha, emire dualar edildi.

Ben, ucu daldan çözülüp elime verilen tireye bakıyordum: Kadının yumağındaki iplikle çıbanımdan boşanan arasında hiç fark yoktu. Avcumda incecik, sağlam, yarı şeffaf, sarıya bakan bir balık oltası tutuyordum.

Binbaşı şakağında eski bir yanığa benzeyen küçük kırışıklığı gösterdikten sonra, hasret sezilen bir sesle:

"İmparatorluk zabiti neler çeker, fakat neler görürdü!" dedi, elini kadehine götürdü.

Lübnan, 1930

KAÇAK

Güzel kadın gözlerine en çok yaraşan ziya, oynak mum ışığıdır.

Ben diyar diyar, iklim iklim ışıklar gördüm; bu ışıkların akislerini çeşit çeşit, şehirli ve dağlı milletlerin kadınlı erkekli yüzlerinde seyrettim. Fakat unutamadığım bir çift güzel Alman kızı gözleriyle, Noel gecesi Almanya'da değil, akıl ermez bir yerde, ta Sibirya'da, Çin hududuna yakın bir izbede, mum ışığında karşılaştım.

Gece ile ışığı ve ışığın çehrelere serdiği manayı en iyi anlayanlar ücra memleketlerde dolaşan sergüzeştçi yolculardır.

Onlardan biri de bendim.

Büyük Harbin başlangıcında Muş elimizden gitti; kıtamla beraber kendimi Moskof elinde esir bulmuştum.

Bize: "Haydi içeriye!" dediler.

Rusya'da içeriye gönderilmek emri dışarıdan, dünyadan daha uzağa, cehennemin bucağına gideceğinizi gösterir. Bir bahar günü Tiflis'ten yola düştük. Dağ geçtik, deniz geçtik, çöl geçtik. Adam boyu çayırlar, karşı kıyısı görünmez ırmaklar, sonu gelmeyeceğine inanmaya başladığımız ormanlar aştık. Zindanlarda yatıyor, yaya yürüyor, aç kalıyor, soğuktan buz kesiyor, sıcaktan mum gibi eriyorduk.

Arkamızda şehirler, milletler, kıtalar, mevsimler bırakmıştık; hâlâ gidiyorduk. Nihayet donmuş bir göl kenarında katır katır buz tutmuş balık ağlarının çit gibi çevirdiği saz kulübelerle dolu köyümsü bir kasabaya vardık.

O kadar soğuktu ki, sabahları sütü çanakla değil arşınla alıyorduk, keserle kırıp kırıp tencereye atıyorduk. Satıcı da bunu ölçüsüne göre testere ile kesip veriyordu.

Donmayan bir şey yoktu; gözyaşlarımız bile yanaklarımızdan katı katı, dolu taneleri gibi yuvarlanıyordu.

Ölümü beklemeye başladık. Bütün o bitip tükenmeyen yol cefasına bu yere, bu sefil ideale varmak için katlanmıştık.

"Kaçarım!" dedim.

Kaçmak için kanat bile kâfi gelemezdi.

Öyle olmakla beraber gene de kaçtım.

İenseisk'ten Angara Irmağı'nı tutarak Çin'e gidecek, Çin'i geçecek. Amerika yoluyla memleketime dönecektim ve tekrar harp edecektim.

Delilik? Gençlik? Vatan hasreti ve intikam ateşi?...

Hepsi!

Yetmiş ikinci günüydü, atım açlıktan ve yorgunluktan düşüp öldü. Ufak tefek, koyun gibi tüylü, tırnakları iki çatal bir Kırgız atıydı; kendi cinsimden gibi yakınlık duyduğum sıcak bakışlı, dilimden anlayan bir hayvancağız...

O güne kadar yalnızlığımı pek o kadar duymamıştım; birden öksüz kaldım. Fakat ağlamaya korkuyordum, ılık yaşla soğuk birleşince gözlerim biber dökülmüş kadar yanıyordu. Sibirya'da Mişel Strogof'un mil çekilen gözlerini hatırlıyor ve hafızamın hâlâ, nasıl donmadığına şaşıyordum.

Yaya yola düştüm. Kırgız atının kar üstündeki siyah tümseğine dönüp dönüp bakıyordum; yarın ak ovada kalacağını bildiğim kendi kara tümseğimi seyreder gibi...

Elimdeki krokiye göre bir ormana ve Kıryurd adında bir kasabaya yaklaşmış olmaklığım lazımdı. Fakat tipi o kadar artmıştı ki değil uzağı, önümü, bastığım yeri, kendimi göremiyordum.

Artık yürüyemiyordum.

Açlığın, yorgunluğun, dermansızlığın, tükenişin son haddi şudur: Ruhun cisimden ayrılması!...

Yemek, içmek, dinlenmek, ısınmak veya serinlemek isteyen cisim sizden uzakta kalıyor; yorgun bir köpek gibi soluya soluya arkanızda sürükleniyor. Giden, ilerleyen, yaşamakta inat eden ruhtur. Bir aralık öyle sandım ki, önümde giden biri vardır, görünmeyen biri... O, ruhumdur; arkasında iki kat, diz üstü sürüklenen karaltı da benim. Fakat ben, daha ziyade önündekindeydim. Geride kımıldanmaya çabalayan şeyle alakam hemen hemen kesilmiştir.

Yaşamak iradesini, ruh kuvvetini, işte o gün, cismimin önünde koşan bir yarı hayalet gibi iyice görmüş, peşine düşmüştüm.

Üşümeyi, aşağı yukarı hepiniz bilirsiniz: Titremek, içi katılmak, buz kesmek... Hayır, asıl üşümek onlar değildir. Üşümek bir nevi yanmaktır. Hiçbir uzvumu duymuyordum, ne ellerimi, ne ayaklarımı... Bedenim kalmamıştı, yoktu. Yalnız içimi hissediyordum ve içimde yanarak tükenen bir yerimi! Bu, galiba yüreğimdi. Benliğim yanan bir kalpten ibaret kalmıştı; kar içinde tutuşmuş bir kalbin tek başına depreştiğini biliyordum, o kadar...

Bir müddet sonra yanığı da duymamaya başladım; yüreğim alevini, kızıllığını, yakıcılığını kaybetmişti, koflaşmıştı, bir toprak kül gibi dağıldı. Anladım ki, ölüyorum, sönmüş kalbimi gömmek için karlı gecenin içine çökmeye hazırlandım ve çöktüm!

Tam o sırada karlar üstüne benimle beraber uzanmış bir iki ışık çizgisi görür gibi olmuştum. Bu çizgiler bana genişliyor gibi geldi. Bir kapı açılmıştı; ocağında alev alev odunlar yanan basık bir oda... Ortada bir yemek masası, kenarda miminimini mumlarla, kandillerle süslü bir çam ağacı, etrafımda kadınlı erkekli adamlar... Ve sıcak bir yemek kokusu!

Cismimden ayrılarak demin önümde giden ruhumun tekrar içime girdiğini duyuyorum.

"Serap! Serap!" diye sessizce, ağzımla değil kafamla haykırdım.

Bir genç kız, elinde mum, eğilmiş yüzüme acıyarak bakıyor ve bilmediğim dilden bir şeyler söylüyor:

"Der arme! Der arme!"

Başkaları da bana bakıyordu. Fakat ben yalnız kıza bakıyordum: Lacivert yün hırkası içindeki taze göğsünün kuytu, insan kokulu sıcaklığını bana duyuran sarışın genç kıza... Bu göğsü başıma dayamak, hem sert hem yumuşak ılıklığında, kalbinin atışını dinleyerek uykuya varmak!

Mum ışığı nefeslerimizle sallanıyordu. Ben kızın gözlerine dalmıştım; bu gözlerde bir kar tipisi seyrediyordum. Ama bildiğim akçıl, boğucu, soğuk bir kar tipisi değil... Taneleri birbirine çarptıkça kıvılcımlanan bir sıcak kor tipisi... Çiçek tipisi... Elmas ve zümrüt tipisi... Işık, rayiha ve renk tipisi!

Isınıyor, ısınıyorum.

"Der arme! Der arme!"

Bilmediğim halde ne dediğini artık anlıyordum:

"Zavallı! Zavallı!

Orası harbin ilk günlerinde Rus ordusunun Pomeranya'dan[1] esir edip buralara kadar sürdüğü bir sivil Alman ailesinin eviydi; Sibirya'da daha böyle binlerce aile vardı. Noel bayramına rast gelen o gece beni kapının önünde karlara gömülü bulmuşlar, içeriye almışlardı.

Yedirdiler, yatırdılar; doydum, dinlendim.

Fakat sabaha karşı -daha şafak sökmemişti- uyandırdılar. Elime küçük bir dağarcık sıkıştırıp sokağı gösteriyorlardı.

Ruslar, kaçak bir Türk zabitini sakladıklarını duyarlarsa hepsini kurşuna dizerlerdi.

Kapının demir kolunu, gene mum elinde, sıcak göğüslü kız çekti. Buz tutmuş zerreler çatırdadı. Bir darağacı önünde gibi şuursuz, dilsiz, külçe halindeydim. Kendimi topladım: Artık son olarak göreceğim bu hayat ve hülya manzarasına, ocağı alevlenen odaya ve gözlerinde ateşten çiçekler açan kıza bir daha baktım; koyun postuma, bu tüylü kefene sarıldım. İçeri dalan kar ve soğuk da bana bir av bulmuş aç canavar hırsıyla sarıldı.

İşte gene gece, gene tipi, gene yollar... Fersahlarca, aylarca uzanan kuş uçmaz, kervan geçmez vahşi yollar...

İnsan kuvveti bu... Tekrar irademi önüme katmış, cesedimi arkamda sürüyerek karlı, karanlık, zalim Çin yoluna dalmıştım.

---

1 Pomeranya: Baltık kıyısında Polonya'nın batısıyla Almanya'nın doğusunu kapsayan alan

Ebu Hemal kaymakamı sustu, bir müddet dalgın kaldı. Sükûtuna hürmet ediyorduk. Sonra silkindi, çıngırağa bastı, gelen hademeye:

"Bize birer buzlu portakal şurubu getir!" dedi.

Sibirya'daki karlı geceyi anlattığı o gün, Şam badiyesinde[1] uçar kuşu yere düşüren zehirli bir samyeli esiyordu.

Şişli, 1938

1 badiye: çöl

GÜNEŞ

Şam - Bağdat arasında işleyen İngiliz şirketinin otokarındayız;[1] çölü geçiyoruz. Bir ahbap yolcu, okuduğu gazetesini elinden bıraktı, bize döndü, dedi ki:

"Buz Denizi'ndeki son Rus seferinden sonra dünya yüzünde keşfedilmemiş yer kalmamış."

Aramızda, ticaret için Irak'a giden, yeni tanıştığımız yaşlı bir Osmanlı zabiti vardı, otokarın kalın kesme camları ardından boş sinema şeridi gibi kayıp giden kumlu düzlüklere dalmış, o zamana kadar söze karışmamıştı. Birden başını çevirdi:

"Öyle sanırlar," dedi, "halbuki daha öğrenmediğimiz ne çeşit yerler, ne biçim insanlar vardır! Hem de çok uzaklarda, kutuplarda ve Okyanus adalarında değil... Buralarda nah, şu çöllerin ardında, Arabistan içinde! Arabistan, emin olunuz, büsbütün keşfedilmiş, karış karış gezilmiş bir kıta sayılamaz. Ancak Umumi Harpte bazı araştırmalar yapılmış, gene de tamamlanamamıştır. Ya, benim dolaştığım sıralarda içerisi alabildiğine bilinmez topraklardan ibaretti; Avrupalı ayağı basmamış bir haritasız dünya kıyısı idi."

---

1 otokar: toplu geziler için yapılmış büyük otobüs

Hepimizin kendisini dinlemek istediğimizi görünce anlatmaya başladı.

"O zaman hünkâr yaveri idim, gençtim. Atatürk'ün ilk zabit çıktığı zamana ait resimlerini bilirsiniz ya, redingot biçimi uzun etekli setre, ay-yıldızlı parlak sarı düğmeler, sırma püsküllü ve koca kabzalı kılıç, adım attıkça tir tir titreyen apoletler... Sonra uçları bükülü kalıptan çıkma bıyıklar, genel kalıbı yerinde fes... Evet, fes, bütün bu göz çeken asker kıyafeti üstünde, hem o dimdik vücuda, hem sert çehreye yumuşaklık, bönlük, siliklik, hiçlik, kalem efendisi ve odacı sünepeliği veren fes!

İşte ben de öyle giyinmiştim, kordonlu elbisemin içinde şanlı durmaya ne kadar çalışsam insanı ayaktaki terlik kadar laubali yapan bu baştaki komik serpuşla[1] gene eksik, askerlikten uzaktım. Bir gece mabeyne çağırdılar, irade tebliğ ettiler: Darphanede yeni basılmış çil çil iki heybe dolusu altını Emir Sadun'a götürüp kendi elimle teslim edecektim. "Ferman efendimizin!" deyip selam aldıktan sonra dışardakilere sordum:

"Emir Sadun da kimdir? Nerededir?"

"Arabistan'da... Ama biz de iyi bilmiyoruz; Fellaha aşiret reisi imiş; Sana'ya gider, kumandanlıktan öğrenirsin. İrade oraya da tebliğ edilmiş, emri verilmiştir.

Darphane parayı, zor bela maliyeye yolladı, maliye, hevessiz, isteksiz hurçlara koydu, kırk yerinden mühürlendi ve bir ay süren hazırlıklardan sonra Ejderi Bahrî adında bir "vapuru hümayun" da Ahırkapı açıklarında demirledi, bindik.

1 serpuş: başlık

O korkunç isimli vapur sekiz mil alamayan bir uskurlu ahşap dubadır. Kaptan yerinin çürük kaplamalarını, hâlâ üzerinde Batum yazıları okunan gaz tenekeleri sandıklarıyla tamir etmişler. Bahar içinde Marmara'ya açıldık, fırtınalardan kaçıp en kötü iskelelere uğraya, inleye, dinleye, islim borularını sarıp silindirleri çöze sıkıştıra, kasım sonu Hudeyde'ye indik.

Tuhafı, Fellaha'yı Yemen'de de pek bilen yoktu; Necef'e doğru gidilecek imiş. Cebeli aşılacak... Nefudi Çölü'nde bir vaha olmalı imiş... Asker arkadaşlardan birisi:

"Yağmur mevsimi Basra Körfezi'ne dökülen Ermek suyunun menbaı zannederim, bu vahadır!" dedi.

Başka birisi:

"Ermek, Basra Körfezi'ne değil, galiba Şat'a akar!" fikrinde bulundu.

Erkânıharp[1] reisi kızdı:

"Haritaya bakıp uydurmayınız," dedi. "Ermek diye bir nehir yoktur, eski tufan devrinden kalma ırmak yatağıdır."

"Irmak yatağı olmaz, lav yatağıdır, arazi volkaniktir."

Kumandan acıyarak yüzüme bakıyordu:

"Öyleyse," diyordu. "Bu çocuk Medine yolundan gidecekti, buralara neden geldi?"

Basra'dan daha kolay olurdu."

"Zannetmem, Yenburg'a inip kestirme geçiverecekti."

Nihayet haftalarca süren araştırmalardan sonra bir "delil" bulduk, bir hecin müfrezesi hazırladık, yola çıktım. Gün gelip de çölleri, böyle, otokarlar, uçaklarla kolayca aşacağımızı düşündükçe kaybettiğimiz o yerlere büsbütün yanarım.

---

1 erkânıharp: kurmay

Sefer kaç gün sürdü? Şimdi hesabını bulamıyorum. Aslan hücumlarına mı uğramadık, maymun istilasına mı? Putperest kalmış yabani kabilelerle mi vuruşmadık, granit dağlar arasında mı çevrilip kalmadık... Neler de neler!

"Delil"e yaklaşıyoruz, demeye başlayalı üç dört gün olmuştu, acayip sinir buhranlarına tutulmuştum. Dizlerimdeki kesiklik arttıkça artıyordu, ikide bir kendimden geçiyordum, sayıklıyordum, çırpınıyordum. Sonra bir uyuşukluğa düşüyor, gözlerim ileriye dikili, laf söylemeden hareketsiz gidiyor, gidiyordum. Başçavuşa talimat verdim:

"Şayet," dedim, "bana bir hal olursa işte şu iki heybeyi emire verir, bu kâğıdı da mühürletirsin, mührü yoksa parmağını bastırırsın!"

Tedbirli olmak lazımdı, zira, yolda benim gibi buhrana tutulmuş iki askeri kaybetmiştik.

Bir akşamüstü, tarçınlı akide şekeri renginde ve sertliğindeki güneş, batmadan evvel, önümüzde, gene kendi renginde bir hurma ormanı tablosu aydınlattı. Sonra hasır damlı, kamış duvarlı yığın yığın evler, tüten dumanlar, başlarında testilerle sudan dönen kızlar gördük. Her şeyi, hepsi de o akide kızıllığında cam gibi parlak, cilalı, içi dışı aydınlık, ferah, hoş renkte idi, peri masalı kadar süslü, sevindirici, acayip, sanki yalandı.

Yorgun, yaralı ayaklar bir ılık, sabunla suya girince nasıl rahatlık duyar, gevşer, dinlenirse gözlerim de bu manzaraya öyle daldı. İçinde rahatladı, yayıldı, zevkinden bayıldı.

At oynatarak gelen karşıcıları beklemeden, devemi çöktürmeden, boynuna asılarak yere atladım, o hurmalığa, o sulara, batmış güneş ışığında ayva peltesi gibi iç açıcı, tat-

lı, şuruplanmış görünen vahaya doğru koşmaya başladım. Gelenler beni yakaladılar, kucakladılar, götürdüler.

Neden sonra kendimi bir ziyafet sofrasında buldum.

Burada kadını erkekten ayırmayan bir meclis kurulmuştu, süs, servet, medeniyet içinde idim. Deve tüyünden halılara uzanmıştık, kuştüyü yastıklara dayanıyorduk, yanı başımızda yelpazeler sallayan halayıklar vardı. Daha sonra da düdükler, darbukalar çalınmaya başladı, erkekli, dişili danslar edildi.

Şaşıyorsunuz, belki de inanmıyorsunuz. Fakat size daha fevkaladesini söyleyeceğim: Yaşlı Emir, şerefime tertip ettiği vaha suaresine[1] kırk kadar karısını da beraber getirmişti. Göz alan bir ipek hışırtısı arasında dünyanın en seçme incilerini, elmaslarını bu kadınların gerdanlarında gördüm. O kadınlar zaten, dünyamızın en seçme güzelleriydi, renk renk, cins cins, abonoz derisinden papatya saçlısı ve gül tenlisine kadar. Emir, bir aralık kadınlardan birisine işaret etti. İşaret edilen yerinden kalktı, körpe hurma ağacı gibi narin, ince endamlı, yarı çıplak bir vücut... Gergin, dar bir Hint kumaşıyla örtülü ufacık, toparlacık kalçaları ahenkle yalpa vurarak karşıma dikildi, bir kadeh uzattı ve gülümseyerek şöyle dedi:

"Buyurunuz aslanım, hurma rakımızdan tadınız!"

Bunu Arapça değil, peltek bir Kafkas şivesiyle, Türkçe söyledi.

Bir çekişte içtim. İçime bir kürek kor serpildi, ağzım taze kopmuş pişkin hurma kokusuyla doldu. Yüzüne, etrafıma, kendime baktım.

---

1 suare: akşam yemeğinden sonra yapılan eğlence, toplantı

"Rüyada mıyım?" diye sordum.

Kafkasyalı güzel kız gülümsemişti:

"Dalının üzerinden süzülüp ağacın lifleri içinden geçerek toprak testilere damlayan bu hurma rakısı gerçeği rüya gibi gösterir aslanım!" demişti.

İçerde darbukalar ve düdükler mütemadiyen çalınıyor, mütemadiyen yelpazeler sallanıyor, buhurdanlıklar tütüyor, sofralar dolup dolup boşanıyor, hurma rakıları elden ele dolaşıyordu. Dışarda, gece limon küfü bir kadife kadar hoş, tüylü ve açık renkliydi. Üzerine durmadan atılan şenlik silahlarının alevleri kızıl kar parçaları gibi yağıp yağıp sönüyor, tutmadan eriyordu.

Bu peri masalı, galiba, kırk gün kırk gece sürdü. Gene de zihnimde hâlâ sürüyor!"

Osmanlı zabiti daha söyleyecekti. Fakat içimizden biri acele etti:

"Anladım," dedi, "sizi güneş çarpmış!"

Kaşları çatıldı, neşesizce dedi ki:

"Evet, beni San'a'ya getirdikleri zaman yatağımın başına üşüşen doktorlar da öyle söylemişlerdi, "teşemmüs"[1] demişlerdi."

Sonra başını şüpheli şüpheli salladı:

"Belki öyle idi... Fakat belki de değil!"

Sustu, otokar penceresinden boş sinema şeridi gibi kayıp giden bir çöle, hayalinde mi, hakikatte mi geçtiğini anlayamadığım o tarçınlı akide şekeri rengindeki hurmalıktan iz arar gibi tekrar bakmaya koyuldu.

Lübnan, 1936

---

1 teşemmüs: güneş çarpması

HÜLLE[1]

"Bu, Şam'a ikinci gelişimdir," diye söze başladı, "ama birincisinde pek toy idim, babam sürre kâtibi olarak alayla Mekke'ye giderken beni de götürüyordu; hacılığım oradan geliyor, yirmisine yeni basmıştım, aşağı yukarı kırk senelik bir mesele...

İnsan kendi memleketinden uzaklaşıp da böyle başka ırklarla meskûn ayrı isimli yerlere gitti mi bilmediği, görmediği acayip vakalarla karşılaşmak, birtakım sergüzeştler geçirmek ister. Çoğu defa, bunları yapamadığı içindir ki seyahatinden mübalağacı, hatta yalancı olarak döner. Bire bin katmak, habbeyi kubbe yapmak, fili yılana yutturmak... İşte yolculuğun eskiden resimli gazete ve sinema asrından evvelki maksadı bunlar idi.

Fakat benim başımdan, Şam'da hâlâ esrarına iyice akıl erdiremediğim çok meraklı bir vaka geçmişti... Derebeylik devrine ait romanları hatırlatan bir gizli nikâh... Bilmediğim, bir güzel kadınla, bir gece, düğünsüz, derneksiz evlenmiş, sabaha karşı da ayrılmıştım... Hem, bir daha, birbirimi-

1 hülle: Medeni Kanun'un kabulünden önce kocasından üç kez boşanan kadının, yine eski kocasıyla evlenebilmesi için yabancı bir erkeğe bir günlüğüne nikâhlanması

zi görmemek şartıyla! Bu kadın, belki de, kırk sene sonra ikinci defa ayak bastığım şu şehirde sağdır, çoluk çocuk sahibidir.

Ben anlatayım, siz isterseniz inanmayınız.

Bir ikindi üstü, yarı kır, yarı şehir, tenhaca bir semtte yabancı yabancı dolaşıyor, "Evveli Şam, aharı Şam!" diye övdüğümüz memlekette beğenilecek hiçbir şeye rast gelmeyerek toz toprak içinde geze geze akşamı bulmaya çalışıyordum. Bir aralık, etrafımda çarşaflı ve yaşlı bir kadının dönüp dolanması merakımı çekti. Kendi kendime: "Bir şey mi soracak? Bir yer mi danışacak" derken kadıncağız çekine çekine yanıma sokuldu:

"Evladım," dedi, "yabancısınız galiba?"

"Evet," dedim, "Sürre ile geldim, bir haftadır buradayım, yarın da yola çıkacağız."

"Şam'da hiç tanıdığınız, ahbabınız, akrabanız yok mu?"

Bir tek adam bile tanımadığımı bildirdim. Kadın memnun olmuştu:

"Sizi bu akşam bir misafirliğe çağırsak gelir misiniz?"

Demin size yaşımın yirmi olduğunu söylemiştim ya... O zamanlarda yirmi yaşındakilerin, şimdikiler gibi ne tahsil, ne spor, belli başlı hiçbir ciddi meşguliyetleri yoktu; kaleme devam ederler, bıyıklarını büyütmeyi ve evlenmeyi düşünürlerdi. Yaşlı hanımın daveti hem yabancı memlekette aradığım macerayı, hem de peşinden koşup da bir türlü temin edemediğim bir zevki önüme sermişti. Ama ihtiyatlı bir gençtim:

"Yolcuyum," dedim, "fazla masrafa gelemem."

Kadın kıpkırmızı kesildi:

"O nasıl laf beyim," dedi, "siz niçin masraf edecekmişsiniz? Tanrı misafirimsiniz. Ezandan yarım saat sonra, karanlık basınca şu ahşap minare altında bekleyiniz; ben sizi bulurum."

Atlı araba devrinde kasaba yapılı dar mahallelere, akşam üstleri, hava durgunsa koyu bir köy kokusu sinerdi. Berber dönüşü, bıyıklarım pompalanmış, yanaklarım bol pudralı, elde baston, ahşap minare gölgesine dikildiğim zaman etrafa inen karanlıkta bu kokuyu duyuyordum, yaş saman ve fışkı kokusu...

Kadın geç geldi ve beni, geceye karıştığım için zor fark etti.

"Aman beyim," dedi, "gürültüsüz yürüyelim."

Şam'ın bu iç mahalleleri ve yılankavi sokakları o kadar birbirlerine benzer, öyle ayırt edilmez şeylerdir ki... Her kapı, her cumba, her yalak, her binek taşı; bütün çeşmeler, mescitler, türbeler diğerlerinin eşidir. Bana insanlar görerek değil, koku alarak evlerini bulurlar zehabını[1] verir. Akşamları koyun sürüsü köye dönünce nasıl yeni kuzular, şaşırmadan analarını seçip memelerine yapışırlarsa bu mahalle insanları da kapılarının halkalarına öyle, bizim akıl erdiremediğimiz bir hassa[2] ile şaşırmadan el atarlar.

Gittik, gittik. Çıkmaz zannettiğim sokaklar, daima bir başka sokağa varıyor, orası da bana çıkmaz görünüyor, ama gene bir dar dönemeçten geçit vererek bir başkasına geçiyordu.

Nihayet bir yerde durduk, kilit içinde dönen bir anahtar sesi... Her Şam evi gibi, kapıdakiler içerisini görmesinler

1 zehab: sanma, zannetme
2 hassa: özellik

diye bir tahta bölme; ağaçlıklı bir iç bahçe ve bu avluya açılan bir sıra kapılar, sıram sıram pencereler...

Şimdi odalardan birindeyiz; lamba yakıldı: Sedefli arabesk mobilyalarla döşenmiş bir "Kâa"dayım. Mermer arklardan döne kıvrıla, irili ufaklı yalaklardan geçe atlaya, odanın ortasında, durmamacasına sular akıp gidiyordu. Taze tıraş yanığı ile ve heyecanla alevlenmiş yüzüme serinlik ıslak bir tülbent gibi hoş ve yumuşak yapışıyor. Hiç ses yok. Acaba ne olacak? Çocukluğumda hikâyelerini dinlediğim Binbirdirek batakhaneleri cinsinden bir yere mi düştüm? Hani Sultan Mahmut bunları basmış ve mahzenlerinden yüzlerce delikanlının ölüsünü çıkarmıştı.

Derken yan tarafta hafif sesler, mırıltılar oldu, sonra kapı aralandı, bir kadın göründü, ayağa kalktım. Başına sıkı sıkıya bir namaz bezi dolamıştı, gençti, güzeldi, endamlı idi, ilk rast geldiği kanepeye oturdu, gözlerini önüne eğerek güçlükle:

"Safa geldiniz!" dedi.

Göğsü kalkıp kalkıp iniyordu, elleriyle mendilini büküyordu. Bir ayağı yerde halıyı dövüyordu; helecandan[1] bitiyordu. Karşılıklı oturuyorduk. Odanın ortasındaki sular, ambardan boşanıp kileye akan buğday gibi hışıldıyordu, bir türlü konuşamıyoruz. Neden sonra ben kekeledim:

"Rahatsız ettim... Emrederseniz artık gideyim."

Kendimi beğendirmediğime hükmettiğim için böyle demiştim. Kadın al al oldu:

"Estağfurullah, biz sizi rahatsız ettik. Ricam şu idi, söylemeye cesaret edemiyorum..."

Gene durdu, fakat birden nefesini zorlayarak dedi ki:

"Beni bir gece için nikâh eder misiniz?"

---

1 helecan: kalp çarpıntısı

Gözlerim dört açıldı, ne evet, ne hayır manasına gelen bir şeyler mırıldanıyordum; o devam etti:

"Burası bir gecelik eviniz olacak... Nikâhı, şeri şerife uygun olarak "linefsihı binefihi" aktedeceğiz. Ne imama, ne şahide lüzum var.

"Olabilir mi," diye sordum, "sahih sayılabilir mi?"

"Olur, fetvasını aldım."

"Sonrası?"

"Beni tatlik edip[1] gidersiniz. Tabii lütfunuza mukabil bir bergüzar[2] takdim edeceğim."

Gene sustuk, fakat kulaklarım şiddetle uğuldadığı için "Kââ" ortasındaki suların sesini artık duymuyordum.

"Büyük bir insaniyet etmiş olacaksınız. Reddederseniz ölümden başka çare kalmayacak!"

Benim yerimde ve yaşımda siz olsanız bu gözleri dolu dolu, yüzü kıpkırmızı, göğsü kabarıp inen, dertli veya deli, genç kadını o halde bırakır, gider miydiniz?

"Nasıl isterseniz," dedim.

Kadın yerinden fırladı. İçeriye seslendi:

"Dadı! Dadı! Misafir Bey kabul etti."

Hikâyemin teferruatı[3] uzundur, çoktur, treni kaçırmamanız için kısa keseceğim: Karşı karşıya geçtik, isimlerimizi söyleştik. Sordum: "Allah'ın emri, peygamberin kavliyle kendini bana tezvice[4] razı mısın?"

"Evet, razıyım."

"Ben de seni aldım, zevceliğe kabul ettim."

---

1 tatlik etme: boşama
2 bergüzar: hatıra
3 teferruat: ayrıntılar
4 tezvic: evlenme

Merasim böyle bitince nikâhlım, başındaki örtüyü utanarak, usulca kaldırdı; zira artık helalimdi.

Aradan, bakınız, kırk sene geçtiği halde ben bu nikâhın hükmüne inanmaktayım ve onun içindir ki bir gecelik eşimden hakiki zevcem imiş gibi biraz sıkılarak ve mahremiyetine girmeyerek bahsediyorum.

Dadısına ait olan bu evde baş başa yemek yedik. On türlü yemeğin bir tepsi üzerinde hep birden dizildiği Şam usulü sofra... Taze ezilmiş karadut şerbeti içtik, oradan hatırlıyorum ki mevsim yaz başlangıcıydı. Vakaya dair hiç konuşulmuyordu, havaî laflar...

Daha sonra beni mükemmel bir yer döşeği serilmiş yatak odasına aldılar; üçer kollu ve fanuslu şamdanların aydınlattığı bir temiz oda... Atlas bohça içinde keten entari, kuşak, takke vardı; önüme terlikler çevrilmişti; kenarda leğen, ibrik, havlu duruyordu; eksik yoktu.

Ben ne yapacağımı bilmeyerek ayakta bekliyordum. Zevcem kapalı bir gecelik elbisesiyle, saçları arkasında toplanmış, utana sıkıla yanıma geldi. Helecandan ikimiz de titriyorduk.

"Çok teşekkür ederim," dedi, "şimdi de lûtfunuzu tamamlayınız."

"Ne gibi efendim?"

"Beni tatlik ediniz."

"Hemen mi?"

Aklımdan bir saniyede neler, ne tereddütler, ne fikirler, ne acayip düşünceler geçti... Fakat, sonunda kadının masum yüzüne bakınca derin bir rikkatle[1] bu istediğini de yaptım.

---

1 rikkat: acıma, merhamet

Sinirlerim o derece gevşemişti ki, yüzümü avuçlarımla kapatarak yatağın kenarına oturmuştum. Kadın da, galiba diz çöktü, ellerimi yakaladı, onları minnettarlıkla öptü.

Biraz sonra, dadısının uzattığı başörtüsü ile tekrar saçlarını sarmış, ağır ağır odadan çıkıyordu. Zira artık "namahremim" olmuştu!

Yatakta döne döne kimbilir kaç saat geçmişti, dalar gibi olurken dürterek uyandırdılar. Dadı:

"Beyciğim," diyordu, "ortalık aydınlanmadan çıksanız iyi olur."

Çıktım.

Daha alacakaranlıktı, dar, eğri büğrü birbirlerine benzeyen yollardan Merce meydanını nasıl bulacağımı bilemiyordum, rastgele yürüyordum. Nihayet bir ışık gördüm, yaklaşıp baktım. Bir kundura tamircisi, gazete kâğıdından siper geçirdiği bir petrol lambası başında dalgın çalışıyordu. Sualime, yüzüme bile bakmadan Arap şivesiyle:

"Togri! Togri!" diye cevap verdi; doğru yürüdüm; gene saptım, gene döndüm, nihayet caddeyi buldum.

Öyle sokaklar ki... Bir daha, güpegündüz arasam da gene çıktığım evi bulamazdım.

Başımdan geçen vakaların esasında anlaşılmayacak bir ciheti yok: Sevdiği kocasının nasılsa talakı selase[1] ile boşadığı bir kadın, din ahkâmı[2] icabınca, nikâhı yenilemek için bir hülle yapmıştı; sırrının şehir içinde duyulmaması için bir yabancı seçmişti, bu yabancının yolcu olmasını tercih etmişti;

---

1 talakı selase: kocanın eşini "üçten dokuza boş ol" diyerek boşaması
2 ahkâm: hükümler

sonra musallat olmaması için de bu adamı bulunması güç olan bir semtte, geceleyin, dadısının evine getirmişti.

Çocuklar! Vaktiniz geldi, benim saatim ona çeyrek var. Ha, işte o bir gecelik nikâhlımın hediyesi budur, şu altın saat... Gözüm gibi saklarının, mübarek bir saniye şaşmaz!"

Biz trene yetişmek üzere otomobile atladığımız zaman arkadaşlarımızdan biri dedi ki:

"İhtiyar iyi masalcı imiş, öyle güzel uydurdu ki, inanacağımız geldi."

Halep, 1935

İSTANBUL

Belki güzel değildi.

Fakat onu, bu kupkuru çöl şehrinin bunaltıcı gecesinden nasılsa kurtulup bir serap manzarasına sığınmış sanılan nemli, yeşil bir iç bahçede görmüştü. Sefil bir avlu... Şu kadar ki saksılar taze sulanmış, taşlar yeni yıkanmıştı; aydınlık uzaktan vuruyordu; kadının çıplak vücudunda tenini yer yer, gölge gölge belli eden tek bir dantel suare elbisesi vardı; bir ufacık mermer havuz başında, buza konmuş kavun sarısı şeftaliler yiyordu. Böyle olduğu için de insana hoş kokulu serin, etli, diri, tatlı görünüyordu.

Ona baktığını fark eden arkadaşlarından yerlisi, teşvik edercesine:

"Türkçe bilir, sohbeti de güzeldir..." dedi.

Haftalarca süren çetin petrol araştırmalarından sonra Mezopotamya'nın bu yeni kurulmuş, asker merkezi ücra kasabasında, otel-lokanta, buz, içki ve kadın bulan mühendisler eğlence evlerini dolaşıyorlar, para sarf ediyorlardı.

Medeniyetten bir müddet uzak kalmak, ona kavuşunca en fena tarafından kâm almayı icap ettirir. Sergüzeşt yapmaya müsait yarı şahsi, ıssız, tehlikeli memleketlerde ömür sür-

müş iseniz bunu her gün görmüşsünüzdür, yapanlara acımışsınızdır, sonra düşününce hak vermişsinizdir.

Türkçe konuşan temiz kıyafetli bir adamın yanına yaklaştığını gören kadın, kendisinden evvel şeftalileri ikram etti:

"Buyrunuz," dedi, "yerseniz soyayım!"

Birbirlerine sordular; "Nerelisiniz?" İkisi de İstanbullu çıktı. Fakat kadın şaşar görünerek:

"Haydi," dedi, "ben, bu Allahın cehennemine düştüm, günahımı çekiyorum, siz ne arıyorsunuz?"

Erkek uzun söylemek istemedi:

"Hiç... Şöyle, arkadaşlarla dolaşmaya geldim."

"Bu mevsimde İstanbul'u bırakarak? Yazık! Ama mademki döneceksiniz, dönmek elinizde... Biz gidemeyiz, sokmazlar."

Öbürü bir şey demedi; yalnız alnındaki çizgi derinleşti. Kadın, bir dilim şeftali uzatarak tekrar sordu:

"Neresindensiniz? Ben Arnavutköylüyüm. Ah, kimbilir şimdi oraları ne güzeldir. Bilirsiniz ya, Akıntıburnu'ndaki gazinoları... Hani sular şıpır şıpır, serin serin oynar da bu gazinoların aynalarına vurur, aynalarda vapurların geçtiği görülür!"

Böyle söyleyen kadın etrafına ürkerek baktıktan sonra yan saksının içinden bir küçük şişe çıkardı, baş parmağıyla ikincisinin arasına tozu döktü, kokladı. Kokladı değil, sömürdü:

"Pardon... Sizden çekinmeye lüzum görmedim. Birden efkârlandım da!"

"Sevda meselesi mi?"

"Hayır! Burada kimi seveceğim? Dilleri dilime uymaz, huyları huyuma... Başka şey!"

Erkeğin yüzüne muhabbetle, şefkatle baktı, baktı, ilave etti:

"Buna siz sebep oldunuz."

Kadının gözlerinde, deminki donukluk yerine, birdenbire güneş vurmuş uzak tepelerdeki camları hatırlatan çok keskin, geçici, eğreti bir ışık parlamıştı. Vücudunda istekli bir kıvranış dolaşıyor, için için gerildiği seziliyordu.

Erkek, arkadaşlarına "Kalacağım, siz gidebilirsiniz" manasına bir işaret yolladı ve bir iskemleye oturdu. Ortaya dört şişe bira geldikten sonra artık senli benli olmaya, nasihat vermeye hak kazanmış gibi:

"Şunu kullanmasan iyi edersin," dedi, "daha gençsin, kendini bitiriyorsun."

"Doğru söylüyorsun ama, başka ne yapabilirim? Ara sıra memlekete, sılaya gitmek lazım..." Sıcaktan denizsizlikten, istediği gibi konuşacak adam bulamamaktan boğuluyordu.

Düpedüz, kupkuru yerler, ne bir tepecik var, ne bir ağaçlık... Bahar belli değil, güz belli değil... Sonra bu sıcak, bu yabani halk, bu hiç batmadığını sandığı, gölge salmayan güneş! Köylü, kaba şımarık Fransız çavuşları!

Şikâyetleri kesilince İstanbul'u övmeye başladı: Boğaz içinde akşam loşluğunu, suların mor kadifeliğini anlatmaya çabalıyordu. O kayık gezintileri, ay mehtabı, Sarıyer, Bentler, ya Sultansuyu? Buradaki ormanı hatırlıyor muydu, böğürtlenlerle örtülü ufacık mırıltılı deresini? Yosun tutmuş kocaman kestane ağaçlarını? Daima ıslak duran ve basınca

ökçeler gömülen kırmızı toprağını, sarı papatyalar ve çadır çiçekleriyle donanan çayırını?

Baharında fulya demetlerini hatırlıyordu, mor salkım hevenklerini ve katmerli leylak dallarını... Ya pembe dumandan ibaret çiçekleriyle erguvanlar? Değneklere sarılı ilk kiraz? Güneşli tarlalarında yerken likör gibi iç ısıtan çilekler? Yılan derisi kadar acayip nakışlı, etinde diş yerleri kalan ham hünnaplar? Hurmalar kadar tadı dışından görünen kavak incirleri? Çıplak tenine sereserbest dantel tuvalet giymiş sürmeli kadın, peltek şivesiyle bunları öyle tarif etmiyordu, fakat isimleri geçtikçe erkek böyle görüyordu.

Okmeydanı sırtları kızıllaşır, Halıcıoğlu kıyılarına gölge düşermiş. Deniz bir renkte değilmiş, Hint şalı gibi üzerinde turuncu, şaraptortusu, yavruağzı birçok renkler, çeşitli resimler belirir, uzakta Beyoğlu'nu, tütsü koktuğunu zannettiği bir duman kaplarmış; günlük tütsüsü!

Erkek de bu manzaraya dalmıştı. Ona Haliç'in akşam üzeri pelteleşen sularında her kayık, ayrı renkte bir ışıkla tutuşmuş, aheste aheste yanarak eriyor, erirken dökülen renkler cızırdıyarak sönüyor gibi görünüyordu.

Kadın tozdan bir tutam daha kokladı.

Kibarlaşmıştı; en düşmüş kadın bile böyle iyi şeyler düşününce kibarlaşabilirdi.

Beraber hatırladıkları o kürklü yamaçlar, böğürtlenli dereler ve kuytu korularla, o serin, köpüklü, çapkın sularla süslü kararsız, yosma, helecan verici İstanbul'dan kendisi de bir zerre idi. İstanbul mozaiğinden kopmuş altın yaldızlı mine, İstanbul denilen çini kubbeden düşmüş lale resimli bir zarif parça idi. Daha yakından bakmak istemiyordu. İstan-

bul gibi hem akıcı, hem durgun, açıklıkları ve kuytuluklarıyla hem ışıldak, hem gölgeli, yarı kirli, yarı temiz, o ruhta, o mahiyette bir şey oluvermişti.

Artık kendilerini, dışarıdan, sonu güç bulunur kocaman, kavruk bir çölün kucakladığını fark etmiyorlardı. Burada yeni sulanmış birkaç saksı, çiseleyen bir ufacık fıskiye vardı ve kafalarında biteviye renk, şekil, koku değiştiren bir İstanbul yaşıyordu...

Kadın tekrar şişesine elini götürdü, tozu çekti ve içinde boyalı bir İstanbul filmi çevrilen başını usulcacık erkeğin dizine bıraktı. Böcek kabuğu morluğundaki gözlerinin bebeklerinde Noel çamlarına asılmış çok ışıltılı oyuncaklar gibi titreşen, dönüp dönüp pırıldaşan bir sürü hoş şekilli, çocukça şeyler oynaşıyordu; orada bir şenlik vardı.

"İşte," dedi, "onu bunun için kullanıyorum, gidemediğim İstanbul'a kavuşmak için... Bu benim pasaportumdur."

Erkek şişeyi kaptı, dedi ki:

"Öyleyse bana da ver... Zira ben de gidemiyorum!"

Halep, 1936

DİŞÇİ

Ceylan avı dönüşü, üç devletin hudut kavşağında, bir çiftlik binasındaydık.

Ocaklı odada sofra kurulmuş, içiyorduk.

Ev sahibi eski çetecilerdendi. Misafirler arasında, bizden başka jandarma teğmeni, gümrük müdürü, ziraat memuru, bir de "Dişçi" diye çağrılan posbıyık bir adam vardı.

Gözlerinde; aklı tam olmayanlarda rastladığım kâh alevlenen, kâh pelteleşen bir kararsız ışık gördüğüm için onun yarı meczup olduğuna hükmetmiştim.

Bir aralık, kendisine kayıtsız kalmadığımı göstermek için sordum:

"Buralarda mı dişçilik ediyorsunuz?"

Ev sahibi, teğmen, müdür, memur, hepsi gülmeye başladılar. O susuyor, önüne bakıyordu.

"Söylesene," diyorlardı, "buralarda mı dişçilik edersin?"

Tekrar gülüşüyorlardı...

Dişçi gülümsemeye başlamıştı. Ben, köy, çöl ve kasaba hayatlarından aldığım tecrübe ile bu kahkahalarda bir acıklı, acayip vaka sezmiştim. Zira herkesinkine benzemeyen acı maceralar, hatta felaketler dar muhitlerde eğlence sayılıp gülüşülen sohbet mevzuları olurdu.

Eline bir dolu kadeh sıkıştırdılar:

"Anlat bakalım bize dişçiliğini!" dediler.

"Ben dişçi değilim," diye başladı, "diş sökücüyüm, mükemmel sökerim, sağlam dişleri sökerim, hem çatır çatır sökerim. Şöyle büke kıvıra, ırgalaya ırgalaya, çene kemiklerini dağıta, parçalaya!"

"Harp sonuydu, ordu dağılmış, asker, silahsız, cephanesiz Suriye'den darmadağınık, Anadolu yolunu tutmuştu. Dağ, tepe, geçtiğimiz yerlerde kurşuna tutuluyor, ölü ve yaralı şose boylarında dökülüyor, tükeniyorduk.

Ben mektep, medrese görmüş bir başçavuş idim. Böğrüme bir kurşun yemiş, hastanedeydim; yerli ahalinin elinden güç kurtularak tren hattını tutmuş, üç arkadaşla memlekete ulaşmaya çabalıyordum. Lebüvve Boğazı'nı bilir misiniz? Boğaz deyince hatırınıza korkunç bir kayalık, dumanlı dağlar, loş uçurumlar gelmesin.

Orası bir sulak vaha boğazıdır; altından süzme zeytinyağı renginde, elinizi sürseniz bulaşacağını sandığınız parlak, koyu bir çay akar. Kenarında yapraklarının ters tarafları rüzgârla güneşe dönünce gümüşlenen narin kavaklar dizili, koyu gölgeler serilidir. İncecik, yumuşak, sık otlarla bir kürk gibi kaplı olan yamaçlar kibrinden adeta kabarmış, heybetli görünmeye çalışır. Hülasa dinlenilecek, uyuyup rahat edilecek hoş yerdir, memleketi andıran yerdir.

Açlık, mecalsizlik, yenilmiş olmaktan utanıyor, yolda silah kullanmadan ölmekten korkuyorduk. "Şurada biraz nefes alalım!" dedik.

Tepeden bağırdılar; ayağa kalktık.

Silahlar üstümüze çevrildi; ellerimizi yukarıya kaldırdık.

Sekiz on Bedevi, yokuş aşağı, entarili ve kefiyeleri havalanarak, yuvarlanır gibi dağdan indiler. Kulakları küpeli, saçları örülü, sırım gibi ince, şeytan yüzlü ve maymun elli çapulcu Urban...

Nemizi alacaklardı? Paramız yoktu, silahımız yoktu, mataramız, kemerimiz bile yoktu. Nasıl karşı koyabilirdik? Ben yaralı idim, arkadaşlar hasta idiler. Kanımız kurumuş, soluğumuz tükenmişti. Dizlerimiz dermansızlıktan titriyor, yüreğimiz ayıbımızdan eriyordu.

Biliyorduk ki kolay ve temiz olması için elbiseleri öldürmeden evvel soyuyorlardı. Soyunduk ve çıplak kalınca kurşunları veya cembiyeleri[1] beklemeye koyulduk. Öyle olmadı.

Bedevi'nin biri, ilkönce, Koçhisarlı Ahmet onbaşının yanına yaklaştı, bir eliyle çenesinden tuttu, ötekiyle burnundan... Ağzını açmış, dudaklarını sıyırmış ve satın alınacak atın yaşını muayene eder gibi dikkatle dişlerine bakıyordu.

Memnun olmadı ki, karnına bir tekme vurdu, devrildi; öbür arkadaşa yanaştı. Onu da beğenmedi, onu da tekmeledi.

Nihayet sıra bana geldi. Ağzımı kendiliğimden açmış ve tekmeye hazırlanmıştım.

Bedevi sevinçle haykırdı. Birden, parmakları altın kuronlu dişime geçmiş, asılmış, sökmeye uğraşıyordu. Tırnakları etime batarak etimi yırtarak dişimi çekiyor, sallıyor, büküyor, geriye itiyor, öne yatırıyor, fakat bir türlü çıkaramıyordu.

Yapamayacağını anlayınca ayaklarıma bir çelme vurdu, düştüm! Göğsüme çökmüştü. Arkadaşlarına, çöl karargâhla-

---

1 cembiye: bir çeşit eğri kama

rında dört seneden beri yaşadığım için öğrendiğim dilden bağırıyordu:

"Bir taş! Sivri bir taş!"

Aranılıp getirilen taşı, şimdi, bütün hızı ile kuronlu dişime, bazen acelesinden yanındakilere ve daima dudaklarıma bir keser gibi kaldırıp kaldırıp indiriyordu. Her vuruşunda ben ordaki acıdan ziyade, tuhaf değil mi, böğrümdeki eski kurşun yarasının sızısını duyuyordum. İyi olduğunu sandığım bu yara, sanki yeniden deşiliyordu.

Gırtlağımdan aşağı sızan kanın çıplak vücudumdan ılık ılık göğsüme yayıldığını duyuyordum, Bedevinin yüzüne fışkıran kan ve et serpintilerini görüyordum. Hepsini duyuyor ve görüyordum.

Bir türlü bayılamıyordum.

Bayılır gibi olurken taşın her inişinde tekrar ayılıyor, beynimde ve yaramda "zınk!" diye sarsıcı bir gümleyiş işitiliyor, gözlerimi açıyordum.

Neden sonra üç dişim elinde kaldı. Kuronlusunu aldı, ötekileri uzağa fırlattı.

Kendimden geçmeden evvel heriflerin beni unutarak veya öldü sanarak üç arkadaşımın da göğüslerine birer eğri hançer sapladıktan sonra elbiselerimizi toparlayıp konuşa konuşa, ağır, ağır, avdan döner gibi, tepeye tırmandıklarını gördüm."

Hikâyeyi çiftlik sahibi tamamladı:

"İşte," dedi "ondan sonra dişçi oldu ya... Çete muharebelerine tutuşmuştuk: Ecnebiler üzerimize ara sıra, Bedevi müfrezelerini de saldırtıyorlardı. Bunlar da köylerimizi soyuyorlar, çoluk çocuğumuzu kesiyorlardı. Sağ yakaladıklarımı-

zı -sonradan öğrendim- bizim "dişçi" yere yatırıyor, göğüslerine çöküyor, eline geçirdiği bir koca dülger kıskacıyla ağızlarından sağlam bir diş çekip koparmadan yakalarını bırakmıyormuş!"

Dişçi, gözlerinde, ispirto dökülmüş gibi mavi bir alev parlayarak:

"Evet," dedi "mükemmel söküyordum, hem çatır çatır söküyordum, şöyle büke kıvıra, sallaya hırpalaya, çene kemiklerini dağıta parçalaya söküyordum!"

Ve elini mintanının düğmesine attı, göğsünü açtı:

Boynunda iri taşlı bir gerdanlık gördüm.

Petrol lambasının sönük ışığında bu taşların ne olduğunu birden anlayamamıştım. Fakat o sırada ocakta bir odun devrildi, odaya bir kızıl alev vurdu:

Gerdanlığa geçirilen taşlar sapasağlam, bembeyaz, bir boyda, bir biçimde, hemen hemen bir örnek, otuz kadar azı dişiydi.

Şişli, 1938

YERALTINDA DÜNYA VAR

BİRİNCİ KISIM

Bütün gece köpekler dört yana koşarak havladıkları için sabahleyin kalkınca çiftlik kâhyam Davut Ağa'yı odama çağırdım. Ferasetli[1] bir adamdı; ben daha ağzımı açmadan dedi ki:

"İtlerin gürültüsü uyutmamıştır sizi... Dört kere arkalarından gidip etrafı kolaçan ettim, bir şeye rastlamadım. Demin gündüz gözüyle bir daha dolaştığım zaman çamur üstünde ayak izleri gördüm ama galiba sizinkilerdi. Dün Kümbet tarafında dolaştınız mıydı beyim?"

"Hayır ne dün, ne de evvelki gün... Yağmur başlayalı evden çıkmadım."

"Fesüphanallah! Hele şu çizmelerinizi alayım da bir bakayım. İzlerde iri başlı çivi yerleri var da... Oraya sizden başkası gitmiş olamaz."

Davut, çizmelerimi alıp çıktı. Bir haftadır devam eden yağmur henüz kesileceğe benzemiyordu. Gök tamamıyla örtülü... İnsan yalnız güzel şiirleri değil, bazen ve belki daha ziyade acayiplerini, münasebetsizliklerini de unutamıyor.

1 feraset: sezgi

Talebe iken -bir şilep süvarisiyim ben- hocamız bize güya yağmuru tasvir eden bir manzume ezberletmişti; içindeki şu:

Yağmur yağıyor, gök gene müstağrak-ı zulmet
Yok bir tepecikten görünen çehre-i mâi

mısraları aklımdan bir türlü çıkmamıştır. Denizde veya karada bulunayım, yeri göğü örten gök gürültüsüz ve şimşeksiz bir yağmur başladı mı bu lafları farkında olmadan tekrarlar dururum. Şimdi de iki taraftaki dağları kaplayıp ovaya çöken yağmuru pencereden seyrederken gene o mısraları parmaklarımla cama vura vura tempo tutarak tekrarlamaktayım.

İngilizceden başka lisanda tam karşılığı bulunmayan spleen -ki, ekseriyet hayat şartlarımızın ve alıştığımız memleketin değişmesi sebebiyle düştüğümüz malihülyalı[1] ruh haleti, gönül ve zekâ düşkünlüğü (ilim tabiriyle) bir nevi psychasthenia'dir- bugün benliğimi büsbütün saracağa benziyor.

Korktuğum o değil... sonu!..

Zira kendimi bildim bileli şiddetli spleen nöbetlerini bende ölçmeye gelmez bir hareketsizlik, bir teheyyüç,[2] buhranı takip eder. Zaten ömrüm bu yüzden fazla inişli yokuşlu, vakalı, maceralı geçmedi mi? Dünyaya ve insanlara karşı derin bir usanç... Arkasından şiddetli bir alaka! Yaşamaya, hayattan kâm almaya oburcasına koşarım. O kadar iştahla ki hırsım hoşa gitmeyecek hadiselere sebep olur. Nedametle,[3]

---

1 malihülya: melankoli
2 teheyyüç: heyecanlanma
3 nedamet: pişmanlık

kendimden ve etrafımdakilerden tiksinti içinde inzivama dönerim.

İnziva yerim bazen limanda bir şileptir, bazen bir ada... Bu defa bir tesadüfle Buko Ovası'na düştüm.

Yağmur durmadan yağıyor, mevsim yağmuru... İlkbaharda, Nisan yağmurlarındaki renkliliğinden mahrum bir yağmur yağıyor. Gözlerim mor salkımları, leylakları, erguvanları arıyor. Yazık ki burada kameriyeler, çardaklar, duvar sırtları mor salkımların o Çin fağfurları renginde taşkın ve koyu köpüğüyle donanmamış. Üzüm şeklinde çiçek veren mor salkımlar arılara bal yapacakları nazik usarelerini cömertçe ikram edemiyor. Bahar yağmuru ancak mor salkımlarla leylakların açtığı bir memlekette çekilebilir. Düpedüz yeşillik hayvanlaştırıcı bir şeydir.

Şu dakikada yağmurlu hiçbir yer istemiyorum. Bilirim, İstanbul yağmuru da uzun sürünce hazin olur. Islaklık iliklerimize işler; damı akmaz bir ev içinde bile damlalar sırtımızın ortasına düşüyormuşçasına insana ürpertiler verir. Hele bu sırada kulağınıza sis ve pus tabakalarını ıslak tülbent gibi yırtarak gelen yakınlı uzaklı satıcı sesleri... Vapur, tren düdükleri! İçinizi eriten bir melal[1] bestesidir onlar! Başka bir derdiniz olmasa da yaşamaktan usanç duyurmaya yeter.

Davut Ağa, elinde çizmelerle döndü; araştırmasının neticesinden memnun olmadığı -Fransızların tuz ve karabiber diye tarif ettikleri- kırçıl kirpikleriyle gene kırçıl pos bıyıklarındaki ürkmüş kedi sırtı kadar belirgin kabarıklıkta okunuyor, kabartma resim olmuş, elle tutulacak gibi göze batıyor.

1 melal: sıkıntı

"Beyim," dedi, "gece bahçeye biri girmiş... Ayakları sizinkinden küçük bir adam!"

"Ben 41 numara ayakkabı giyerim. Daha küçüğü ya çocuk ayağıdır, yahut da kadın! Hem saçma sapan şeylerle kafamı şişirmesen iyi edersin."

"Ama beyefendi, geçen hafta kümbetin önünde de bir çakmak bulmuştuk. Yepyeniydi, yanıyordu bile... 'En aşağı elli lira eder; kadın çakmağı' demiştiniz. Onu düşüren ne sizdiniz, ne de yanaşma Nezir... Çiftliğe de on gündür kimse gelmemişti. Yani böyle pahalı çakmak kullanacak bir adam, bir kadın, hele!.."

Çehremde usanç ve alakasızlık alametlerinin arttığını sezen kâhya sustu. Gitmiyordu, korka korka kekeledi:

"Yoldan bir araba çevirtsek de yalıya inseniz, şehirde bir âram[1] eğlenseniz. Yağmur mevsimi kırda kapanıp kalmak size yaramaz."

Cevap vermeyince Davut usulcacık çekildi. Belli ki kapıldığım melankolinin azgınlık şeklini alacak akıbetinden ürkmüştür; önlemek istiyor. Haklıydı; lakin spleen aynı zamanda iradeyi de pelteleştirir. Kendim de silkinmek ihtiyacını duyuyorum, neticeden korkuyordum. Zira melal devri uzadığı nispette teheyyüç kuvvetli ve devamlı oluyordu. Hatta kâhyamı dinler görünmekle beraber ayak izi ve çakmak meselesine benim de fikrim takılmıştı.

Dolgun damlalar, aralarında fısıl fısıl söylenerek durmamacasına dökülüyorlar. Bezdirici fısıltıyı camların ardından bile duyuyorum, duymamak istiyorum, sinirleniyorum.

1 âram: rahatlık, rahat

"Çakmağı çiftliğe uğrayan bir köylü düşürmüştür, onu bir yerde bulan, bulduğu için kullanan köylünün biri... İzler ise benimkilerdir; yağmurdan şekillerini değiştirip küçüldüklerinden dolayı kâhyayı şaşırttılar. Zaten Davut nedir ki? Bir yarı deli!"

Hakikaten de meseleye ehemmiyet vermek lüzumsuzdu. Arazime gizlice kimler, ne için girecekler? Çalınacak değerde eşya yok; ambarlar bomboş! Ya, girenin çakmağı ve izlere bakarak kadın olması ihtimalini düşünmek düpedüz budalalık! Polis ve casusluk romanı mı hazırlıyoruz? Şu Davut'u buraya getirmemeli idim.

Kâhyam acayipçe bir adamdır. Eskiden bağcı ve orman korucusu imiş; daha önce biraz eşkıyalığa yeltenmiş. Adam öldürmemişse de dört beş kişi yaralamıştır. Gebze ile İzmit arasında bir köyde doğmuş ama kalebent[1] ve politika sürgünü olarak diyar diyar dolaşmış, Hanya'yı Konya'yı tanımış; insan sarrafı kesilmiştir.

O da bir nevi hastadır; hastalığı üç senede bir nükseder, benimki gibi ruhîdir. Üç yıl bir usluluk ve sükûn devrinden sonra bir gün birdenbire ortadan kaybolur. Aramaya hacet yoktur, zira ya karakoldadır, yahut firar halinde! O sükûn müddeti zarfında ağzına bir kadeh içki koymayan, kadına gözünün ucuyla dahi bakmayan ağırbaşlı, temkin ve terbiye numunesi Davut Ağa önce bir meyhaneye, arkasından umumhaneye gitmiş, muhakkak tabancasına el atmış ve birkaç kişiyi can almayacak yerlerinden ağırca yaralamıştır.

Kriz, tabancasının patlamasına kadar sürer; derhal ayılır, yani eski huyuna döner; eskisi gibi soğukkanlı, hatta ba-

1 kalebent: kale dışına çıkmamaya hüküm giyen suçlu

bacan bir adam oluverir. Sorulanlara verdiği cevap, derin bir hayret ifade eden yüzünü ve başını eğip:

"Fesüphanallah!" demesinden ibarettir.

Lakin onu vaka çıkarmadan az evvel yahut vaka esnasında görenler söyler: Meyhanedeki ve fahişeler arasındaki Davut Ağa bambaşka bir adamdır; sulu, hain, cibiliyetsiz, en adilerinden bir serseri, bir alkoliktir. Sade hareketleri, düşünüşü, manevi hüviyeti mi değişmiştir? Çehresi de artık onunki değildir; teşhis etmekte zorluk çekersiniz. Zaten buhran arasında kimseyi tanımaz; ne sevdiği insan kalmıştır; ne saydığı, ne de korktuğu!

Davut bildiğim, işittiğim atıcıların başında gelir; şaşılacak hüneri de gerek taşkınlık, gerek yatışmış devrinde silahını daima, ölüme sebebiyet vermeyecek bir ustalıkla kullanmasıdır.

Pervazları gibi çerçevesi de hurdalaşmış camı kaldırdım; ahır tarafına giden gocuklu ve aba tozluklu, iri yarı, altmışlık olmasına rağmen dinç kalmış kâhyama seslendim:

"Davut Ağa!"

Başında muşamba kasket, ağzında pipo vardı; temiz de giyindiğinden Batılı arazi sahiplerini, bir gentileman farmer'ı hatırlatıyordu. Sanki çiftliklere mahsus bir İngiliz mecmuasının kapak resmi! Daha ben bir şey söylemeden yüzü gülerek sordu:

"Araba mı çağırayım beyim?"

Bunu düşünmüyordum, çakmak ve izler hakkında deminki fikrimi anlatacaktım; iyi bir tarafıma rastladı ki onu hayal sukutuna[1] uğratmamak için olacak: "Evet," dedim,

1 hayal sukutu: hayal kırıklığı

"Nezir gitsin de geçen otomobillerin birinde boş bir yer bulursa durdursun. Ben giyiniyorum."

Hangi şehre gideceğim? Zira -size daha anlatmadım- Buka Ovası'ndaki çiftliğim iki büyük şehrin ortasına düşen bir mevkidedir.

Buka ve o iki şehir neresidir, nerededir?

İleride tafsilat[1] vermek üzere kısaca söyleyeyim: Anavatan toprağında değildir. Buka Ovası Lübnan ve Antilübnan sıradağlarının arasındaki düzlüğün ismidir ve deniz sathından bin şu kadar metre yükseklikte bulunduğu için bir "yayla ova"dır. Öyle olmakla beraber iki tarafını yer yer karlı tepeleriyle koca koca dağlar çevirdiğinden insan kendisini çukurunda, denizle bir hizada zanneder; yayla havası alır ama gözleri bu zevkten, kendisini yüksekte duymak keyfinden mahrumdur. Zaten Buka yüksek ise de coğrafyacılarca bir çöküntü ve bir çukurdur. Ucu ta Türkiye'de Amik Ovası'nı bulur.

Kaptan mevkiine alışmış bir insan için kendisini çukurda hissetmek azaplıdır.

İki büyük şehre gelince; yüzünüzü kuzeye çevirirseniz sağdaki yüksek tepelerin ardında çöl ve bu çölün gayet sulak bir vahasında Şam vardır. Soldakiler Akdeniz'i ve onun Yakınşark'taki liman şehiri olan Beyrut'u kapatıyor. İster Batılı, ister Doğulu mizacına uygun surette hoşça vakit geçirmek ikisinde de mümkündür.

Kısaca çiftliğim mühim bir mevkide ve Şam - Beyrut anayolunun üzerinde, Rayak istasyonunun civarındadır. Lakin bina vaktiyle eski şose hesaplanarak kurulduğundan şimdi

1 tafsilat: ayrıntılı bilgi

yarım kilometre kadar geriye düşüyor. Yağmurlu günlerde ana yola kadar yayan gitmek, otomobile oradan binmek icap etmektedir. Kendi arabanızdan istifade imkânsızdır (Bunları ehemmiyetle işaret edişimin sebepsiz olmadığını sonradan anlayacaksınız).

İçimden Şam'ı tercih etmek geliyor. Zira orada Abbasiye Gazinosu'nda on gün evvelki seyahatimde bir dansözle ahbap olmuştum. Programlardaki adı Mina idi ama ben mütenasip,[1] dolgun, sevimli, yuvarlakça vücudundan ve vücudun hareketlerinden dolayı ona Çıngıl ismini taktımdı. Körpe kızın üzüm, meşe, küpe ve avize çıngıllarını hatırlatan, koparıvermek hevesi uyandıran bir çekiciliği vardı.

Bağbozumundan sonra kütüklerde kalan tek taneli, güneşten ısınmış üzüm çıngılının tadını hiçbir salkımda bulamazsınız çoğunuz bile tane üzüme bıngıl, seyrek salkıma da çıngıl denildiğini bilemezsiniz.

Şam'a gideyim, Çıngıl'ı göreyim ama, bar kızının bir fenalığı da araya zaman girince birinci defaki ahbaplığı unutması, yabancılaşmasıdır. Siz onun çalıştığı yere az çok ümitle koşarsınız, aynı samimiyetle karşılanacağınızı, gene konuşup gülüşeceğinizi, eskiyi tekrarlayacağınızı sanırsınız. Bir de bakarsınız ki gözlerinde hatırlamaya delalet eden ufak bir alamet yoktur. Yahut hiçten bir baş selamı, sahte bir tebessüm... O kadar. Geçip gider ve bir başkasının masasına oturur.

Erkek egoizmi gayet tabii olan bu muameleyi affetmez. İster, ki aşk işportacısı, kız, hatırayı ne derece silik olursa olsun haftalarca unutmasın. Eğer kendisi kızı unutmadıysa se-

1 mütenasip: orantılı

bebi geçen haftalar içinde o kokusu kamçılayıcı pudrası ve allığı bol, dar ve gergin etekli yarı çıplak hayale boyuna geviş getirmesidir. Halbuki bar kızı her gece değişen tiplerden ne kadar azını, ne kadar az hatırlayabilir!

Hani bazı adamlar vardır, tramvaya bindiler mi artık bütün biletçilerin kendilerini tanımasını ve bilet aldığını unutmayıp bir daha sormamasını isterler... Onun gibi erkeklerin çoğu da yarım saat birlikte oturup birer kadeh votka içtikleri ve iki defa dansa kalktıkları bar kızının kafasında mıhlanıp kalacaklarını umarlar; böyle bir hüsnü kuruntu içinde yaşarlar.

Eminim ki Çıngıl, şayet bu akşam gazinoya gidersem ve gene şayet kalantor müşteriler bulduysa beni unutmuş görünecektir... Unutmamış olsa bile. Hem o kız on gündür, yağmurlarla beraber devam eden çökkünlüğümden beni sıyırıp kurtaracak kudrette mi? Büyük bir vaka ve şahsiyetli bir insanla karşılaşıp cebelleşmeliyim ki kendime geleyim.

Burada, dört bir yanı, kilometrelerce boşluktan, düzlükten ibaret yaban ovada ne bir vaka, ne de çetin karakterli bir adamla buluşup atışmak fırsatının çıkması beklenebilir. Beklenmemekle beraber acaba neden öyle bir şeyi bekler gibi içimde büyük hadiselerden evvelki ölü dalgalı bir heyecan duyuyorum? Şu ayak izleri ve çakmak meselesinden mi?

Dış tarafımdan bitkin, hevessizim ama geriye tepilmiş arzular yüzünden şuuraltı benliğim isyan halinde! Duyduğum çökkünlük o farkında olmadığım iç sarsıntısının yorgunluğudur. Vücudumu teşkil eden küçük, zerre kadarcık arz'ımın[1] yeraltındaki dünyasında hüküm süren ihtiyaç, bu

1 arz: yeryüzü, dünya

yıprandırıcı tepkiyi yapıyor. Şuurluluğumun kavrayamadığı şiddetle istediğim bir şey var.

Çocukken balon alırdım. Gergin, içi dışı ışıklı, elden kaçınca havanın boşluğunda kaybolan hidrojen gazıyla dolu balonlardan... Nefesle şişirilenlerden, top oynananlardan değil. Yatarken karyolamın demirine bağlardım. Sabahleyin onu aynı güzellikte bulacağım ümidiyle yatağımdan fırlardım. Bir de bakardım ki ipliğine bağlı, küçülmüş, yarı pelteleşmiş ve rengi koyulaşmış bumburuşuk bir şey, uçmaya mecalsiz, yere yakın kötü kötü sallanıyor, gittikçe paçavralaşıyor.

Sanki bu sabah benim kalbimin yerinde o balon duruyor, pörsüklüğünü görürcesine duyuyorum; jelatinle kauçuk arası eczalı kokusunu alıyorum. Çocukluğumdaki balonu sünepeleşmiş, artık uçmaya kudretsiz bulduğum zaman orta parmağıma takar, çeker, tırnağımın rengini değiştiren renkli şeffaflığını bir müddet seyreder, sonra yırtar, parçalar, atarım. Göğsümün içindekine aynı şeyi yapamadığıma kızıyorum.

Uzaktaki -yağmurdan dolayı daha da uzaklaşmış hissini veren- anayolda otomobiller ve kamyonlar iki istikametten koşuyor. Her iki şehirden, Şam'dan ve Beyrut'tan erken çıkanlar saat dokuza doğru önümüzden geçerler. Şosenin en kalabalık, hareketli zamanıdır.

İnsanın şuuruna aksetmeyen gönül tarafı o kadar hırsla bir şey isterken şuurlu varlığı bu derece bitkin, kudretsiz olmalı mı? Galiba melankoli ikisinin arasındaki muvazenesizlikten,[1] birbirine uymamazlıktan geliyor. Yağmur

1 muvazene: denge

dinse, göğün bir kenarında, dağ aralığında mırıldandığım mısranın aksine "çehre-i mâi" yüzüme gülüverse o muvazenesizlik birdenbire gidecek, ikiliğim ahenkle birleşip beni iradeli, sıhhatli bir adam haline getirecek mi?

Başımı dayadığım ıslak, soğuk cam, nefeslerimle buğulandı. Otomobillerle kamyonlar sanki yumru yumru şekillere girmiş zıplaya zıplaya koşuyorlar. Zaten manzarayı bozuk ve dumanlı gösteren yalnız camların buğulanması değil... Bunlar kusurlu, adi camlardır, köy evi camları! Madrabazlar öylelerini köylere satarlar. Öyle bir cam -kaba ve kötü kadehin içki keyfini kaçırması gibi- pencereden bakmak zevkini bozar.

Yoksa bendeki bu ruh ve cisim halsizliğini yapan ilkbahar mı? İlkbahar insanda en uzak, ilkçağ atavizminin[1] tomurcuklandığı bir mevsimdir.

Victor Hugo bir mısrasında:

İlkbaharın çılgın yürek çarpıntısı

der; bunu bahar tablosunda duyar. Halbuki mısra kendinin de iç tablosunu anlatmaktadır. Şairin sürgün olarak çekildiği kuyruksuz kediler diyarı, yağmurlu, azgın denizli ufacık adada usulca mutfağa girip de -evde karısı ve civar köşkte metresi varken- aşçı kadına hoyratça daha doğrusu sapasağlam bir erkeğin en tabii hareketleriyle el attığı mevsim; şüphesiz ki cinsî sahada iptidaileştiğimiz[2] ilkbahara rastlıyordu. O bunu "çılgın yürek çarpıntısı" şeklinde şiirlemiş.

1 atavizm: atacılık, ırsiyet, soyaçekim
2 iptidai: ilkel

Artık anladım: Tutulduğum spleen ne memleket özleminden ne de köşeye çekilmekten. Bahar ve bahar yağmurları etrafımdaki kadınsızlığı fazla hissettiriyor. Ama şuurlu benliğime mi? Hayır! O ihtiyacı duyan şuuraltımdır. Aksine şu dakikada şuur tarafım kadın istemiyor. İstememekle de kalmıyor, hiçbir şeyden zevk almadığı, ne varsa kötülediği gibi kadını da hep fena, çiğ realist bir gözle görüyor.

Spleen'in bir tezahürü[1] de budur. En düşkün olduğumuz şeylerin kusurlarını görüp büyütmek. Nitekim ben de --giyinedurayım- Çıngıl'ı şu saatte pansiyon odasındaki karyolasında uyurken tasavvur etmekten hoşlanıyorum. Önce evin, sonra odanın uyku kokusundan rahatsız oluyorum. Bar kızı, boyaları birbirine karışmış yüzü, ondüle edile edile kıtıklanmış saçları, manası gitmiş ağzında kekremsi içkili nefesleri ile, etinin tazeliğine rağmen hiç de istetici olmasa gerektir.

Ve asıl fenası sabahleyin o kız, geceki meslek nezaketini, eğreti neşesini lüzumsuz bulduğundan kimbilir nasıl adi, kaba, suratlı ve somurtkan, tahammül edilmez derecede basit ve böndür; bilhassa asaletsizdir! Ayaklarının ve ellerinin çirkinliği orada, o saatte sizi ürkütür. Ayak parmaklarına, dizilmiş irili ufaklı nasırları, kol dirseğindeki siyahımsı buruşuklukları, tenine dağılmış ve kimi sönüp kimi baş vermiş sivilceleri gene bu zaman görürsünüz... Koltuk altının nemli morluğunu da!

"Nezir! Nezir!"

Camı açtım, otomobil çevirmeye giden yanaşmanın arkasından bağırıyorum; geri dönsün... Şam yolculuğundan

1 tezahür: belirme, görünme

vazgeçtim. Rakısının nefasetiyle meşhur Zahle bize yakındır, lakin mevsimi gelmediğinden gazinoları ve kahveleri kapalı, kasaba hazindir. Daha yakınımızda ve anayol üzerinde Ştora denilen bir yer var; Cebel'in iki bin metrelik tepelerinden inen veya buraya çıkacak otomobillerin durağı, dinlenme istasyonu, ağaçlıklı bir kavşak noktasıdır; lokantaları, meyhaneleri gece gündüz açık ve müşterilidir; onun için de etrafı hareketlidir. Zahle ve Baalbek yolu da buradan ayrılır.

Ştora'da tek başıma bir köşeye çekilip yerli şarap içeceğim, öğle yemeğini yiyip döneceğim, yatıp sızacağım. Yağmurlu akşamın ovaya inişini görmeye tahammülüm yoktur, hele bir kadınla oturmaya hiç! Ruhumun şuursuz tarafı onu istiyor ama şuurlusu tepiyor. Hastalığım da böyle bir tepişme arasında benliğimin çiğnenmesi!

Nezir'i tekrar yolladım. Otomobili durdurmasını pencereden kolluyordum. Gideceğim yer uzak olmadığından bir kamyon şoförünün yanı da işimi görür. Camın önündeyim; kapı vuruldu; içeriye Davut Ağa girdi. Yüzü allak bullak... Sordum:

"Ne var? Ne oluyor?"

"Sarı köpek can çekişiyor... Öbürü de yolcu."

"Yani zehirlenmiş mi demek istiyorsun?"

"Görünüş öyle beyim. Burada bir şeyler oluyor, bir şeyler dönüyor ama anlayamıyorum."

"Seninki vehim...[1] Köpekler gençti: bilirsin, altı ay hastalığı vardır; öldürücüdür. Şimdi aşısı bulunmuş; ihmal ettik; baytara yaptırmalıydık; geç kalmışız."

---

1 vehim: kuruntu

Davut, kırçıl bıyıkları ile hemen hemen bıyıkları kadar pos kaşları kabarmış halde başını inatçı inatçı sallıyor, sözlerimi kabul etmediğini anlatıyor. Benim de içime şüphe düştü ama sinirliliğim yüzünden kâhyamı üzmek için aksini tutuyordum. Hatta biri çıksa, "zehirleyen benim" dese gene fikrimden dönmeyecek kadar Davut'u iğnelemek azmindeydim. Nörasteni hastaları en sevdikleri, ihtiyaç duydukları, yardımını gördükleri insanlara musallat olurlar; onlara azap çektirmekten zevk alırlar.

Sanki gurbet ellerine gelişme, yağmurların kesilmeyişine, biri hayata katılmak, öbürü uzakta kalmak isteyen iki ruhun; içimde boğuşarak beni harap düşürmesine sebep Davut Ağa idi. Bu muhakemeyi yapmakla beraber nefsime hükmediyordum. Azarladım:

"Bırak şu saçmaları! Bir daha bahsini etme! Ben Ştora'ya gidip geleceğim. Bak, Nezir bir kamyon çevirdi... Allahaısmarladık."

Trençkotumu giydim, yağmur altında, bozuk ve batak yoldan hızlı adımlarla şoseye doğru yürüdüm. Arkamdan başını sallayarak homurdandığını tahmin ediyorum. Bir gazinoda tek başına oturanlar -memleketin yabancısı değilseler- muhakkak az çok münzevi[1] ruhlu, yahut melankoli nöbeti geçiren adamlardır. Birinciler daima bundan hazzederler, öbürleri sıhhat halinde ne yalnız kalmaya, ne de beklemeye hele bir şey yapmadan, konuşmadan durmaya katlanabilirler. Bugün ben hastayım.

* * *

1 münzevi: topluluktan kaçan, yalnız başına kalmayı seven

Ştora'da kamyondan indim, rastgele bir kahveye, daha doğrusu içki ve yemek de verilen, aynı zamanda kahvehane gibi de oturulan bir binaya girdim; turizmle geçinen her memlekette olduğu gibi güler yüzle, ikramla karşılandım. Lübnan devleti hudutları içindeydim. Acele acele yemek yiyen şoförler, ağır ağır rakı içen yerliler, hiç kimse benimle meşgul değil. Zaten turistik ülkelerin bir iyiliği de yabancı şahıslara alışmış olması ve merak uyandırmadan yolcunun rahat bırakılmasıdır.

Kıyafetimin ve tavırlarımın tesiri olmalı, bizzat patron masama geldi. Size karakterimi anlatıp da şekil ve şemalim hakkında henüz bir şey söylemediğimi biliyorum. Sırasını bekliyordum. Otuz beş yaşındayım, kumralım; uzunca boyluyum, yakışıklı sayılabilirim. Gözlerim kül rengine kaçan koyu eladır. Bakışlarım ruh haletime göre dalgın, bazen keskin. Lakin bunların hepsinden mühim olanı şu: Soyzadelik! Çok eski bir aileye, bir hanedana mensup imişim tesiri yaparım. Şehzade, prens, falan gibi bir unvan taşıdığımı sananlar çoktur. Gurbete düşmüş eski bir prens yahut bir Osmanlı şehzadesi, hülasa şecereli bir asil...

Bu nereden geliyor?

İşte bir türlü halledemediğim mesele! Zira ne Bourbon, ne de Osmanoğulları burunluyum; ne de kalem gibi parmaklı zarif ellere, ince veya keskin yüz hatlarına sahibim; ayrı ayrı bakarsanız -ayaklarımın boyuma uymayan ufaklığı hariç- hiç de başkalık yok; lakin küçükten beri öyle idim ve mektepte bana Kont lakabını takmışlardı; Kont Nebil olmuştum; hatta asıl ismimi kullanan talebe yoktu. Kont geldi, Kont gitti!..

Şarabımı içe içe meydanı seyrediyorum.

Otomobillerde fesli, sarıklı erkekler, çarşaflı peçeli kadınlar olduğu gibi iki cinsten şapkalılar da çok. Beyrut'a gidecek kamyonlar, virajlı yokuşları düşünerek makinelerine su koyuyorlar; Şam yolunu tutanlar da düzlüğe kavuşmanın zevkiyle mola veriyorlar. Bir tanıdığa rastlamayı beklemiyorum; tam manasıyla yabancıyım. İki devletin arazisi içinde tek aşinam yok... Tabii, birkaç avukatla işadamı müstesna.[1] Ha, bir de Çıngıl! Ama Çıngıl şu saatte buralardan geçmez. Zaten ara vermeyen yağmurdan dolayı yolcular otomobillerden inmedikleri için onu da öbür tarafa oturmasa göremem ki... Görsem ne olacak?

Spleen gittikçe bastırıyor. Niçin kalkamıyorum, hatta fırlamıyorum, bir arabaya atlayıp denizi, hareketli limanı, uğultulu geniş caddeleri, geceleyin apaydınlık binaları, müzik ve dans sesleriyle canlı o, bir saat ötedeki büyük şehre gitmiyorum. Gitmeyip bir geçitbaşı kahvesinde kadeh kadeh kötü şarap içiyor, gam kemiriyorum. Patron dördüncü kadehi getirdi, Fransızca sordu:

"Mösyö birini mi bekliyor?"

"Hayır. Vakit geçiriyorum, eğleniyorum, memnunum."

Yüzümdeki manaya, halime uymayan cevabıma şaşırdığı belliydi. Bu sefer de nereli olduğumu sormaya kalkıştı. Azıcık açıldığımı hissediyorum. Ciddi görünmeye çalışarak cevap verdim.

"Karatorya'lıyım!"

"Karatorya mı? Bilmediğim, işitmediğim bir memleket... Cenubî Amerika'da[2] mı?"

---

1 müstesna: ayrı tutulmuş, sıra dışı
2 Cenubî Amerika: Güney Amerika

“Çok bahsi geçmez. Kuzey Kutbu’na yakın bir yerdedir. Beyaz ayılar memleketi... Timsah da çoktur.”

“Hem beyaz ayı, hem timsah!?”

“Evet. Hususiyeti orada ya! Yerli lisanda “Karat” beyaz ayı, “tor” timsah, “ya” ülke manasına gelir.”

Şaka ettiğimi anlayan meyhaneci kati[1] bir ifade ile:

“Siz Türk prensisiniz... Sultan Abdülhamit ailesinden! Geçen yaz Cebel’de gördüm sizi! Babam vaktiyle zahire müdürü idi, mutasarrıf Naum Paşa zamanı, dedeniz tahtta iken!”

“Hanedanla alakam yoktur. Ben şu, yol üzerindeki Ferhan arazisi var ya... Onun sahibiyim. Yazın burada bulunmuyordum. Galiba Şehzade Riyazüddin Efendi’yi görmüşsünüz; azıcık benzerim.”

Fransızca konuşuyorduk. Benimki fevkalade değildi; onunki baş, göz yaran cinsinden... İlave ettim:

“Dilenci bir büyük halam bana miras bıraktı da... Hiç beklemediğim, ummadığım bir sırada...”

Adamcağız güldü.

“Ciddi söylüyorum, halam sokaklarda dilenirdi. Ama paraya ihtiyacından değil, hastalık!”

Bunu ifşa etmemeliydim; lakin öyle acayip bir haldeydim ki... Ştoralı meyhaneciye neredeyse bütün hayatımı hikâye edeceğim, iyi ve fena taraflarıyla olduğu gibi! Hatta lisanımı bilse, yahut onunkini konuşabilsem şimdi içinde bulunduğum buhranı da anlatacağım. Adamın ismini öğrendiğim için dedim ki: “Mösyö Butrus, benimle bir kadeh içer misiniz? Yemeği de lokantanızda yiyeceğim. Adımı söyleyeyim: Nebil... Ama Kont da diyebilirsiniz.”

1 kati: kesin

Karşı karşıya oturuyoruz. Mösyö Butrus anlatıyor:

"Sizin araziyi iyi bilirim. Uzun zaman sahipsiz kalmıştı; sonradan bir Dürzî Şeyhi el koydu. Birinci Dünya Harbi'nde de binayı Osmanlı ordusundaki Almanlar işgal ettiler. Ordular çekilirken de Şam dönüşü Ferhan önünde konakladılar. Son yıllarda Kunaytralı bir Çerkez yerleşmişti; Ermeni muhacirlerinin de gözü orada idi. Çerkez'le vuruştular bile..."

"Hepsini biliyorum. Ben de mahkeme kararıyla o delişmen Çerkez'i çıkardım, malıma sahip oldum."

Meyhane sahibi bir şey söyleyecek ama çekiniyor galiba... Kadehler yenilenince ağzını aradım:

"Büyük halamın babası Şam kadısı iken satın almış. Çorak toprak sayılmaz."

"Bakma, para harcamak, bağa çevirmek lazım. Nedense şimdiye kadar kimse barınamadı, orada! İşittiniz mi bilmem; Birinci Harpten epeyce sonra arazi üzerinde meçhul bir uçak dolaşmıştı. O zaman memleket Fransız mandası altında idi. Rayak'taki askerî havaalanında uçaklar peşine düştü, yakalayamadılar ama Alman olduğu anlaşıldı."

"Benim arazim üzerinde dolaştığına nereden hükmettiler? Bütün bu havaliyi keşfe gelmiştir."

"Ferhan üzerinde fazla kalmış, daireler çizmiş, yere çok yaklaşmış; indiğini, tekrar havalandığını görenler de olmuş."

Kâhyam Davut Ağa bunu işitse idi; dil pelesengi haline soktuğu:

"Fesüphanallah!" sözünü bastırır ve kim bilir şu saçma rivayetten ne manalar çıkarır, mübalağasını[1] nelere yorardı!

---

1 mübalağa: abartı, abartma

Büyük halam Mihrican Hanım'ı ve çiftliğin bana nasıl miras kaldığını lüzum hasıl olursa anlatırım. Bugün geçmişime dönmekten de hazzetmiyorum. Hoşuma giden tek şahıs şu, karşımdaki Butrus Efendi! Yemeği de birlikte yedik; barbunya tavası ve arkasından "üveyk" denilen yaban güvercini kızartması.. Alaycı bir eda ile soruyorum:

"Demek Alman uçağı Ferhan'ı keşfe gelmiş! Sebebi?"

"Anlaşılmadı ama aklımda kaldığına göre bu, yeni model bir Junkers imiş."

"Devenin başı!"

Tabiidir ki şu son cümleyi Türkçe, kendi kendime söyledim. Başım hafifçe dumanlı... Dışarıdaki puslu havaya ben de iyice karıştım. Etrafımdaki sırsıklam ağaçların taze yaprakları yağmur altında biteviye hışırdıyor; biz de durmadan konuşuyoruz. Konuşma, şarap, yemek ve yağmur uykumu getirdi; esniyorum.

"Burada otelimsi bir yer var mı? Şöyle azıcık uzanmak istiyorum da... Belki akşama Beyrut'a gideceğim."

"Var. Lokantamın üstünde birkaç oda... Size temiz çarşaf serdireyim, yatağı hazırlatayım. Orasını da ben tutarım. Şimdi misafir mevsimi değilse de gene tek tük müşteri oluyor."

Az sonra yukarı katın bir koridor üzerine dizili ufacık odalarından birinde, bronz bir karyolaya uzanmıştım ve daha önce merdivenlerden çıkarken bir kadın siluetinin koşarak silindiğini de görür gibi olmuştum. Yağmur sesini, arada otomobil klaksonlarını işitiyorum; gözlerim kapanmak üzere... Uyuyorum, galiba... Rahatlık duyuran bir uyku bu...

Fakat hissediyorum; anahtar deliğinden içeriye bakan biri var. Baksın, isterse girsin bile... Ne çıkar? Öyle tatlı dalıyorum, dalmışım ki...

Acayibi şu ki delikten gözetleyeni görmüyorum ama deminki iyi görmediğim kadın olduğunu biliyorum. Hatta güzel olduğunu da...

Bir şey daha seziyorum: Bu kadının hayatımda yer alacağını!

Uyanışım uykuya dalışım kadar tatlı oldu.

Günlerden beri ilk defadır ki yağmurun sinsi ve fısıltılı sesinden, ikindi güneşinin odaya aksetmesinden ziyade hamam buğusu gibi içeride toplanmış hissini veren puslu, ıslak aydınlıktan hoşlandım.

Bu nemli ve üzerine hohlanmış ışık bana "İzlanda Balıkçısı" romanının Türkçe tercümesindeki, manasını bir türlü kavrayamamakla beraber görür gibi olduğum "sincabî"[1] rengin, kuzey denizlerinin takatsiz, bulanık güneşini düşündürüyor. Asıl memnunluğum çiftlikten başka bir yerde bulunmaktan ileri gelmektedir. Yol üzerinde idim de... İstersem zahmet çekmeden otomobile atlar, bir saat geçmeden sahil şehrine yahut vaha beldesine varır, kalabalığa karışırdım.

Kalabalığa karışmanın bir nevi istirahat olduğuna, tenhada fazla işleyen beynimi o rölanti çalıştırdığından dinlendirdiğine inananlardanım. Yalnızken kendimi dinleyiş kadar yorucu ne vardır? Münzeviler kafa itibariyle en çok yorulan insanlardır. Hem de çoğu eser vermediği, bir keşif veya icatta bulunmadığı halde bir sanatkâr ve mucit kadar zihnini

1 sincabî: sincap renkli

yorar, kendisine sorarsanız dinlendiği fikrindedir. Köşeye çekiliş ve içine büzülüş, fevkaladeliği olmayan bir adam için vaktinden evvel yaşlanma, hatta erken bunama yoludur.

Şehre gitmeliyim; az sonra, şimdi bir an hoşlandığım yağmurdan gene sızlanmaya başlayacağımı biliyorum. Barları ve geceye mahsus eğlence yerlerini zemin katlarına, daha aşağılara, bodrum ve mahzenlere yapmaları ne doğru; Oralarda havanın açık, kapalı, rüzgârlı, yağmurlu veya karlı olduğunu unutursunuz. Havanın ne halde bulunduğunu görmemeye, bunun farkına varmamaya, tesirini duymaktan kurtulmaya ihtiyacımız vardır. Vardır ki, geniş pencereli, manzaralı salonları bırakıp öylelerine can atıyoruz; öyle yerler revaçta...

Odadan çıktım; koridorda kimse yok. Ben yatmadan önce koşup giden bir kadın siluetinin gözüme iliştiğini, sonra da anahtar deliğinden gözetlendiğimi hatırladım. Bir hizmetçi miydi? Hayır... Zira kadının kendisini değil ama yüksek ökçeli zarif iskarpinlerini ve incecik ipek çoraplı baldırını bir lahzada görmüştüm; görmüş ve şaşırmıştım. Böyle giyinen bir kadının bekâr yatağı, şoförler uğrağı bir yolgeçen hanında işi ne?

Lokanta kısmında piket oynayan Mösyö Butrus, kâğıtlarını seyircilerden birine bırakıp beni karşılamaya koşunca -şehzade olduğum fikrini zihninden atamamıştı, atmak da istemiyordu- ayakta kendisiyle birkaç laf ettikten sonra kayıtsızca sordum:

"Galiba yukarıda birkaç müşteri var? Demek bu mevsimde de uğrayanlar, kalanlar oluyor?"

“Eh, ara sıra oluyor; kamyonu bozulan şoförler, gidecekleri yere vasıta bulamayan köylüler, falan... Kulak asmayınız, bir şey bırakmazlar bunlar!”

“Ya hangiler bırakır?”

“Bazen, kışın Beyrut’tan gece yarısı bar kızlarını alıp karlı Cebel’i aşarak gelen hovarda gençler düşerse epeyce para kalır. Odalardan genişine soba kurdururum, biraz çalı çırpı atarız; yer içer, güler eğlenir, hoşça vakit geçirip tan yeri ağarınca kalkıp giderler. Gençlik!”

“Bu günlerde öylesi gelmiyor mu?”

“Gelmiyor. Yalnız öğleden evvel bir çift uğradı. Bir kadınla kocaman gözlüklü bir adam. Odalarında yemek yediler; erkek bir ara gitti; demin siz kalkmadan tekrar gelip kızı aldı götürdü.”

“Güzel miydi bu kadın?”

Butrus sağ elinin parmaklarını birleştirip boşlukta birkaç kere salladı. O hareketi:

“Çok güzel! Parlak! Lokman hekimin ye dediği!” manasına idi; üstelik dilini damağına çarparak hafifçe çatlattı da...

İlave etti:

“Saçları kızıldı, yüzü de azıcık çilli ama teni beyazdı, yanındakiyle Almanca konuşuyordu. O lisandan çakmam ben... Siz bilir misiniz?”

Bilmediğimi söyledim. Yeniden kararsızlık içindeydim; çiftliğe dönecek gibiydim. Çiftlik binası bakımsızlıktan harap vaziyettedir; merdiven basamakları gıcırdıyor, trabzanların tornalı dayanaklarından çoğu eksik... Kapılar esnemiş, eğrilmiş; topuzları kaybolmuş. Bereket kırık camları ve çü-

rük çerçeveleri ben gelmeden önce Davut Ağa şöyle böyle tamir ettirmiş, damı da aktarmış.

Aşağı katta ocaklı geniş oda ile yukarıda benimki daha fazla himmet gördüğünden, badanalanmış hasır koltuklar ve tahta sedirlerle döşendiğinden, perdeler takılıp zeminler muşamba kaplandığından oturulur hale sokulmuş. Evi sağlam ve sevimli şekle getirmek için gelecek mahsulü bekliyorum. Şimdilik barınmaktayız.

Hizmetçi ve aşçı kadın vazifelerini kâhya yardımcısı Nezir'in teyzesi, Kuneytra'lı altmışlık bir Çerkez kadını görüyor. Lakin ne ben, ne Davut -Türkçe konuştuğunu sanan- Nuriye Teyze'nin dilini anlamıyoruz. Bir ara, çok taze iken Suriye valisinin konağında bulunmuş; galiba vali paşaya odalık da olmuş; ismini Nevniyaz Kalfa'ya çevirmişler. Paşa memuriyetinden ayrılınca onu İstanbul'a götürmüş. Meşrutiyet ilan edildiği zaman konak dağılmış, Nevniyaz Kalfa da Arap ülkesi ortasında bir Çerkez kasabası olan Kuneytra'ya dönmüş.

Kadıncağızın aklı fikri benim evlenmemde! Bir erkeğin kadınsız ömür sürmesini kafası almıyor. Evlenmesem de bir cariye olsun bulmalı imişim. Diyorum ki:

"Şimdi o âdet kalktı; ne cariye kaldı, ne de odalık, gözde, haseki..."

"Şam'da, Beyrut'ta oyuncu kızlar yok mu? Bir tanesini gözüne kestir de alıp buraya getiriver beyefendi oğlum. Bıkınca geldiği yere gönderiverirsin; bir başkasını seçersin. Burada eşraf çocukları öyle yaparlar. Evli olanlar bile çiftliklerine oyuncu götürüp gönül eğlendirirler, çeşni değiştirirler."

Tabiidir ki sabık Nevniyaz Kalfa ve bugünkü Nuriye Teyze bu sözleri benim yazdığım şekilde anlatamıyor, bir şeyler diyor; güç halle mana vermeye çalışıyorum. Öyle peltek, kırık dökük, lakin hoş konuşuyor ki! Kâhyam kızıyor ve söyleniyor:

"Kakavan Çerkez sırma saçlı zamanında imiş gibi hâlâ kırıtıyor, nazlar ediyor. Düşündüğü sade evlenmek... Daha doğrusu erle avradın birleşmesi! Bunlar için bir erkek olsun da... Yaşa başa, güzelliğe, çirkinliğe aldırış etmezler, koca diye hant hant öterler."

Mösyö Butrus demin bir bar kızı olduğunu sandığım kızıl saçlı çilli kadını anlatırken Nuriye Teyze'nin tavsiyelerini hatırladım ve niçin onlara uymadığıma, çiftliğe bir tanesini, mesela Çıngıl'ı tecrübelik bir gece olsun getirmediğime sebep bulamadım. Zaten görüştüğümüz gece on güne kadar kontratının biteceğini ve yeni bir angajmana girmediğini anlatmıştı.

Kısa müddet pekâlâ vakit geçirirdik; ata biner; silah atar, otomobille etrafta gezintiler yapar, henüz bilmediğim Baalbek'e gider, meşhur harabeleri görürdük. Davut Ağa filozoftu; aynı dam altında bir kadınla yaşamama aldırmazdı, hatta eski çapkınlardan olduğu için hak da verir, belki köhne, münzevi evin bir kadın huzuruyla,[1] giyinip kuşanmaları, oturup kalkışları, konuşup gülüşmeleri ile şenlenmesine sevinirdi.

Ben de şu melankoliden kurtulur, denizcinin çiftçi olması gibi alışılması zor bir değişikliği yavaş yavaş sindirmek imkânını bulurdum.

---

1 huzur: hazır olma, bulunma

Akşamları ekseriya olur ya; bulutlar bir tarafa sıyrıldı, maviden ziyade Antep fıstığının içi renginde bir gök parçası göründü. İnsana mümkün olsa yerden oraya, ta içine atılmak arzusu veren ters dönmüş, güneşli, ılık, durgun bir göl! Eğilebilsem kırışıksız düzlüğünde yüzümü seyredeceğim. Bir kenarında nilüferler açmış, tıpkı Abant'ta olduğu gibi aralarında siyah gagalı, taze cilalanmış ceviz tahtası renginde angut kuşlarının yeni çıkmış yavrularıyla dolaştığını görüyorum sanki! Suları muare[1] kumaşlar gibi hareleyerek, her ayak vuruşunda gölün üzerine filigranlı bir gümüş yaprak resmederek gidiyorlar.

Lokantacı benim göğe hayran hayran bakışıma karşı:

"Yarın hava açacak ama geceleyin gene yağmur var, hem de çok..." dedi.

Bu mevsimin son yağmuru imiş, artık Kasım sonuna kadar Buka Ovası'na bir damla su düşmezmiş; yakında Mısır'dan yaylacı akını da başlar, Cebel ve Suriye tarafındaki Bludan yaz misafirleri ile dolarmış.

Göğün fıstıkî renkli ve ışıklı yabancı gölünü, sahici dağ başı göllerinde çok defa rastladığım gibi birdenbire bulutlar örttü. Arkasından bir sağanaktır tutturdu.

Bir kamyonda yer bulsam da, dedim. Ferhan'a kapağı atsam... Şehre inmekten vazgeçtim. Yarın giderim, belki... Yanımda çantam da yok. Kıyafetim de acayip...

Aksi gibi karanlık basıncaya kadar beni çiftliğin yolu üzerinde bırakacak bir vasıta çıkmadı. Butrus'la karşı karşıya rakı içerek bekliyorum. Nihayet dokuz buçukta, lokantacının tanıdığı bir yolcu, hususi otomobilinde yer verdi; Arapça-

---

1 muare: dalgalı parıltılar verilmiş olan bir tür kumaş

dan başka lisan bilmeyen bu delikanlı ile zaten on dakika süren arkadaşlığımız esnasında konuşamadım. Fakat o, dilini bilmediğimi bildiği halde durmadan bir şeyler söylemekten geri kalmadı. Arap, tıpkı İngiliz gibi kendi lisanının bir başka insan tarafından bilinmemesini aklına kabul ettiremez!

Büyük bir macera bazen hiç beklenmedik yerde ve umulmadık zamanda başlar. Benimki de bu defa öyle olacakmış. Sanıyorum ki çiftlikte Davut Ağa ile ayakta birkaç laf ettikten sonra odama gireceğim ve hem tok, hem de içmiş halde bulunduğumdan, lüks lambasını bile yakmaya lüzum görmeden mum ışığında soyunup hemen yatacağım; sağanaklı geceyi yatağımda vakasız geçireceğim.

Hayır! Meğerse hayatımın en büyük, esrarlı macerasına bu gece ayak basacakmışım. Gaz tenekesine takılmış, tire kalınlığında akan suyunu avuç açarak bekleye bekleye dilendiğimiz musluk gibi beni tatmin etmeyen vakasız, sıkıntılı, hasis günlerin sonu olacakmış bu gece!

Cam arkasından açık havaya, gördüğü halde kavuşamayan, çırpınıp vızlayan bir sineğe benzettiğim kendimi, o cam birdenbire yok oluvermişçesine şeffaf zindanımdan tekrar kurtulmuş bulunacaktım; gırtlağıma kadar sergüzeşte batacakmışım.

* * *

Bu iş şöyle oldu:

Çiftliğin son sağanaklarla büsbütün çamur deryası kesilen yolundan bata çıka sırsıklam eve vardım, gayritabiilik[1] yoktu. Kâhyam karşıladı; Nuriye Teyze dönüşümden memnun, mutfak kapısından gülümsedi; Nezir çizmelerimi çe-

---

1 gayritabii: olağan dışı

kip terliklerimi giydirdi. Yemek yediğimi, kâfi derece içtiğimi, hemen yatacağımı söyledim ve yukarıya odama çıktım, dediğim gibi de yaptım, soyunup yattım. Uyku değildi bu... Sızmaktı. Gradosu yüksek Zahle rakısını, birbiri üstüne acele acele mezelere aldırmayarak içtiğimden dolayı epeyce çarpmıştı.

"Koca bir gün böyle heba oldu," diye söylendim, "bütün bir gece de boşu boşuna gidecek."

Yolsuz bir çiftlikte o saatten sonra ne olur, ne beklenebilir? Düşünüşümde haklı idim. Sağanağın camları vurmasından çıkan değişik kuvvette takırtılar devam ederken kulaklarımda Mösyö Butrus'un bozuk cümleli ve daha bozuk telaffuzlu Fransızcası bu patırtıyı unutturan bir kakafoni ile uğulduyordu. Bu, biri hakikat, öbürü hayal, iki ses dalgası arasında kendimden geçmiştim.

Ne kadar sonra idi, tahmin edemem, aşağı kattan gelen konuşmalarla uyandım. Davut Ağa'nın sesine yabancılarınki de karışıyordu. Kimlerinki? Pilli masa lambamın düğmesine bastım: Saat henüz ona beş vardı; demek ki ancak yirmi dakika kadar uyumuşum.

Konuşma kesilmiyor; şimdi yabancı sesleri daha iyi fark etmekteyim. Hatta Ermeni şivesiyle Türkçe bir cümle kulağıma geldi.

"Çok zorettik, inmoor. Karı inat mı inat!"

Hangi kadın bu? Yatağımdan atladım; yayına bastıkça ışık veren feneri yakmadan sofaya çıktım. Aşağısı aydınlıktı. Merdiven başından eğilerek bakıyorum: Kapı önünde kalın çerçeveli gözlükleri dikkati çeken biri tıknaz, öbürü ince

uzun iki erkek, kâhya ile hararetli konuşuyorlar. Davut Ağa sordu:

"Kimdir bu karı?"

Uzun boylusu cevap verdi; gözlüklüsü daha yaşlı ve daha kalantor.

"Bilmiyoruz. Otomobile bizden önce girmişti; yolda da ağzını açıp bir kelime laf etmedi. Şoför şimdi arabada zangır zangır titriyor."

Herhalde bir vaka olmuştu, bir otomobil kazası, belki... Belki de büsbütün başka bir şey; bir soygunculuk mu, yoksa? Aşağıya seslendim:

"Davut Ağa; Ne oluyor orada? Gece yarısı nedir bu patırtı?"

Tabiidir ki gece yarısı değildi; lakin ev ve arazi sahibi, âmir tonu ve mübalağası ile konuşmuştum. Başlar yukarı kalktı. Yeniden kâhyama dedim ki:

"Kimdir o efendiler? Bu saatte ne istiyorlar? Gel buraya da anlat!"

Az sonra yanıma, odaya gelen Davut şunları söyledi: Demin bahçede sesler işitmiş; köpeklerin ikisi de o gün öldükleri için kulağı zaten kirişte imiş; dışarı fırlamış. Bakmış ki şoseden çiftliğe ayrılan yolun başında bir otomobil duruyor ve iki kişi eve doğru geliyor.

"Karanlıkta nasıl gördün onları?"

İzah etti; arabanın fenerleri yanıyormuş; otomobili fenerlerinden anlamış ve iki kişiyi de o fenerlerin çamurlu yolu gündüz gibi aydınlatan ışığında görmüş. Gelenler demişler ki: Arabanın motor yatakları yandı; yolda kaldık; bir saattir başka vasıta da geçmedi; bu yetmiyormuş gibi şoförü

müthiş bir sıtma tuttu. Yağmur devam etmektedir. Sizin çiftlik binasını gördük, barınmak kabil mi, değil mi, anlamaya geldik.

"Al içeri, büyük odada geceyi geçirsinler. İki kerevet var, battaniye verirsin, uzanırlar da..."

"Evet ama beyim, şoför ne olacak?"

"O da gelir; gelecek halde değilse hep birden karga tulumba edip getirirsiniz. Herife kinin, konyak, bir şeyler de vermeyi unutma."

"Ya kadın?"

Deminki konuşmayı işitmemiş gibi yaptım, hayretle sordum:

"Ne kadını?"

"Otomobilde kadın da varmış, bilmedikleri bir kadın... Dolmuşa binmişler de..."

"Ha, işte o fena... Mamafih Nuriye Teyze'nin odasına alırsınız; çay yapın zavallılara!."

"Kadın inatmış, 'Arabadan inmem, şoförü de bırakmam!' diyormuş. Hakkı da yok değil, beyim. Tanımadığı erkeklerle içinde kimlerin oturduğunu bilmediği izbe bir yere gider mi? Orası hiç olmazsa anayol... Jandarma falan da geçer. Daha emniyetlidir muhakkak! Gelgelelim, şoföre yazık... Zangır zangır titriyormuş. Ben de sıtma çektim; halinden anlarım."

"Onu getirin; kadın kalsın."

"Olur mu hiç? Bir kadın tek başına Allahın ovasında bırakılır mı?"

"Ötekiler gitsinler, sağlam onlar. Kadını beklerler."

"Elin karısı için kendilerini ne diye zahmete soksunlar?"

"Yetişir: Nehirden geçirilecek kurt, kuzu ve ot hikâyesine döndü bu iş! Ne yaparsanız yapın, gürültüyü kesin, beni rahat bırakın! İllallah be!"

"Üzülme, beyim; bir çaresini buluruz. Sen uyumana bak."

"Uykum kaçtı... Kaçırdınız uykumu... Uykumu başıma sıçrattınız. Kov hepsini!"

"Merak etme, paşam, şimdi ses seda kesilir, çıt etmeyiz.

O gitti; konuşmalar da kesildi ama meraka kapıldım; ropdöşambrımı giyip fener elimde merdivenleri indim; büyük odanın kapısını birdenbire açtım: İki yabancı ile Davut Ağa fısıl fısıl konuşuyorlar. Beni görünce üçü de ayağa kalktı.

"Merhaba efendiler," dedim, "netice ne oldu? Şoförü getirmediniz mi?"

Kâhya cevap verdi:

"Nezir'i yolladık; kadın bırakmamış. Ne kendisi geliyormuş, ne de adamcağızı yolluyormuş!"

"Ya! Öyle mi? Kendisi de gelmiyormuş, şoförü de bırakmıyormuş ha? Ver şu muşambamı! Çizmeleri de! Ben onunla anlayacağı lisanda konuşmasını bilirim."

Öfkeliydim. Birdenbire -hayatımda çok defa olduğu gibi- gene bir öfke buhranına tutuldum. Davut o esnada hiç itiraz kabul etmediğimi, arzuma karşı konulunca ifrit kesildiğimi pek iyi bildiğinden ses çıkarmadı: emirlerimi yerine getirdi.

"Geleyim mi beyim?"

"Sen misafirlerle kal... Nezir gelsin! Kalfaya da söyle çay yapsın."

Ben önde, Nezir arkada, çamurlu yoldan, yağmur yiye yiye elimdeki pilli fenerin ışığında yürüyoruz. Nedense oto-

mobilin lambaları sönmüş; etraf yaş bir karanlığa gömülü. Yürürken düşünüyorum: Ne biçim mahluk şu kadın? Ne milletten? Genç mi, yaşlı mı, çirkin veya güzel mi? Dolmuşa bindiğine göre orta halli, belki de daha düşük olacak. Kendi kendime söyleniyorum da:

"Gudubetin biridir; asıl öyleleri aksi, lanet olurlar; kimsenin dokunmayacağını bildikleri ırzlarını koruma sevdasına kapılırlar."

Beş dakika sonra otomobilin yanında idim. Fenerin yağmurla karışık içi cıva gibi kaynayan ışık başağını önce direksiyon tarafına yönelttim. Kavruk bir adam dizlerini altına almış, kenara büzülmüş, bakışlarından belli ki acı çekiyor. Kapıyı ben açtım ve:

"İn aşağı," dedim, "adamım seni eve götürecek."

Tereddüt edince haykırdım:

"İn diyorum sana! Gebereceksin burada... Çiftlikte yatak var, çay, konyak verirler. Haydi, durma!"

Nezir'e döndüm:

"Tut kolundan, al aşağı şunu! Sürüye sürükleye eve götür."

Genç, güçlü kuvvetli, atik yanaşma -Çerkez olduğunu söylemiştim- kolunu içeriye uzattı ve şoförü yakaladı, çekti, çavuşundan emir almış bir jandarma neferi itaatiyle:

"İn hemşeri," dedi, "yorma beni! Zorla indiririm, sonra!"

Şoför kımıldadı, kısılmış dişleri arasından güç halle dedi ki:

"Müşteri ne olacak! Gitmek istemiyor; beni de bırakmıyor."

Bu defa feneri arabanın arka kısmına çevirdim; başına yeşil bir eşarp dolamış, yüzünü göstermemek için iki eliyle örten bir kadın vardı orada... Nasıl şeydi? Anlayamadım. Fakat ışığın aydınlattığı eller bembeyazdı; tırnakları da pırıl pırıl cilalı!

O kısmın da kapısını açtım; lambayı içeriye uzatarak sert, haşin bir sesle ve hiç düşünmediğim halde kendiliğinden gelen bir fikirle Fransızca dedim ki:

"Madam! Benim evim, namuslu bir adamın evidir. Geceyi endişesiz geçirebilirsiniz. Kadın hizmetçi de var, rahatınızı az çok temin eder."

Cevap yok, vaziyetinde bir değişiklik de... Elleri hâlâ yüzünde.

"Nasıl isterseniz! Şoförü götürüyoruz, hastadır; burada kalamaz."

O sırada Nezir onu arabadan çıkarmış, koluna girmişti; adım adım uzaklaşıyordu. Arkalarından seslendim:

"Gidin, beni beklemeyin siz! Şimdi gelirim." Tekrar kadına döndüm:

"Son ihtar: Gelmezseniz tek başınıza kalırsınız. Sağanak altında fazla naz çekemem."

Fenerin ışığını gidenlerin yoluna tuttum. Kadının ağzından yarı gizlenmiş, içten gelip de tutulamamış bir söz çıktı:

"Chameau!"

"Şamo" deve demekti ve Fransızcada tahkir[1], tezyif[2] olarak kullanılırdı. Bir kadın tarafından erkeğe söylenince ka-

---

1 tahkir: aşağılama
2 tezyif: değersiz gösterme

ba, hilekâr, ahmak, metelik etmez bir herif manasına gelirdi. Daha ziyade kenar mahalle ağzı bir küfürdü; bilhassa satılık kadınların, adi bar kızlarının kullandıkları tabirlerden!

Feneri derhal içeriye çevirdim, sükûnetle sordum:

"Ne dediniz? Chameau mu? Karşımda ne kıratta bir mahluk bulunduğunu şimdi anladım. Sizin sokakta kalmaktan korkunuz olamaz. Beklediğiniz bu zaten!"

"Chameau!

Bu defa tahkir kelimesi yüksek sesle söylenmişti. Hatta bir tanesini az bulmuştu ki, sayısını birbiri arkasından üçe çıkardı; hem de kuvvetini arttırarak! Feneri sol elime aldım sağ elim, yüzünden ayırmamakta ısrar ettiği ellerine uzandı, yakaladı; bir yakı veya ağda çekercesine tek harekette sıyırdı; aynı zamanda yanağında çatlayan sakız gibi kıvrak, gevrek, ahenkli bir sesle patladı. Güzel bir tokattı bu! Ne hafif, ne sert, kâfi derecede dolu, iyi bir ten üzerinde latif bir kızarıklık hasıl eden makbul tokatlardan, hoşa gidenlerden!

Kadının yüzünü şimdi görmüştüm; eşarp, tokat esnasında kaydığı için saçlarını da! Bu saçlar bakır kaplar renginde idi, bakır kızılı! Yüzü de o renge yakındı ve gene bakırlarınki gibi koyulu açıklı, benek benek, hele şakaklarına doğru fazlaca çilli idi. Gözlerine bakmıştım: kızıl kestane rengi... Yaşı otuzdan aşağı olmalı. Güzel mi? Olgun kadın tarafı, doyuruculuğu güzelliğinden de üstün!

Birbirimizle boy ölçüşürcesine bakıyoruz. Ama o -fener benim elimde olduğundan- yüzümü muhakkak iyi seçemiyordu. Bu defa kadının eli uzandı, bir lahzada feneri kaptı, üzerime çevirdi; kısa bir müddet seyretti. Duruyorum; kendimi sükûnetle, emniyetle seyrettiriyorum; belki alaylı alaylı

gülümsüyordum, yahut şaşkın şaşkın bakmakta idim... Farkında değilim! Birdenbire o -lobut boyunda ve kalınlığındaki- fener havaya kalktı, kalkmasıyla başıma inmesi bir oldu. Geri çekilememiştim, kaskete rağmen kafam sızladı. Galiba haykırdım da...

"Salaud, Brigand! Espèce de crétin!!"

Küfürler devam ediyor; ne haydutluğum kaldı, ne ahmaklığım, ne aşağılığım! Asıl kötüsü fener elinden fırlamış, arabanın çamurluğuna çarpmış, bir tarafa dönmüştü. Hemen eğildim, el yordamıyla arıyorum. Neden sonra buldum ama galiba sarsıntıdan ampulün teli kopmuş... Yanmıyor.

Karanlıktayız. Yeni bir sağanak da başladı. Çilli kadın artık söylenmiyor, hiddetli hiddetli soluduğunu işitir gibi oluyorum. Görmüyorum ama göğsü kabarıp inmektedir, titriyordur belki de... Ne yapacağımı bilmiyorum. Fakat bir şeyler yapmak ihtiyacı içinde kıvranıyorum, hatta öfkeden benim de titrediğimi anlıyorum.

Ani kararla -buna karar denilmez, adeta bir refleks gibi kendiliğinden olmuştu- arabaya sıçradım; içerideyim, kadının yanında! Gemici olduğumu biliyorsunuz, Fransızcayı bırakarak Türkçe:

"Seni gidi aşifte... Seni gidi falan, filan!" sözleriyle başlayan, yazıya gelmez, çok adi ve çıplak laflar sarf ederek Çilli'yi yakaladım, sarsıyorum.

Döveceğim, ayağımın altına alacağım, kıracağım kemiklerini... Öyle bir buhran içindeyim ki işi cinayete kadar götürebilirim. Gözlerim kararmış... Karanlık da cinayeti kışkırtıyor. Ayrıca sağanak, ova, tenhalık, henüz içkinin tesirinde bulunuşum, uykunun başa sıçraması. Hepsi birer sebep. En

mühimi, bir hafta süren spleen'den sıyrılıp coşkunluk devresine giriş.

Ancak bir dakika önce yüzünü gördüğüm meçhul kadın nenin nesidir, nereden gelip nereye gidiyor, bu yabancı diyarda ne arıyor? Hiçbirini bilmiyorum... Ne milliyetini, ne de içtimai[1] sınıfını! Bekliyordum ki çığlığı bassın; "İmdat!" diye bağırsın, kendini arabadan dışarıya atsın, koşup kaçmaya kalkışsın. Yahut tekmeleri, yumrukları, dişleri ile nefsini müdafaaya çabalasın!

Bunları yapmadı. Ummadığım bir hareketle kolları karanlıkta boynumu aradı, dolandı, sonra kendine doğru çekti. Dudakları derhal ağzımı bulmuştu. Onun ağzı yeni açılmış bir kakao kutusu gibi taze çikolata kokuyordu. Anlaşılan az evvel acıkmış, çantasında taşıdığı çikolataları yemişti.

İlk haşin busemize o çocuk ağzı tadı karıştı. Henüz başaklanmış ekinleri sağanak altında deniz gibi hışıldayan ve dalgalanan uçsuz bucaksız bir ovanın ortasında, kapkara sırılsıklam bir gecenin koynunda idik; otomobil bize in hizmeti görüyordu. Mağara devri insanları gibi vahşicesine birbirimize saldırmıştık; sanki yabani bir çift idik. Hiç konuşmadan, muhabbet sözleri söylemeden, hatta ses çıkarmadan, böylece uzun uzun seviştik.

Bizi aramaya gelenlerin uzaktan çağırışmalarını işitecek ve fener ışığını görebilecek hale gelinceye kadar...

Otomobilden evvela ben atladım, kasketimi aradım, başıma geçirdim; yüzümde ruj izleri kalmış olabilirdi, mendille sildim, kıyafetime çeki düzen verdim.

---

1 içtimai: sosyal

Arabanın içinden bir ses geldi. Biri Türkçe konuşuyordu! Konuşanın o kadından başkası olmadığına imkân yok. Soruyordu:

"Müslümansın değil mi? Türksün galiba!"

Sevinçten içim titredi; sevinç şaşkınlığımı bastırmıştı. Yabancı şivesine fazla kaçmakla beraber bu bakır tenli güzel sevgilinin Türkçesi tatlı, temizdi, Müslüman kokuyordu.

"Evet," dedim, "ya sen?..."

"Yugoslavya'dan... Ben de Müslümanım; artistim."

"Boşnak mısın yoksa?"

"Öyle bir şey... Hersek tarafından. Şimdi hiçbir şey değil, enternasyonal oldum."

"Neyse, bunları sonra konuşuruz. Haydi eve gidelim. Zannederim ki artık razı olursun. Temiz bir yatak bulacaksın; sıcak çay, konyak... Bende çikolatanın envaı vardır."

"O yanımda gelen adamların yüzlerini görmek istemem. Hem benimle gene Fransızca konuşunuz."

Türkçesi zayıftı, üst tarafını gene Fransızca anlattı:

"Barışmış anlaşmış olmayalım; dargın, küskün duralım. Mümkünse kavgalı, öfkeli... Türkçe bildiğimi de kimse öğrenmesin."

"Neden?"

"İşime öyle geliyor."

O kadar memnundum ki ne dese kabul edecektim. Uzaktakilerle fenerlerinin ışığı epeyce yaklaşmıştı; o tarafa:

"Buradayım," diye bağırdım, "geliyorum."

Davut Ağa önde idi. Kayıtsızlık rolü oynayarak ona dedim ki: "Nihayet razı oldu, az daha dövecektim kadını. Ben eve gidiyorum, siz onu alıp getiriniz, doğru Nuriye Teyze'nin

odasına girsin. Ne lazımsa yaparsınız. Sabahleyin erkenden üçünün de pasaportunu ver!"

Kâhya ile Nezir ecnebi lisanı bilmezlerdi. Kızıl saçlı kadına sözlerimin manasına uymayan yalancıktan sert bir tavırla dedim ki:

"Sabahleyin sakın beni görmeden gitme; konuşacaklarım var, belki herkes uyuyunca seni ararım."

"Beklerim.

Sesini, benim gibi mahsus haşinleştirmesine rağmen yine de şefkatli, adeta şefkatten titrekti. Görülüyor ki, gene benimki kadar karışık, maceralı geçen hayatında deminkine benzeyen tatlılıkta ve acayiplikte olanı yoktur. Benim var mıydı? Üç kıtanın denizlerini ve karalarını oldukça dolaşmış, birçok yerde ve umulmaz sahnelerde rol almış, kadınların hoşlandığı tipte bir adamdım. Fakat böylesi başıma gelmemişti; beklenmediğin bu kadar orijinal dekorlusunu ve orijinal kadınlısını kim görmüştür?

* * *

Ötekiler arkadan geledursunlar, ben karanlığı yarıp çamurları etrafa yayarak konuşuyordum. Kendi kendime soruyordum da:

"Acaba elektrik fenerinin fazla beyaz ışığı altında mı bana güzel göründü? Sakın biçimsiz vücutlu bir şey olmasın? Yarın sabah, çirkinliği, münasebetsizliği meydana çıkmasın? Belki de yaşlıcadır; kırkını aşmış, maceralardan yıpranmış, yorgunluğu ve çirkinliği makyajla büsbütün beliren, hele

gün aydınlığına tahammülü olmayan fersudelerden[1] bir zavallıdır. Yazık olur... Bana da, ona da..."

Zira aklımdan Nuriye Teyze'nin tavsiyesi geçiyordu: Gurbet diyarında otomobil arızasının kapıma getirdiği o Türkçe bilen, buseleri Türkçesi kadar tatlı Tanrı misafirini bırakmamak! Bu, şu dakikada çok hoş bir nimetti, lakin yarın aşağı kata inip de hasır koltukta -kendisinin tabiriyle- bir enternasyonal sürtük kalıntısı bulursam? O dövülmüş, bakır renkli, zerdali kabuğundakileri hatırlatan güzel çilleri de bir cilt hastalığı kadar çirkin, iğrenç ise?

"Atlatırım, hele sabah olsun bir kere..." dedim.

Büyük odaya girmiştim. İki yabancı, kanepeye kurulmuş keyifle çay içiyorlardı; şoförü sedire yatırmışlar, üstüne yorganlar örtmüşlerdi. Ne halde bulunduğunu sordum. Titreme bitmiş, ateş gelmiş, ter başlamak üzere imiş. Misafirlerden uzun boylusu cevap verdi:

"Terden sonra açılır, yarın bir şeyi kalmaz."

Kalın gözlüklüsü ilave etti:

"Ama yorgun kalkar, paçavraya döner vücudu! Kadın ne oldu?"

"Davut Ağa getiriyor. Geceniz hayırlı olsun, rahatınıza bakınız, bana müsaade!"

Hürmetle teşekkür kelimeleri mırıldanarak eğildiler. Odama çıkarken Nuriye Teyze'yi çağırdım, daima bulundurduğum çikolata paketlerinden biri sütlü öbürü bitter cinsinden ikisini uzatarak:

"Otomobildeki kadın geliyor; odanda yatırırsın; lazım olanı yaparsın. Haline, kıyafetine bak da ona göre muamele

---

1 fersude: yıpranmış, pörsümüş

et. Ben nenin nesidir, göremedim, anlayamadım. Şunları da ver, isterse yesin," dedim.

Sabık Nevniyaz Kalfa sormaktan kendini alamadı:

"Taze mi bu kadın?"

"İyi göremedim dedim ya! Galiba orta yaşta... Frenkçe konuşuyor, çançan edemeyeceksin."

Kalfa, bir kadına karşı bu kadar alakasız duruşuma, gelmesini beklemeden yatmaya hazırlanışıma şaştı ve galiba içinden, kayıtsızlığıma bakarak onun yaşlı ve çirkin olduğuna hükmetti, çekildi. Yalnız kalınca bol kolonya ile ellerimi, yüzümü, ensemi, meçhul kadının dudakları dokunmuş olan her tarafımı, kulaklarıma kadar iyice yıkadım, havlu ile kuruladım. Bir yandan da diyordum ki:

"Adını sormayı unuttum. Herhalde Müslüman ismi kullanmıyordur. Hayatını öğrenmek de hayli enteresan olacak; doğrusunu söylerse eğer! Söylemez böyleleri... Kıtır atmaktan hoşlanırlar."

Aşağıda kapı açılıp kapandı; beş on lakırdı edildi; sonra ev sükûnete daldı. Yatağımda idim. İçimde hafiften bir memnuniyetsizlik, belki bir pişmanlık var; hislerime utanma da karışıyor. Nasıl oldu da böyle, bir anda şuurumu, iradem, medeniliğimi kaybederek kaba, vahşi oluvermiştim?

"Kır yaptı" bunu diye söylendim, "yağmur, ova, yalnızlık, içki ve gecenin beklenmedik fevkaladeliği! Muhakkak pek bayağı bir kadın, en müptezelinden...[1] Belki de bir sermaye! Buralara, Arap memleketlerinin umumi evlerine kadar düşmüş, taraveti kalmamış, ıskartaya çıkartılmış bir mal!"

---

1 müptezel: ayağa düşmüş, orta malı

Lakin ellerimin dokunduğu vücut diri, duyduğum parfüm kibardı. Zaten ilk olarak gözlerimin iliştiği eller de pek iyi bakılmış, bembeyaz, tertemizdi. Tamam! Şimdi o elleri daha vuzuhla görüyorum: Parmağında tek taşlı bir yüzük vardı, fenerin karşısında sahici pırlantalara mahsus eleğimsağmalı ışıklar saçmıştı.

Peki ama öyle bir taşın sahibesi dolmuşta mı yolculuk eder?

Uyumaya çalışıyorum; muvaffak olmak üzereyim... Birden kafamın içi -sanki elektrikli bir el fenerinin ampulü imiş de sapındaki düğmesine basılmış gibi- ışıkla doldu, fırladım.

"Buldum," diye neredeyse bağıracağım, bu kızıl saçlı, çilli, beyaz tenli artist gündüz lokantacı Butrus'un oteline geldiğinden bahsettiği kadındı. Hani yaşlıca bir erkekle berabermiş. Almanca konuşuyorlarmış. Ta kendisi. Yatmaya çıkarken kaçtığını fark ettiğim ve ancak ökçesini gördüğüm kadın... Beni anahtar deliğinden gözetlediğini sandığım kadın! Bu kadın, Buka Ovası'nda gece gündüz ne diye dolaşıyor? Bir maksatla mı, yoksa serseriliğinden, delişmenliğinden mi?

Kendime hem o sualleri soruyorum, hem de Butrus'un parmaklarını birbirine vurarak, dilini çatlatarak artistin güzelliğini methetmesini hatırlıyor, memnun oluyorum. Demek ki onu kısa süren bir tetkik esnasında mükemmelen görmüştüm; olgun doyurucu kadın tarafının güzelliğine de üstün olduğuna kadar anlamıştım.

Ovada gezip dolaşmalarından bana ne? Bir çeyrek evvel o akla gelmez vakayı beraberce yaşadığımız kadın -ka-

dından anlaması mesleği icabı şüphe götürmeyen- otelcinin şahadetine ve benim de kanaatime göre güzel ya! Şimdi bu beklenilen kadınla aynı dam altında dost, hatta eş olmuş haldeyiz ya! Hem de bir tokat ve bir sopa faslından sonra! Tokadı yanağına o yemişti, sopayı da başıma ben! Fakat o işleri yapan aynı eller ve kollar nasıl da hırslanıp şahlanmış, vahşileşmiş bir arzu ile -kavganın devamı ve şekil değiştirmesi sanılırdı- birbirlerini bulmuşlardı.

Kısa zamana sığan, lakin ömür müddetince unutulmayacağı muhakkak olan ne izli bir macera! O maceralardan ki hafızaya; bir ağaca çakı ile hakkedilmiş[1] yazılar gibi işler, ağacın gövdesi kalınlaştıkça irileşir, kabarıp genişler, müphemleşir ama silinmez.

"Butrus'un tahmini doğru olacak; yarım yamalak birçok lisan bilen, diyar diyar gezmiş bir artist. Fransızca küfürleri de bunu anlatıyor."

Evi dikkatle tekrar dinledim: Ses duyulmuyor; sağanak da dinmiş... Belki hava açılıyor. Pencereye yanaştım, iyi görmek için perdesini odanın ışığına karşı siper yaparak gökyüzüne baktım: İrili ufaklı yıldızlar döne kıvrıla bir sönüp bir açılarak yavaş yavaş iniyorlar, yaklaşıyorlar gibi hareket halinde... Sanki dökülecekler; her biri ovadaki körpe başaklardan birinin tepesine konacak, sabaha kadar parıldayacak. Yeryüzünün neşesi gelmiş; benim de!

Misafir ettiğim iki Ermeni hakkında Davut Ağa yarın öğrendiklerini söyler. Zaten onlarla meşgul olmamıştım, şimdi de değilim. Ancak otelcinin bir sözünü daha hatırladım:

---

1 hakketmek: kazıyarak yazmak

Kadın, anlatırken yanındaki erkeğin kocaman gözlüğünden de bahsetmişti. Acayip bir tesadüf, aşağıdaki adamın da gözlükleri iri, kalın çerçeveliydi.

"Aynı şahıs mı? Olamaz! Birbirlerini tanımadıklarını söylemişlerdi; yalana lüzum yoktu; bu bir tesadüftür. Kalın çerçeveli gözlük, günün modası... Önüne gelen takıyor," diye bir muhakeme yürüttüm; heyecanımı dindirmek için iki tane uyku hapı yutup yatağıma girdim.

Otomobil sahnesi yavaş yavaş zihnimden silindi, kulağımda nedense bir tek ses ve söz kaldı; tekrarlayıp gidiyordu:

"Chameau! Chameau..."

O ses de derece derece kuvvetten düştü; nihayet fısıltıya döndü, duyulmaz oldu.

İKİNCİ KISIM

Koyu renkli perdelerin keskinliğini körleştirmediği yağlı bir ışık içinde gözlerimi açtım. Geceleyin parlak yıldızlarına bakarak açtığını anladığım hava sabahleyin de kapanmıştı; yağmurdan kurtulmuştum...

Aklıma derhal o kadın geldi. Şimdi aşağıda idi; daha doğrusu olması lazımdı. Zira ötekilerle beraber gitmeyeceğini kati bir lisanla söylemişti. Saate göz attım; sekiz buçuk...

Ayağımı döşeme tahtasına arka arkaya, üç kere vurdum. Bu, zil yerine çağırma işaretidir. Tam altında kâhyamın odası vardır; ses yalnız oradan değil, binanın içi ahşap olduğundan her taraftan duyulur. Davut Ağa'nın:

"Geliyorum, beyim!" dediğini işittim; merdiven basamakları iriyarı adamın ağırlığıyla gıcırdıyor.

Kapıma vuruldu; kâhyam göründü:

"Merhaba paşam," dedi. "İyi uyudunuz maşallah. Biz de ses etmedik. Geceleyin gelenleri usulca yolcu ettik."

"Gittiler demek?"

"Ermeniler gitti; şoförleri de... Herif iyileşti... Sıtma böyledir işte! Eğer sıtma ise..."

"Kadın da gitti, tabii...

"Biraz ağır aldı; ötekilerle gitmek istemiyormuş. Eh, buna seslenmedik ama onların yolda bir kamyon çevirip uzaklaştıklarını görünce yanına Nezir'i kattım; şoseye kadar götürecek. Demincek evden çıktılar. Siz sabahleyin hepsini defetmemi söylemiştiniz, ya!"

Pencereye koştum, bakıyorum: kadın önde, Nezir arkadan yürüyorlar. Henüz uzaklaşmamışlar. Boyunu bosunu şimdi görüyorum, beğeniyorum. Elinde küçük bir valiz taşıyan ince, uzun endamlı Çerkez delikanlısıyla bir hizada ve hemen hemen aynı yapıda. Avrupalı yapısı...

Camı kaldırdım, bağırıyorum:

"Nezir! Nezir!"

"Durun! Gitmeyin! Beni bekleyin... Hemen geliyorum... Bir dakika!"

Rasgele bir pantolon giydim, boynuma fular sarıp deri ceketimi sırtıma geçirdim; acelemden rugan saray biçimi terliklerimle aşağıya koşuyorum. Davut Ağa'nın şaşkın bakışlarına -görmüyorum ama biliyorum- aldırış etmeden kapıdan fırlıyorum ve gene sesleniyorum:

"Durun! Durun!"

Nezir duruyor, bekliyor ama yürümesine devam eden kadının kızıl saçları körpe ve nemli sabah ışığında asıl rengini değiştirip başında tunç miğfer varmış gibi etrafa platin akisler saçarak yalazlanıyor. Sırtındaki tayyörün göğüs, bel ve etek kısımları o kadar gergin, dar ki, derisi imişçesine vücuduna yapışık... Balık gibi diriliğini duyuyorsunuz.

"Madam! Madam! Lütfen beni bekleyiniz."

Epeyce yaklaşmış olduğum için sözlerimi şu rüzgârsız ovada işitmemesine imkân yok. İşittiği halde başını çevirme-

den, fakat adımlarını hızlandırmadan ilerlemektedir. Kâhyamın kabalığına küsmüş galiba... Koşu idmanı yaparcasına, muntazam bir yürüyüşle arkasından seğirttim; Nezir'i geçtim; aramızdaki mesafe kısaldı; önledim ve bu defa Türkçe:

"Bırakmam," dedim. "Burada kalacaksın!"

Omzundan tutuyorum; yürümesine mâni oldum. Yüzüne bakıyorum, o da aynı şeyi yapıyor; birbirimizi gündüz gözüyle tetkik ediyoruz. Evet, muhakkak otuzunu geçmiş... Bütün yüzü hiç de yaşlanmamış, yaşında kalmış hatları ve bakışı ile bir kadının pek hoşlandığım ilk olgunlaşmış çağını gösteriyor. Hayat tecrübeleri de galiba bu çağın kendinden emin, erkek hakkında malumatı olduğunu anlatan manalılığını fazla belirtmektedir.

Fakat ben şimdi onun sadece yüzünü seyretmiyorum; hakkımdaki intibaını[1] da at kestanesi kabuğu renginde, saçları gibi kızıla çalan gözlerinde okumaya çalışıyorum. Bir ara öyle sandım ki kendisi de dün geceki acayip maceraya karışmış erkeğin umumi heyetini[2] fena bulmamış, geçenden pişman olmamıştır.

Nitekim dudakları değil, ama gözleri gülümsedi; deminki sözüme, daha rahat konuştuğu Fransızca ile cevap verdi:

"Kalmaya mecbur muyum? Şayet misafir ettiniz diye borcumu ödememi istiyorsanız hesabımı peşin gördüğümü hatırlatayım... Unutmamış olmalısınız."

Motoru bozulan ve yol kenarında bomboş duran otomobili gözüyle işaret etti. Ne kadar aydınlık her taraf! Dün gecenin karanlığını düşünerek arabaya adeta hayretle bakıyo-

---

1 intiba: izlenim
2 umumi heyet: genel görünüm

rum. İstiyorum ki bu otomobil hayalimde hep karanlığa gömülü kalsın; öyle daha iyi olurdu; bir in ve mağara tesiri yapmıştı. Şimdi karşıdaki hülya bozucu, alelade bir şey... Bozuk olması da sünepelik vermiş.

"Unutmadığım için sizden kalmanızı rica ediyorum. Borç varsa benimkidir; onu ödemek ve teşekkür etmek lazım. Hoşlanmadığınız kişiler gitti; arzunuza uyarak evimde size uzak durdum; öfkeli rolü oynadım. Artık böyle bir yalan tamamıyla lüzumsuz. Hakiki hislerimle hareket ediyorum. Yukarı kattaki odam evin başka taraflarına uymayan rahatlıktadır; fena döşenmemiştir. İlk işim dört ay evvel buraya gelince o kısmı düzene koymak oldu."

"Bir teklif mi bu?"

"Bir rica..."

"Demek beni gündüz ışığında pek fena bulmadınız? Hayal sukutuna uğramadınız?"

Cevap yerine elini tuttum ve dudaklarıma götürdüm, sordum da:

"Ya benim sizin üzerinizdeki tesirim? Çok mu kötü?"

Bu sefer elimi tutan ve sıkan kendisiydi.

"O halde," dedim, "dönelim."

"Dönelim ama sadece bir gün için."

"Hayır; en azı bir gün bir gece olacak."

"Söz veremem. Akşama kadar bir deneyelim. Beni tamamıyla hür sanmayınız. Ayın on yedisinde buradan ayrılacağım. Cezayir'e gideceğim."

"Daha altı günümüz var, belki de beraber gideriz."

Kadın heyecanıma güldü; sonra ümitsizce başını salladı: "Böyle dersiniz, çabucak bıkarsınız" manasına hareketleri ve

yüz hatları gayet manalı, okunaklı idi. Gözleriyle konuşabilen kadınlardan...

Yan yana, ağır ağır, etrafın henüz ıslak, yosunlu yeşilliğine baka baka dönüyoruz. Nezir çanta ile beraber evin yolunu tuttu. Civar dağların karlı şahikalarını yeni sevgilime gösteriyorum.

"Şu karşıdaki Cebelüşşeyh... Arkamızda, solumuza rastlayan Lübnan silsilesinin Sannin'i! Üç bin metreden fazla yüksekliktedir, sedir ağaçları onun yamaçlarında yetişir. İçlerinde kırk metre uzunları varmış. Bu ağaç dünyanın üç büyük sıradağında bulunur: Himalaya, Atlas ve Lübnan... İsterseniz yarın Trablus'a gideriz: Ilık portakal bahçelerinden karlı tepelere yükselir, sedir ormanını görürüz. İsminizi öğrenebilir miyim? Benimki Nebil..."

"Benim uydurma iki ismim vardır: Biri Nihan, öbürü Radia. Fakat asıl adım Raziye'dir. Söylemiştim; artistim, daha doğrusu dansöz."

"Sizi Nihan diye çağıracağım. Buranın hangi şehrinde, hangi gazinosunda çalışıyorsunuz?"

"Hiçbirinde çalışmadım. Beni angaje eden müessese açılamadı, işe başlayamadım; tazminat verdiler. Başka müesseselerle de uyuşamadım; onun için Cezayir'e gidiyorum. Bu arazi sizin mi?"

Bir sene evvel halamdan miras kaldığını söyledim. Asıl mesleğimi sordu ve denizci olduğumu anlayınca:

"Belli," dedi; "ya çok sert, ya çok yumuşak davranıyorsunuz."

"Bahriyeli ağzıyla konuşmayı siz de çok iyi biliyorsunuz!"

Dün geceki ağır sözlerini telmih ettiğimi[1] anladı, kızardı. Sözümün tesirini anlamak maksadıyla içli içli ilave ettim:

"Ah, ne güzeldi ilk tanışmamız! Sanki çoktandır birbirine hasret çeken iki âşıktık, karşılaşınca kendimizi tutamadık. Hakikaten de eskiden beri tanışıyor gibi değil mi idik? Halbuki ben daha evvel sizin yalnız ökçenizi görmüştüm, bir de hayal meyal siluetinizi."

Üç isimli kadın tekrar kızardı... Bu sefer şaşırmasından, bozulmasından!

"Nerede?" diye sordu, "ben sizi şimdiye kadar hiç görmemiştim."

"Görmüştünüz! Dün öğleden sonra Ştora Oteli'nde, anahtar deliğinden odamı gözetlerken!"

Nihayet başını önüne eğdi, cevap vermedi. O sırada zaten kapının önüne gelmiştik. Davut Ağa pos bıyıklarının altında bir gülümseme saklıyordu; muhakkak ki olan biteni sezmişti ve bizim geceleyin birbirimize yabancı durmamızın iki Ermeniye karşı bir oyun olacağına da hükmetmişti. Ona:

"Matmazel bugünlük de misafirimiz," dedim, "belki akşama doğru, belki yarın sabah gidecek, belli değil..."

"Safa geldi, hoş geldi, beyim! Nuriye Teyze'ye söyleyim, sizlere güzel yemekler hazırlasın. İki tavuk keseyim, koyun sütü ile muhallebi yapsın... Başka?"

"İç bezelye de ister. Üst tarafını konservelerle idare ederiz. Kuşkonmaz, ananas, ançuez, bir sürü şey var dolapta..."

Merdiveni işaret ederek Nihan'a:

"Geçiniz," dedim, "yukarıya çıkacağız."

1 telmih etmek: gönderme yapmak, imalı söylemek

Nezir'e çantayı yukarı odama getirmesini söyledim. Demiştim ya, binanın basit, fakat temiz eşya ile tek iyi döşenmiş odası orasıydı; yan tarafına da -yaz sıcaklarını düşünerek- duşlu bir hamam yavrusu yaptırmıştım, duvarları çini kaplı değildi ama naylon perdelerle örtülü, içi ferah ve sevimli idi.

Nihan odaya girince hoşlandı, beyaz boyalı, mavi renkte yastıklarla rahat hale sokulmuş geniş tahta koltuğa kendiliğinden oturdu, yaslandı; "oh" diyen bir tavır aldı. Sonra, başını pencereden yana çevirerek sordu:

"Demin yalan söyledim ama bir maksatla değildi, sürpriz yapacaktım. Evet, sizi otel odasının anahtar deliğinden bakıp gördüm. Yatağa giriyordunuz... Girdikten sonra da yüzünüz kapı tarafına geliyordu, uzun uzun seyrettim. Şimdi itiraf edeceğim: Beğendim de! Kendi kendime: "Hoş delikanlı," dedim, "ne kadar asil çehresi var. Bir prens sanki!"

İnsanın en zekisi, muhakemesi yerinde olanı, başkalarının kusurunu çok iyi görüp alay edeni bile kendi zayıf tarafını sezdiği halde gene lüzumsuzca, çocukça övünmekten nefsini alamaz; ben de şu asalet ve takma kontluğum bahsinde böyleyimdir. Nihan'ın sözlerinden hazzettim, dedim ki:

"Arkadaşlarımca lakabım 'Kont'tur, beni Kont Nebil diye çağırırlar. Oysaki orta halli bir ailedenim."

"Ben de Mostar'da Sörler Mektebinde[1] okudum. Babamın küçük bir iplik fabrikası vardı."

Elini çantasına götürdü, karıştırdı, kapadı.

"Sigaram bitmiş," dedi. "Siz içmiyor musunuz?"

Bir paket "Hususi Kokulu" açtım ve kenarda duran çakmağı yakıp uzattım. Bu, Davut Ağa'nın Kümbet önünde bulduğu Dunhill marka ve altın kaplama kadın çakmağıydı. Ni-

1 sörler mektebi: rahibelerin öğretmenlik yaptığı Fransız okulu

han'ın onu dikkatle süzdüğü, beğendiği zehabına kapıldım, dedim ki:

"Takdim edebilir miyim? Bir kadın bekliyordu, kısmet sizinmiş."

"Kadın çakmağının odanızda işi ne? Benden evvel gelen biri mi unuttu? Buraya ara sıra kadın misafirler getiriyorsunuz demek!"

"Hayır, ilk gelen sizsiniz, siz gelmediniz, gökten indiniz. Acayip bir şey ama bu çakmağı kâhyam bahçede bulmuş, bakınız, şurada, şu yıkık kubbenin kovuğunda..."

Yerinden kalktı, ikimiz yan yana pencere önündeyiz. Pencere önünde yan yana gelen çiftler nedense birbirine yaslanmak, hatta kollarını dolamak ihtiyacını duyarlar. Nihan taş bina kalıntısını dikkatle seyrederken kolumu beline sardım, vücudunu kendime çektim ve o anlar tonu değişen arzulu bir sesle adeta yalvardım:

"Bana gene şamo desenize... istiyorum."

"Arkasından tokatı indirmek var mı? Olmaz..."

Nezaketle sıyrıldı ve sordu:

"Ne imiş o yıkık bina?"

"Bilmiyorum. Vaktiyle burada belki bir türbe vardı, yahut çok eski bir şehirden kalan mabet... Malum ya, dünyaca meşhur Baalbek harabeleri çok uzakta değildir; etrafında büyük medeniyet eserlerine rastlanabilir. Altımızda, yere gömülüp kalmış koca bir şehir olup olmadığını kestiremeyiz."

"İçine girdiniz mi?"

"Girdim; taş basamaklardan inilen bir yer var ama sekiz on metre sonrası kapalı. Açmaya çalıştıkları izlerden anlaşılıyor. Başaramamışlar. Hazine aramışlardır muhakkak!"

Nihan geriye döndü. Gözlerinde merak ve tecessüs fark ettim.

"İsterseniz gidip beraberce görelim."

"Sonra gideriz. Siz bana şu şişedeki konyaktan bir parmak verebilir misiniz? Radyonuz pilli tabii... Şimdi Monte Carlo merkezi hafif havalar çalıyordur, dinleriz."

Karşılıklı konyak içmeye başladık; radyoda sesi tesirli bir kadın, "Kalbim! Aşkım, sevgilim!" hitaplarıyla dolu bir Fransız türküsü söylüyordu. Arkasından dünyanın bayıldığı "Mon homme"u, "Erkeğim!" i okudu. Nihan mırıldandı:

"Jacqueline François söylüyor. Ne güzel! Beni santimantal[1] bulacaksınız. Her zaman öyle değilim. Kır, ekinler, şu köy evi çocukluğumu düşündürdü. Benim memleketim de ziraata elverişlidir, hububat yetiştirir. Küçüklüğüm ekinler arasında geçti."

Kalktım; ayakta durarak saçlarını okşuyorum.

"Ne kadar güzel... Rengi de, cinsi de. Lakin size asıl yakışan yanaklarınızın bir kısmından başlayıp kulaklarınıza doğru yayılan çiller! Çilin böyle, bir güzellik olacağını tahmin edemezdim. Adeta makyaj... Bilhassa, özene bezene yapmışsınız gibi!"

"Beğenen oluyor."

Fransızcası -Yüksek Deniz Ticaret Okulundan önce frerlerde[2] okumuştum- birdenbire aklıma gelmediğinden Türkçe tamamladım:

"Bayılan, yanıp tutuşan da!"

"Müsaade ederseniz biraz düzelteyim."

Ayakta, vazoya çiçek yerleştirir ve bu çiçekleri karşıdan bakıp gide gele biçime sokar gibi aynaya bir yaklaşıp bir

1 santimantal: duygulu, hassas
2 frerler: rahiplerin öğretmenlik yaptığı Fransız okulu

uzaklaşarak benim tarağımla saçlarını düzeltti; konyaktan bir yudum daha aldı ve bu defa koltuğa değil dizime oturdu. Şimdi saçlarımla oynayan kendisi idi. Şımardım, lakırdıyı senli benliye çevirip sordum:

"Dün otelde yanındaki Almanca konuşan adam kimdi?"

"Demin yolda bir şey söylemeyi sevincimden unutmuştum: 'Misafirliğini kabul ederim ama bir şartla; hayatım hakkında sorgu sual yasak!' diyecektim."

"Öyle olsun..."

Memnundu; başını omzuma koydu; ağzı boynuma rastlıyordu. Bir müddet bu vaziyette kaldık. İkimiz de rahatlık duyuyorduk. Açık bıraktığımız pencereden odamıza dışardaki akasyalarda bal toplayan arıların bir hafta süren yağmurdan sonra güneşe kavuşmaktan ahenkleşmiş vızıltıları duyuluyor ve bize susturduğumuz radyodan daha tatlı geliyor.

Ne hoş bir kuşluk vakti... Durgun bahar ve yaz günlerinin en sevdiğim saati! İstanbul'un kenar mahallelerinde horoz ve satıcı sesleriyle çocuk bağrışmalarının tatlı bir baygınlık geçirirken dinliyormuşsunuz gibi yumuşadığı, seslendiği rahat saat! Bu saatte Boğaziçi'ni pek severim. Bir koltuk meyhanesine girer, tezgâh başında erkenci Rum balıkçılara karışarak bir kadeh düziko atar, yahut bir gazino büfesinde bira şişesini çarçabuk, mezesiz yuvarlar, kıyı boyu gezintiye çıkarım.

Akşamları bana mı demeyen o içkiler bize derhal tesir eder, hem de bilmediğim acayip bir alkol, hurma şarabı, yahut vahşi kabilelerin darı birası gibi! Nikbinlik[1] içindesiniz. Hoşa gitmeyen ne kalır ki... Kırışıksız sularda ağır ağır kayan sandallar gondollaşır... Fıstık çamları Japon estamplarında-

1 nikbinlik: iyimserlik

ki gibi suluboyadan resmedilmişe döner... Yalıları, denize akseden renkli gölgelerine eğilmiş, kendilerine bakıyorlar sanırsınız... Bütün manzara bir fotoğraf vizöründen seyrediliyormuşçasına olduğundan daha berrak, toplanmış ve renklenmiştir; duru ve aydınlıktır.

Nihan saçlarımı okşamakta devam ediyor; nefes alışları hızlanıyor.

"Sıcak bastı," dedi, "şu ceketimi atayım... Sen de perdeleri çekiver. Nebil'di adın, değil mi? Kısa ve sevimli... Nebil... İki heceden ibaret... Benimki de!"

İsmimi unutmamak istercesine birkaç defa tekrarladı... Ben de -çocuklaşır insan!- onun ismini hecelere ayırarak tekrar ediyordum.

"Ni-han! Ni-han! Kim buldu onu? İşitilmiş isimlerden değil... Manasını biliyor musun? Saklı, gizli demektir; sır manasına da gelir, kaybolmuşa da. Şimdi benim için bir sırsın zaten... Ama kaybolmanı istemem. İçimde bir his var: Birdenbire -tıpkı gelişin gibi- gideceksin, seni çok arayacağım; ha, söylemedin, ismini veren kim?"

"Sual yoktu hani!

"Unuttum. Bahçeye çıkalım, incirlere kadar gideriz. Orada harman zamanı, on beş güne kadar "asfur-it-tin" dedikleri minimini, çok semiz, gayet lezzetli kuşlar avlayacağım; asma yaprağına sarıp kızartırlar. Beğeneceksin."

Nihan ayın on yedisinde hareket edeceğinden bu sefer bahsetmedi; kalmasını istediğimi anlatan gene safçasına dolambaçlı yoldan söylediğim bu söze gülümsedi. Tayyörünün ceketini attıktan sonra vücudunun yukarı kısmı beyaz dantel bluzla yarı örtülü, omuz başlarının ve göğsünün mütenasip,

genç kıvamında toparlaklığı, belin kâfi inceliğiyle meydana çıkmıştı. İçimden:

"Hakikaten güzel kadın," dedim, "fakat bu güzelliğiyle ne gibi bir seciye[1] kusuru, ruhî bir özrü var ki gazinolara, barlara, açıkçası fuhşa düşmüş!"

Küçük bir merakım daha vardı: sabık Nevniyaz Kalfa nihayet tavsiyesine uymamı yani eve bir kadın getirmemi nasıl karşılamıştı? Ağzı kulaklarında olmalıydı. Nitekim aşağı indiğimizi ayak seslerimizden ve merdiven gıcırtılarından anlayıp mutfak kapısında göründü. Sanki yeni evliler, meşru bir çift imişiz gibi hayran hayran baktı ve kendini tutamayarak tıpkı eski günlerin kuşak bağlama merasiminde olduğu gibi bir sürü "maşallah!" çekti. Neredeyse:

"Gören Allah için Maşallah desin," bile diyecekti.

Doğrusunu isterseniz halimiz epeyce komikti. O sırada Nihan, kalfadan bahisle şunu söylüyordu:

"Bana dün gece çok nezaket gösterdi... Çikolatalara da teşekkür ederim. Kalfaya öteki odadakilerden çekinerek Türkçe bildiğimi, Müslüman olduğumu söylemedim. Artık mahzur kalmadı, hatırını alayım."

"Bakınız kalfa," dedi, "gitmedim, geri döndüm. Bugün senin güzel yemeklerinden yiyeceğim."

Yaşlı kadın, geceki dili diline uymaz, sevimli ve kanı sıcak Hıristiyan kızının böyle, birdenbire anladığı lisanda konuşuvermesine karşı afalladı. Bana dönerek tutuk tutuk söylendi:

"A! A! Şuna da bakın, hele! Ne çabuk Türkçe öğrenmiş! Sen mi öğretiverdin, hemen şimdicik?"

---

1 seciye: karakter

Gülüştük. Nuriye Teyze onun Müslüman olup olmadığını sordu; dedim ki:

"Halis muhlis Müslüman... İsmi de Raziye Hanım!

"Pek sevindim, buna! Belliydi ya zaten... Yüzünde nur vardı; anlamalıydım."

Ocak başına yeni ve candan bir şevk ile koştu. Müslümana yemek hazırlamaktan ve benim bir Müslüman kızıyla münasebet kurmamdan memnundu. Allah'a şükrettiğini işitir gibi oldum.

Çiftlik arazisi güneye doğru uzayıp gidiyordu. Önümüzdeki genişlik başaklanmış buğday, arpa ve yulaf tarlalarıyla alabildiğine yemyeşil...

Bilhassa yulaflar bütün ekin cinsinin yere eğilmiş ufacık püsküllerin nazlı nazlı sallanışlarıyla en süslüsü olduklarından bu yeşilliğin arasında titreşen renkleri ve pırpır kavak yaprakları gibi telaşlı hareketleriyle benim pek hoşuma gider.

Geçerken bir tutam kopardım, kokladım. Şimdiden kepekle karışık unumsu, ılık bir rayihası var. Nihan, dikkatli ve az çok kültürlü olduğunu anlatan bir şey söyledi.

"Pek santimental ve sansüalsiniz!"[1] dedi.

Doğru! Bazen öyle çocukçasına, kadıncasına içli, bazı defa da fetişist imişim gibi -ki bu devamlı değildir- şehvet tarafından hususi zevklere düşkün olurum. Bugün, ufuklarımı aydınlatıp içimi ısıtan iki ışıktan, güneşten ve kadından dolayı şımarık, coşkunum. Çoktandır -Kutup ülkesinin aylarca süren gecesine girmiş bir seyyah gibi- onlardan mahrumdum; ne güneş, ne kadın yüzü görüyordum.

---

1 sansüal: fiziksel, duyusal

Kâhyam ortalarda yoktu. Nezir'den sordum. Satın almak için bir kurt köpeği aramaya gitmişti.

"Ne lüzum var," diye söylendim, "etrafta en ufak bir vaka bir asayişsizlik olmuyor."

"Ağam öyle demiyor beyim."

"Ağan rüya görüyor."

Genç kadın işle alakadar oldu. Anlattım:

"Bizim kâhyanın fikrince çiftliğe dadananlar varmış, güya köpeklerimizi de zehirlemişler! Hani demin size verdiğim çakmak yok mu? Aklınca onu geceleyin gelenler düşürmüşler!"

"Kadınlar mı geliyormuş? Bir kadın çakmağı o!"

"Davut'a göre çamur üzerindeki izler gelenler arasında bir kadın olduğunu anlatıyormuş. Saçma! Fakat bana, bize ne? Dilediğini yapsın! Maksadı biraz da yaranmak galiba..."

Nihan sordu:

"Sempatik bir adam... Eskiden mesleği ne imiş? Jandarma, gümrük muhafızı filan mı?"

"Hayır, tamamıyla aksi: Haydut!"

Nihan durdu; bir haydutla aynı dam altında bulunmaktan ürkmüş müydü, yoksa hoşlandı mı? İyice anlayamadım. İlave ettim:

"Hem de öyle nişancıdır ki... Kurşunu hedeften şaşmaz. Şimdiye kadar şaştığını hiç gören yok."

"Nasıl oluyor da geziyor?"

"Eşkıyalığı eski tarihe ait bir hikâye. Sonradan ıslahı hal etti. Ama üç senede bir hafifinden vaka çıkarmadan, eli silaha gitmeden duramaz."

Lakırdıyı değiştirdik. Kümbetin önüne gelmiştik.

"Girelim mi? Görmek ister misiniz?"

"Bir bakalım... İçerisi çok karanlık mı?"

"Eh, oldukça... Çakmak yanınızda ya? Merdivenden inerken yakarız. Orada kuru çalı çırpı da bulunur; tutuşturunca her taraf aydınlanır, dumanı çekecek bir delik de açmışlar, bunalmayız."

Kapı, daha doğrusu giriş yeri dardı; eğilerek evvela ben girdim, Nihan'ı içeriye çektim. Şimdi yaş bir loşlukta idik; buraya dışarının aydınlığı açık kapıdan uzanıyor, hemen soğuyor ve derinliğe doğru kuvvetten düşüyor, alacakaranlık halini alıyordu. Asıl hoş olanı dışarıya bakınca görünen parlak güneşli, yemyeşil dış manzaranın kalın, çentik çüntük taşlardan vücuda gelmiş çerçeve ortasında teşkil ettiği peyzaj idi; tam bir bahar tablosu... Bir tablo ki duyduğunuz arı vızıltılarını hayalinizin icabı sanıyorsunuz.

"Burası ne kadar serin! Galiba üşüyeceğiz."

Sözünden cesaret alarak, hatta onu bir davet sayarak Nihan'ı kollarımın arasında kümbetin daha loş olan dehlizine yavaşça yürütüyorum. Merdivenin başındayız.

"Bırakınız da göreyim. Çok acayip bir yer..." dedi ve omzundan sarkan çantasını açıp hediyem olan çakmağı yaktı, alevine bir tutam çalı uzattım; çalı önce her tarafından kirli bir duman köpüğüne büründü; arkasından kızıl ışıklar içinden aydınlandı; çatırtılar başladı. Artık coşkun bir meşale olmuştu, toprağa attım ve üstüne bir çalı koydum.

"İnecek misin?"

"Evet. Gelmişken sonuna kadar gidelim."

Ben önde, o arkada iniyoruz; sırtıma elleriyle tutunarak adımlarını gayet dikkatle idare ediyor. Basamaklar, bütün

eski binalarda olduğu gibi yüksek, birbirine fazla mesafeli konmuştur. Zorluk çekiyoruz. O kadar ki, dönmemizi, vazgeçmemizi teklif ettim, istemedi.

"İnat ettim, son basamağına kadar ineceğim. Yukarıda yanan çalıların ışığı artık bizi aydınlatmıyor."

Nihan'a çakmağı yakmasını söyledim.

"Belki benzini biter... En aşağıda yakarım, iniyoruz işte!"

Büsbütün karanlıktayız. Bana öyle geldi ki bu kadar renkli kadın -ruhî bir sapıklık sebebiyle- karanlıktan hazzetmekte ve cinsî duygusu karanlıkta artmaktadır. Ne psikiyatri ve seksoloji kitaplarında, ne de hayatımda öyle bir hadiseye rastlamamış olmakla beraber tahminimde yanılmadığıma emindim. Kendi kendime diyordum ki:

"Zahir, böylesi de varmış! Karanlığın hepimiz üzerinde tesir yaptığı muhakkaktır ama ille karanlık aramak ve yalnız karanlıkta duygulanmak bir nevi hastalıktır. Galiba Hersek güzeli ışıklı âlem, konforlu yer sevmiyor, erkek ihtiyacı ve arzusunu ancak zifirî karanlıkta duyuyor.

Kanaatime güvenerek denemeye kalkıştım. Bir basamak geriye kaçtı ve hırçın bir sesle söylendi.

"Beni odalık diye mi evinizde alıkoydunuz? Rica ederim, nasılsa yaptığım bir hataya bakarak bayağı bir kadın olduğumu sanmayınız. Pek Doğulu gibi hareket ediyorsunuz!"

Fena halde kızdım; hiddetim daha ziyade hükmümde aldanışımdan ileri geliyordu. Kendimi tuttum. Belki yeni bir kavga dün geceki gibi neticelenirdi. Bunu da düşünmedim değil; lakin küçük bir ihtimalle onu kaçırabilirdim. Dedim ki:

"Siz ininiz o halde... Ben burada beklerim. Zaten beş basamak ya kaldı, ya kalmadı."

"Peki. Kararımdan dönmeyeceğim."

İhtiyatla, yan duvara tutunarak son basamağa vardığını yukarıdan gördüm. Çakmağı yaktığını ve -örülmüş mü, kendiliğinden mi kapanmış bilmediğim- kapak taşlarına benzin alevini uzatarak inceden inceye tetkik etmesini de gene uzaktan seyretmekteyim. Sesleniyor:

"Nebil Bey!"

"Buradayım, gitmedim, korkmayınız."

"Mersi... Döneceğim artık... Enteresan bir şey değilmiş."

Şu var ki sesinde hayal sukutuna uğramaktan ziyade çok memnun kalmış gibi bir şakraklık seziliyor. Belki de büyültüyorum; tek başına inmesinden, dediğini yapmasından memnundur!

Neşesi yemek esnasında büsbütün arttı.

* * *

Hava durgun ve mayıs güneşi gayet keskin olduğundan masayı evin önündeki salkım söğüdün bir kameriyeye benzeyen gölgeliğine kurdurmuştum. Örtüler -eski bir konak yetiştirmesi olan Nevniyaz Kalfa sayesinde- tertemiz, hafif kolaya batırılmış, pırıl pırıl ütülü idi. Kadehler incir yaprağıyla gıcır gıcır ovulduğu cihetle şen parıltılarıyla sofraya söğüt yapraklarından süzülen ışığın yeşilini aksettiriyordu.

Bu, her bakımdan mükemmel bir ziyafet oldu.

Kahvelerimizi de oraya getirdiler; üstüne sevdiğim mandalina liköründen bir kadeh içmeyi unutmadık. Konuşmamız sap derken saman demek kabilinden hiçten şeylerden

ibaret kalmıştı... İkimiz de hayatlarımız hakkında ifşaatta bulunmadık. Sordum:

"Ee, şimdi ne yapacağız? Biraz uyumak istersen odama çık... Ben aşağıda kalırım. Yazacak mektuplarım da var."

"Büyük yola doğru yürüsek mi?"

"Güneş fazla sıcak, rahatsız olursun."

"Bu kadar çok yedikten sonra yürümek lazım. Ben başımı sararım, sen de şapkanı giy."

"Doğru değil ama mademki istiyorsun."

Konuşmadan ve henüz kurumamış su birikintilerini yanlarından çevirerek yürüyoruz. Upuzun, dümdüz asfalt üzerinde otomobiller, kamyonlar iki tarafa son süratle koşuyorlar. Hareketli bir ikindi vakti. Galiba günün cumartesiye rastlamasından ve Suriye ile Lübnan arasında hafta tatilini geçirmeye gidenlerin çokluğundan bu...

Dün gece bozulup kenarda kalan otomobil aynı halde duruyor.

"Gelip almamışlar," dedim, "anlaşılan sıtmalı şoför, onu düşünecek halde değil. Arabanın duruş şekline göre Şam tarafından geldiğiniz anlaşılıyor."

"Evet Ştora'dan oraya gitmiştik; ben dönmek istedim, ahbabım kalmak! Nihayet kendisini bıraktım. Fazla para harcamış olmamak için bir dolmuşa bindim; şoförün yanında, iki kişilik yer tutarak. Arkaya da öbürleri bindi. Biraz iktisat yapmaya mecburum. Bizi çalıştıran bürolar bilseniz ne cimri şeylerdir, binbir şart koşarlar ve parayı daima esirgerler."

Yola gelmiştik. Nihan benden uzaklaştı, otomobilin yanına gitti; kapalı camından içerisine bakıyor, bana da gülümsüyor; karşılıklı gülümsemekteyiz. Eli gene çantasına

gitti, açtı. Ne yapacak? İyice gördüm. Ruj batonunu çıkardı, kapağını açtı, otomobilin camına -bir şey yazar gibi- dolaştırdı.

Koştum, baktım: Camda kocaman iki kırmızı harf var, bir nokta ile ayrılmış iki tane N. N.

"Nedir bunlar?" diye sordum.

"Anlamadın mı kaptanım?"

"İki N olduğunu görüyorum. Manası? Daha doğrusu sebebi?

"Tok karnına zekân işlemiyor demek... Benim ismim ne?"

"Nihan!"

"Seninki?"

"Nebil!"

"İyi ya işte! İsimlerimizin ilk harfleri! Gecenin hatırası olarak bunları yazmaktan kendimi alamadım. Memnun değil misin?"

"Memnun olmak da söz mü? Bu, bir müjde, bir vaat, her şey, gelecekler... Benden hazzettiğinin delili, işareti, damgası!"

Sol tarafa doğru giden bir kamyonu durdurdum. Bereket şoför bir Ermeni idi, yahut başka mezhepten bir muhacir. Keldanî veya Nasturî. Eski Türkiyeli, bizim azınlıklardan.

"Arkadaş," dedim, "sana bir zahmetim var: Geçerken Ştora'da lokantacı Butrus'a söyle, buraya, Ferhan Çiftliği'ne boş bir otomobil yollasın. Kont istedi deyiver. O anlar. Sen de bulursan gönderebilirsin. Acele... Bekliyoruz."

Kamyoncuya iki lira uzattım; bir de sigara.

"Olur," dedi, "Butrus'a söylerim, zaten lokantasında yemek yiyeceğim. Muhakkak yollarız."

Yemek parasını çıkarmıştı; arabayı yürüttü. Nihan soruyor:

"Bir yere mi gidiyorsunuz?"

"Beraber gideceğiz. Beyrut'a, yahut Trablus'a... Nereyi arzu edersen! Senin gibi güzel bir kadınla nereye gidilmez? Cennete, cehenneme, sürgüne, hatta ölüme! Hazzettiğin kadını görmediği bilmediği güzel memleketlere götürmek ne hoştur! Buna öyle susamıştım ki... Eve koşalım, hazırlanalım. Durma, itiraz etme, rica ederim. Nihan, hatırımı kırma!"

Kucakladım, kucağımda götürüyorum. Bir müddet ses çıkarmadı; sonra çırpındı:

"Yoracaksın kendini! Bırak, ineyim."

"Gidiyoruz, değil mi?"

"Evet, kaptanım... Gidiyoruz. Birlikte gitmek senin kadar benim için de zevk! Bendeki belki daha da fazla..."

"Tekrar buraya döneceğiz."

Açık cevap vermiyor ama "düşünüyorum, olabilir" demesine gülümseyerek başını sallıyor. Anlıyorum ki heyecanımı tabii bulmuyor; içinden şöyle söylüyor:

"Delişmen bir adam! Şimdi ifratla[1] arzu halinde... Akşama, yarına, ne malum belki de az sonra ruhundaki bu neşeli kaynama birdenbire, ateş üzerinden alınmış bir tencere gibi duracak, kaptan durgunlaşıverecek. O zaman ne beni hoş bulacak, ne etrafını! Gayet aksi, hoyrat olması da mümkündür. Kısacası güvenilmez!"

Zaten ben de kendime güvenmemekteyim ve sağır tarafından aynı endişe içindeyim. Eve dönerken ona diyorum ki: "Beyrut'ta kaldığım otel veya pansiyon, her ne ise oraya

---

1 ifrat: aşırıya kaçma

uğrarız; eksiklerini alırsın, Nihan! Gideceğimiz yeri yolda kararlaştırırız. Hayır, hayır! Bana çiftlikte ihtiyaç yok. Davut Ağa icap edeni yapar, tarlalara bakar, hele araziyi de evi de öyle gözler gözetir ki kuş uçurtmaz. Zaten hayalhanesinde bir şeyler icat ediyor. Gece ziyaretçileri, köpeklerin yabancılar tarafından zehirlenmesi falan filan gibi masallar! Okumasını ilerleteli polis romanlarına merak sardı. Odasında yüksek sesle okuyuşunu işitsen gülersin. Nat Pinkerton'un muavini olup çıktı başımıza!"

"Sevimli bir ihtiyar, sağlam da."

"Öyledir, kadından da iyi anlar."

"Acaba benim hakkımdaki fikri nedir?"

"Herhalde beğenmiştir. Ama gene kafasında bir hikâye hazırlamıştır, içinde senin de rol aldığın esrarlı bir vaka mesela."

"Daha neler!"

"Huy bu... Çiftliğe aldığımız zaman Nezir'den de şüphelenmişti. Burayı benden önce yıllarca fuzulen işgal eden Çerkez beyinin adamı, hafiyesi sanmıştı; bir gece ambarları da evi de ateşe verip kaçar diye haftalarca peşinden ayrılmadı. Şimdi canciğer oldular."

Biz hazırlanmıştık, bahçede oturup gelecek otomobili kolluyorduk ki çiftlik yolunda Davut Ağa'nın bir köpeği güderek yaklaştığını gördük.

"Merhaba beyim! Bonjur Madam!"

O sırada kapı önünde duran Nuriye Teyze itiraz etti:

"Ağa bu hanım Müslümandır, ismi de Raziye. Türkçe konuşuyor."

Kâhya misafiri süzdü; kimbilir kafasından bir anda neler geçmiştir.

"Ha?! Öyleyse pardon. Merhaba Raziye Hanım!"

"Merhaba Davut Ağa! Bu ne güzel köpek!"

"Eh, fena değil, işe yarar."

"Sert olacağa benziyor."

"Burası sert köpek ister. Ayrıca terbiye edeceğim, onu yaman bir polis köpeği yapacağım. Galiba yolculuk var?"

"Evet," dedim, "Beyrut'a gidiyoruz; belki birkaç gün kalacağım."

"Güle güle gidin, güle güle gelin. Hanımı da bekleriz. İyi ki dün geceki heriflerden yakasını kurtardı."

"Fena adamlar mı idi onlar?"

"Hiçbirini gözüm tutmadı. Şoför "ter bastı" dedi ama yokladım, vücudu kupkuru idi. Zaten söyledim: 'Ulan serseri, dedim, sıtma teri öyle mi olur? İnsanı ıslak sıçana çevirir. Seninki nemlenme! Kime yutturuyorsun?' Ha, beyim! Şimdi yanından geçerken acayip bir şey gördüm: Kırıldığı söylenen arabanın motoru bana sapasağlam gibi geldi."

"Otomobilden anlar mısın?"

"Pek fazla değil. Ama içime bir şüphe düştü. Şu köpeği zincire vurayım, azıcık da safra bastırayım, bir şoför durdurup muayene ettireceğim."

"Boşuna zahmet... Mamafih dilediğin gibi yap. Burada vakit geçirmek kolay mı?"

"Bir şey daha gördüm: Arabanın yoldan tarafa olan camına kırmızı boya ile işaretler koymuş biri."

"Bak işte bu mühim," diye belli etmeden alay ettim; "giderken ben de bakayım. Nasıldı işaretler? Dört köşe mi, yuvarlak mı, yoksa haç şeklinde mi?"

“Hayır... Ne o, ne bu... İkisi düz, ortadaki çapraz, üç çizgili birbirine uzak iki resim. Büyük yoldan geçen otomobillerinden görülecek kadar iri boy!”

“Hele bir kere de ben tetkik edeyim. Sakın Zoro’nun işareti olmasın?”

“O da nedir?

“Dönüşte anlatırım; uzun meseledir.”

Biz böyle konuşurken Nezir yola bakarak sakin tavırla dedi ki:

“Bozulan arabayı bir kamyona bağlıyorlar, götürüyorlar.”

“Demek ki bozuğu yalan değilmiş,” dedim, “yoksa neden yedeğe bağlasınlar? İçine biner, sürüp giderdi.”

Kâhyam, esrarengiz otomobilin çekilip götürülmesi sahnesine, yetişemediğinden dolayı, üzüntülü bir bakışla seyretmekte idi. Tam o sırada bizi götürecek olan araba da gelip kavuşmakta durdu. Nihan sabahki kadar neşeli görünmüyordu; aklı bir noktaya takılmış gibi idi. Birlikte gitmeyi kabul ettiğinden dolayı pişman mı olmuştu?

Büyük yola doğru bugünkü üçüncü seferimizi yaparken:

“Kızım,” dedim, “düşünecek, dalgınlaşacak bir şey yok ortada! Keyfin istemezse Beyrut’ta benden ayrılırsın, hareketlerinde tamamıyla hürsün. Sabahleyin Kümbet merdiveninde bana Doğululuk damgasını vurmuştun. Doğulu veya Batılı, ne olursam olayım, kadın - erkek münasebetlerinde iki tarafın rızasını, hatta daha fazlasını, karşılıklı arzu duymaları arayan, ancak böylesinden zevk alan insanlardanım.”

“Yanlış düşünüyorsun Nebil... Ben pek memnunum; sana yük olmaktan çekiniyorum; masrafa girmeni de istemiyorum.”

"Şimdilik kokoz değilim; harman zamanı da yakın."

Birden acayip bir sual sordu:

"Çok, pek çok zengin olmak ister misin?"

"Hayır. Birkaç yüz bin lira yeter. Kendimce bir rakam tayin ettim: Üç yüz bin Türk lirası!"

"Benim için onu en aşağı dörtle çarpmalı. Asıl beklediğim üç yüz bin Osmanlı altını, çil çil... Bilir misin bu para kaç kilo tutar?"

"7,20'den hesap edince iki bin küsur kilo..."

"Ooo! Pek ağır... İki ton ha? Bir kamyonluk yük! Eski Osmanlı altını ne zarif, ne cici, ne sevimli para imiş. İlk defa Suriye ve Lübnan'da gördüm; gösterdiler."

"Hâlâ onunla muamele yapanlar çoktur. Birinci Dünya Harbi'nde hep buraya dökmüşüz... Alman aklınca Mısır'ı alacaktık ya! Turalı Osmanlı sikkeleri gibi, turalı Osmanlı hanedanı da Suriye'ye gömülüp kaldı."

Otomobile binmiştik. Nihan'ın küçük valizini getiren Nezir'e el salladık. Lübnan yolunu tuttuk. Genç kadın başını çevirdi, geriye baktı, mırıldandı:

"Allahaısmarladık Ferhan!"

"Vay," dedim, "çiftliğin ismini öğrenmişsin? Kimden işittindi?"

"Bilmem hatırlayamadım... Ha, dur, galiba yemekten sonraki yürüyüşümüzde sen yoldan çevirdiğin kamyon şoförüne söylemiştin. Evet, evet, söyledin."

"Doğru, Butrus'a haber yolladığım zaman... Ona Ştora'dan geçerken bir selam verelim, bir kadeh de şarabını içeriz."

"Yolumuza gitsek daha iyi Nebil! Saat altıya geliyor, geciktik."

"Durmak istemeyişinin sebebi başka: Dün seni bir başkasıyla görmüştü."

"Bizim için erkek değiştirmek olağan iştir, bir otelci de buna alışıktır, güzelim. Sen de kâhyan gibi boş şeylerle kafanı yorma!"

Usulcacık elimi tuttu; sonra fındık kabuğu rengindeki gözlerini yüzüme çevirdi. Uzunca bir bakıştan sonra:

"Pek hoşsun," dedi, "ruhun çocuk kalmış. Seni sevmekten korkuyorum. Ne kadar da yakışıklısın! Yanında kendimi çirkin görüyorum yakışmıyorum sana!"

Ne söyleyebilirdim? Elini avcuma aldım; cevabı yumulan avcum veriyor.

Ştora'yı arkada bıraktık; Dahrülbeyda tepesine tırmanıyoruz; Buka Ovası aşağıda, yere serili, biz yükseldikçe -iki ucundan çekilen lastikli bir kumaş gibi- daralıyor, fakat uzuyor. Ferhan arazisini ve çiftlik binasını seçiyoruz. Nihan'a gösteriyorum ve diyorum ki:

"Ne tuhaf tesadüf! Çiftliğin ismi de seninkine benziyor: İkisinin sonunda da birer 'han' var. Bir kızım olursa adını Ferhan koyacağım. İlhan, Perihan, Neslihan gibi. 'Fer' nur, aydınlık manasınadır; süs, şan, şevket demesine de gelir. 'Kerli ferli' de deriz; göz nurundan bahsederken de bu söz kullanılır... Hoş vallahi!"

Nihan tekrar coşkunlaşmama gülüyor. Kızıl saçlı bir baş altındaki çilli yüze gülümseme ne kadar yakışıyor! Karşıdan vuran akşam güneşi her çil üzerinde ışıklanarak bunları ha-

vuzlarda ve kavanozlarda gördüğüm kırmızı süs balıklarının pulları gibi açık mercan renginde parlatmaktadır.

Otomobil şimdi öbür sırtına döndü. Meşhur kibar yayla kasabası Sofer'in içinden geçiyoruz. Solda, epeyce uzakta gene meşhur Alev... Onu, tarihte iz bırakan askerî mahkemeden dolayı hepimiz işitmişizdir; lakin "Âliye" okurduk. Artık döne kıvrıla, şirin köyler ve katırtırnağı ile donanmış yamaçlar arasından hızla iniyoruz. Kayalıklı dar vadilere tutunmuş yüzlerce ev toplulukları, baştan başa mamur Lübnan'ı bir yayla diyarı yapmış.

Ve aşağıda Akdeniz! Bir Akdeniz ki, hakiki denizden ziyade bazı boyalı ve kabartma haritalardaki gibi önümüze serilmiş, kımıldanmadan, sesi duyulmadan, alçıdan yapılmışçasına donmuş tamamıyla yalancı duruyor. Tıpkı o haritalardaki gibi de sahilleri süt mavisi bir pervazla gösterilmiş, ortası masmavi.

İnmekte devam ediyoruz. İşte ilk muz ağaçları ve ilk hurmalar! Nihan:

"Sıcak bastı," dedi, "şu camı da açar mısın?"

İçimde köyden şehire dönenlerin sevinçle karışık ürkekliği var. Genç kadın ilave etti:

"Seni yalnız otomobilde değil, kendi yatının kumanda köprüsünde beyaz keten pantolon, sarı şeritli kasket ile gemi süvarisi kıyafetinde görmek isterdim, güzel kaptanım!"

"Hayalin çok geniş, Nihan! Ben yaşlı bir şilebin kaptan köprüsünde yedi mille, günlerce bir yere uğramadan, kara yüzü görmeden gittiğim günlerde bile, can sıkıntısıyla olsun, öyle bir hülyaya kapılmadım."

"Yolcu vapurlarında bulunmadın mı?"

"Kısmet olmadı; hep armatör teknelerinde çalıştım. Tam Devlet Denizyollarında bir gemiye tayin edilirken mirasa kondum, kaptanlığı bıraktım."

"Sen benim sözüme bak: Günün birinde ya kendi yatına, yahut benimkine kumanda edeceksin!"

"Arpa, buğday, darı ekip satarak mı yat sahibi olacağım. Sen de tango figürleriyle galiba. Mamafih bir harp zenginini kendine âşık edebilirsen mümkün. Ali Han da aksi gibi Rita'ya tutuldu. Saçlarınızda az çok bir benzerlik var. Evleneceklermiş."

Nihan, dalgın bakışlarla -artık içine girdiğimiz Beyrut'un az adamla çok görünen- kalabalığına bakıyor.

"Güzel camileri yok bu şehrin..."

"Yoktur. Cami ve minare güzelliğini sen İstanbul'da görmelisin kızım!"

Minaresiz veya minareleri zevksiz bir Müslüman şehri, İstanbul'un karadan ve denizden giriş manzarasını görmüş, buna alışmışlar için -hurmalar, palmiyelerle süslü olsa- gene de insana bir bodurluk hissi veriyor. Şirin Beyrut bir Müslüman kalabalığının oturduğu yer ise de hemen hemen minaresiz. Dört beş minare var ama Türkün anladığı manada değil!

Minarecilikte biz gerçeklen ilahî bir hüner göstermişizdir. Türk minaresi o kadar güzel ve bütün İslam minareciliğine üstün bir sanat eseridir ki bu, maddi cephesi epeyce katı hale sokulmuş dinin noksan kalan tarafına bir şiir eklemeye muvaffak olmuştur. Göğe ve manevi dünyaya ancak Türk minaresinden yükselmek mümkündür, denilebilir.

Yazık ki Nihan bu sanat ve din bahsinde bana arkadaşlık edecek kültürde değil. Acaba yanılıyor muyum? Zira onun irfan seviyesi hakkında malumatım pek az; sadece Sörler Mektebinde okuduğunu ve basit anlaşmaya yetecek kadar birkaç lisan konuştuğunu biliyorum. Bununla beraber bir denemeye giriştim; Türk minarelerini övdükten sonra dedim ki:

"Güzel minarelerimize baktığımız zaman ömrümüzün yerle bir hizadaki basitliğinden kurtulup levent ve fağfurdan imişcesine incecik, adeta şeffaf manzarasından aldığımız tesir altında tertemiz bir ruhla ideal bir âleme yol bulmak imkânını görür, bu arzuyu duyarız. Halbuki çoğu dört köşe, kalın, oturaklı olan Arap üslubu minareler o ruhaniliği vermez. Yarı kale, yarı kule bir şeydir, şerefesi taraçaya benzer, kurulup oturmak..."

"Ve bir nargile fokurdatmak isterseniz, değil mi?"

Bu zeki buluştan memnun -şoföre sezdirmeden- benim tarafıma düşen çilli yanağını okşadım.

"Doğduğum Mostar kasabasında da, öyle Türk üslubu ince minareleriyle epeyce cami vardı. Mostar -bilmezsin belki- Hersek'in merkezidir, Hersek ismi de bir asalet unvanıdır. Grandük gibi bir şey. Vaktiyle bir derebeyi o unvanla buralara hâkim olmuş, hükümdarlık da etmiş. Memleketimin tarihini çok iyi bilirim."

"Nihan," dedim, "sen kültürlü bir kızsın!"

"Eh oldukça... İyi okuttulardı beni! Hem sabahleyin sana bir dokumacı ailesindenim dediğim zaman doğru söylememiştim. Bir bar dansözü için o kadarını kâfi buldum."

"Asil bir soydansın galiba?"

"Çok eski bir ailedenim. Açıkçasını söyleyeyim mi? Ben o Hersek Vutçkicz'in sülalesindenim; altı yüz senelik bir aile..."

"Aslen İslam olmamalısınız?"

"Öyle imişiz ama sonradan bizim kol Müslümanlığı kabul etmiş. Türklerle çok karışmışız, dedelerim Hersek'te paşalık etmişler; hatta birkaç tanesi Belgrad paşalığı da yapmış."

"Demek sen benim gibi uydurma Kont değilsin, şecereli asilsin!"

"Dansöz Radia'yım, bugün! Artık soy sop lafını bırakalım. Şehre girdik. Şoföre söyle de! Tabarin barının bulunduğu caddeye sapsın, pansiyonum o tarafta, Radia adı benim hakiki ismim olan Raziye'den bozmadır."

"İyi bulmuşsun; işitilmemiş bir artist ismi. Radia'nın başına bir de Grandüşeş takmalı; sabık Romanof hanedanına mensup bir saray çiçeği olup çıkarsın!"

"Günün birinde zengin, ama pek çok zengin, altın milyoneri olursam ne Radia ne Raziye sade Nihan ismini kullanacağım. Bu ismi bana İranlı bir sefaret kâtibi buldu. Bir müddet o genci çok sevdim; bıktım sandım. Meğerse değilmiş, hâlâ arıyorum. Sana benzeyen bir tarafı vardı."

Yerli şoförün omzuna dokundu:

"Şurada durabilir misiniz?"

Sonra bana döndü:

"Bu caddede otomobil bekletmezler. Zaten evde yarım saat kadar kalmam lazım. Bir duş yapacağım, çamaşır ve elbise değiştireceğim. Sizi nerede bulayım?"

"Saat altıya geliyor," dedim. "Saint Georges Oteli'nde bir çay içerim. Oraya geliniz."

"Olur. Tam buçukta, nihayet yediye çeyrek kala buluşuruz."

Nihan elimi tuttu; yüzüme, gözlerimin içine bakarak sıktı, valizini kapıp çarçabuk indi; büyük bir binanın kapısından içeriye girdi görünmez oldu.

Araba otel tarafına giderken şoföre Fransızca sordum:

"O bina nedir? Pansiyon mu?"

"Bir handır, içinde her şey var: Bürolar, komisyoncular, ev, kulüp hepsi..."

"Pansiyon yok mu?"

"Olmalı... İyi bilmiyorum."

"Geri dönün, o kadını bıraktığımız hanın önüne!"

İçime bir şüphe düştüğünü anlamışsınızdır. Şüphe mi? Hemen hemen riyazî[1] bir emniyet... Nihan, ismine uygun bir şekilde sırra kadem basmıştı. Geriye dönmek için, trafik icabı, bir tur yapmaya mecbur olan araba, akşam saatinin kalabalığı da gidişini ağırlaştırdığından ancak beş dakika sonra o ayrıldığı yere gelebildi.

Yolda şoförün parasını hazırlamıştım, verdim; evrak çantası büyüklüğündeki el valizimi unutmadım, hemen atladım, hanın içine daldım. Daldım ama kimden kimi soracaktım? Tam kapı yanında bir sütçü dükkânı gözüme ilişti. Küçük esnafın Arapçadan başka lisan bilmediklerini düşündüm; bana orta tabakadan bir adam lazımdı. Birinci kata çıkıyorum, tabelalara bakıyorum, aradığımı bulamıyorum. İkinci kattayım; karşıma şapkalı, düzgün kıyafetli, olgun yaşta biri çıktı, yaklaştım; selamladım ve Fransızca hitap ederek handa bir pansiyon olup olmadığını sordum.

---

1 riyazî: hesaplı, matematiksel

Yerin yabancısı imiş, cevap veremediğine teessüf ettiğini söyleyerek ayrıldı.

Üçüncü katta bir pansiyon tabelası bulamayınca aldatıldığıma artık hiç şüphe kalmamıştı. Zaten ayrılması sırasında elimi sıkışı, yüzüme bakışı, acelesi ve tuhaflığı -şimdi gözümün önünde canlanıyor- bir vedaya benziyordu. Merdivenleri inerken:

"Ama niçin böyle yaptı," diye söyleniyordum, "Kaçmasına sebep ne? Anlaşılan niyeti şehre dönmekti, benim seyahat teklifim işine geldi; rahat ve bedava bir yolculuk... Ondan sonra 'Pırrr!' Hay sürtük hay!"

Caddedeyim, sersem sersem yürüyorum, dün gecenin ve bugünün vakalarını ta Ştora Oteli'ndeki gözetleme faslından başlayarak veda sahnesine kadar aklımdan geçiriyor, muhakeme ediyorum; ne hüküm vereceğimi bilemiyorum. Düşündükçe şüphelerim artıyor. Kızıl saçlı dansözün, bu saçlara kızıl saçlı demek doğru muydu? Çoğu Musevi kızlarında gördüğümüz kızıl saçlılık ve çillilik değildi bu. Bambaşka, kendine mahsus görülmedik bakır renkli saçlara ve gene o renkte çillere hiçbir kadında rastlamamıştım, bir artist olduğu da pek malum değil. Zira ne oynadığı gazinonun ismini söyledi, ne de danslardan bahsetti.

"Öyleyse kimdir?"

Aklıma birçok ihtimaller gelmekle beraber hiçbirinde karar kılamıyordum. Hatta bir ara, Davut Ağa'ya hak verir gibi oldum. Gece ziyaretçileri otomobil camına çizilen işaretle, şoförün yalancı sıtması, kırıldığı söylenen otomobil bana bir şebekenin içine, ağına düşmüşüz tesiri yaptı.

"Ama niye? Böyle bir şebeke varsa bile herhalde Ferhan Çiftliğiyle alakası yoktur. Cahil ve ukala kâhyamın kafasıyla mı düşüneceğim? Bir şeydir oldu, hoştu, sonu gelmedi. Kısmet bu kadarmış!" dedim ve artık Saint - Georges Oteli'ne gitmeyi lüzumsuz buldum.

Aldatıldığıma katiyen emindim. Otele gidip de aptalcasına beklemeyi, yürek çarpıntılarıyla kapıyı gözetlemeyi izzetinefsime yediremiyorum. Şu var ki, yüzde bir olsa da gelmesi ihtimalini hesaba koymak lazımdı. Acaba altı buçukla yediye çeyrek kala arası, kendimi göstermeden oralarda bir yere gizlensem, kapıyı dışardan kollasam mı?

Hem deniz tarafına aceleci adımlarla yürümekteyim, hem de tatbik edeceğime inanmadığım kararlar almaktayım: Geldiğini görsem bile kendimi göstermeyeceğim, çekilip yoluma devam edeceğim. Üzüntü ona düşsün! Hayır, karşısına çıkacağım, "Bir maceraya atılmak istemiyorum; ayrılalım!" diyeceğim, ...bırakıp çekileceğim. Yok! Daha iyisi benim ortadan kaybolmam. Beklesin, beklesin, burnunu sürtüp pansiyonuna dönsün!

"Dejenere bir kadın! Öyle olmasa daha tanımadığı bir adama, hem de tokadını yedikten sonra otomobil içinde kendini teslim eder mi? Kokain mi çekiyor, morfin müptelası mı? Avantüryenin[1] biri, cemiyet dışı bir mahluk!"

Yolu değiştirdim... Az sonra tekrar bulvara çıktım. Otel, denize uzanan bir çıkıntı üzerinde, karşımda! Saat altı buçuğa beş var. Gideyim mi? Mantığım galebe etti:

"Pansiyonun han içinde olduğunu söylememişti ki! Oraya bir şey almak, ayak üzerinde birini görmek, belki de artist

1 avantüryen: maceracı

bürolarından birine uğramak için girmiştir. Şimdi hazırdır, geliyordur, gelecektir. Benimki vehim, bedbinlik, şiddetli arzularda duyulan kaybetme korkusu! Nihan'dan hazzettim, beğendim, orijinal kadın... Çok zeki, kültürlü de..."

Ateşli, ihtiraslı oluşunu da meziyetlerine ilave ettim, ideal bir mahluk hüviyetine girdi. Bir dakika önce cemiyet dışı idi!

Holdeyim; küçük valizimi bir uşağa uzatarak bürodaki memura dedim ki:

"Kalıp kalmayacağımı henüz bilmiyorum, biraz sonra bildiririm, birini bekliyorum. Şimdilik muhafaza ediniz. Çayımı içeyim de... Söylerim."

Gösterişli olduğumu, yabancılar üzerinde derhal tesir yaptığımı yazmıştım. Memur eğildi:

"Emrinize tabiyiz, efendim."

Bir küçük kâğıt parçası aldı, hürmetle ismimi sordu; kısaca "Nebil" dedim ve iyi anlamadığını fark edince pusulayı çektim, elimle yazdım. Memur izah etti:

"Af buyurunuz; gelmesini beklediğiniz zata icap ederse cevap verebilmek için sordum. Olabilir ki malumat edinmek ister."

Başımla bir tasvip[1] hareketi yaptım, salona geçtim, uzaktan görülecek bir yere oturdum. Saate ve kapıya bakmayacağım! Yolda Fransızca yerli bir gazete almıştım, çayımı bekleyerek buna göz gezdiriyorum; daha doğrusu göz gezdirir vaziyeti takınmış, onun başucumda gölgesini sanarak:

"Geldim işte! Çok bekletmedim ya?" demesini işitmeye can atıyorum.

---

1 tasvip: onaylama

Kendimi aldatmayı da ihmal etmiyordum:

"Pek fazla istediğimden değil, enayi yerine konulmayı sevmediğimden!"

Ferhan Çiftliği Lübnan devleti arazisi içinde, fakat tam Suriye hududu üzerindedir. Muamelesini Beyrutlu bir avukat takip etmişti; Lübnan kısmındaki Dürzî emirlerinden Hamid Hâşim. Hatta bu zat asil olmasından dolayı "Bey" unvanıyla da anılır, fakat kelime iki ismin ortasına alınarak "beyk" telaffuzunda söylenir: Hamid beyk Haşim. Şehirde bir onu tanıyorum. Nüfuzlu, becerikli ve çok iyi ahlaklı, aynı zamanda rint[1] bir adamdı, yaşı kırk... Milletvekilidir.

"İcap ederse gider, metr yani üstat, yahut Arapçası üsdaz Haşim'i bulur, dansöz Radia hakkında tahkikat[2] yaptırırım. Bana çarçabuk neticeyi bildirir. Hem de fazlasıyla, bütün teferruatıyla! Hükümet adamlarıyla arası gayet iyidir, hepsi hatırını sayar," diye yeni bir proje de hazırlamaktayım.

Saat belki yediye yaklaşıyor, henüz çeyreğe gelmemiş de olabilir, bakmamakta ısrar etmekteyim! Sekiz oldu mu fırlayıp gideceğim. Sonra, biliyorum, şayet birbirimize tekrar rastlarsak -sanmam ya, ayın on yedisinde Cezayir'e hareket edeceğini söylemişti- tanımamazlıktan gelir; yahut bir şey uydurur, geçiştiririm. Öyle vaziyetle az mı karşılaştım?

Gözüm bileğime gitti: Hayret! Yediye yirmi var. Demek ki tayin ettiği zaman henüz dolmamış; beş dakika daha kalıyor. Gelecek, galiba!

Tuhafı şu ki, bana koca bir çiftlik ve epeyce de nakit bırakıp giden Mihrican halama neredeyse öfkeleneceğim. Başıma bu işi de o getirmiş gibi. Büyük halam, dedemin hem-

1 rint: dünyayı umursamayan, kalender
2 tahkikat: araştırma, inceleme

şiresi imiş ama ana ayrı... Bir kazasker kızı! Ailece dargındık; dargınlıktan fazla bir şey; lakin ağzımıza almaz, soyumuzdan saymazdık.

Büyük servetine rağmen -haniya otelci Butrus'a da sarhoşlukla söylemiştim- yarı dilenci bir hayat sürerdi. Çocukluğumda zenci dadım bir defa, türbe ziyareti vesilesiyle Silivrikapı tarafına giderken göstermişti: Yıkık surlardan birinin taşına oturmuş, yırtık pırtık yeldirmeli, başında delik deşik bir örtü, elindeki sopaya dayanarak ve insana dileniyor mu, yoksa inliyor mu şüphesi veren yaşlı bir kadın...

"Aman görmesin beni, tanır, çabuk geçelim. Şimdi on para uzatsak avcunu açar, alır. Eteğinin altında çıkın çıkın altınları vardır, cibiliyetsiz! Bilsen, bir zamanlar ne güzel kadındı, ne azametliydi o!"

Bu tesadüfte halamdan aklımda iz edip kalan şey, mavi gözleriydi... Gerçekten gök mavisi, ferah, temiz, çocuksu, latif gözler! İlk ve son görüşüm oldu bu... Yetmiş dokuz yaşına kadar öylece sürünmüş, öldüğünü bile duymadım. Neden sonra mahkemeden bir davetname geldi. Büyük halamın, yani kazasker kızı Maise Mihrican Hanım'ın en doğrusu dilenci kadının tek vârisi ben kalmışım! Artık iş veraset ispatına gelmişti. Derken...

Karşımda bir gölge belirdi. Nihan mı acaba?.. Hayır, otelin şoförü:

"Mösyö Nebil?"

"Evet, benim; ne var?

Bir zarf uzatıyor, diyor ki:

"Şimdi getirdiler, getiren adam bırakıp gitti; cevabı yokmuş."

Açıyorum, okuyorum:

"Beni affediniz. Elimde olmayan bir sebeple sözümde duramadım. Halbuki çok istiyordum. Sizi, seni muhakkak bir daha göreceğim, her şeye rağmen... Güzel kaptanım!"

Nihan

Nihan'ın gönderdiği mektup ilk önce bende şiddetli bir tesir yapmamıştı. Hatta işi bu kadar sükûnetle karşılayışıma, rahatça çayımı içtiğime, odamı tutup kıyı boyu gezinmeye çıktığıma kendim de şaştım.

Asıl düşündüğüm mesele kaçırdığım kadın değildi; ona inat Beyrut'ta kalmak, eğlenmek, mümkünse bu eğlenceme yepyeni bir kadın karıştırmaktı. Dolayısıyla gene onu düşünmüş oluyordum ama peşine düşmüyor, aramaya kalkışmıyordum ya... Avukatıma başvurup tahkikat yaptırmak fikrinden de vazgeçmiş, işi oluruna bırakmıştım.

Lakin bir tesadüf kararımı altüst etti.

Bulvar üzerindeki "Union Française"in önünde idim; terasında caddeye ve denize karşı aperitifleri alan kadınlı erkekli kalabalığa hoşlanarak bakarken bir el işareti dikkatimi çekti. Acaba bu işaret bana mı? Arkasından ismimle çağrıldım:

"Nebil Bey! Nebil Bey!"

Bir adam, bulunduğu gruptan ayrılmış, işaretlerine ve çağırmalarına devam ederek yanıma geliyordu. Tanıdım. Avukat Hâşim.

"Buradasınız ha," dedi; "neden beni aramadınız? Yabancı bir şehirde sanki samimi bir dostunuz yokmuş gibi tek başınıza dolaşıyorsunuz? Üzüldüm doğrusu..."

Dürzîler hakkında malumatımız -o kadar zaman idaremiz altında yaşadıkları ve bize çoğa mal oldukları halde- ne kadar noksandır! Hatta çiftliğimi bu mezhepten ve ırktan -Dürzîler Arap değildir; Aryen, belki de İranlı oldukları sanılıyor- bir adamın himmetiyle kurtarmama rağmen ben de bu hususta hemen hemen bilgisizim.

Onlara Müslümanlar, hatır için Müslüman imişler gibi muamele ederler ama hakikatte Müslüman sayılmazlar; Hıristiyanlar da çok az benimsemişlerdir. Kendileri ise iki tarafa da zahiren[1] uysal davranarak gizli dinlerinden kimseye sır vermezler.

Asıl Dürzî memleketi Havran dışında kalmış olanlar arasında avukatım Emir Hâşim gibi münevverler ve başka milletlere, cemaatlere yakınlık gösterenler, kısaca ileri fikirliliğin en büyük, en mühim tezahürü[2] olan hoşgörmeliği sindirmiş bulunanlar çoktur. Hâşim onların mükemmel bir örneğidir.

Avukatımın samimi üzüntüsüne karşı hararetle:

"Geleli ancak yarım saat oldu," diye cevap verdim. "Otele uğrayarak valizimi bırakacak, sizi bulacaktım; buralarda rastlamazsam telefon edecektim. Zaten sizi özlediğim için geldim."

Elimden tutarak içeriye soktu. Masasındakiler Mısırlı imişler, kibar ve zengin bir Kopt ailesi. Yakındoğu halkı pa-

---

1 zahiren: görünüşte
2 tezahür: belirti

raya çok ehemmiyet verdiğinden bir tanışma başlangıcında muhakkak servet seviyesinden bahsetmek âdettir. Usulcacık ilave etti:

"Madam Zaydun sayılı güzellerdendir; taht ve taç sahiplerinin bile gönlünde yer tutmuştur. Kocası ile arasında otuz yaş fark vardır ama, Mösyö Zaydun sağlam, sırım gibi bir adamdır."

Birbirimize takdim edildik. Beni onlara, kendi usullerince "İstanbul eşrafından ve büyük arazi sahiplerinden" diye tanıtmıştı; bir şeyi de katmıştı: Kumandan. Kumandanlığım kaptanlığımdan geliyordu. Malum ya, gemi süvarilerine Fransızcada "Kumandan" denilmesine cevaz[1] vardır.

Avukatımın Madam Zaydun hakkında mübalağa etmediğini bir bakışta anladım: esmer güzelinin fevkaladesi. Kıvrım kıvrım, simsiyah, pırıltılı saçları, düz oldukça büyük burnu, irice dudakları ve armudî çehresiyle, bilhassa kapkara gözlerinin ortasında toparlacık bebeklerinin -bir tünel ağzından bakıyormuşsunuz da öbür ucundaki yeryüzü aydınlığını görüyormuşsunuz gibi- derinlikte parıldıyan şen nuruyla seyrine doyulmaz, kendi başına bir küçük âlemdi.

Bu kadında eski Mısırlıların mabet duvarlarındaki resimlerinden ve mumyalarından tanıdığımız tipi, modern kıyafeti ve en son moda şapkası altında bile seziliyor; başı bana karı koca yan yana taştan heykellerini Kahire Müzesi'nde gördüğüm Prenses Nefertiti'yi andırıyordu; Milattan birkaç bin sene evvelki kadın!

Derhal anladım ki küçük adının Rabia olduğunu kocasının hitabından öğrendiğim bu Kopt güzeli üzerinde tesi-

---

1 cevaz: izin, onay

rim müspet.[1] Zaten kadın olsun, erkek olsun, çok defa ilk bakışlarda karşısındaki üzerinde nasıl bir tesir bıraktığını derhal kavrar. En normal hazzediş böyle çabuk olanıdır, devamlısı da odur. Tanıştığımız için sonradan zekâ ve kültür yahut maddi manevi meziyetler dolayısıyla işe şuur ve muhakeme, kısacası aklı karışık duyduğumuz sempatiler içten geleni değildir.

Ruhların karşılıklı hazzedip kaynaşması, birbirine karışması -şişeyi çalkalamaya lüzum kalmadan iki esansın şöyle hafifçe dumanlanarak kısa bir an içinde tekrar berrak bir mayi haline gelivermeleri gibi- kendiliğinden, çarçabuk kolay olur.

Bizimki de böyle oldu: birbirine katılan iki lavanta gibi bulanıp buğulanmamızla durulup birleşmemize ilk bakışlarımız kâfi geldi. İçimden:

"İyi ki dansöz Radia yakamı bıraktı," dedim. "O kaçmasaydı, bunu yakalayamazdım!"

Zira yaylalamak için Lübnan'a gelen Zaydunlar benim indiğim otelde bir hafta kaldıktan sonra Cebel'e çıkacaklardı; bu geceyi avukat Hâşim'in davetlisi olarak hep beraber geçirecek, birlikte yiyecek, gezecek, eğlenecektik.

Rabia bana Radia'yı muhakkak unutturacak. Fakat acaba ona da -ötekini andıran hiç beklenmedik bir macera sonunda- kolayca, çabucak:

"Rabia!" diye hitap edebilecek miyim?

İçimde pek hafif sigara dumanı gibi dağılmaya hazır bir hüzün, hayal sukutunun bıraktığı benek kadar mikroskopik bir düğüm yok değil. Sızlamıyor ama o noktayı ikide bir duyuyorum. Nihan da duyuyor mu? Mektubunda yap-

1 müspet: olumlu

tığından gayri memnun bir hava, bir acılık vardı. Yoksa bu kadın birinin baskısı altında mı? Belki zalim bir belalısının yumruğunu yiyor... Hangi bar kızı ondan kendini kurtarır? Nihan'ınki ayrıca paraya, hem de çoğuna meraklı. Zavallının kafasını altınlar, milyonlar, hususi yatlarla şişirmiş; sirayet de ettirmiş;[1] kızcağız da aynı şeyleri sayıklıyor. Herhalde bu adam büyük çapta bir serseri, bir maceracı olacak, ipten kazıktan kurtulmuş bir gangster taslağı!"

Limana bakarak dalıp düşünmeye koyulmuştum ki, Madam Zaydun:

"Denizin cazibesine mi kapıldınız kumandan? Gözlerinizi sulardan ve gemilerden ayırmıyorsunuz. Hakkınız var; dağ, çöl ve deniz hasreti, dinmez hasretlerdenmiş. Bütün muharrirler[2] bundan hararetle bahsederler. Deniz tabiatıyla başta yer alır.

Metr Hâşim söze karıştı:

"Kumandan muharrirdir de... Hem denizler muharriri!" dedi.

Şimdiye kadar bunu size söylemek aklıma gelmemişti. Avukatım beş sene evvel yazıp bastırdığım, hemen hemen satılmamış, okunmamış, sözü edilmemiş bir kitabımdan, çocukça bir eserimden, "Günahsız Deniz"den dolayı beni yazar addediyor. Rabia:

"Loti, Farrére gibi denizci muharrir... Ne iyi," dedi; sempatik, belki de yakışıklı bulduğu zengin, eşraftan denizcisinin bir de muharrirlikle süslenmesinden, meziyetlerine öyle bir şey de katılmasından memnundu.

---

1 sirayet etmek: bulaşmak
2 muharrir: yazar

"Ne münasebet," dedim. "Metr mübalağa ediyor."

Red havuzunda fazla çırpınmadım. Mademki Kopt güzeli -Kıpti demiyorum, zira Kopt'lar eski Mısırlıların kalıntısıdır ve bizim o ismi taktığımız aslen Hintli Kıptilerle hiç münasebetleri yoktur- beni muharrir görmek istiyor, olurum, olmalıyım hatta...

"En sevdiğiniz eserinizin adı nedir?"

"Günahsız Deniz."

"Çok güzel! Bu isimle denize karşı olan derin muhabbetinizi belirtivermişsiniz. Kimbilir masum göstermeye nasıl çalışmışsınızdır! Seven gönül sevdiğinde kusur ve günah kabul etmez; sevgili daima itimada layıktır. Marivaux'nun bir sözünü hatırlıyorum; aşk en fazla şüphe edilmesi gereken şeye bile insanı inandırır."

"Siz de bana bir mütefekkirin sözünü hatırlattınız: Kadının erkek üzerindeki çekiciliği; azgın denizin gemici üzerinde yaptığı tesirin aynıdır."

"Ne itibarla?"

"İkisi de son derece tehlikelidir; cazibe tehlikeli oluşlarından gelir."

Sustuk. Mösyö Zaydun bu söze verdiğim kuvveti karısının güzelliğine bir telmih olarak kabul etti; gözlerinden bir şey geçti. Fakat bu belki de hoşnutsuzluk alameti değildi. Yaşlı erkekler, kadınlarının beğenilmesine gençlerden fazla memnun olurlar. Zira bu, her yiğidin kârı olmayan marifeti kendi hünerleri sayarak övündüklerinden izzetinefisleri okşanır, bencillikleri tatmin edilir; kıskançlık ikinci planda kalır.

İyice bildiğim şu ki bir denizcinin; kadını o suretle anlayışı ve anlatışı Rabia'yı heyecanlandırmıştı. İçinden -Metr

Hâşim'in bana kapıda fısıldadığı beğenilme hadisesini de düşünerek- belki diyordu ki:

"Kumandan beni pek beğendi, asıl maşukası[1] olan denizle bir tuttu. Hem o, taşıdığı unvan sayesinde amiral üniforması giyip rıhtımdan sandala atlarken kolundan tutularak yardım gören abullabut bahriyelilerden değil. Ne majeste ne de altes ama öyle asil bir çehresi var ki hanedandan olduğuna yemin edeceğim geliyor."

Ben de kendime bir şey söylüyordum:

"Nebil, uzun etme! Epeyce sabrettin ama nihayet muradına erdin. Ferhan'da az çile mi doldurdun? Dünden beri talihin yâr olmaya başladı. Renk çeşidi de âlâ! Bak, işte güneş! Bulutsuz gök! Latif bir deniz! Kalabalık bir şehir! Hepsi karşında! Yanında bir de Rabia!"

Şilep kaptanı -edebiyatçı da olursa- heyecanlanınca elbette böyle düşünür; denizci tarafı galebe ettiğinden sözleri -hele kadın bahsinde- hesaba kitaba gelmez. Gelmediği için sözlerimden ve düşündüklerimden ancak hafif bir numune verip geçiyorum.

Metr Hâşim gidilecek yerleri saydı: Kit - kat, Lido, Tabarin... Lokantalardan Saad, Mansur... Yemeklerden en nefisi Abdullah Acemî'de bulunurmuş, spesiyaliteleri varmış. Ben dedim ki:

"Büsbütün başka bir şey yapamaz mıyız? Mesela ufak barlara uğrayarak, hazzettiklerimizde biraz vakit geçirip yenilerine girip çıkarak şehrin malum olan kibar muhiti dışındaki hayatına karışmak?"

"Orijinal bir fikir... Öyle yapalım."

---

1 maşuka: sevgili

Bunu söyleyen Rabia! Mösyö Zaydun bir şey demedi, avukatın yüzüne baktı.

"Bence mahzur yok; ancak muhite ısınacağımızdan şüpheliyim; bir deneriz."

"Olmazsa sizinkilerden birine gideriz."

Onu diyen de gene Kopt güzeli... Yazık ki hislerini çok belli ediyor. Bu sözler şu demektir: yeni tanıştığımız erkek pek hoş! Kendisiyle nerede olsa, muhitimin dışında da zevk alabilirim, hiçbir şeyi yadırgamam; hatta yadırgayacağım şeyleri bile fark etmem.

Eğer benden memnun kalmasaydı nelere itiraz etmezdi! Başağrısı, yorgunluk, bir tuhaflığım var, dinlenmek istiyorum; gönlü birisinde değil; memlekette kalan âşığı yok. Olması da şart mı? Kocası yaşlı diye genç bir kadının başında kavak yelleri estiğine hükmetmek lazım gelmez. Çoğu bir fedakârlığı göze alıp evlendiği, bir kısmı da kocalarına gerçekten sevgi yahut saygı duyduğu için yaşlıların taze zevceleri ile normal yaşta evliler arasında bir istatistik yapılabilse birincilerin daha sadık çıkmaları mümkündür. Bunda tecrübeli kocasının idare meziyeti de rol oynar. O, noksanını bilgi ve akıl ile gidermesini bilir.

Rabia benden hoşlanmasına, hoşlandığını belli etmesine, sadakatsizliğe hazırlık manası verecek kadar zekâsız ve görgüsüz olmadığından yavaş yavaş kendime geldim. Deminki bayağı çapkınlık duygularım yatıştı. Yanımda güzel, malumatlı bir kadın ahbap vardı, latif bir arkadaş... Birbirimizden hazzetmiştik, meclisimizi uzatmak arzusu duyuyorduk. Şimdilik bu kadar!

Mayıs sonu güneş yedi buçuğa doğru batmaya başlar: Beyrut'un en güzel saatindeyiz. Bulunduğumuz teras, arkamızdaki binalar, önümüzdeki korniş, eşya ve biz -tiyatro sahnesinde imişiz de yan projektörlerden üzerimize henüz iyi açılmamış, koyulaşmamış leylaklar tazeliğinde bir ışık aksettirmiş gibi- gözleri dinlendiren ve aydınlatan ışıktan sulu boya bir resim seyrediyoruz. Boyamız öylesine hafif, uçucu ki güneşle kalsak çabucak solacak, silineceğiz sanki!

Avukatım otomobiliyle evvela El Minar tarafında bir gezinti yapmamızı teklif etti. Burası bir burundur, ucunda bir deniz feneri, altında pembe bir kumsal vardır: şehrin güney köşesi... Arabada Madam Zaydun önde, Metr Hâşim'in yanında oturuyor; ben, kocasıyla arkada... Genç kadını unutmuş görünerek Mösyö Zaydun'la politika konuşuyorum.

Cemiyet suçu hazırlar, suçlu adam onu işler, derler. Kanaatimce günahı da kadın hazırlar, kadın hazırlamadıkça erkeğin günaha girmesi güçtür ve nadir vakalardandır. Ağzım politika konuşuyor ama aklım bunlarla meşgul!

Dönüşte, şehre gidip de Şehitler Meydanı'na varınca gene Radia'yı hatırladım; daha doğrusu bu sefer hatırladığımı fark ettim; zira şuurumun altında yarı sinmiş halde durup beklediği muhakkaktı.

"Rastlasak," diyordum, "beni şu güzel ve kibar kadınla bu mükellef otomobilde görse!"

Şüphe yoktu ki hıncı andıran bir arzu ile ona üzüntü vermeyi, eziyet etmeyi düşündüğüme güre Hersekli dilberin hâlâ tesiri altında idim. Sevivermiştim galiba. Nesini? İyice bilmiyorum ama kulaklarım Şamo'larını arıyor gibiydi; dudaklarım da ağzındaki sütlü çikolata tadını! Kendimi ayıplı-

yordum: kolay kadınlara düşkünlüğümden, sosyete kadınlarına karşı aynı kuvvetli arzuyu duyamadığımdan, zahmetine katlanamadığımdan dolayı.

"Faraza" diyordum, "Madem Zaydun bütün yazı burada, dağda, civarında geçirecek. Ben de sıcak günlerde Cebel'e çıkacağım; daima karşılaşacağız, hatta icap ederse aynı yaylada, aynı otelde. Ne hoş bir flört olabilir bu! Hayır, istediğim bar kızı Radia! Sebebi de kolaylığı, laubaliliği, belki de bayağı tarafı!"

Meydandaki "Café de la Bourse"a girdik; "balon" denilen toparlak ince bardaklarda bira içtik; deniz böcekleri, yıldız'lar, sulines'ler yedik. Oradan ufak bir sokak içi barına girdik. Ecnebi gemicilerle dolu idi. Dans ediyorlardı. Tezgâh önünde sıra ile uzun iskemlelere oturduk, eğleniyoruz. Ancak eğlenişimizde yüksek sosyeteden merak saikasıyla[1] buraya gelmişlerin sahte, nümayişçi[2] neşesi fazla seziliyor. Şımarıkça şeyler! Metr Hâşim:

"Haydi çocuklarım," dedi, "şimdi de sizi herkesin pek bilmediği bir bodruma götüreyim. Sahibi Sicilyalı bir eski haydutture; dört ay evvel bir Amerikalı eri bıçakladı, kendisini hapse attılar, meyhanesini kapattılar. Benim yardımımla bodrum açıldı, metresi Florina idare ediyor. O, heriften daha müthiştir ve daha sabıkalı! Kokain alır satar ama yakayı ele vermeyecek kadar ustaca..."

"Genç mi?" diye sordum.

"Otuz beşlik... Seksapelli bir kadındır."

"Sarışın mı, esmer mi?"

1 saika: etken
2 nümayiş: gösteri, gösteriş

"Kumandanım! Bu merak nereden geliyor?"

"Öyle tipler beni alakadar eder."

"Eserleri için olmalı."

Bunu söyleyen Rabia'yı tasdik ettim. Lakin merakımın sebebi -anlamış olmalısınız- başka idi. Nihan'a bir bar sahibinin metresi ve kokain kaçakçısı hüviyetinde rastlamak ihtimali! Şam'a gidişini beyaz zehir satışı ile alakalı farz ediyordum. Ştora Oteli'ndeki esrarengiz Alman, hatta geceleyin yanında bulunan Ermeniler bu şebekenin adamları idi; dansözlüğü yalandı; yahut perde!

Avukatım Florina'nın rengi hakkında malumat vermeden araya söz karışmıştı. Nihayet araba dar bir sokağa saptı, üstünde Florina yazılı bir kapı önünde durdu, ince uzun, dik bir merdivenden iniyoruz:

"Muhakkak odur," diyorum, "beni karşısında görünce bakalım ne yapacak? Herhalde tuhaf bir oyun olacak bu."

Aşağıda hayal sukutuna uğradım: Florina saçlarına kadar kâğıt helvası gibi sarıya kaçan beyazlıkta, siyah gözlü bir kadındı; meyhanesi de tenha. Bununla beraber oturduk; zira bar sahibesi Metr Hâşim'i bırakmak istemedi; gördüğü iyiliğe karşılık ikram faslından masamızı mezelerin çeşitlisiyle bezedi. Müşterileri gece yarısına doğru gelirmiş. Az buçuk İtalyancamla sordum:

"Madam! Sizin müşteriler arasında kızıl saçlı, çilli bir kadın var mıdır? Böyle birini tanıyor musunuz?"

"Hayır... Bu şehirde öyle bir kadına hiç rastlamadım. Necidir?"

"Ben de bilmiyorum. Dün Ştora'da gördüm de..."

Bahsi kapattım, fakat Rabia sözüme mim koydu; soruyor:

"Çok güzel bir şey miydi?"

"Hayır, sadece renk itibariyle dikkati çekiyordu. Buralarda öylesi pek yoktur da..."

Bahis kapandı; kapandı sandım. Florina'dan çıkarken merdivende Hâşim kulağıma diyordu ki:

"Ben de geçen gün o renkte bir kadına rastladım. Tabarin'den çıkıyordu; hele vücudu fevkalade idi. Tabarin'e gidelim mi? Belki buluruz."

"Gidelim."

Kafam dumanlandıkça Nihan'ı daha çok düşünmeye, özlemeye, istemeye başladım. Kopt kızına karşı arzum dışında soğuk davranmaktan korkuyorum. Bir taraftan da yaşlı kocasının içkiye, yorgunluğa tahammülü, değişmeyen mizacı, kibar canlılığı hoşuma gidiyor. Bir gün öyle olamayacağıma üzülüyorum.

"Biterim ben," diyorum. "Meclisinden kaçılan ya çok sulu, ya çok ağır bir adam olurum."

Neden bu hükmü veriyorum? Malum değil. Belki sarhoşluk bedbinliği, belki Nihan'ı bulamamaktan gelen başarısızlığın zehri...

Tabarin'e ümitsizliklerle girdim, gece yarısından bir saat sonra da gene ümitsizlikle çıktım. Her masayı dikkatle süzmüştüm, kapıda her görünen adama dikkatle bakıyor, yollarını kolluyorum. Öyle olmakla beraber dış görünüşü kurtarıyor, konuşuyor gülüşüyordum. Rabia ile iki dansımda da gayet ölçülü, vakarlı hareket etmiştim; ne güzelliğini övmüştüm, ne de yaz için projeler ileri sürmüştüm. O da memnun kalmıştı.

Metr Hâşim üçümüzü otele bıraktı. Holde Zaydunlardan ayrıldım. Odamdayım; yer bulamadığımdan burası küçük, yan tarafta bir odadır. Soyunmaya başlarken kapıma vuruldu. Gelen kapıcının kendisi. Elinde bir zarf.

"Affedersiniz Mösyö dö Kont... Bir mektubunuz var, aşağıda takdim etmeyi unutmuştum. Bir saat kadar önce elden verdiler."

Mektup mu? Ancak Nihan'dan olabilir. Niçin Kont? Bunu zarfa muhakkak Nihan yazmıştır. Evet, onun yazısı, Kont unvanını da ismimin başına o takmış. İçinde diyor ki:

"Yanındaki kadın güzeldi, fakat sen çok daha güzeldin, güzel bir erkeksin, biraz da mahzun! Kendime hisse çıkararak mahzunluğunla teselli bulmaya çalışıyorum... Buseler..."

Nihan'ın

Bu seferki mektubunun yan tarafında bir de haşiye[1] vardı ki, asıl metinden uzundu:

"Yarın seni vakitli vakitsiz, buluncaya kadar telefonla arayacağım. Yüzünü gece gördüm ama, sesini işitmedim. Sesini işitmeye muhtacım. Hatta otomobil sahnesindeki gibi; bahriyeli ağzı fena kelimelerini dinlemek şartıyla!"

Tabidir ki ilk düşündüğüm şu oldu:

"Görmüş beni! Rabia ile görmüş; ikimizi de beğenmiş... Mahzunluğumu da fark etmiş. Nerede? Yolda mı? Uğradığı-

1 haşiye: kenar yazısı

mız yerlerde yoktu, yahut ben onu göremedim. Nasıl olur? Daima arıyordum, aklım fikrim kendisinde idi."

Zarfı ve kâğıdı tetkik ediyorum. Ne pek adi cinsten, ne de pahalısından... Antetsiz, kalınca, ticarethanelerde kullanılanlardan.

"Otelde kaldığımı tahkik edip öğrenmiş ki, mektubu buraya gönderdi. Hem de sabahı beklemeden, tam gece yarısı! Demek ortalıkta geziyor, bir tarafa çekilmemiş, uyumamış. Asıl mühimi beni unutamıyor, yakamı bırakmıyor. Herhalde yarın, öbür gün, bir ara yanıma gelecek. Niçin gelmiyor? Gelmek istediği besbelli. Yoksa mahsus mu yapıyor, esrarlı bir hal takınmak suretiyle alakamı devam ettirmeye mi çalışıyor? Sebebi? Seviyor mu? Bir menfaati mi var?

Lüzumsuz birçok şeylerle de zaten dumanlı bulunan kafamı yoruyorum: İki mektubu da aynı adam mı getirdi? Ne kıyafette bir adamdı? Arapça mı konuştu, ecnebi lisanlarından biri ile mi? Neden sonra heyecanım yatıştı.

"Hepsini yarın anlarım. Metr Hâşim'e gideceğim. O da Nihan'ı görmüş, alakadar olmuş. Beraber sorup soruştururuz. Pek tipik ve adeta 'alameti farikalı'[1] bir kadını bulmak zor değildir. Yabancılar defterinde ismi kayıtlıdır. Polise müracaat ederiz. Emir Hâşim, bu! Tuttuğunu koparır. Zaten milletvekili de... Bir aralık nazırlık[2] da etmişti. Öyle olmasaydı Ferhan arazisini güç kurtarırdı! Kendisini Emir tanıyan cemaati kimbilir kaç reye sahiptir? Lübnan'da da demokrasi var!

Duşun altına girdim, büsbütün sükûn bulmuş halde yattım. Beynim gene işliyor ama ateşli nabız gibi attığını duy-

1 alameti farika: ayırıcı özellik, amblem
2 nazır: bakan

muyor; rahat ve yumuşak hayallerle meşgul: biri esmer, öbürü kızıl saçlı iki güzel kadın, dudaklarında melek tebessümleri, uzun bir müziğe uymuş, boşlukta vals ediyorlar.

Rüya ile hülya arası buğulanmış, tatlı, uyku getirici bir manzara! Nitekim deliksiz bir uykuya dalmışım.

Sabahleyin Nihan'ın iki mektubunu tekrar okudum; dinlenmiş başımla tahlil ettim:[1]

"Bunlar oyun," dedim, "usta bir profesyonelin oyunları! Kendisiyle dün gece fazla meşgul olmam alkoldendi. Bir de Kopt güzeli tahrik sebebi oldu. Bugün herhalde Nihan'dan ziyade Rabia'ya zaman ayıracağım. Zaten kararlaştırmıştık, hep beraber Cebel'e çıkıp Metr Hâşim'in karı koca için münasip gördüğü bir eve bakacağız. On kere telefon etse bulamaz."

Şunu da düşündüm; kadın sesiyle beni telefonda arayan olursa otelden gittiğimi söylesinler. Boşta ve dolmuşa binecek kadar parasız kalan dansöz beni bir av sanmış, göz koymuş, daha fazla yolmak için aklınca tertibat almış. Kadından para esirgemem; lakin oyuna gelmeyi de istemem.

Hem artık yayla mevsimi; dağlar şenlenecek; şimdiden Zaydunlar gibi kibar ahbaplarım da oldu. Çiftlikte çok durmayacağım, bir köyden öbürüne, bütün Cebel'i dolaşacağım; elbette ufak tefek maceralar da geçireceğim. Radia lüzumsuz!

Garsona telefon hakkında talimat verdikten sonra -Metr ve Zaydunlarla on birde otelde buluşacak- sokağa çıktım. Yanımdaki çamaşır ve gömleklerin yetmeyeceğini ve tek pan-

1 tahlil etmek: değerlendirme yapmak, analiz etmek

tolonla idare edemeyeceğimi düşündüğümden eksiklerimi tamamlamak için mağazalara uğruyorum. Bunlar rıhtımla "Suküttavile" arasındaki dar ve kısa sokaklardır; öteberi almaya çıkmış kadınların dolaştıkları saat... Hele düğme, şerit, dikiş levazımı satan ufacık dükkânların önü pek kalabalık... Gürültülü pazarlıkları dinleyip eğleniyorum. Siyah gözlerin en güzellerini seyredip oyalanıyorum.

Günün bu nispeten erken vaktinde Nihan'a rastlamayacağıma, onun da beni şu sokaklarda aramayacağına emin olduğumdan rahatım. Rahat ve memnunum ki lazım olmayan şeyler de aldım; kravatlar, mendiller, çoraplar. Beyrut'ta ucuzluk olduğu fikri insanı masrafa sokuyor. Bir kadın sesi:

"A! Nebil Bey, siz burada ne arıyorsunuz?

"Ya, siz? Birçok hanımlarımız gibi kaçakçılık için mi geldiniz? Alışveriş yolunda görünüyor," dedim; taşıdığı paketleri işaret ettim. Karşılaştığım hanımı İstanbul'dan tanırım: Sağlam ayakkabı değildir; hoşça bir kızı vardı; Cihangir'de komşu idik; evinde kumar oynardık. Ayakta hemen konuşuverdiklerimi hülasa edeyim: Kızını Beyrut'ta bir tüccar ile evlendirmiş; işler yolunda gidiyormuş. Tüccarın ismini verdi, ev adresini, telefon numarasını da... İlle bekleyecekmiş; muhakkak gitmeli imişim; Manzume -yani kızı- büsbütün serpilmiş, görenler hayran kalıyorlarmış, filan feşmekân!

"Olur," dedim, "yarın telefonla sizi ararım; günü tayin ederiz."

Arkasında bakıyorum; çağı geçmiş, gençliği maceralarla dolu bir kadının imdadına taze kızı günün birinde Hızır gibi yetişiyor. Şayet Manzume olmasaydı Nesibe Hanım'a

bu yaşta bir taksi şoförünün metresliğinden başka yarayacak kalmayacaktı. Halbuki vardakosta[1] bir kaynana şimdi! Ellerinde paketler, alışkanlık belki de hâlâ arzu icabı, kalçaları davet temposu tutarak memnun gidiyor.

"Nesibelere de uğrayacağım; Beyrut'taki eski ve yeni ahbaplarım var artık!" diyerek otele dönüyorum.

Bu sözün bir manası da Nihan'a ihtiyaç kalmadığını kendime anlatmaktır. Bir şey daha yapacağım. Manzume ile anasını otele, yemeğe çağıracağım. Sebebi de şu: Kopt güzeli beni başka kadınlarla görmelidir. Ana kız iyi giyinirler ve tembih edilince kendilerini kibar satmasını bilirler. Daveti kızıl saçlının da haber alması mümkündür; epeyce şaşalar.

Nihan'ın hâlâ düşünce merkezimi teşkil etmekte olduğunu ben de görüyorum. O derece ki, otele girince sordum:

"Telefon eden oldu mu?"

Hayır, etmemişler, etmemiş. Kim bilir hangi batakhanede sabahladığı için bu saatte uyuyordur. Serseri kokot; âşığının koynunda, sevişmelerinin murdar izleri üstünde!

Böyle söyleyerek -sıcak bir gündü, yürürken terlemiştim- çamaşır değiştirdim; saat on bire gelmişti, hole indim. Metr Hâşim ile Mösyö Zaydun ayakta duruyorlar. Sakın Rabia gezintiden vazgeçmiş olmasın? Cebel'de öğle yemeği onsuz neye benzer? Asıl fenası gelmiyorsa; bu, gecenin sonuna doğru benden hazzetmediğini gösterir. Heyecanımı belli etmiyorum, tabii haldeyim. Metr Hâşim:

"Eh," dedi, "yollanalım artık!"

"Madam kalıyor mu?"

---

1 vardakosta: iri yarı, gösterişli kadın

Kalmasından memnun gibi iki erkek gülümseyerek:

"Evet," dediler, "karışık içkilerin tesiri... Bugün otelde istirahat edecek. Tutulacak yeri bizim zevkimize bıraktı."

İçimin kırıldığını duydum; dağ gezintisi kıymetini kaybetmişti. Ancak Rabia ile beraber olmak pahasına şehirden ayrılmaya razı olmuştum. Zira şehirde vakalar bekliyordum. Ne vakaları? Nihan muhakkak bir şeyler yapacaktı; telefonda cevap alamazsa, kendisine gittiğimi de söylerse otelin etrafında dolaşacak, izimi bulacaktı. Onu muhakkak görecektim.

Artık itiraf etmek lazımdı: O acayip gecenin beklenmedik misafirini seviyordum; sevivermiştim. Yanıp tutuşacak kadar, şu anda kendimi tutamayarak ağlayarak, hıçkırarak ve:

"Nihan! Nihan!" diye feryat ederek sokağa fırlayacak kadar seviyordum onu! Aynı zamanda içimden gene onu tahkir ediyordum, bağrıma basmak isteyerek:

"Bayağı mahluk! Sürtük... Bin kişinin artığı! Kızıl derili yılan!"

ÜÇÜNCÜ KISIM

Metr Hâşim, herkesin bildiği ve asıl Cebel olarak tanıdığı Aynı - Sofyar ve Aleyye tarafına sapmıyor; Trablus yolunda, kuzeye doğru gidiyoruz. Sebebini sordum.

"Lübnan'da yayla kasabalarının en güzelleri merkez kısmındadır; ben dostlarım Zaydunlar için kendimin de yazı geçirdiğim Sennin eteğindeki Duhrul – Şuayr'ı münasip buluyorum. 1200 rakımlı bir sırttır, havası latiftir; civarını fıstık çamlarından bir orman süsler; fazla modern değildir ama kibarlar yaylasıdır. Sıkıldıkça eğlence yerlerine gider, döneriz. Siz de ara sıra gelirsiniz; üç tane oteli vardır."

Gönlüm öyle şeyler istemiyor, Nihan gözümde tütüyor.

Halbuki deniz kenarı, Akdeniz'in geri kalmış, daha tabii güzellikte ikinci bir Rivera'sı üzerinde -sol tarafımız engin deniz, sağımız yalçın dağlar, tepede karlı Sennin- ne sevimli, şirin bir yoldu bu! İki taraf portakal ve limon bahçeleri... Muz ağaçlarının yeni sürmüş, daha doğrusu yeşil atlastan birer püsküllü bayrak gibi direğinden yani dallarından sanki çevrile çevrile açılmış, sarkık, nümayişçi yaprakları; arabamızın rüzgârıyla biz geçtikten sonra uğurlarcasına sallanıyorlar. Göze hoş gelmeyen tek şey yok.

Fakat buralarda Nihan'la karşılaşmak ihtimali, ümidi de yok.

Şimdi telefon etmiştir, gittiğimi öğrenince üzülmüştür. Beklemeliydim, aramalıydım; keşke kalsaydım! Kalacaktım, zaten... "Rabia gitmiyor, onun için vazgeçti, bir maksadı da kadını fırsattan istifade yalnız bulmak" fikrini vermekten çekinerek yola çıkmıştım. Bari o yanımızda olsaydı! Avunurdum, belki! Seven erkeğin sadece erkek arasında kalınca onlardan birine aşkından bahsetmek ihtiyacını duyuyorum.

Metr Hâşim'e açılmak için gideceğimiz yerde baş başa kalmamızı bekliyorum.

Sağa saptık, dağa çıkıyoruz. Etraf ve yukarıdan denize, kıyılara civar tepelere bakış o kadar güzel ki, Kopt zenginine samimi bir hisle:

"Keşke Madam Zaydun gelmiş olsaydı..." dedim.

Yaşlı delikanlı gülümseyerek cevap verdi:

"Keşke..."

Beyrut ta uzakta, bir burnun yanında kaynar bir tencere gibi dumanlar salıvererek dumanlara bürülü, yarı seçiliyor. Biz serindeyiz; orası belki şimdiden ateş. Bu damsız fırının içinde beni arayan Nihan var! Kendisi orada bulunduğu için Beyrut'u benimsemiş gibiyim, yabancı gelmiyor. Adeta bunaltıcı sıcağını Şuveyr yamaçlarının yüksek dağlara mahsus hafif serinliğine tercih edeceğim. Nerede bu çam fıstığı içersine banmış yumuşak rüzgâr? Nerede şehrin yer yer bozuk turşu ve sirke fışkısı kokan ağır havası? Lakin her seven bilir ki en latif havalı yer, sevgilinin nefes aldığı yerdir.

Yanımızdan bir otomobil iniyor; deminden beri her arabaya dikkatle bakıyorum, zira yol üzerinde bozulup kalan,

bana Nihan'ı tanıtan renkte... Şoför başkası... Metr Hâşim diyor ki:

"Size bir sürpriz hazırladık; yukarıda biriyle karşılaşacaksınız; hiç ummadığınız biri... Bir kadın!"

"Olamaz! İmkân yok..."

"Az sonra görürsünüz."

"Demek onu tanıyordunuz, siz? Nereden? Nasıl? Hayret doğrusu!"

Avukatımla Mösyö Zaydun şaşırmış gibi oldular. Hâşim kendisini çabuk topladı; virajlara dikkat ederek, gözleri yola dikili, dedi ki:

"Ağzınızla tutuldunuz kaptanım! Foyanız şimdi meydana çıktı; demek dün gece Florina'ya sorduğunuz kızıl saçlı, çilli kadını yakından biliyorsunuz; elinizden kaçırdınız, aramaktasınız. Şu benim de gördüğüm kadın bu. Değil mi?"

"Evet, zannederim; bir artistmiş..."

"Hiç merak etmeyin, buluruz. Hikâyenizi söylemeniz şart değil. İsmini biliyor musunuz?"

"Üç ismi var: Nihan - Raziye - Radia!"

"Öyleyse üçü de sahte! Başınızdan acayipçe bir macera geçtiği anlaşılıyor. Nerede tanıştınız?"

"Bizim çiftlikte."

"Garip şey, orada işi ne? Peki, nerede ayrıldınız?"

"Dün şehirde, Tabarin barının bulunduğu caddede... Otele çaya gelecekti, bir kâğıt gönderdi. İkinci mektubunu da gece yollamış. Kendisi meydana çıkmıyor."

"Çıkarırım ben onu! Hem de bu akşam... Döner dönmez araştırırız. Artık neşeleniniz."

"Sürpriz ne idi?"

"İşte şu!"

Kasabaya girmiş, bir otelin ağaçlıklı, çiçeklerle süslü bahçesi önünde durmuştuk. İçeri kapının mermer basamakları üzerinde Madam Zaydun el sallıyor. Arabaya doğru koşmaya başladı. Mösyö Zaydun izah etti:

"Bizden bir saat önce başka ahbaplarımızla yola çıkmıştı. Bu ahbapların hepsi de kadındır; kocalarının işleri dolayısıyla henüz Mısır'dan ayrılamadıkları üç hanım... Herhalde sofra hazırdır ve menü de mükemmeldir. İnsan gece çok içerse ertesi günü acıkıyor."

Metr Hâşim ilave etti:

"Hanımların biri Müslümandır, öbürleri Grek-Ortodoks..."

Rabia'yı görmek ferahlık verdi. Bunda belki avukatımın akşama Nihan'ı arama vaadinde bulunması da rol oynamıştı. Az sonra üç kadınla karşılaşıp üçünü de ayrı ayrı boşlukta, taze ve neşeli bulunca içimden şöyle mırıldandım:

"Nihan uğur, bereket, şans açıklığı getirdi. Kendisini görür görmez söyleyeceğim. Belki akşama, geceleyin elime geçecek; Metr Hâşim'in onu bulamaması imkânsız!"

Aklımdan çıkmıyor ki... Nihan'ı düşünmek, her vesilede hatırlamak, neşe veya keder, hepsinde tesirini duymak gittikçe bir hastalık halini alıyordu. Bir gecenin kadını olmaktan çıkmıştı, yıllardır tanıştığım bir sevgili gibi yüzünün, vücudunun bütün hatları ile; gülüşü, dişlerinin şekli, ağız içinin ve diş etlerinin pembeliği ile; çillerinin koyulu açıklı haritası ile gözümün önünde duruyordu. Bu kadar mı?

Kümbetin merdivenlerinden inerken, arkadan vuran çalı çırpı alevi içinde o esrarlı, adeta Amerikan mecmuala-

rındaki zabıta romanlarının renkli resimlerini andıran manzarayı şimdi hiç yeri değil iken ve münasebeti hiç yokken hafızamda seyrediyorum. Daha sonra ayaklarının üzerinde yükselerek ve çakmağını taşlara yaklaştırarak bir yazı okurcasına duvarı tetkik ettiğini de görmekteyim.

"Tuhaf mahluk" diye söyleniyorum, "alelade artistlere benzemiyor; az çok kültürlü olduğundan ötekilerin merakını çekmeyen şeylere de ehemmiyet veriyor. Yazık etmiş kendisine!"

Dört kadın, üç erkek otelin çam kokusuna ve Sennin Dağı'na bakan geniş pencereleri açılmış salonda yemeğe oturduk. Yeni tanıştığım hanımlar Mısır'ın sıcağından kaçıp yaylaya kavuşmanın sevinci içinde ordövrleri iştahla yiyorlar. Hepsi de konuşkan... Ayrıca kısa bir müddet için kocalarından ayrı kalmış olan kadınların kapıldıkları hürriyet havası neşelerini arttırıyor, baskıdan kurtulmak şimdilik hoşlarına gidiyor. Galiba benim de bu neşede rolüm var.

Hatta dört kadın açığa vurmamaya çalışarak geçici bir rekabet halindeler. Kendilerini beğendirmeye ve üstünlük elde etmeye ustaca gayret ediyorlar. Ama her biri ayrı yoldan: Müslüman olanı Türkçe bilmemekle beraber Türk olduğunu güzel bir Fransızca ile anlatıyor, ırkdaşlık cihetinden hulule[1] bakıyor. Sarışın İngilizce konuşuyor ve denize muhabbetinden, iyi yüzdüğünden, kotrasını kendi kullandığından bahsederek aramızdaki denizcilik yakınlığından istifadeye kalkışıyor. Üçüncüsü sadece fizik güzelliğine, safkan Grekliğine, sıcakkanlılığına güveniyor. Rabia kayıtsızlık

1 huhul: yanaşma

gösteriyor: Öyle bir kayıtsızlık ki manası: "Ne yapsanız boş! Eninde sonunda benim elimde kalacak."

Bütün bunlar uzun, bunaltıcı bir inziva devrinden yeni kurtulmuş, doğuştan kadıncıl otuz beş yaşında bir erkek için umulmadık bir değişikliktir. Öyle bir muhiti Ferhan'da spleen krizi içinde pineklerken hülyamdan geçirebilsem yüzüm gülerdi. Şimdi de somurtmuyorum ama nimetin kaderini de kâfi derecede anlayamadığımı hissederek kendimi sarsmak, realiteye getirmek istiyorum, başaramıyorum, üzülüyorum.

Yemekten sonra çamlıkta bir gezinti yaptık.

Size bugünün uzun uzadıya tafsilatını verecek değilim. Zira maceramda -sonradan öğreneceğiniz gibi Mısırlı Mizfar Paşa zevcesi Fayiha Hanım müstesna- öbürleri yer almıyor.

Ne olsa hoş bir gün geçirmiştik. Akşama doğru dönüşte Fayiha'nın otomobilinde yanında idim; arabayı kendisi kullanıyordu. Dağdan inip düz asfalta varınca işi hafifletmişti, bir ara dedi ki:

"Beni niçin çiftliğinize davet etmiyorsunuz?"

"Orası bir köy evidir; sizi ağırlayamamaktan korkuyorum."

"Yersiz bir korku... Muhakkak orada yalnız yaşamıyorsunuz... Çağırmamanızın sebebi bu!"

"Yapayalnızım hanımefendi..."

"Ne zaman döneceksiniz?"

"Belki yarın, nihayet öbür gün..."

"Bir baskın yapıversem kızar mısınız? Bludan'a giderken uğrarım. Biz orada yazlıyoruz."

Bilakis fevkalade memnun olacağımı söyledim. Kadının cüretine, hedefe dolambaçlı yolu bırakıp dosdoğru gitme-

sine de şaşmıştım. Şimdi onu daha alıcı gözle inceliyorum: Kırkına yakın, Kafkas tipi, güzelin azıcık soğuğu, iradeli bir kadın. Yukarıdaki konuşmalarından öğrendiğime göre Mizfar Paşa aynı yaştadır, Lübnan yaylalarında değil, Suriye kısmındaki Bludan'da bir köşkü var, yazı orada geçiriyor; bir Müslüman yaylasında... İşi gücü kumar!

Bludan'a bizim çiftliğin önündeki Şam yolundan gidildiğini biliyorum ve içimden diyorum ki:

"Laf olsun diye söylüyor; gelmeyeceği muhakkak! Paşa ona böyle bir hürriyet veremez."

Şehre girince herkes dağıldı. Emir Hâşim omzuma dokundu:

"Siz," dedi, "beni otelde bekleyiniz, odanızda... Ya kendim gelirim, ya telefon ederim. Kızıl saçlı sevgilinin kim olduğunu öğrenmeye gidiyorum. Biliyorsunuz Zaydunlar Ticaret Nazırına davetli... Biz gece baş başayız. Fayiha Hanım'ı nasıl buldunuz? Güzel kadın, değil mi?"

"Evet; biraz soğuk galiba..."

"Görünüşler aldatıcıdır kaptanım!"

"Bana ne?" manasına bir hareket yaptım. Bana ne? Sıcak veya soğuk... Şu dakikada yalnız Nihan'ı düşünüyorum. Nitekim hole girince telefonla aranıp aranmadığımı sordum. İki kere aramışlar; talimata uyarak gittiğimi söylemişler, artık dönmeyeceğimi de... Arayan kadın değil erkekmiş.

Saat dokuz oldu, kulağım telefon çıngırağında, sigara sigara üstüne içerek beklemekteyim. Nihayet zil çaldı: Metr Hâşim konuşuyor:

"Şehirdeki artistler, şantözler, dansözler arasında öyle bir kadın yok azizim! Burası turist memleketi olduğundan

yaylacılarla transit geçenler hakkında da fazla soruşturup sıkıştırma zararlı görüldüğünden derhal anlamak imkânsız. Yarın araştıracaklar, neticeyi bildirecekler. O size sahte isim vermiş, sahte bir sıfat da... Tahminime göre bir yaylacı... Aile kadını! Her neyse, Tabarin'e geliniz de konuşuruz. Bekliyorum, emniyet şeflerinden Mösyö Ferraş da yanımda!"

Emir Hâşim doğru düşünüyor; Nihan artist olamazdı; bir bar kızından beklenmedik halleri, bilgisi ve giyim kuşamı vardı. Acaba demin ayrıldığım kadınlar, bilhassa Fayiha gibi fazla serbest, delişmen bir Mısırlı yani oraya yerleşmiş aslen Hersekli bir maceracı mı?

Tabarin'de gördüğüm Mösyö Ferraş'a eşkalini[1] iyice tarif ettim; lakin vakamızı anlatmadım. Ştora'dan buraya kadar tesadüfen bir otomobilde seyahat ettiğimizi, pek hoşlandığımı, uysal davrandığını, lakin ayrılırken vaadine rağmen otele geldiğini söylemeyi kâfi bulmuştum. Mektupları da şimdilik gizledim. Telefon bahsini de...

"Kızılca saçlı, çok çilli, güzel, iyi giyinmiş bir kadın ha? Onun yarın öğleye kadar hüviyetini tespit edemezsek bize ayıp olur, beyefendi! Sizi tam öğle zamanı otelinizde ziyaret edeceğim; tabii müspet bir netice ile..."

Meseleyi polise aksettirdiğime üzülüyorum; dedim ki:

"Ortada zabıtayı alakadar edecek bir mesele olmadığına göre işi pek mahrem tutmak lazım geldiğini hatırlatmak bile abes."

"Şüphesiz! Yaptığımız bir dostluktur, Emir'e ve size bir hizmet..."

---

1 eşkal: biçim

Üç erkek etrafımızı seyrede ede konuşarak yemeğimizi yedik. Sıra numaraları seyretmeye geldi. Kadınsız meclisin icabı içimizdeki dışımıza vuruyor, dans eden kadınlar hakkında oldukça açık mütalaalar[1] ileri sürüyor, belki de eğleniyoruz.

Otele dün gecekinden erken döndüm. Dönerken kendi kendime diyordum ki:

"Nihan'ın mektubu beni bekliyor."

Kapıcı sadece selamlayınca bir mektup bırakılıp bırakılmadığını ben sormaya mecbur oldum. Hayır, mektup getirmemişler ama şoför kıyafetli biri gelip aramış.

"Saat kaçta?"

"Çıktığınızdan hemen sonra."

"Ufak tefek, kavruk bir adam, bir Ermeni mi bu şoför?"

"Nöbette ben yoktum. Yarın arkadaşıma sorar arz ederim.

Aklımca -Davut Ağa'nın tesirine bir an kapıldığımdan- bu şoförün evvelki gece yalancıktan sıtma nöbetine tutulan adam olduğundan şüphelenmiştim. Deniz üzerinde bir oda boşaldığı için üçüncü kata çıkmak üzere asansöre bindim; kapıyı açıp da balkona doğru yürürken ayağıma bir şey ilişti, bir kâğıt... Belki aralıktan içeriye fırlamıştı. Okuyorum:

"Kötü ettin kaptanım. Polisi işe karıştırmamalı idin; sana faydalı olacağını sanmıyorum. Gününü hoş geçirdin, değil mi? Beni büsbütün unutmadığını, emniyet memuruna başvurmandan anladığım cihetle gene de buseler sevgili şamo'm!"

Nihan

---

1 mütalaa: görüş, düşünce

"E, bu kadarı fazla," diye söylendim, "kadın benimle alay ediyor. Hele bir yakalayayım, bilirim yapacağımı! Hakikaten dayak yoksulu!"

Kâğıdın kapı aralığından atılmış olmasına göre Nihan'ın otel içinde bir eli vardı; dışarıda gözcüleri, takibime memur adamları bulunduğu gibi! Artık anlaşılıyordu; ne boşta kalmış bir dansözdü, ne de dolmuşa binecek orta halli bir kadın... O dün numunesini Şuveyr yaylasında gördüğüm cinsten, daha da delişmeni, Fayiha Hanım gibi zengin bir başka Mizfar Paşa zevcesi, yahut bir adamdan dul kalmış bir sosyete aşiftesi!

"Ne halt edeceğini bilemiyor. Avantür olsun diye şununla, bununla, benimle veya bir Almanla gezinti yapıyor; sonra aldatıp kaçıyor. Ştora'daki gözlüklü adamı muhakkak bana Beyrut'ta yaptığı gibi aldattı, kayboluverdi. Yeni bir macera peşinde, dolmuşa bindi; nihayet tesadüf kendisini Ferhan'a getirdi. Zaten Ştora Oteli'nde anahtar deliğinden gözetlerken hoşuna gitmiştim; orada benimle karşılaşınca -cinsî zevki anormal olan bu kadın- muradına erdi. Şimdi beni meraka düşürmek suretiyle gene aynı zevki başka tarzda çıkarmakla meşgul: kışkırtarak yeni bir sahne hazırlıyor.

Cinsî bozukluklara dair epeyce kitap okuduğum için o tipler hakkında bilgim kısa, dar, üstünkörü değildir. Hele Alman doktorlarından Hirchfeld'in yazıp Fransız Profesörü Vachet'in tercüme ettiği eserden çok şey öğrenmiştim. Cermenler arasında sağlam bünyelerine uymayan ruh hastalıkları çoktur; seksüel münasebetsizliklerin çeşit çeşidine rastlanır; bu sebeple de hekimleri bereketli bir etüt bulmuşlardır. Kıyas yapınca Fransızların hemen hemen boş yere adı çıkmıştır denilebilir.

Nihan -şüphesiz ki bu isim de uydurmadır- yakında, hiç beklemediğim bir zamanda kollarıma atılacak. İyisi rahat rahat beklemek. Yarın emniyet memurunun netice almadan geleceğine de muhakkak nazarıyla bakıyorum. O, çilli kadını aşağı tabakalarda arayacak, halbuki mükellef bir konakta, köşkte yahut birinci sınıf bir otelde oturmaktadır.

Beyrut'ta şu, içinde bulunduğum Saint - Georges'tan başka kapalı otel olarak Normandie var. Eskiden Bassul en kibarı imiş ama şimdi derecesi düşmüş. Yarın Normandie'yi kolaçan edeceğim; büyük bir ihtimalle orada yakalayacağım.

"Ya burada ise," dedim, "aynı otelde!" Soruşturmak lazımdı; yolcuların isimlerini öğrenmeliydim. Kapıcıya bolca bahşiş vererek, otelde kızılımsı saçlı, çilli bir kadın bulunup bulunmadığını sormalıyım. Ben hakikaten Nihan'ın dediği gibi bir crétin, yani salak, ahmak, mankafayım! Elin kibar fahişesine kendimi güldürüyorum. Şu kâğıdı bir başkası atmadı, kapı aralığından Nihan içeriye fırlattı, geçip gitti.

Soyunmuştum; yarım yamalak giyinip tekrar aşağıya inmek, kapıcı ile konuşmak arzusuna kapıldım. Gömleğimi sırtıma geçirdim bile! Lakin yapacağım şeyin beni küçük düşürmesinden ve bir yol bulup dostlarım Zaydunların kulağına gitmesinden hafif bir adam telakki edilmekten çekindim, bekleyecektim.

Zaten Nihan'ın yüzde doksan şu çatı altında bulunduğuna eminim. O derece ki balkona çıktım, yan ve alt balkonları araştırıyorum. Belki hava almaya çıkmıştır, denizi, dağları, Cuniye Körfezi'ni seyrediyordur. Batı ufkunda yarısı kopmuş kaba bir ay duruyor; sevgilimin saçlarını hatırlatan bakır renginde bir ay!

Bir kadın sesi duydum:

Titredim; sesin geldiği tarafa, yukarı kattaki yan balkona başımı kaldırdım. Bir gölge yarı boşlukta el sallıyor. O mu? Hayır. Davetten henüz döndüğü anlaşılan Rabia... Muhakkak ki Kopt güzeli şu dakikada, eğlenceli bir gece sonu, başı hafifçe dumanlı, soyunmaya hazır, pek latiftir. Latif olduğundan fazla düşündürücü, göz önüne getirici, canlandırıcı, kısacası Frenk tabiriyle o evocatrice'dir.

Türkçemize artık garp[1] edebiyatı ve kültürünü aldıktan sonra bir sözle çok şey anlatan yeni kelimeler sokmak zorunda olduğumuzu, bir taraftan Rabia'ya cevap verirken düşünmekten kendimi alamıyorum. Tek evocateur kelimesi için üç söz kullandığım halde gene de aynı manayı belirtemedim.

Balkon safamız bir an sürdü; genç kadın fazla laubali görünmek endişesiyle keyfinden feda ederek içeriye çekildi. Eğer öyle bir çekinmesi olmasa, hürriyetine sahip bulunsaydı orada epeyce duracak, fısıldaşarak konuşmak zevkinden kendisini mahrum etmeyecekti.

"Nihan'ın odası da muhakkak deniz üzerindedir; belki de Zaydunlarınki gibi bir dairedir. "Seni hususi yatında veya benim yatımda kaptan mevkiinde görmek isterim, göreceğim" dediği zaman adeta bir yatı olduğunu sezdirmişti. Galiba büyük servet sahibi... Belki de şakaya vurup söylediği sayı, altın para, üç yüz bin altın bir hayal değil, hakikaten mevcut!

Balkona dayanmış, artık gürültüsü dinmiş şehirde tek sesi duyulan denize bakarak çillinin hayatını da hikâyelendirdim: Gerçekten Hersekli Müslümandı, dansöz de olmuş-

1 garp: batı

tu. Bir Mısır turnesinde paşavattan[1] biri, feddanlar[2] sahibi zengin bir fellah kendisine tutulmuş, nikâhla almıştı. Sonra muazzam servetini bırakarak ya eceliyle, yahut bir otomobil veya uçak kazasında öbür dünyayı boylamıştı. Dul karısı şimdi keyfine bakıyor ve dilediği acayiplikleri yapıyordu.

"Tamam! Bu muhakkak böyledir," diyorum ve kendimi romancı saydığımdan hükmümde isabet ettiğime inanıyorum.

Karara değilse de bir hükme vardığımdan hafifledim, o hafiflikle de yatağa girdim, rahat rahat uyuyacağıma şüphe yoktu.

Zira başka şeyler düşünmeye başlamıştım; büsbütün ayrı manzaralar, sahneler seyrediyordum; Davut Ağa yeni satın aldığı köpeğe paçavradan bir adam, bir korkulukla polis idmanları, talimleri yaptırıyor, ayak izleri gösteriyor. Kümbetin içinde koku aratıyordu. Şimdi o izbede kalsa kalsa Nihan'ın lavantasından bir şey kalmıştır!

Nevniyaz Kalfa yolumu bekliyordur ama arabadan tek başıma indiğimi görmek istemiyordur. Nezir şayet işsiz ise çoğu Çerkez köylü gibi çömelmiş, sırtını duvara dayamış, bir çubuk parçasıyla toprağı eşeleyerek çocukça eğleniyordur!

Böylece dalmıştım.

* * *

Mösyö Ferraş'ı holde görünce -ertesi günü öğle saatiydi- yüzünden derhal anladım. Eli boş geliyordu. Nitekim beraberce geçip oturduğumuz zaman dedi ki:

"Şehrin içinde buraya iş yapmak, para kazanmak için gelmiş o eşkalde bir kadın yok; civar kasabalarda da... Suriye

---

1 paşavat: paşalar, generaller
2 feddan: Arap ülkelerinde kullanılan dönüm birimi (1 günde sürülebilen toprak)

hudutları dahilinde varsa bilemeyiz. Kanaatimiz aradığınız şahsın öte hükümet arazisinde bulunduğu, ara sıra Lübnan'a uğrayıp döndüğü merkezindedir."

Netice alamadığımdan üzgün olmadığımı sezdi, sordu:

"Yoksa buldunuz mu?"

"Verdiğim zahmetten dolayı özür dilerim. Bulamadım; lakin artık aramamaya karar verdim. Zannımca yüksek tabakadan bir kadın olacak. Belki bir gün Cebel'in büyük otellerinden birinde karşılaşırım. Hatta aynı çatı altında olmamız ihtimali de hatırıma geldi. Bizim otelin misafirleri arasında öyle biri yok; Normandie'de de bulunmadığını öğrendim. Sizden bir ricam var; öğle yemeğini beraber yiyelim."

Güçlükle razı ettim.

Memur inatçı idi; kısa bir zaman için müsaade istedi; gidip üç büyük otelde tahkikat yapıp dönecekti. Vazgeçiremedim.

Saint - Georges kapıcısıyla bu sabah epeyce konuşmuştum; bütün kadın müşterileri hakkında kâfi izahat vermişti; hiçbirinin eşkali Nihan'ınkine uymuyordu; Normandie'de vaziyet aynı idi: saçları bakır kırmızısına çalan yüzü çilli bir kadın yok, vesselam!

Dedim ya, Davut Ağa'nın ortaya attığı şüphe zihnimden çıkmıyor: Acaba Nihan'ın saçları bir peruka ve çilleri ustaca bir makyaj mı? Bazen kızıl saçlı ve çilli, bazen kendi tabii rengindeki saçlarıyla çilsiz, iki ayrı kadın gibi mi dolaşıyor?

"Ama niçin bunu yapsın? Kâhyama uyup ancak hayalhanelerde yaşayan bir tip icat ediyorum. Nihan şu kat kat, büklüm büklüm dağlara yayılmış konaklardan birinde yan gelmiş oturuyor. Sadık uşakları, şoförleri ile beni göz hapsi-

ne almış, mektuplar yollayarak gönlünü eğlendiriyor. Oyun arıyor kendisine! Fakat herhalde şamo'suna tutkun ki onunla meşgul oluyor. Vaziyeti ben de bir eğlence sayıp neticenin kendisinden gelmesini beklemeliyim.

Emniyet memuru gene başarısız döndüğünden artık bahsi kapattım; birlikte yemek yiyoruz; memleket hakkında konuşuyoruz. Fransızların buralarını bırakmaya mecbur kalışlarına Ortodoks olduğundan pek memnun görünmüyor ve kendisini Samî ırktan saymadığı için Lübnan'ın Arap Birliğinde yer alması hazırlıklarına adeta kızıyor. Bir Türk-Lübnan - Helen birleşmesine taraftar. Aleviyyin arazisi tekrar Suriye'den ayrılırsa Akdeniz'in ta Adriyatik Denizi'nden Sur şehrine kadar en mühim ve uzun bir kıyısı birleşip Batılı olurmuş.

O böyle diller dökerek -ki söyledikleri pek de yabana atılacak fikirlerden değil- ben yemek yiyenleri seyrediyordum. Müşterilerin çoğu şehrin mesela Saad, Mansur ve Acemî gibi lokantalarına dağıldığından salon tenhaca... Zaydunlar geç geldiler, dostça gülerek selamlaştık. Madamın güzelliği, daha doğrusu taraveti[1] üzerinde... Durduğu yerde açtığı gözle görülen bir gonca gibi sanki tazelik, serinlik, hayatiyet içinde kıvrımları genişliyor, gelişiyor.

Kısa kollu, boynuna kadar kapalı beyaz bir elbise giymiş, Fakat bu kapalı boynu, kumaş üzerinden yakut ve zümrüt taşlarla işlenmiş gayet enli, göğsüne uzanan arabesk bir kolye örtüyor; sanki göğsünün üst kısmı tenine işlenmiş bir kolye, bir kuyumculuk harikası! Simsiyah saçları ensesine kadar lüle lüle sarkıyor ve bu boşluğun iki yanında küpelerinin pırlantaları cin gibi etrafa bakıyor, fer saçıyor.

---

1 taravet: tazelik

İşte o pırlantalar bana Nihan'ın parmağında geceleyin, otomobil içinde elektrik fenerinin şıkırdattığı tek taşı hatırlattı.

"Ertesi sabah yüzük parmağında yoktu," diye düşündüm, çıkarmış çantasına koymuş olmalıydı; yani paralı görünmek istememişti.

Bu da anlatıyordu ki zengindir, profesyonel dansözlüğü yalandır. Muhakkak tahminim gibi servet, sahibi bir kadın! Seksüel bir divane! En hafifi bir şımarık, bir ne oldum delisi.

Dağda tanıştığım Mısırlı üç zengin kadın da şimdi o günkü kıyafetleriyle karşımda, Rabia'nın yanında oturuyorlarmışçasına tecessüm etti.[1] Benimki, Fayiha yeşilli çok ekose bir etek, gri bir poluver giymişti; omuzlarına erkek edasıyla taze iç bezelye renginde incecik bir manto almıştı, bileğindeki bileziğine kadar baştan başa, tamamıyla taşla örtülü saatten başka mücevheri yoktu.

İkincisi -soyadı aklımda iyi kalmamış, Madam Dimitrikopulos gibi bir şey... Ahbapları Firdes diye çağırıyorlardı, en körpesiydi- yakası ve kol kapakları katmer katmer dantelden, göğsü önden düğmeli ve epeyce açık nefti robu ile ipinceydi. Istakoz kıskacının içinden çıkan parça pembeliğindeki dipdiri dişetlerine gömülü, ancak deniz suyuyla Pasifik ikliminin yetiştirebileceği böcek kabukları parlaklığında dişleri olduktan sonra mücevhere ne ihtiyaç vardı? Hiç takmamıştı.

Üçüncüsünün, Madam Sabinoviç'in -küçük adı: Sofianarin endamını gülkurusu ketenden dar bir tayyör sarıyordu. Birçok zengin kadının yaptığı gibi yakasına yalancı bir

1 tecessüm etmek: cisimleşmek, şekillenmek

iğne iliştirmiş, boynunu örten fuları da gene incik boncuk kabilinden beş on kuruşluk agrafla tutturmuştu. Lakin onun yalancı veya sahici süse ziynete ihtiyacı mı vardı? Kuyumcu vitrininde siyah kadife üzerine konmuş gibi duran zümrüt gözlerinin derin, kibar, dinlendirici yeşilliğine bakmaktan usanmıyordum ki! Bunun saflığını bazen kaptan köprüsünden Akdeniz enginlerinde seyreder, kendimi yemyeşil bir rüyada sanır, o rahatlığı duyardım.

Mösyö Ferraş dalgınlığımın farkına varmıştı, toparlandım:

"Sizi rahatsız ediyorum; politikadan hazzetmiyorsunuz galiba?"

"Bilakis," dedim, "pek alaka ile dinliyorum ve şu Türk -Yunan - Lübnan birleşmesi fikrini ehemmiyetle düşünüyorum."

Evocation'umu bozdu adamcağız! Üçüne de hafızamda ne hoş bir geçit resmi yaptırıyordum. Mamafih Nihan onlardan daha cazibeliydi; kanı sıcaktı, ruhuma yakındı. Mısırlıların henüz sindiremediğim bir yabancılıkları vardı; nazik davranmakla beraber yavan bir azamet taşıyorlardı, kendilerine çeşni verişleri, yüksekten alışları, kadınlık taraflarına haddinden fazla paha biçmeleri! Yeşil somaki gömme banyoda yıkanan kadının gururu!

Nevniyaz teyzenin odasında geceyi geçiren milyoner Nihan'ın alçakgönüllülüğüne hayranım. Zira onun artık çok zengin bir yaylacı olduğuna, kendimin Ferhan Çiftliği sahibi olduğuna ve armatör kardeşler Palancıoğullarının, bacasında "P" işaretini taşıyan Palancı şilebinde kaptanlık ettiğim kadar eminim!

Beyrutlu erkeği yabancıdan ayırt etmek için giyiniş tarzına bakmak yetişir. Gömlekleri ipek, kravatları Amerikan malı, elbiseleri İngiliz kumaşı, ceketin üst cebine iliştirdikleri mendil halis keten ve bütün kıyafet şiddetle, dehşetle ütülüdür. Şakırdarlar yani! Ecnebiler bunların yanında külüstür kalırlar. Nitekim ben Mösyö Ferraş'ın yanında o halde idim.

Fakat otelciler, garsonlar ve turist yüzünden geçinenler o külüstürlere itibar ederlerdi. Bununla beraber emniyet memuruyla yemek, otel hademesi üzerinde bir tesir etmiş olmalıydı ki kendisini uğurlamak için hole çıkıp dönüşümde kapıcı yanıma sokuldu, hürmetle sordu:

"Bir emriniz var mı efendim?"

Olmadığını çenemi yukarıya kaldırarak işaretle anlattım...

"Sabahleyin bir bayan hakkında sormuştunuz da..."

Derhal dikkat kesildim:

"Ee, bir şey mi öğrendiniz?"

"Öyle bir kadına rastladım. Demin bankaya gitmiştim; bir müşterimizin işi için... Kapıdan içeri saçları kızıla çalan bir kadın girdi; tarif ettiğiniz gibi yüzünün çilli olduğunu önümden geçerken gördüm."

"Ne yaptı? Para mı aldı?"

"Havale gişesine gitti; bir şey sordu, sonra döndü, çıkıp gitti."

"Kim olduğunu anlamaya çalışmalıydınız."

"Memuru tanırım, o da beni.. Sordum tabii.."

"Ee? Çabuk söyleyiniz, kimmiş?"

Elini yan cebine sokan kapıcı bulduğu bir kâğıt parçasına baktıktan sonra dedi ki:

"Madam.. Madam.. İyi okuyamıyorum, güç söylenir bir isim..."

Kâğıdı kaptım, Arap harfleriyle yazılı idi; zorlukla sökebildim; daha doğrusu Nihan'ın kendi ağzından kısa yolculuğumuz esnasında birkaç defa işittiğim için okuyabilmiştim: Madam Vutçkiviçz! Nihan'ı bulmuştum; adını saklamış, doğrusunu söylememişti. Buldum diyorum, zira bankaca maruf[1] olduğuna göre adresini de kendisini de ele geçirmek işten bile değildi. Metr Hâşim hemen öğrenirdi. Kapıcı hâlâ konuşuyor:

"Şunu unuttum efendim: Madam benim kasketimi süzdü, galiba üzerindeki otel ismini okudu, yüzüme tuhaf tuhaf, gülümseyerek baktı. Çok tatlı bir kadındı.. Çok da şık giyinmişti."

"Yalnız mıydı?"

"Dışarıda bekleyen var mıydı, bilmem ama içeride tek başına idi."

"Peşinden gitmeliydin."

"Müşterilerin işi acele idi, ayrılamadım."

Eline iki tane beş liralık sıkıştırdım.

"Bulundu!" diye yüksek sesle konuşmam, rastladığıma haber vermem eksik. Odama koşuyorum. Bulundu! İzini bulduğumu kendisi de anlamış, fazla aldırmamış ki kapıcıya bakmış, gülümsemiş! Neredeyse haber çıkar, bir mektup veya telefon.. Biraz uzanayım, bekleyeyim. Zaten hava ikindi sonuna kadar dışarıda vakit geçirilemeyecek kadar sıcak! Metr Hâşim'in de istirahat saati...

Perdeleri yarı indirdim; açık balkondan içeri deniz üstünden hafif, epeyce serinlemiş, nemli bir meltem esiyor, odamı dolaşıyor, ara sıra kaprisi tutuyor, alnıma konuyor,

---

1 maruf: bilinen, tanınan

azıcık çırpınıp kalkıyor. Bakıyorum şimdi de masa üzerindeki mektup kâğıtlarını oynatmaya, düşürmeye çalışıyor; sonra -bir tarafa sinmiş gibi- hiç görünmüyor, duyulmuyor; tekrar canlanarak perde kornişlerinde geziniyor; birdenbire kayboluyor. Adeta canlı bir mahluk, bir arı imişçesine balkon aralığından çıkıp gittiğine inanacağım geliyor.

Edebiyat yapmıyorum, bekleyen bir adamın dikkatini nerelere dağıttığını, beklediği zaman ne hiçten şeylerle vakit geçirmeye çalıştığını anlatmak istiyorum. Hele yabancı memleketlerde otel odasına kapanıp beklemenin, yahut ahbapsız, işsiz kalıp ölü saatlerle zaman eğelemenin ne kadar bezdirici, maneviyat kırıcı olduğunu bilirsiniz.

O halin fenası da vardır; para beklemek ve en kötüsü paranın gelip gelmeyeceğini bilmemek! Evet, insan o vaziyetlere düşünce otel odasında, bir mahkûmun demir parmaklıkları eğelemesi gibi saatlerin parmaklığını kafasının törpüsü ile birer birer inceltip kurtuluş yolu aramakla meşguldür.

Dörde doğru telefon çalınca Nihan'ın sesine kavuşacağıma emin, yataktan zıpladım; ahizeyi kulağıma götürünce hayal sukutuyla irkildim. Ses Davut Ağa'nın... Soruyorum:

"Neredesin, Beyrut'ta mı?"

"Hayır.. Hayır.. Ştora'dan konuşuyorum. Geliniz, hemen geliniz!"

"Bir vaka mı oldu?"

"Değil! Şey burada, şey... O hanım... Yani çiftlikte şimdi.. Sizin Saint - Georges'te olduğunuzu da o söyledi, 'Telefon ediniz, çağırınız!' dedi."

"Allah Allah! Neden oraya gitti, benimle burada konuşamaz mı imiş?"

"Konuşamazmış.. Şehirde beraber görünmenizi istemezmiş. Hali, bir acayip... Çok telaşlı... Geliniz!"

"Peki bir saat sonra oradayım. Beni Ştora'da bekle!"

"Altımda otomobil var, hanımı getiren araba... Cevap bekliyor, merakta. Gideyim mi?"

Gitmesini söyledim; acele giyiniyorum; hesabımı da istedim. Metr Hâşim'e bir özür mektubu yazdım Zaydunlara da selamlarımı, yakında, belki yarın, öbür gün döneceğimi ilave ettim. Güya çiftliğe ait bir iş için kâhyam çağırtmıştı.

Merakta değilim. Kendimce şöyle bir muhakeme yürütüyorum:

"Ehemmiyetli bir şey yoktur; bu da kapris, şaşırtmaca, fevkaladelik hazırlığı! Bir cins kadın vardır ki hayatın normal gidişini can sıkıcı, tatsız bulur; olmazsa vaka icat eder. Hususiyle gönül eğlendirmek için seyahate çıkanlar acayip hadiseler, heyecanlı vaziyetlerle karşılaşmak isterler. Beyrut'ta benimle buluşmak olağan işlerdendi; Nihan o yalınkat muhabbetlerden bezmiştir. Münzevi çiftliğin dekorundan hazzetti. Mum, elektrik feneri, nihayet hışıltılı lüks lambası ışığı, sabık haydut Davut Ağa, eski odalık Nevniyaz Kalfa, beli bıçaklı Çerkez delikanlısı, bütün bunlar bir yenilik! Saint - Georges Oteli'ni, Tabarin Gazinosunu ne yapsın? Bütün kış mevsimi Kahire'de onların ıcığını cıcığını çıkarmış, usanmıştır."

Yalnız bir noktayı izah edemiyorum: Öğleye yakın bankaya uğramıştı; Ferhan'a gitmeye karar verdiyse bana şehirden telefon edebilirdi; beraber görünmemizi istemiyorsa ayrı arabalara binerdik. Yoksa hakikaten bir vaka mı oldu?

Dağa tırmanan arabada hep bunları düşünüyordum; yol uzun görünüyor; Dahrülbaydar'dan sonra Buka Ovası'na inmeye başladık: Ferhan çok uzakta ama gemici gözlerimle güneş de batıdan, yani arkadan vurduğu için beyaz evimi seçiyorum.

"Nihan şimdi orada" diyorum, "odamdadır belki.. Büyük yola bakıyor, beni bekliyordur. Artık şehre dönmez, geceyi muhakkak çiftlikte geçirecek!"

Kendimin olmuş bir kadının bekleyişini tahayyül etmek[1] zevki içindeyim. Biliyorum, bana "Sual yok, sorgu istemem, Saint - Georges'a gelmedim, buraya koştum, daha iyi olmadı mı?" diyecek. Sormayacağım, hemen kucaklayacağım.

Yağmurlu gecedeki otomobil sahnesini tekrar yaşıyorum:

"Müthiş bir şeydi," diye söyleniyorum, "asıl Nihan dehşetti. Yani enfesti. Ağzı ne hoş çikolata kokuyordu!"

Şehirden çıkmadan önce bunu düşünerek bir şekerlemeci mağazasından çikolata namına ne yenilikler buldumsa almış, çiftliğe büyük bir kutu ile gidiyordum. Bir çikolata paketinin açılışı İkinci Dünya Harbi'nden önceki çikolata tenli meşhur melez güzeli Josephine Baker'ın en taze zamanındaki soyunuşu kadar hoştur. Kendi hesabıma içindekinden ziyade çikolata paketinin renk renk, süslü püslü, bazısı şeffaf, bazısı yaldızlı ve işlemeli kat kat kâğıtlarını açmak, soymak zevkimi okşuyor. Bunlar bana biraz da ninelerimizin fırfırlı, janjanlı, katmer katmer uzun eteklikleri ve ajurlar, fistolar, dantel muhafazalara gizlenmiş -çikolataların aksine- eski Girit sabunu beyazlığında ve rayihasında vücutlarını düşündürür!

---

1 tahayyül etmek: hayal etmek

Ştora'dan süratle geçerken meyhanesinin önünde duran dostum Butrus'la selamlaştık. Nihan beni ilk defa onun otelinde görmüştü. Sevginin mantıksız, lakin hoş bir alameti olarak yattığım odanın penceresine bakıyorum; bakmadan geçemiyorum. Halbuki odada sadece anahtar deliğinden gözetlenmiş olmaktan başka hatıram yok. Aşk, insana çocukları bile gülümsetecek olan kafanın kabul etmeyeceği manasızlıkları yaptırmaya başladığı zaman had devrine girmiş demektir; nekahat devrine öyle şeyleri yapmaya üşendiğiniz sırada kavuşmuş sayılırsınız.

"Peki ama benimki aşk mı? Sadece arzu! Bakalım, üç beş gün bir arada yaşarsam gene sevmekte devam edecek miyim? Yoksa başımdan savmak için akla karayı mı seçeceğim?" diyorum ama inanmadım... Hatta aksine inandığım halde! Bu kadar hayatiyetli, esrarlı, ihtiraslı, acayip, bambaşka güzellikte -bakır saçlı ve çilli- bir kadın da usandırıcı olursa beni hangisi, ne türlüsü kendine âşık edebilir? Şunu söylemek lazım: epeyce maceralı hayatıma rağmen henüz ciddi manada aşkı bilmiyorum... Tabii çerden çöpten, saman alevi tutkunlukları hesaba katmıyorum.

Kavşakta otomobili durdurdum, fakat baktım ki dünden beri keskin güneş altında sular iyice çekilmiş, şoföre arabayı toprak yoldan çiftlik binasına doğru sürmesini söyledim. Bir dakika sonra evde olacağım. Nihan'ın karşısında!

Kapı eşiğinde Davut Ağa göründü; yüzümde merak ve helecanımı sezerek:

"Yukarıda, uyuyor," dedi ve zincirinden tuttuğu köpek, dişlerini göstererek hırlamaya, homurdanmaya başladığından onu azarladı: "Sus, Cin! Sus diyorum, sana. Senin asıl

sahibin, efendin o! Sen beyefendiyi koruyacaksın! Beye hizmet edeceksin!"

Cin dişlerini örttü, silkindi, yumuşadı; fakat gözlerini üzerimden ayırmıyordu. Bu gözler -dikkat ettim- Nihan'ınkiler gibi cilalı kestane kabuğu renginde. Gene onunkiler gibi bebeklerinde iyi yanmış mangal kömürünün için için koflaşarak pırıl pırıl eriyen tatlı, kavrayıcı, narçiçeği ateşi var.

"Hakikaten Cin yavrusu bu," dedim, "Nihan Hanım da beğendi mi?"

"Pek sevdi; ona kendisini okşatıyor. Galiba bahçede oturup bekleyeceksiniz. Teyze bir kahve yapsın."

Yukarıya çıkmaya cesaret edemiyorum. Doğrusunu isterseniz biraz da adamlarımdan utanıyorum. Kâhyam işi sezdi. Nezir'i de yanına alıp köpekle beraber tarlalara doğru yürüdü.

"Şu başaklara bir daha bakayım," diye bahane bulmuştu. "Kurt, böcek filan var mı? Civarda görünmüş ama artık mevsimi geçti, saplar sertleşti, diş geçiremez, tehlikeyi atlattık."

Yalnız kalınca fincanı almak için masaya yaklaşan Nevniyaz dayanamadı, dedi:

"A beyefendiciğim, burada ne bekliyorsun? Odana çıkıp soyunsana! Soyun, elini yüzünü yıka, rahatına bak!"

"Odada hanım yatıyor, uyuyor..."

"Daha iyi ya! Uyansın artık... Bir buçuk saatlik uyku yetmez mi? Haydi, haydi git de uyandırıver. Buraya uyumaya gelmedi ki... Seni görmeye geldi!"

Yaşlı kadın neredeyse koluma girip beni zorla götürecek. Evde düğün varmış, güvey gerdeğe girecekmişcesine heyecan içinde! İstemeyerek razı oluvermişim tavrı takınarak ve geri-

nerek tembel tembel kalktım. Merdivenlerdeyim; üst kata çıktım; kapı önünde mıhlanıp kaldım. İçerden Nihan soruyor:

"Siz misiniz Nebil Bey? Durunuz. Sürmeyi çekeyim, kapamıştım da..."

Hemen eğildim, anahtar deliğinden bakıyorum: Genç kadın yatağımda değil, divana yatmış. Örtüyü üzerinden attı, kombinezonuyla ayakta... Bir ara kayboldu... İşte kapıya doğru geliyor ama bu defa benim ince ropdöşambrımı giymiş, iyice sarılmış, örtülü halde. Sürme yerinden oynadı, tokmağı çevirdim. Nihan şimdi kollarımın arasında... Bir şeyler söylüyorum; neler? Farkında mıyım? Galiba serzeniş!

"Niçin kaçtın? Niçin böyle yaptın? Niye? Neden?" kabilinden laflar, mırıltılar. O da cevaplar veriyor, iyi sezemiyorum:

"Bilsen! Anlatacağım! Çok şeyler oldu... Çok üzüldüm!" gibi kesik ve heyecanlı cümleler!

Bırakmadan divana doğru çekiyorum; oturduk; yüzüne bakıyorum. Sanki Nihan olmasından şüpheliyim! O Nihan bu! Bakır renkli saçları, sevimli çilleri, kestane kabuğu gözleri ve bana Mona Lisa'nınkiler kadar manalı, esrarlı görünen gülümsemesiyle Nihan:

"Bak," dedi, "memnun musun?"

Kenarda duran orta boy, domuz derisi bir valizi gösteriyor. Minnettarlıkla yüzünden, saçlarından öpüyorum. Bırakıyor; fakat dudaklarım telaşla gözlerine yaklaşırken elleriyle itiyor, ayrılık korkusuyla gözlerinden öptürmemeye dikkat ediyor.

Heyecanım bir derece yatışınca dedim ki:

"İzahat istemeyeceğim; hiçbir şey söyleme; geldin ya! Kalacaksın ya! Bu bana yeter!"

"Yok, hepsini anlatacağım, her şeyi, kim olduğumu ve buralarda ne aradığımı, bütün hayatımı..."

"Lüzum yok. Bir dansöz olmadığını biliyorum; şimdilik o kadarı kâfi! Bir aile kadınısın, ihtiyaçta da değilsin. Lübnan'a yazı geçirmeye geldin. Anladığım bu. Zaten ne olursan ol dömimonden, dansöz, şantör, hatta daha aşağısı... Seni sevdim; ömrümce aramışım da bulmuşum kadar seviyorum. Meğer seni sevmeye mahkûmmuşum ben!"

Dedim; sesim boğuk. Sonra elimin üzerine ılık bir damla düştü. Kıvılcım gibi yakıcı mı, gülsuyu serinliğinde mi? Anlayamadım. Nasıl olsa hoştu, vücuduma yayılıcı bir şeydi. Şefkatin baygınlık derecesini bulan tatlılığı içimi kapladı.

"Ağlıyorsun Nihan!"

"Sevinçten, sevgilim!"

Azıcık durdu, kendi kendine söylenir gibi ilave etti:

"Belki de senden nasıl ayrılacağımı düşündüğümden..."

Frenklerin pornographie dedikleri bahname[1] tarzına düşmeyi istemediğimden Nihan ile aramdaki sırf hususi, tamamıyla mahrem münasebetler üzerinde durmayacağım. Ancak maceramı takibe yarayacak kadarını işarete mecbur olduğumu tasdik etmelisiniz. Bunu, yağmurlu gece sahnesindeki gibi belirtmeseydim -gene de ara sıra azıcık dokunmasam- hikâyem ihtirasa dayanan esas temellerinden birini kaybeder, ayakta tutunamazdı. Kaldı ki onu da, bugünkü buluşmamız sahnesini de imkân nispetinde örtülü geçtim. Yoksa zihnimde kalan, bir türlü çıkmayan kısımlarından kocaman birer kitap olurdu.

---

1 bahname: cinsellikle ilgili kitap

Nihayet, guruba[1] yakın bahçeye inerken sarhoş gibiydik; sendelemiyorduk ama yer ayağımızın altında sanki kayıyordu.

Henüz konuşmaya vakit bulmamıştık; şimdi de konuşamayacak kadar yorgun, yahut konuşmaya iştahsızdık. Zaten konuşmak susmanın ve sadece beraber olduğumuzu bilmenin kibarlığını bozacaktı. Bu vaziyetlerde sevgililer için sükût uzak bir dere çıpırtısını ve bir ocak ateşinin çıtırtılarını dinlemek kadar rahatlık verir; hem serinletir, hem ısıtır. Ruhumuz yuvasına dönmüş muhacir kuşların huzuruna kavuşmuştur. Yorgun, lakin mesuttur...

Davut Ağa ile Nezir çiftliğin komşu hududunu ayıran dere kenarında güneşin battığı an herkesi bilhassa kırda bulunanları kaplayan durgunlukla toprağa oturmuş, hareketsiz duruyorlar. Nevniyaz Kalfa'nın mutfakta bakır sahana vuran kepçe sesi bir dağ otelinin yemeği haber veren ilk gongu gibi etrafta halkalandı. Sennin'in karlı tepesini dün akşam Akdeniz tarafından güneşe karşı seyretmiştik; mercan kırmızısıydı. Bu akşam Buka Ovası'ndan görüyoruz; doğuya düştüğünden sedef gibi mavili pembeli kamaşmalarla bembeyaz parlıyor.

"Güzel yer burası..." diyen Nihan aynı zamanda derin derin içini çekti.

"Çabuk bezersin; yarın gitmek isteyeceksin."

"Hayır, tahammül ettiğin müddet burada, yanında kalmak niyetindeyim. Hem niçin anlamıyorsun? Ben kaçtım da geldim; sana sığındım, büyük bir sırrı söylemek ihtiyacındayım."

"Yarın anlatırsın. İlk defa yan yana beraber geçireceğimiz güzel gecemize yabancıları karıştırma Nihan!"

---

1 gurup: güneşin batması

"Başımdaki belayı, ne tehlikede olduğumu bilsen! Takip edenler var."

"Buraya girilmez. Davut Ağa ile Nezir silahlıdır: Cin de yaban. Bana gelince! Deniz okulundan çıktıktan sonra yedek subaylığımı yaparken..."

"Ne sevimli, ne yakışıklı bir subaydın kim bilir? Ama azıcık toydun herhalde! Şiir de yazar mıydın?"

"Yazardım."

"Belli!"

Bir çocuğu severcesine çenemi okşadı ve sözünü değiştirerek dedi ki:

"Şoförüm bana çok sadıktır. Her gün öğleyin çiftliğin önünde durup sezdirmeden bir taşın altına mektup bırakacak, yoluna devam edecek. Şam dönüşü gene o taşın altından emirlerimi alacak. Beyrut'ta otele mektuplarımı getiren, sonuncusunu kapı altından içeriye, odana atan, seni barlarda adım adım takip eden o idi."

"Peşinde gangsterler mi var? Nedir bu halin?"

"İşte anlatmak istediğim de o ya! Dinlemiyorsun."

"Yemekten sonra odamızda konuşuruz. Adamlarımız bizi fazla ciddi vaziyette görmesin. Gülüp eğlenen insanlar olalım ve evvela biraz içelim."

Petrolle işleyen buzdolabında -bu memlekette çok ucuza satılan- Avrupa içkilerinin envaı vardı. Alkole düşkün olmamakla beraber şişelerini, renklerini, çeşitli lezzetleri severim; bir akşam birinden, öteki sabah başkasından karıştırarak bilinmedik kokteyl hazırlamak da hoşlandığım bir iştir.

Zaten kaptan olmasaydım lüks bir yolcu gemisinin barmenliğini yapmak gücüme gitmezdi.

Nihan'ın çiftliğe sığınma ve takip edilme hikâyesine inanmadığım için anlatacaklarını dinlemek hususunda acelem yoktu. Etrafında bir heyecan yaratmak, gelişini başka bir sebebe yamamak, esrarlı bir kadın görünmek gayretiyle bir şeyler uydurmuştu. Telaşını o kadar benimsememiştim ki kâhyama bu geceki bekçiliğinde biraz daha dikkatli davranmasını tembihe lüzum görmemiştim.

Hava epeyce kararınca Nihan bahçede lüks lambası ışığında durmak istemedi; yemeği yukarıda yememizi rica etti. Öyle yaptık. Nezir sofrayı kaldırıp da üst katta baş başa kaldığımız zaman bir sigara yaktım; genç kadına da bir sigara uzattım:

"Ee," dedim, "artık söyleyebilirsin... Seni dinlemeye hazırım."

"Bilmem ki neresinden başlayayım? Dur, en mühimi: Peşime iki grup düşmüş nefes aldırmıyorlar..."

Gülüyorum, diyorum ki:

"Hem iki kişi değil de iki grup? Hoş vallahi!"

"Gül sen..."

"Bu grupların istedikleri nedir? Dansözdün ya! Demek çok hünerlisin; yani bir Yvonne de Carlo, yahut Ginger Rogers! Tebrikler... Bari bir gün bana da görmek nasip olsa! Bacaklarının fevkaladeliği hakkında bir fikir hasıl ettim ama onları dans halinde seyredemedim daha!

"Sana ilk görüşmemizde Chameau demekte ne kadar haklı imişim Nebil! Fakat ziyanı yok; kadın azıcık bön ve epeyce kaba erkeği pek kurnaz ve fazla nazik olanına tercih eder. Belki de böyle olduğun için seni seviyorum. Sen benden hangi hallerimden dolayı hazzediyorsun?"

"Aynı şeyler belki. Hafifçe saflığın ve ara sıra haşinlikle karışık yumuşaklığın!"

Odam resmen Nihan'a tahsis edilmiş, dış görünüşü kurtarmak maksadıyla benim için gene üst kattaki bir odaya sedir üstünde yatak hazırlanmış, öteberi lüzumlu eşyam oraya götürülmüştü. Genç kadının susup dalgınlaştığını görünce dedim ki:

"Uykun geldiyse çekileyim. Yarın vaktimiz müsait, uzun uzadıya konuşuruz. Sen de hikâyenin aksak yerlerini o zamana kadar düzeltmiş, az çok inanılacak şekle sokmuş olursun."

Görüyorsunuz ki Nihan'ı incitiyorum. Sebebi? Soğumaya mı başladım? Hayır; bu incitmelerin bilakis arzunun hatta tamamıyla cismanî bir arzunun adeta muhabbetli sözler söylemek kadar başka çeşit bir tezahürü olduğunu tecrübeliler pek iyi bilirler. Üzerek, belki de ağlatmak isteyerek onu kollarımın arasına atılmaya hazırlıyorum. Çiftlerde çok defa kadın tarafından cinsî istek eşine çatmakla, öfke hüviyetinde başlar. Kavgalar sevişme hırsının ön belirtisidir ve nihayet öyle de biter.

Cinsî arzunun tesiri altında kalıp da erkeği ile kavga çıkaran kadın bu yaptığı şeyin "cismanî bir ihtiyaçla seni istiyorum!" demekten, bir nevi sızlanmaktan başka bir şey olmadığını belki fark etmez; farkına varsa utanır, çekinir, belki gerçekten sinirlendiğine, öfkeye kapıldığına inanır. Arzunun "sapma - inhiraf" şeklini erkekte de görürüz.

İşte ben şimdi o haldeyim.

Nihan'a aksi aksi cevaplar vermemin sebebi bu. Hakikati açıklamak lazım gelirse bakır saçlı kadına henüz âşık olmuş sayılamam. Lakin hissediyorum ki bunun arkasından

asıl aşk gelecek. Aylarca, yıllarca sonra ve nice ıstıraplar, fedakârlıklar pahasına belki ulaşacağımız visali[1] henüz ilk tesadüfümüzde, tanışmadan tattığımızdan dolayı bizimki Kerem ile Aslı veya Werther ile Lotte nevinden bir maceraya benzetilemez. Olsa olsa Armand ile Marguerite, yahut Şövalye des Crieux ile Manon Lescaut gibi visal ile söneceğine büsbütün artan aşklardan birine dönebilir.

Ancak Fransız tabirince toutes les interprétations gardées, yani şahıslar ve hadiseler arasındaki farkları göz önünde bulundurmak şartıyla!

İğneli sözlerime karşı Nihan tecrübeli bir kadın olduğundan asıl maksadımı sezmişti ki çocuğunun hırçınlığını seyreden, bu hırçınlığın altında bir arzu gizlendiğini anlayan ve arzuyu sezip yerine getirmeye hazırlanan bir ana tebessümüyle yüzüme tuhaf tuhaf bakıyordu.

"Evet," diye devam ettim, "hikâyen henüz taslak halinde. Seni rahat bırakayım da yarına kadar inandırıcı şeklini hazırlarsın!"

Piyes metinlerinde yazıldığı gibi -odadan çıkmaya hiç de niyetli olmadığım halde- çıkar gibi yaptım. O, aynı tebessümle süzüyordu. Kapıyı açtım; bir defa çıktım mı geri dönmenin güçlüğünü düşünüyor, ağır alıyordum; eşikteyim.

"Bonsuar,"[2] dedi. "Rahat uykular kaptanım! İkimiz de yorgunuz; uyumaya muhtacız."

"Benim uykum yok."

"Yatınca gelir."

---

1 visal: kavuşma

2 bonne soir (Fr.): iyi akşamlar

Artık ümit kesilmişti; çıkmalı idim. Yapamadan döndüm. Sordu:

"Ne var? Bir şey mi unuttun? Bir şey mi alacaksın?"

"Evet," diyorum, "seni öpmeyi unuttum, seni alacağım!"

* * *

Kaç saat sonra idi? Bilmiyorum; camların ışıdığını fark ettim; şamdanlardaki yana yana küçülmüş, alevleri uzaklardaki kar soğuğunun ısırıcılığı duyulan sapasağlam bir hava odaya doldu. Biz hâlâ konuşuyorduk; gözümüze bu gece uyku girmemişti.

Nihan'ı yatırdım, üstüne örtüyü çektim; yan taraflardan sıkıştırdım:

"Uyu artık," dedim, "öğleye kadar uyumalısın. Ben de yan odaya geçiyorum. Kulağım daima sende. Korkma, vakalara beraber karşı koyacağız, beraber mücadele edeceğiz! Birlikte yaşayacağız veya öleceğiz!"

Bu son sözlerimden ne kastetmek istediğimi sırasıyla öğreneceksiniz.

Davut Ağa bile henüz kalkmamıştı. Evin kapısını usulcacık açtım; patırtı etmemeye çalışarak iç bahçeye, oradan da meydanlığa çıktım. Ropdöşambrımın altında vaka gecesi kullandığım elektrik fenerini gizliyorum; hani, Nihan'ın başıma indirdiği uzun fener... Bozulan ampulünü yenilemiştim.

Kümbete doğru yürüyorum, önündeyim; dar methalinden[1] içeriye süzüldüm. Feneri yakmıştım, merdivenlerden iniyorum. En son basamağa, yani metresimin dört gün ön-

1 methal: giriş

ce çakmak alevinde duvarı tetkik ettiği yere gelince ben de onun gibi yaptım; elektrik ışığını taşlara çevirdim; dikkatle araştırıyorum.

Bir şey arıyorum.

Aradığımı çok geçmeden buldum: Duvarı teşkil eden tuğla büyüklüğünde dört köşe, sapsağlam taşlardan biri, bir teki oynaktı; elimle yoklayınca azıcık kımıldadı, fakat o kadar... Çekmek çıkarmak için gayret sarf etmek, yardımcı bulmak, alet kullanmak lazımdı. Şaşkın şaşkın taşa bakmakta devam ederken kubbeyi gümbürdeten bir ses işittim:

"Maşallah, beyefendi! Böyle sabah sabah orada ne seyrediyorsunuz?"

Kâhyam merdiven başında duruyor, bana muhakkak ki hayretle bakıyor fecir[1] vakti, daha gün ağarmadan, elimde fener kümbete girip tahkikata koyulmamama akıl erdiremiyordu. Gayet manasız bir cevap verdim:

"Hiç! Bakıyorum, şöyle..."

"Rüyanızda bir şey mi malum oldu, beyim? Olduysa pek yabana atılmamalı. Ben bir kere, kırk senelik mesele bu söyleyeceğim, rüyamda..."

Sözünü kestim, dedim ki:

"Bırak hikâyeyi! İş çok ciddi. Nezir'i bir bahane bulup akşama kadar buradan uzaklaştır."

"Beğenirsem alacağım köpeğin parasını versin diye onu Zebdani'ye yollarım."

Kümbetin kapısı önünde, dışarıya çıkmadan konuşuyoruz.

"Davut Ağa," dedim, "ben sana güvenirim."

---

1 fecir: tan ağartısı

"Beyim, sen benim velinimetimsin. Paran, pulun elimde... Bir gün hesap kitap sormadın. Torunlarım senin sayende gül gibi geçiniyorlar, köyde hiçbir şeyleri eksik değil. İkide bir Pendik'te sinemaya, saza bile gidiyorlarmış, sonra... Sonra merhum pederin iyiliğini nasıl unuturum? İzmit'te ceza reisi bulunduğu sırada yedi sene yemek hakkım iken asıl kabahatin meyhanecide olduğunu anladı da mahpusluğumu üç seneye indirdi. Sen güven bana!"

"Güvendiğimi demin söyledim; ama bir şey sorma, dediklerimi yap! Zamanı gelince meseleyi anlatacağım. Nezir gittikten sonra -teyzeye çaktırmadan- merdiveni al buraya koy, bir kazma, bir kürek de lazım, karpit, yahut lüks lambası da getir."

"Başüstüne!"

"Biliyor musun burada çakmağını kim düşürmüş; çamurdaki o ayak izleri kiminmiş?"

"Tanıdığım biri mi imiş o?"

"Evet, düşün hele!"

"Demek doğru anlamışım; gelen olmuş! Ben size ayak izlerinin küçüklüğüne bakarak gelen kadındır, demiştim. Çakmağın da kadın çakmağı olduğunu siz söylemiştiniz. Yani Nihan Hanım mı gelmiş diyeceksiniz?"

"O gelmiş, hem de iki kere!"

Kâhyamın pos bıyıkları kirpi sırtı gibi diken diken oldu.

"Köpekleri de zehirleyen o mu?"

"Tabii, o!"

"Fesüphanallah... Dünyada böyle kadın var, ha! Halinden hiç de belli değil. Peki, derdi, meramı ne imiş ki? Elbette tek başına da gelmemiştir."

Kaşlarımı çatıp sustum.

"Ha, beyim; sormaca yoktu. Yüzün biraz solgun. Sabahlamışsınız galiba. Gidip bir iki saat uyusanız; ben de Nezir'i savayım, öteberiyi buraya taşıyayım. Teyze ev temizliğiyle, sonra da yemek pişirmekle uğraşır, farkına varmaz."

Yorgunluktan, heyecandan, sabah ayazından titriyordum. Kâhyamın sözünü dinledim; patırtı etmeden yukarı kata çıktım, bana hazırlanmış olan yatağa girdim. Aşağıda bahtiyar bir Davut Ağa bırakmıştım. Gerçekten mühim, esrarlı bir maceranın kapı eşiğine ayağını basmış olmaktan mesut, vekarını bozmamakla beraber etekleri zil çalan, içi içine sığmayan bir Davut Ağa!

Ancak Davut Ağa'nın gözlerinde Nihan lakırdısı edilirken şüphe ve itimatsızlık sezmiştim. Haksız sayılmazdı; zira kâhyam onun hikâyesini dinlememişti. Dinlediği gün öyle bir hikâyeyi eline geçirdiği polis romanlarının hiçbirinde okumadığı için hayretten ağzı açık kalırdı.

Nereden aklına getirebilirdi ki hikâyenin kahramanları arasına Alman Generali von Blomberg'in oğlu ile tanınmış Alman pilotu von Schirach da karışmış olsun! Bu gerçek isimli gerçek şahıslardan ve öbürlerinden benim gibi kâhyamın da malumatı bulunsa idi şüphe ve itimatsızlığı silinip gider, merdivenin duvarındaki yerinden oynamış taşı da görünce hiç diyeceği kalmazdı.

Asıl göreceği bir şey daha vardı ki o da taşın arkasına gizlenmiş bir kutu idi: İngiliz "Abdullah" markalı sigaranın arka cebe rahatça konmak için kalçanın kabarıklığına uygun şekilde yapılmış teneke kutusu ve bu kutudan çıkması beklenilen kroki!

Azıcık uyku kestirmek niyetiyle yatağa uzandım. Bana bu araziyi bırakan Mihrican Hala gözümün önüne geldi; Silivrikapı'da, sur taşlarından birine ilişmiş, dilenci kıyafetinde ve dilenci vaziyetinde! Yüzünü hiç görmediği bir kardeş torununa, gene görmediği koca bir çiftlik bırakıp sefalet içinde, kimsesiz ölüp gitmişti. Meğer büyük halam bir ruh hastalığının, para biriktirme ve kendisi başta; kimseye yedirmeme illetinin ona keyif verici ıstırabını çekerken Ferhan topraklarının üzerinde ve altında bir bakıma eski korsan hikâyelerini andıran bir vaka olmakta imiş.

Ben o zaman ancak dört yaşında imişim. Zira vakanın tarihi 1918'dir; doğuşum 1914... Birinci Dünya Savaşı'nın birinci ve sonuncu yıllarıdır!

Neyse, bugüne, yani 1949 senesi Mayısının 7'nci salı gününe gelelim: uyuyamayacağımı tahmin ederken gözlerimi açtığım zaman saatin on buçuğu geçtiğini gördüm, hemen fırladım. Davut Ağa sabırsızlıktan dokuz doğuruyor ve Nihan da uyanmış, beni bekliyordu.

Baktım ki genç kadın odada yok, aşağıya seslendim. Nevniyaz cevap verdi:

"Nihan Hanım Davut Ağa ile bahçede beyefendi. Kahvaltısını yedirdim, dolaşmaya çıktı."

Hava ısınmıştı; çarçabuk tıraş oldum; serj bir pantalon, yakası açık kolsuz bir gömlek giydim; bunları yaparken pencereden dışarıya bakıyorum; meydanda ne kâhyam, ne de Nihan var. Nerelerde? Sakın kümbette olmasınlar?

O tarafa yürürken köpek fırladı; üzerime doğru koşuyor, ismiyle çağırdım; durdu. Az sonra kuyruğunu sallamaya

başladı. Aynı zamanda kümbet methalinde Nihan göründü. Hem yürüyorum, hem de içimden diyorum ki:

"Bu kadın o, ha? Şu esrarlı vakanın kahramanı, ayrıca bütün gece hikâyesini çok defa kollarımın arasında dinlediğim, artık iyice tanıdığım, cismaniliği kadar ruh tarafından da hazzettiğim kadın? Ne ferah gülümsüyor, ne sıcakkanlı mahluk! Sevmesini, sevdirmesini monoton olmamasını mükemmel biliyor; muhabbetinde hem aynı kadın, hem daima bir başkası! Öylesi nadirdir ve erkek öyle olanına bir tutuldu mu gözü artık başkasını aramaz. Karı kocalığı veya bunun meşru olmayanını bir müddet sonra yıkıcı hale sokup arızaya uğratan sebepler arasına tarafların sevgisinde monoton oluşlarını da katmalıdır. Nihan uzaktan diyor ki:

"Biz Davut Ağa ile buradayız. İçerisi çok serin..."

Girince kâhyamın tembih ettiğim öteberiyi fazlasıyla, kalın bir ip, birkaç direk ilave ederek getirmiş olduğunu gördüm. Tahta merdiveni -galiba Nihan'ın tavsiyesiyle- son basamağına dayamış, feneri de bir direğin ucuna bağlayıp o yerinden oynamamış taşı aydınlatacak vaziyette yukarıya çekmişti.

Demek ki sırrın sahibi olan Hersek güzeli ile eski eşkıya Davut birbirlerine açılmışlar, o gün yapılacak iş hakkında ilk hazırlığa girişmişlerdi. Kâhyam beni görünce şöyle dedi:

"Beyim! Hanımın bir şey söylediğini, benim de sorduğumu sanmayın, sakın! Sadece oradaki taşın yerinden sökülmesi lazımdır, diye yapacağım işi anlattı. Emredersen başlayalım. Belki uzun sürer, Nezir dönmeden bitirelim."

Ceketimi çıkardım, gömleğimi de. Davut her köylü gibi soyunmadan, bütün elbisesi sırtında çalışmayı sever; hele bir kadın yanında...

"İlk muayenemi yaptım, beyim. Şayet taşı tekrar yerine koymazsak pek güçlüğü yok; balta ve küskü ile onu kaldırır, aşağıya yuvarlarız."

Nihan cevap verdi:

"Hayır, biri gelir bakarsa taşı eski halinde bulmalıdır; oynatıldığı katiyen belli olmamalıdır!"

"İş değişti öyleyse... Bir iskele kurmak lazım. Bu da epeyce uzar."

"Uzaması da doğru değil. Bugün nihayet akşama kadar bitmelidir."

"Bitiririz, küçükhanım. Gidip biraz daha kereste, hatıl, iri çivi getireyim. Depoda hepsi var."

Kâhyam uzaklaşınca Nihan büyük bir fenerin ışığında tahta merdivene çıktı; ben aşağıda duruyor, merdiven tutuyordum. Bu ikinci ve uzun muayenesinin neticesini bildirdi:

"Tamamıyla tarife uyuyor. Arkamızı kapıya verince sağ taraftaki öbür taşlara yapışmamış, abanınca azıcık kımıldanır vaziyette olması lazımdı. Ben bile kımıldatamıyorum. Fakat korktuğumuz gibi değil sevgilim! Buraya insan eli sürülmüşe benzemiyor. Sihirli kutuyu bulacağız."

Merdivenden birkaç basamak inince kollarımın arasına alıp yere koydum; lakin serbest bırakmadım. Yüreği sert sert çarpıyordu.

"Bulmasak da olur," diye kulağına söylüyorum. "Ferhan bize yeter; sen bana yetersin! Hepsi zaten pek fazla! Aslında benim gibi bir denizci olan ve sonradan gene benim gibi Kont unvanı taşıyan Monte Kristo'luğa özenmiyorum; alacak intikamım da yok. Başımıza bela çıkarmak istemezsen

hissemizi dercep eder,[1] çekiliriz. Malum ya, arazinin asıl sahibi benim, sen de sırrın sahibi...

Aslan payı bizimdir. Dilenci teyzeme ferforje parmaklıklı bir makber yaptırıp taşına da 'Kaptan Nebil'in sevgili büyük halası ve kazasker Turabîzade Senab Molla kerimesi salihat-ı nisvandan Mihrican Hanım'ın ruhuna elfatiha' yazdırdım mı vicdanî vazifemi yaptım demektir. Zavallı kadını bereket Edirnekapı mezarlığına naklettirmiştim. Bir tarafa gömüvermişlerdi; buldurup o iyiliği yaptığıma memnunum."

Keresteleri sırtlayıp gelen Davut Ağa piposunu yaktı, tahtaların üstüne oturup azıcık dinlendi. Nihan, ara sıra kapıdan dışarıya, büyük yola bakıyor, bir gelen olup olmadığını kolluyordu. Zaten biz çalışırken o -Cin'le birlikte- bu vazifeyi görecekti.

İskelenin kurulması epeyce sürdü, ikimiz de yaş farkına rağmen idmanlı, eli yatkın adamlardık. Davut yarı dülgerdi, ben de yarı cambaz. Nihayet iskeleye tırmandım:

"Ver şu küsküyü!"

Demiri oynak taşla sağlamının arasına soktum; ağır ağır sağa sola çeviriyorum. Çevirdikçe öne doğru kayıyor. Kolaylıkla sökülecek... Mesele yere düşürmeden altına sürdüğümüz kalasın üstüne aktarma etmekte! İhtiyaten kalası payandalarla büsbütün sağlamladık.

Küsküyle oynatmakta devam ediyorum. Taşın üçte biri şimdi duvar hizasını aşıyor. İş bu kerteye gelince kapıya seslendim:

"Nihan! Gel bak! Çoğu bitti, azı kaldı; kutu ele geçiyor."

---

1 dercep etmek: cebe atmak

Fakat genç kadın telaşla içeriye girdi -aynı zamanda Cin'in havlamalarını da duyuyoruz- diyor ki:

"Yoldan çiftliğe bir otomobil saptı, açık sarı renkte bir spor araba!"

Merdivenden inmedim, atladım. Bir sarı otomobil biliyorum; Şuveyr'de tanıştığım Mizfar Paşa'nın zevcesi Fayiha böyle bir araba kullanıyordu; ben de yanına binmiştim; Ferhan'a bir baskın yapacağını söylemişti. Lakin o mu? Derhal bir karar aldım; denizci böyle kararlar almasını, emir vermesini öğrenmiştir:

"Davut Ağa, sen koş; benim sabahleyin Şam'a gittiğimi söyle! Nevniyaz'a da tembih et, ortalıkta görünmesin, konuşmasın! Biz buradan çıkmayız."

Kâhyam eve doğru yürürken Nihan ile ben ihtiyaten kapının en loş köşesine çekildik ve fırsattan istifade ederek -güya az yer tutmamız lazımmışçasına- birbirimize sokulduk. Soruyor:

"Kim bu gelen?"

"Mısırlı bir kadın... Gösterişli ama soğuk bir mahluk. Evvelki gün dağda avukatım tanıttı. Ha, bu avukat seni şehirde görmüş, unutmamış. Bahsedip duruyordu."

Son sözleri Nihan'ın kıskanması ihtimalini düşünerek mahsus söylüyorum.

"Bu, hep böyle mi devam edecek?"

"Ne gibi?"

"Yani sen boyuna kadınlarla mı meşgul olacaksın, buraya kadınlar mı gelip gidecek?"

"Fakat Nihan, şimdiye kadar Ferhan'a senden başka kadın ayak basmadı."

"Çağırmasaydın gelmezdi."

"Kendi kendini davet etti. Ben çağırsaydım gününü söylerdim, hazırlanır beklerdim."

Nihan kollarımdan sıyrıldı; bir hamlede methalden fırladı. Muhakkak onu görmeye gidiyor, belki de kendisini göstermeye. Kadın kıskançlığı ne müthiş bir şey ki kurduğumuz iskeleyi, aradığımız kutuyu, hayatının gidişini değiştirecek olan büyük meseleyi çerçeveleyen tehlikeleri, hepsini ikinci plana bırakmıştı.

Erkek gururunu okşadığı için kendisini kıskanan kadından hoşlanır, ancak bunun bir ruh hastalığı mahiyetini almasından endişe duyar. Nadiren erkeğin de tutulduğu o "kadın hastalığı" sevme - sevişme denilen yediveren gülünün bir nevi flokserası, kökünü kurutan haşeredir.

Görünürüm korkusuyla başımı kümbetten dışarıya uzatamıyorum ki... Neler oluyor? Farkında değilim. Dakikalar geçiyor, dönmüyorlar.

"Nihan şayet flokseralı ise yaşamaz. Aksi gibi öyle bir avantüre girdik ki artık kolay kolay ayrılmamız imkânsız. Eğer işlediğim suçsa ortağız. Kanun nazarında da vicdan huzurunda da!"

Dinliyorum; motor işlemiyor; konuşma sesleri de duyulmuyor.

Öfkemden tahta merdivene tekrar çıktım; küsküyü ırgalıyorum; hem de var kuvvetimle! Taş yarım santim daha öne geldi; üstündeki taş tutmasa yuvarlanacak. Yuvarlansın. Demire iyice abandım. Biraz daha... Biraz daha... Artık dörtte üçü dışarıda! Ellerimle kendime doğru çekiyorum, yürütüyorum.

O kocaman, çok ağır, sert taş birdenbire oyuğundan fırladı -çevik davranıp yana kaçabilmiştim- olanca hızıyla kalasın üzerine düştü. Sarsıntıdan iskele olduğu gibi çökecekti. Bereket yana kaydı, duvara dayandı, eğri vaziyette kaldı. Fenerin takılı olduğu sırık yerinde idi.

Boşalan kovuğa hemen elimi soktum... Parmaklarım heyecandan duygusunu kaybetmiş gibiydi. Lakin bir şeye dokunduklarını, yakaladıklarını müphem[1] olarak anlıyorum. Bunu çektim, ışığa tuttum: Teneke bir kutu idi.. Nihan'ın tarif ettiği sigara kutusu! Üzerindeki gümüş yaldızlı kelimesi bile okunuyor. Arka cebe girince kalçanın kabarıklığına uyacak şekilde ters tarafı çukurlaştırılmış.

İşte o anda zihnimden, yüreğimin atışını durduracak bir fikir geçti. Yapayım mı? Kümbetin dışından ayak sesleri, konuşmalar duyuyorum. Nihan ile kâhyam geliyorlar. Kararımı vermeliyim.

Verdim... Ve kutuyu pantalonumun arka cebine soktum; düğmesini de ilikledim. Sırrın anahtarı yalnız bende idi. Onun da arazinin de tek sahibi artık benim, ben idim!

"Evet ikisi de benim! Hem yer benim olunca üstünde altında ne varsa bana aittir, mahsul, maden, define, hepsi; taşı toprağı da benim olmalıdır. Benimdir. Dilediğimde, dilediğim kadarını veririm. Zoraki değil, gönül rızasıyla, lütfen, ihsan olarak!"

Gayet kederli bir yüz takınarak diyorum ki:

"Yok. Taşın arkasından bir şey çıkmadı. Ya bizden önce gelip aşırmışlar, yahut aslında buraya öyle bir kutu konmamış!"

1 müphem: belirsiz

"Kabil değil! Kutunun konduğuna eminim. Üstteki, alttaki taşları da muayene et belki onlar da oynuyorlardır. Başka bir taşın arkasındadır."

"Siz inin, paşam! Bir de ben bakayım."

İkisinin de sesi hayal sukutuna uğradıklarından boğuk, hırıltılı idi. Fayiha Hanım'm gelip gidişini unutmuştuk. İskeleden inerken arka cebimin dikkati çekmemesine çalışarak sırtımı hep duvar tarafına veriyorum. Davut Ağa yukarı çıktı; Nihan gözleriyle onun ellerini takip ediyor; ümidin heyecanıyla göğsü kabarıp iniyor.

Yorulmuş, başım dönmüş gibi yaparak yere oturdum. Maksadım kutuyu yandaki kuru çalı yığınının altına sokuvermek, kurtulmaktı. Nitekim gerinme, belimi ovma taklidi arasında bu işi de hallettim. Artık serbest dolaşabilirdim.

"Oynayan taş var mı?" diye sordum.

Hepsi de kenetli halde, yerlerinden zerre kadar kımıldanmıyorlarmış. Çekiçle de vuruyor, kof sesi dinliyor. Yok! Nihan:

"Davut Ağa," dedi; "kovuğun içini sen de ara! Şu elektrik fenerini vereyim, iyice bak!"

Bu da yapıldı. Netice menfi...[1] Hepimiz susuyoruz. Genç kadın duvara yaslanmış, öylesine biçare ki:

"Üzülme, sevgilim, kutuyu buldum. Nah, şurada, çalıların arasında!" diye bağırmaktan kendimi güç alıkoyuyorum.

Acaba bu hilekârlığı sonuna kadar gizleyebilecek miyim? Hele bir defa kutuyu açıp içindekini göreyim. Belki de

1 menfi: olumsuz

yalnız başıma manasını kavrayamayacağım; Nihan'a açıklamaya mecbur olacağım. Şaşkın şaşkın:

"Şimdi ne yapacağız?" diye soran güzel kadını sırtından okşuyorum; kapı tarafına yürüyorum ve diyorum ki:

"Evvela buradan çıkalım... Aklımız başımıza gelsin... Yemek de yiyelim. Elbette bir şeyler düşünürüz; tekrar araştırırız."

"Fena oldu; çok fena... Kutunun bulunmadığına onları inandıramayız. Peşimizi bırakmayacaklardır. Büsbütün belaya girdik."

"Dur bakalım... Bu ciheti Davut Ağa ile konuşacağız. Tecrübeli adamdır, bize bir yol gösterebilir."

"Ona hepsini anlatacak mıyız?"

"Ne mahzur var? Zaten teferruatı bilmemekle beraber esas hakkında bir fikir hasıl etti. Hem büsbütün ümidimizi kesmeyelim. Aradığımız, eğer kaldırılmamışsa, burada bir yerde duruyor. Mesele o yeri bulmakta... Bulamayacağımıza şimdiden hükmedemeyiz."

Nihan biraz ferahladı; sordum:

"Kadını kolaylıkla atlatamadınız mı, nedir?"

"Beni görünce dondu kaldı. Aklınca bir ustalık yapmaya kalkıştı: 'Hemşiresi olacaksınız galiba...' dedi. 'Hayır Madam,' dedim, 'metresiyim! Kendimi takdim edeyim: Kontes Vutçkiviçz... İsmime bakmayınız, sizin gibi Müslümanım.'

"Tabii, cevap vermedi, döndü gitti?"

"Ne münasebet? Bunlar yüzsüz, depravée, bozuk ahlaklı mahluklar! 'Hayatınıza gıpta ettim, Kontes,' diye cevap verdi. 'Selam söyleyiniz; benden gizlemeyebilirdi. Tekrar

geleceğim; ben bir püriten[1] değilim, geniş düşünürüm. Bu gibi münasebetleri tabii bulmakla kalmam, tasvip de ederim!' Kadın biraz geçkin ama güzelliği şahane! Asıl Kontese o benziyordu."

"Soğukça bulmadın mı?"

"O güzellik donuk, lakin kibardır. Bu bahsi kapayalım. Bütün ümitlerim kırıldı; daha doğrusu mahvoldum. O kadar tatlı hayaller içindeydim ki... Artık basit, orta halli hayata tahammül edemem. Nebil! Yaşayacağım şüphelidir. Ben Mısırlı zengin kadının karşısına, kendisinden daha az zengin olmadığıma güvenerek çıkmıştım."

"Nihan," dedim, "sevgilim. Kutuyu bulamadık, lakin birbirimizi bulduk ya! Bu çiftlik iyi işletilirse çok getirir, pek çok; zira yanından akar su geçiyor, mühim bir kısmı su altına alınabilir, zaten motor, traktör, hepsi ısmarlandı. Hasat mevsiminde işleteceğiz. Dedeboyu dediğimiz kavaklar da bir irattır."[2]

Genç kadın susuyordu; bu susmaya şu manayı verdim:

"Bana ne? Yarın başından atarsın; çiftliğe başkaları, nice Fayihalar gelir."

O fikri önlemek için dedim ki:

"Sen benden pek büyüğünü, mühimini esirgemedin; vermeye hazırdın; nitekim yarı yarıya uyuştuk. Aynı teklifte bulunacağım; çiftliğin yarısını sana ferağ edeceğim.[3] Hem de derhal, yarın... İstediğin gün!"

1 püriten (Fr.): İngiltere'de 17. yy.'da I. Elizabeth reformlarına karşı çıkan hareket
2 irat: gelir
3 ferağ etme: tasarruf hakkını devretme

Evin alt kat odasına girmiş, hasır koltuklara -taklit yapmakta devam ettiğimden- kırık ümitlerle mecalsiz çökmüştük. Kâhyam araştırmaktan vazgeçmediği için kümbette kalmış:

"Belki iyi bir haberle gelirim!" demişti.

Kutunun uçtuğunu ve bir keklik gibi çalı çırpı arasına gizlendiğini nereden bilsin? Bir ara herkes meşgulken oraya gidip alacağım; sonra hamam odasına girip açacağım. Bunun sabırsızlığı içindeyim.

Davut Ağa eli boş döndü ve öğle yemeği durgun geçti. Neşelenmeye benim halim de müsait değildi. Ancak kutudan çıkacak olan hakkında bir fikir edindikten sonra, Nihan'ı oyalama yolları arayabilirdim; bulurdum da... Mesela çiftlik projemi tatbik suretiyle, doğru tapu dairesine giderek! Zira o bağışlayacağım toprak elime geçecek olanın yanında devede kulak bile sayılmazdı.

Artık size bu esrarlı işin bir kısmına ait tafsilatını vermek sırası geldi.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Otuz bir sene evveline dönüyoruz, 1918 yılına. Birinci Dünya Savaşı'nın son yıllarına.

Filistin cephesi çökmüştür.

Bu çöküntünün sebeplerini gerek Türk ordusu erkânı, gerek karşı tarafa mensup kumandanlar, gerekse çöküntüyü hazırlayan Alman subayları, sonradan neşrettikleri[1] eserlerinde kendi zaviyelerinden[2] uzun uzadıya izaha çalışmışlardı. Muhakkak olan cihet şudur; mesuller en baştakilerdir, bilhassa Alman heyetidir. Üst tarafı dünyanın en çetin şartları içinde ta Kanal bölgesine birinci ve ikinci taarruzdan başlayarak Sina cephesi hareketlerinde, birinci ve ikinci Gazze muharebelerinde, Birüssebi meydan muharebesinde, nihayet Şam önlerine kadar her yerde İngiliz Generali Wavell'i de hayran bırakan bu kahramanlar ordusu halinde cenk etmiştir.

İaşe[3] son derece fena idi, açıkçası kıtlık vardı. Teçhizat ve giyecekler aynı berbatlıkta idi. Askerin hepsinde ve subayların çoğunda çamaşır, ayakkabı, hatta elbise kalmamış-

1 neşretmek: yayımlamak
2 zaviye: açı
3 iaşe: yiyip içme

tı. Çamaşırsız, donsuz, ceket pantolonla içi çıplak gezen bir tümen yaverine Kızılay'dan iki kat çamaşır zor temin edilmişti. Hayvanlar günlerce yemsiz bırakıldığından bir deri bir kemik, insanlar kadar acınacak vaziyette idi.

Hülasa bu, bir felaket manzarası idi. Napoleon'un meşhur Moskova çekilişinin karlısı ve soğuğu değil, kumlusu ve sıcağı! Ayrıca arkadan asıl düşman bol erzak, malzeme ve cephane ile yollar yayıp su boruları yerleştirerek geliyor, asıl düşmandan da zalim, yerli düşman da İngiliz altınlarını cebinde şıngırdatarak, sağdan soldan akınlar ve kıtallerle[1] çekilişi kana boyuyordu.

Nihayet Grup Kumandanı Liman von Sanders, 23 Eylülde Şam'a varabildi; fakat durmadı, 30 Eylülde, İngilizlerden önce Araplar bu şehre girdiler. Artık karşı koyma ümidi suya düşmüştü; harp her cephede kaybedilmişti.

Bu hülasayı yaptıktan sonra -Nevniyaz ile Nezir çoktan uyumuşlardı; biz yukarıda oturuyorduk; saat onu geçiyordu-dedim ki:

"İşte, Davut Ağa! O günlerde idi, tarihi bizce malum değil ama tahminen 20 - 30 Eylül arası, Türklerinkinden daha sağlam nakil vasıtaları ve bir miktar ağırlıklarıyla Şam'dan süratle Rayak istikametinde kuzeye çekilen Almanların bir levazım birliği karanlık basarken büyük bir şose üzerinde durdu. Durduğu yer tam Ferhan Çiftliği'nin önüne rastlamıştı. Hani, geçenlerde Nihan Hanım'ı bulup eve getirdiğimiz yol kavşağına, bozuk otomobilin kaldığı noktaya!"

"Otomobil bozuk değil, demiştim."

---

1 kıtal: toplu kıyım

"Evet, hakkın varmış, değilmiş. Onu da anlatacağım ama sonuna doğru, sırasıyla!"

Nihan koltukta, hayal sukutunun devam eden ruh kırıklığı ile gözleri yarı kapalı, kendi âlemine dalmış, zaten çok iyi ve kolay anlayamadığı Türkçemizi pek dinlemiyor gibiydi. Kâhyama döndüm:

"Aylardan beri, mevsim ve iklim icabı ovaya bir damla yağmur düşmediğinden toprak kupkuru, kerpiç kesilmişti. Saat gecenin onu... Yani bu sularda; demir tekerlekli bir kamyon -kauçuk darlığından Alman motorlu vasıtaları lastiksiz işlerdi- bizim yola saptı; birlik ise Rayak'a doğru gürül gürül ilerlemeye koyulmuştu.

O devirde otomobil ve kamyon fenerleri karpit lambalarından ibaretti. Subayın verdiği emirle bunları söndürdüler. Araba hem çok yüklü, hem de karanlıkta bulunduğundan gayet ağır gidiyor, içindeki dört er yere inmişler, önde yürüyerek yol açıyorlardı.

Çiftlik binasının yanında durdular. Burası boştu, terk edilmiş, harap vaziyette idi.

Kamyondan iki subay indi: Biri kırklık, öbürü henüz pek genç. Kümbete doğru yıldızların ışığında ilerliyorlar. Biliyorsunuz, Buka Ovası'nın denizden bu noktadaki yüksekliği 900 metredir, yıldızların ışığı, göz alışınca bir gazetenin orta boy başlıklarını okutacak kadar parlaktır."

Davut Ağa tasdik etti:

"Öyledir, beyim. Bu yaşımda ben bile sökebiliyorum."

Kümbete giriyorlar. Subaylardan genci cebinden çıkardığı bir magnezyum şeridini kibritle tutuşturunca kubbenin

altı gündüz ışığıyla bir müddet aydınlanıyor. Yaşlısı diyor ki: "Hepsini hazırlamışlar. Hemen taşıyalım!"

Kâhyam pişkin, terbiyeli ve sabırlı olduğundan "neymiş taşıyacakları? Hazırlananı anlayamadım?" gibi sualler ve söz kesmelerle beni rahatsız etmiyor; dikkat kesilmiş, vakarla dinliyor. Devam ediyorum:

"Yazık ki hikâyem bu noktada müphemleşmektedir. Bildiğimiz ancak şudur: Kamyondan tam 22 cephane sandığı çıkarıp kümbete taşıyorlar. Ama gün ışığında ortada bir şey kalmıyor. Sandıklar görünmez olmuştur! Bir şey daha biliyorum; merdivenin son basamaklarına doğru duvardan kopup yere düşmüş, fakat kırılmamış dört köşe bir taş kaldırılmış, tekrar yerine konmuştur.

Bugün, hadiseden tam otuz bir sene dokuz ay geçtikten sonra biz, üçümüz taşı güç bela, iskele kurarak yerinden oynattık, yuvasından çıkardık, kovuğu araştırdık, bir şey bulamadık. Halbuki Abdullah markalı teneke bir sigara kutusu bulmamız lazımdı!"

"Eğer vaka 1918 yılının Eylül sonunda olduysa üç ay o seneden, beş ay da 1949'dan alacağız, otuz bir yıl sekiz ay eder."

"Belki Davut Ağa! Ayların ehemmiyeti yok. Mesele kutuda!"

"Cephane sandıklarının nereye saklandığını o kutudan çıkacak bir kâğıttan öğreneceğimiz anlaşılıyor. Mademki kutu yerinde değil, sandıklar bizden önce bulunmuş, alınmış demektir."

Nihan itiraz etti:

"Olamaz! Bu sırrı yalnız ben biliyorum; daha doğrusu dünya yüzünde bilen bir ben kaldım. Ferhan topraklarında

22 cephane sandığının gizlendiğini bilenler var ama krokinin bir taş kovuğuna saklandığından haberi olan benden başka tek kişi yok."

Genç kadını tasdik ettim:

"Evet, Davut Ağa... Nihan Hanım'dan başkası o noktayı bilmez. Zira sırrı veren bizzat kutuyu kovuğa yerleştirmiş bulunan yaşlı Alman subayının oğlu von Blomberg'dir! Babası II. Guillaume yani Birinci Dünya Savaşı devrinin generallerindendi; Filistin cephesinde hizmet görüyordu."

Nihan'a bakarak ilave ettim:

"Tabiidir ki Davut Ağa, cephane sandıklarında mermi değil, daha kıymetli şeyler bulunduğunu anlamıştır. Söyleyeyim: Yekûnunun ağırlığı 2160 kilo tutan altın vardı; üç yüz bin Osmanlı altını!"

Kâhyam eski haydutluğundan umulmayan bir dürüstlükle dedi ki:

"Bu para devletimizin malıdır."

"Hayır," dedim, "vicdanın müsterih olsun: Altın paralar Alman altınıyla Almanya'da Osmanlı lirası kalıplarında basılmış Alman malı idi. Meşhur Lavrence'in İngiliz altınlarıyla rekabet için çöl Araplarına ve şeyhlerine dağıtılacaktı. Belki bir miktar harcanmıştı; lakin üst tarafını kullanmaya ne vakit kalmıştı, ne imkân! O sebepledir ki ne Türklerin ne de arkadan gelen İngilizlerle yolda önlerine çıkmasından korktukları yerli kuvvetlerin ellerine geçmemesi için -günün birinde, yani ikinci bir dünya harbi kopardıkları zaman sakladıkları yerden çıkarıp harcayacaklardı. Emir, Berlin'den verilmişti ve bilen istihbarat şefi ile maiyetindeki asil bir subaydan ibaretti.

İhtiyaten ortaya bir söz yaymayı da unutmamışlardı: Güya mevcut altınlar Şeria Nehri geçilirken sandıklar bombalanarak suya dökülmüş, sularla sürüklenip gitmişti. Nitekim o rivayete kananlar nehrin geçit noktalarında sulhtan sonra aramalar bile yapmışlardı."

"Bir şey bulamamışlardır tabii!"

"Anlaşılan orada gene ihtiyat olarak birkaç sandığı boşaltmışlar ki, arayanlar bir miktar altın ele geçirmişler."

"Şeria dediğiniz nehir Akdeniz'e mi akar beyim?"

"Denize akmaz. Kaynağı burada, civarımızdadır. Oradan Hülle, daha sonra Taberiye göllerine karışır, nihayet, seviyesi denizden dört yüz metre kadar aşağıya düşen ve bir göl olan Lût Denizi'ne dökülür. Hazreti İsa bu nehrin sularında vaftiz edilmiştir."

Görüyorum ki, kâhyamın zihninden birçok sualler zincirleme geçiyor ama sormuyor.

"Şimdi," dedim, "Nihan Hanım'ın büyük sırrı nasıl öğrendiğini bir tarafa, başka zamana bırakalım da daha mühim bir meseleye gelelim: Biri Ermenilerden, öbürü Almanlar hesabına çalışan yabancılardan mürekkep iki şebeke var ki bu işin peşindedir. İkisi de asıl şifreye Hanım'ın vâkıf olduğunu biliyor, gene ikisi de kendisine yardım ve ortaklık etmek istiyor. Azılı olanı Ermeni grubudur."

"Onlar nasıl öğrenmişler?"

"Demin anlattığım gece, kümbete giren genç subayın metresi Anahita'dan. Bu subay harp sonu Şam'dan memleketi olan Adana'ya dönen Ermeni kızını[1] Türk - Fransız anlaşması yapılıp da Kilikya tekrar bizim hâkimiyetimize dö-

1 Bu meseleye muharririn filme de alınan "Çete" isimli romanında temas edilmiştir.

nerken yeni bir muhacirlikten kurtulmak için Almanya'ya aldırıyor. Lakin bir uçak kazasında ağır yaralanıyor. Anahita ona âşık ve sadıktır, dört ay fedakârlıkla hastabakıcılığını yapıyor. İşte o sırada ölüme mahkûm subay sevgilisine bir iyilik yapmak, bir servet bırakmak maksadıyla Ferhan Çiftliği'ndeki defineden bahsediyor."

"Kutuyu da haber veriyor mu?"

"Hayır. Onu koyan yaşlı subaydır; genci, metresine son nefesinde sadece arazinin yerini, çiftliğin ismini söyleyebiliyor, ölüyor. Kadın altın miktarını da yanlış zapt etmiştir: Bir ton iken üç sanıyor. Halbuki Alman grubu daha doğrusunu bilmektedir."

"Peki beyim, ama biz boşuna ümide kapılmışız. O kadar zamandan beri başkaları burasını karış karış aramışlar, sandıkları ele geçirmişlerdir."

"Hayır! Almanların teşebbüse geçtiklerini biliyoruz ama muvaffak olamadıklarını yine kendilerinden öğrendik. Ermeni grubu benden evvel burasını fuzuli işgal eden Delişmen Çerkez yüzünden araziye girememişler; satın almaya kalkışmışlar; sahibi İstanbul'da, hayatta ve en tuhafı vergisini muntazaman öder vaziyette olduğundan Lübnan Hükümeti müsaade etmemiş. Zaten bunları da kendileri Nihan Hanım'a söylemişlerdir."

"İş başkalaştı. O halde üçüncü bir şahıs veya grup var, kutuyu aldı, belki parayı da! Kim ola bu?"

Kızardığımı görmesin diye sevgilime döndüm:

"İstersen sen uyu," dedim, "biz öbür odaya geçer, konuşmamıza devam ederiz."

Cevap yerine Davut Ağa'nın son sözlerini tekrarladı:

"Evet, kutuyu biri aldı; bu kim olabilir? Ne zaman?"

Sonra manalılığından ürktüğüm acı, intikamcı bir gülümseme ile ilave etti:

"... Fakat kutuyu, içindeki krokiyi de elde etmek hiçbir işe yaramaz. Bilakis başkası için de zararlı, aldatıcı olur. Bunu yalnız ben halledebilirim."

Yüzüme şimdi müsterih[1] gözlerle bakıyor, Fransızca diyor ki:

"Kutu gitmiş olabilir Nebil! Sandıklar yerindedir."

"Emin misin?"

"Elbette. Zira krokideki istikamet ve meşale ölçüsü hiledir. Define gösterilen noktada değil; ancak benim bildiğim tarafta, sağda, solda veya aksi cihette. Sırrımın o kısmını kimseye söylememeye ahdettim. Akla gelmeyecek bir yerdedir."

Davut Ağa sordu:

"Ne diyor, ne diyor?"

Tercüme ettim, yaşlı kâhyam bağdaş kurup oturduğu kilimden kalktı, heyecanla söylendi:

"Bravo! Bravo Matmazel! Pardon... Bravo kızım!"

"Bu sevinç niye?"

"Niye mi? A beyim, arazi senin! Arzu ettiğin yeri, hani şimdi yol yaparken toprağı yarıp deşiyor, sağa sola boşaltıyor, onlardan bir tane satın al, Ferhan'ın altını üstüne getirir, sandıkları en nihayet ele geçirirsin."

"Âlâ! Lakin o iki grup bu işe seyirci mi kalır sanıyorsun? Üç yüz bin altın en düşük hesapla bugün on iki milyon Türk lirası eder."

---

1 müsterih: gönlü rahat, rahata ermiş

“Çok para!”

“Bu para için kan dökmeyi göze alanlar çoktur. Esasen define bulunsa da bulunmasa da hepimiz, sen, ben, bilhassa Nihan Hanım tehlikedeyiz. Köpekleri unuttun mu? Bir kadın onu göze alırsa komitacı Ermeniler ve Hitlerci Almanlar neler yapmaz?”

“Ben de dördünü, beşini -evvel Allah!- haklarım.”

“Hiçbir şey yapmasalar hükümete haber verirler.”

Nihan söze karıştı:

“Hükümet bu işi bilmiyor mu zannediyorsun Nebil? Bereket meseleyi her hükümet gibi ciddiye almıyor. Dur sana bavulumdaki evrak arasından bir gazete kupürü çıkarayım da oku. Tarihi epeyce eski ama göreceksin tafsilat yerinde.”

Bavuldan çıkardığı kupür 12 Kasım 1937 tarihli idi; Beyrut’ta çıkan Fransızca L’Orient gazetesinden kesilmişti.[1] D. Tosbath imzalı bir “Büyük Röportaj” başlığı:

70 MİLYON FRANK LÜBNAN’DA GÖMÜLÜ

Hitlerci iki subay neyin peşinde? Biri Baldur von Shirach imiş. Kim bu? Başlığın altına birkaç ufakça başlık da koymuşlar:

İŞTE NİÇİN?

Geçen Eylülde esrarengiz bir uçak Rayak’a inmek teşebbüsünde bulundu?

1 Röportaj o gazetede aynen çıkmıştır ve bu romanın muharririne mevzu olmaya yaramıştır.

İŞTE NEDEN DOLAYI?

General Blomberg'in oğlu bir gün yanında büyük bir Nazi memuru olduğu halde Lübnan'a geldi?

İŞTE HANGİ SEBEPLE?

Mösyö Baldur von Schirach ve bir teknisyen ekibi Şam'da 24 saat kaldılar?

Merakla, telaşla röportajı okuyorum, hem de yüksek sesle! Başımdan, başımızdan geçmekte olan maceranın bir safhasını epeyce aydınlatacağı için aynen size de okutacağım:

"Chataubriand Sokağı'nın şatafatsız barında, iki kadeh Porto arası -Doğu meselelerinin mütehassısı[1] ve ehil bir kitap koleksiyoncusu olan- dostum şöyle dedi:

"Lübnan arazisi içinde altın mevcuttur; fakat bazılarının sandığı gibi Litani veya Bardoni çaylarında zerre halinde değil, şıkır şıkır, kesilmiş sikke şeklinde, sandık sandık! Tam üç ton ağırlığında altın! Bunun kıymeti hakkında bir fikriniz var mı?"

"Ha, şu Alman altını efsanesi mi? Şeria Nehri yatağında, yahut Baalbek civarında gömülmüş, zırhlı sandıklar içinde milyonlar! Define arayıcılarının göz koydukları, ele geçirmek istediği define! Bu filmin senaryosunu biliyorum."

"Efsane mi? Film mi? Size biraz izahat vereyim. Fikrinizi sonra bildirirsiniz."

1 mütehassıs: uzman

SON KOZ

Dostum devam etti: "Bu altının mevcudiyetinden emin olmak için harp edebiyatı dosyalarını tetkik etmek, bilhassa Doğu Seferi hakkında vesikalar elde etmek ve -ısrarla duracağım- Liman von Sanders'in "Türkiye'de Beş Yıl" kitabını dikkatle okumak lazımdır. Hadiseler şunlardır: savaş sonuna yaklaşıyor ve öyle sanılıyor. Vaziyet cephelerin hepsinde bozuktur. Alman - Türk ordusuna bir şans kalıyor: Müttefik kuvvetleri dağıtmak için Kanal'a tecavüz!

Von Sanders uykusuz geceler geçiriyor; yaptığı planı Alman askerî komisyonu derhal tasvip ediyor. Lakin projeyi tatbik için para lazım, pek çok para! Berlin'e bir rapor gönderiliyor ve ordu ihtiyacı için 5 milyon Osmanlı altını isteniyor.

Almanlar son kozlarını oynadıklarından genelkurmay raporu muvafık[1] buluyor, para hazırlanıyor ve gönderiliyor. Ne fedakârlıklar pahasına ve ne zorlukla!

BİR EMİR

Beş milyonun harcanmasına vakit kalmıyor, ordular çekiliyor. Alman askerî heyeti Rayak'ı bırakırken şu emri veriyor: "Kıtaların ne kadar taşıma vasıtaları, cephane ve silahı mevcutsa tahrip etmeleri ve kıymetli maddeleri münasip yerlere gizlemeleri lazımdır."

Harcanmayan altınlar ne oldu?

ALTINLAR NEREDE?

İngiliz istihbarat servisi bu altınların mevcudiyetinden haberdardır; lakin definenin nereye gömüldüğünü bir tür-

1 muvafık: uygun

lü öğrenemiyor. Olsa olsa, en mantıki ihtimalle Baalbek - Rayak arasındadır, ama hangi noktada? Bunu ancak -halen hayatta bulunan- birkaç subay biliyor.

Bu subayları bilen yok.

Harpten sonra, hazine bahsi açılıyor. Berlin basınını şiddetle meşgul eden bir hadise oluyor: Filistin cephesinde vazife görmüş bir subaya, Yahudi bankerlerinden biri 100.000 Marklık bir avans vermiş. Lübnan arazisinde gömülü 70 milyon değerindeki altını meydana çıkarmak için!

Subay, parayı aldıktan sonra harekete geçmediğinden aleyhine banker tarafından dava açılıyor. Lakin davacı Yahudidir, mahkeme bir Musevinin arî ırka mensup biri aleyhine ikame ettiği davayı kabule yanaşmıyor.

Altınlar unutuluyor. Merakla takip ettiğim bu meseleyi ben de unutur gibi oluyorum. Fakat günün birinde gazeteler Lübnan'a General von Blomberg'in oğlu ile Nazi hava teşkilatından von Stamber'in geldiklerini yazınca kuşkulanıyorum. Cihan Harbi'nde mühim bir rol oynamış olan bir generalin oğlu burada ne arıyor?

Aklıma define geliyor. Galiba o, kendi halinde iki turist -verilen plana göre- üç yüz bin altının mezarlığını bulup içindekileri almaya gelmişlerdi. Kimse bu fikri ve bu kanaati kafamdan çıkaramaz.

ESRARENGİZ UÇAK

Geçen Eylülde yeni bir vaka: Rayak üzerinden meçhul bir uçak geçtiği haber veriliyor. Askeri sahada heyecan! Radyolar konuşuyor ve az sonra en son Junkers modeli bir uçak yere iniyor, birkaç dakika duruyor ve tekrar havalanıyor.

Başka tafsilat yok. Gene muhakkak ki define meselesi!

Üçüncü vaka: Baldur von Schirach; bir teknisyenler grubu ile Şam'a geliyor, kırk sekiz saat kalıyor ve ortadan kayboluyor.

Çok söyledim; fazla bile! İşin şakaya tahammülü yoktur; söz aramızda kalsın. Başımıza bela çıkarmayalım."

Röportaj bu satırlarla bitiyor, ilk düşündüğüm şu: Ştora'daki meyhaneci Butrus bana Alman uçağının Ferhan arazisine indiğini söylemişti. Komşumuz olmak itibarıyla Butrus'un hadiseyi yakından, daha iyi bilmesi lazım gelir.

Gazete kupürünü Davut Ağa'ya birkaç cümle ile anlatmayı ihmal etmedim.

"Birkaç dakika inmekle o taş yerinden oynatılamaz, uçak başka bir şeyi görmeye gelmiş. Herhalde definenin yerini gösteren, açılıp açılmadığını belli eden bir alamet olacak... Bir tümsek, ağaç, kaya parçası filan! Lakin şimdi düşüneceğimiz asıl mesele Nihan Hanım'ın bize bu sırrı vermediğine iki komiteyi de inandırmaktır."

"Pek doğru söylüyorsun, hem de bu işin içyüzünü tafsilatıyla bilmediğin halde püf noktasını buluyorsun, Davut Ağa!"

"Kümbetin içinde araştırma yapıldığını gösteren bir şey bırakmadım. Hatta yerine koyduğumuz taşın kenarlarında kalan ufak tefek çentikleri gizlemek için bol çalı çırpı yaktım, her tarafı yeniden islendi."

"Nihan Hanım'ın o geceki gelişini ve burada kalışını nasıl tefsir ediyorsun[1] bakalım?"

1 tefsir etmek: yorumlamak

"Bunda anlamayacak ne var? Ermeniler evvela bizden habersiz kümbete girip taşı oynatmak için iki üç defa Hanımla beraber geceleyin içeriye sokuldular, işi başaramadılar. Nihayet sizin hovarda bir delikanlı olduğunuzu düşünerek onu buraya getirdiler, birbirlerini tanımaz rolü oynadılar."

"Tamam!"

"Nihan Hanım'ı bırakmayacağımızı hesaba katmışlardı; o da çiftlikte kalarak rahat rahat araştırmalarını yapacaktı. Yaptı da! Bir taşın yanındaki taşlardan farklı olduğunu gördü ve bu keşfini yol üzerindeki bozuk otomobilin camına işaretleyerek onlara bildirdi. Herifler şosede bir aşağı, bir yukarı araba ile muhakkak dolaşıyorlar, işareti kolluyorlardı. Sonra otomobili yedeğe takıp götürdüler."

"Ee, neden dolayı Nihan Hanım Beyrut'ta benden ayrıldı, görünmez oldu?"

"Sizi büsbütün elde etmek için! Halbuki siz onu elde ettiniz, tutuluverdi, size! Ötekilerle çalışmaktansa çiftliğin levent sahibi ile uyuşmayı daha uygun buldu. Ne olsa kadın... Gevşeyiveriyor. Bir defa benim de başımdan..."

Nihan bu sırada her zamankinden dalgındı, belki de yarı uyku halinde idi. Kâhyamın maziye ait kadın parmağı karışmış hikâyesini kestim; usulca sordum:

"İnanayım mı dersin? Sakın yeni bir hile olmasın?"

"Sanmam ama tedbirli davranalım, beyim! Arkasını bırakacaklardan değilim; gözüm üstünde. Sen merak etme, ele bir fırsat geçmiş, keyfini çıkarmaya bak! Eee bana müsaade, geç oldu, yorgunsunuz; taze uyudu bile... Allah rahatlık versin. Hapishanede bir derviş vardı, cezbe halinde iki kişiyi bıçaklamıştı; boyuna zikrederdi; sesi hâlâ kulağım-

dadır. Derdi ki: "Sabahlar hayrola! Hayırlar fethola! Şerler defola!" Hele sabah olsun, inşallah hayırlar fetholur, şerler de defolup gider. Feraha kavuşuruz."

Koltukta tatlı tatlı uyumasına devam eden Nihan'ı kendi halinde bıraktım. Mahut[1] taşı gediğinden alıp çalı çırpı arasına sakladığım kutuyu bir ara, görünmeden kümbete girmiş, koynuma sokmuştum. Eve dönünce hamama kapandım, kapağını zorlukla açtım; paslanmıştı. İçinden sıcak su pansumanı yapıldığı zaman rutubeti muhafaza etmesi için pamuğun üstüne konan sarı renkli şeffaf toile ciré dedikleri ince muşambaya sarılı -seyyar hastanelerden alınmış olacak- iyi cins bir kâğıt çıktı.

Kâğıtta bir "rüzgâr gülü" çiziliydi. Doğu ile güney arasından dümdüz bir hat yürütülmüş, yanına 428 rakamı yazılmıştı. Hat bir noktada kırılıyor, 3 rakamıyla işaretlenmiş küçük bir mesafe aldıktan sonra bir yıldızla nihayet buluyordu. Belki yıldız definenin yerini göstermektedir. Birkaç kelimelik Almanca bir ibare de var.

Pencereden kümbeti hareket noktası aldım; rüzgâr gülüne göre toprak üzerinden evvela 428 metre sonra 428 ayak mesafeye baktım. Dümdüz tarla... Yulaf başakları sevimli sevimli titreşiyorlar.

Nihan'ın deminki itirafından anlıyorum ki, kroki hilelidir. Defineyi vesikadaki çizgi istikametinde ve yıldızın bulunduğu noktada değil, bu esas tutulmakla beraber başka cihette aramak icap ediyor. Nerede? Onu ancak şu uyuyan ve hakiki güzeller gibi uyurken büsbütün güzelleşen kadın

1 mahut: sözü geçen, anılan

bilmektedir. Krokiyi görse bana derhal yerini gösterecek, diyecekti ki:

"Burayı kazınız!"

Elimi omzuna koydum, hafifçe dürttüm:

"Uyan Nihan! Uyan! Sana bir söyleyeceğim var!"

Kutunun içindeki kâğıttan bahsederken krokinin altında Almanca bir yazı bulunduğunu söylemiştim. Fransızcayı Saint Joseph'de, İngilizceyi Deniz Ticaret Okulu'nda öğrenmiştim: zaten lisan öğrenmeye istidadım[1] vardır; lakin Almancam yoktur. Olmadığı için evde o lisandan bir lügat kitabının bulunmayacağı da aşikârdır.

Cümlenin başındaki 'est gibt' sözlerine bir mana veremedim ama arkasından gelen Welt galiba İngilizce dünya demesine World kelimesinden başka bir şey değil. Daha sonra bir ünter var ki, bu da gene İngilizce under olacak, yani altında sözünün karşılığı. Erde nedir -Kendi kendime diyorum ki- sakın toprak yahut yeraltı olmasın 'est gibt' şayet var, mevcut manasına geliyorsa bir cümle meydana çıkıyor: "Toprak altında dünya var" Tamam! Onu yazanlar toprağın altında pek mühim bir şey mevcut olduğunu kapalı surette anlatmak istemişler. Apaçık "define" diyemezlerdi; "dünya" sözüyle işin ehemmiyetini belirtmişler!

Artık emindim; Almanca yazının tercümesi şu: "Yeraltında dünya var!"

Kapandığım hamam bölmesinden bu kanaatle çıkmıştım. "Abdullah" kutusunu, içindeki kroki ile beraber şimdiki odamda şeytanın bile aklına gelmeyecek bir yere, duvarda

1 istidat: yetenek

asılı kalmış boş kuş kafesinin içine sakladım. Krokiyi zihnime nakşetmiştim.

Biraz evvel yazdığım gibi - Nihan'ın omzuna hafifçe dokunuyorum. Almanca bir şeyler mırıldanıyor. Rüya görüyor galiba... Uykusunda konuşuyor. Birden irkildim; zira ağzından çıkan kelime gayet vazıh olarak Welt idi! Hâlâ kendisinden habersiz, mırıldanmasına devam ediyor:

"Es gibt... Welt..."

Ve nihayet öbür kelimeyi de işittim:

"Unter der Erde..."

Nihan, krokide yazılı cümleyi yerlerini değiştirerek kesik kesik tekrarlayıp durmakta idi! Demek ki onu önceden biliyordu. Ala daha yakını öğretmişlerdi. Zira sözler başka manaya gelmese bile muhakkak bir parola, yahut bir anahtardır. Kendisine sırrı veren adam bizzat kutuyu kovuğa koyan şahıs olduğuna göre bu parolayı, anahtarı; şifreyi genç kadına ezberletmişti. Şimdi kutunun bulunmamasına kederlenen Nihan:

"Yeraltında dünya var!" diye sayıklamaktadır.

Madencilik ve harp esnasındaki Majino müdafaa hatlarını, nihayet zemin katından da aşağıda kurulan gece barlarını hatırlatan bir söz bu! Üçüncüde hakikaten yeraltında bir dünya, bambaşka bir âlem vardır.

"Nihan! Nihan!"

Gözlerini açtı. Bazı kimseler gözleri de, yüzleri de güzel olmalarına rağmen uyandıkları zaman -ekseri kedilerde gördüğümüz gibi- bebekleri lüzucetli[1] bir beyaz perde arasından güçlükle sıyrıldığından çirkin bir manzara alırlar. Onunki böyle olmadı; berrak ve tertemiz açıldılar.

---

1 lüzucet: yapışkanlık

Fransızcada 'notion de lieux' denilen "bulunduğu yer mefhumunu" kaybettiği için bana, odaya bir müddet hayretle baktı. Neden sonra hatırladı ve korkudan kurtulmuşçasına:

"Nebil," dedi, "sen misin? Ne var?"

"Sayıklıyordun; Almanca bir şeyler söylüyordun?"

"Almanca mı? Tabii sözlerimi anlamadın, değil mi?"

"Bazı kelimeleri anladım... Mesela dünya manasına gelen Welt, altında demesine gelen unter gibi olanlarını... İngilizcelerine benzerler."

"Bu sözleri mi sayıklıyordum?"

"Evet... Hatta bir cümle de söyledin: 'Yeraltında dünya var' dedin! Saçma bir şey... Sayıklama bu!"

Genç kadın tamamıyla uyanmıştı; sesini yükseltti:

"Saçma değildi o! Ne saçması? Eğer kutuyu ele geçirseydik içindeki krokide bu sözü yazılmış bulacaktık."

Şaşmış görünüyordum:

"Acayip! Nedir manası? Yeraltında dünya olur mu? Dünya yerin üstündedir."

Nihan cevap vermedi, söyleniyor:

"Yüreğim yanıyor Nebil... İçim sızlıyor... Seni kendi yatımızda kaptan kıyafetiyle göremeyeceğim. 'Neni' ile dünya turunu yapamayacağız."

"Neni de kim?"

"Yatımızın adı bu! İsimlerimizin ilk heceleri!"

Gülümsedim; bir elini bırakıp öbürünü dudaklarıma götürüyordum, diyordum ki:

"Defineyi bulsaydık bir ton altını nereye, nasıl nakledecektik? Nerede saklayabilirdik. Peşimizde iki grup dolaşırken

bu işlerin uhdesinden[1] gelemezdik. Muhakkak yakalanırdık, yahut rakiplerimizin intikamına uğrardık; rahat bile nasip olmazdı."

"Üç hisseye ayırırdık, her birimize yüzer bin altın düşerdi; gene milyoner sayılırdık. Teselliye çalışma; hepsi boş laf! Yeraltındakilerin nasıl kaldırılacağı ve ne suretle muhafaza edileceği tamamıyla planlaştırılmıştır."

Cin havlıyor.

Bu havlama bize define arayıcılarını, hasım veya ortaklarımızı bir daha hatırlatmaktadır. Birbirimize bakıştık; Nihan:

"Senin de rahatını bozdum. Beni tanımasaydın şimdi şuracıkta Mina bulunacaktı, hani Abbasiye barındaki ufak tefek şirin kız!"

"Ay, onu da mı biliyorsun?"

"Bilmediğim var mı? Tarakcıyan grubu iki aydan beri adım adım peşinde dolaşıyor."

"Nasıl bir adam bu Tarakcıyan?"

"Tanıyorsun. Yağmurlu gecede beraber geldiğimiz gözlüklü, tıknaz adam! Hem bir şeyi daha bilmiyorsun: Ben seni ilk defa Ştora Oteli'nde değil, Şam'da o bar kızıyla gördüm. Çapkın bir erkek olduğun meydana çıkınca benim çiftliğe sokulmamı kararlaştırdılar. Mina ile üç gün üç gece vakit geçirmiştim. Onu dolayısıyla söylettiler: senden çok memnun kalmış; pek de cömert davranmışsın!"

"Şebeke iyi çalışıyor."

"Almanlar kadar değil, güzelim! Onlardaki dosyada karakter tahlilleri bile var. 'Sebatsız, hercaî meşrep, mesleğine sadık kalmamış, caka uğruna elindekini gözden çıkarır,

---

1 uhde: sorumluluk, üzerine alma

mizacı değişken; çabuk parlayıp çabuk sönen bir adam' diye yazmıştır. Yarın, öbür gün çiftliği bırakıp gitmeni bekliyorlar. Bir sene dayanamayacağına emin onlar!"

"Aksini ispat edeceğim ve altınlardan tekini kimseye hele Almanlara katiyen vermeyeceğim."

"Defineyi buldun mu ki?"

"Buldum! Buldum diyorum sana! İnanmıyor musun? Peki, şu yana ne buyuracaksın bakalım? Şu kâğıda!"

Koşup yan odada sakladığım yerden malum krokiyi aldım, tekrar odaya girdim. Kâğıt elimdedir, sallıyorum, uzatmak üzereyim. Birden vazgeçtim:

"Hayır," dedim, "sana da emniyetim yok. Sen de bunu görmemelisin; görmeyeceksin! Sandığın kadar budala değilim! Her işi bittikten sonra malın asıl sahibini aradan çıkarmaya bakacaksınız. Parayı dostunla yiyeceksin! Daha olmazsa ne sana, ne bana! Vesikayı doğruca Lübnan devletine teslim ederim. Altınlar antika değildir; hissemi hükümet verir. Yarın avukatımla bu işi görüşmeye gideceğim. Anlıyor musun?"

Galiba bağırıyordum; gecenin durgunluğu içinde sesim belki de gürlüyordu. Nihan sükûnetle dedi ki:

"Biraz yavaş, haykırmadan konuş! Davut Ağa'yı telaşa vereceksin."

Gözleri elimde sallamaya devam ettiğim kâğıda dikilmiş, ayakta idi. İlave etti:

"Almanların hakkındaki raporu ne doğru imiş. 'Caka uğruna elindekini gözden çıkarır, çabuk parlayıp çabuk sönen adam' demişlerdi. Beni de hiç anlamamışsın!"

Kapıya doğru yürüdü. Sordum:

"Nereye?"

"Gidiyorum. Bavulumu yarın şoförümle aldırtırım. Allahaısmarladık!"

"Daha sabah olmadı, karanlık gecede koskoca ova ortasında tek başına nereye gideceksin?"

"Tek başıma değilim ki... Beni hiçbir yerde tek başıma bırakmazlar."

"Ne gibi?"

"Pek mi merak ediyorsun? Öyle ise şu perdeyi aç! Şimdi görürsün."

Geri dönen Nihan masa üstünde duran şamdandan yanar bir mum alıp pencereye doğru yaklaştı; dedi ki:

"İyi görmek için öbür mumları söndür. Ben elimdekini aşağı yukarı üç defa sallayacağım. Tam yol hizasına, büyük incir tarafına bak. Oradan bana cevap verecekler. Sen üç yüz bin altınlık işi çocuk oyuncağı sanıyorsun!"

Yüzündeki kan tamamıyla çekilmişti; çilleri büsbütün belli oluyordu. Tek mumun ışığında devam etti:

"Sen bu sabah kutuyu bulamadığını söylediğin vakit evvela inandım; lakin içime az sonra şüphe düştü. Hele usulcacık kümbete girdiğini, döndüğün zaman hamama kapandığını görünce şüphelerim arttı. Hiçbir hareketini gözden kaçırmıyordum. Açıkça söyleyeyim artık: Yarın gece sizleri erkenden ilaçla uyutacak, her tarafı arayacaktım. Kâğıdı muhakkak bulacak ve hemen kaçacaktım. Bugün, yarın, yıllarca sonra o para ancak krokiyi çözenin eline geçebilir. Başka kimse bulamaz! Mademki partiyi kaybettim, artık burada durmam lüzumsuz. Gideceğim!"

Perdeyi kaldırdı; mumu -söylediği gibi- üç defa, ağır ağır, çok ağır sallamaya başladı. Yaklaştım, tarif ettiği tarafa bakıyorum; ışıkla cevap verilmesini bekliyorum; bir şey görülmüyor.

"Ne oldu sanki? En ufak bir şey yok."

"Bir dakika sabret. Hah, işte, işte! Görmüyor musun? Nasıl kaptan gözü seninki? İyi bak, tam incir hizasına!"

Bir "püf" işittim; odadaki mum söndü ve Nihan'ın dişleri sol elimin üzerinde kenetlendi; aynı zamanda gevşeyen parmaklarımın arasından krokinin kaydığını duydum. Fenası genç kadın gene bir anda yanımdan uzaklaşıvermişti.

Ben odadan çıkacağını, kaçacağını tahmin ettiğimden karanlıkta kapıya doğru koştum. Fakat yan taraftaki hamam kapısının şiddetle kapandığını işitince oraya seğirttim. Geç kalmışım; sürgü içinden vurulmuş! Hem bağırıyorum, hem de kapıya abanıyorum. Tekmelemeye de başladım.

Oda aydınlandı. Eşikte feneriyle Davut Ağa göründü. Bir şey sormasına meydan bırakmadan diyorum ki:

"Gel çabuk! Şu kapıyı kır! Yardım et bana! Hınzır karı kâğıdı kaptı? Okumadan alalım elinden..."

Kâhyam olanca kuvvetiyle yaslandı; bir taraftan da soruyor:

"Ne kâğıdı bu?"

"Ne kâğıdı mı? Taş kovuğundan çıkardığım. Kutudaki kroki! Sizden gizlemiştim, ben onu buldum."

Sabık haydut bunu işitince meselenin iki sevgili arasında geçen yarı şaka işlerden, bir nevi yarenlik, muhabbet alevlendirmelerden olmadığını anladı; geriledi, eski zaman muhariplerinin kullandıkları "koçbaşı" denilen malum alet

gibi kapıya bütün vücuduyla müthiş bir tos vurdu. O hızla kapı bir yana devrildi, kendisi de öbür tarafa yuvarlandı.

Ben Nihan'ın üzerine yürüdüm. Hamam dairesinin idare kandili yanıyordu; içerisi kâfi derece aydınlıktı. Partiyi kaybettiğimi anladım. Zira krokiyi tetkike, belki de ezberlemeye vakit bulmuştu. Nitekim sükûnetle kâğıdı uzattı, dedi ki:

"Al sevgilim! Artık ihtiyacım kalmadı; aradığım bir rakamdı. Öğrendim onu."

"428 mi?"

"Evet. Bu kadarı bana yeter."

"Belki! Eğer şuradan elini kolunu sallayarak serbest çıkabilirsen! Çıkamayacaksın!"

Öyle söyledim; hem de Nihan kadar sükûnetle, soğukkanlılıkla, yüzüm kasırgadan önceki korkunç, simsiyah durgunluk ve ağırlıkla!

Sonra kâhyama döndüm. Posbıyıklı haddinden fazla kabarmış, yaşlı bir arslan suratı almış, bakışı ilk defa gerçekten haydutlaşmış olan Davut Ağa'ya dedim ki:

"Şu kadını hükümete teslim edeceğiz. Yarın erkenden Zahle jandarma karakoluna gidip haber vereceğim. Sen de kaçmamasına dikkat edeceksin. Muhafazasına memursun Davut! Sözümün manasını anlarsın. İcap ederse bir yere kapa, yahut bağla, yahut da başında bekle... Nasıl muvafıksa öyle yap. Yeter ki jandarmalar geldiği zaman elinde bulunsun!"

Böyle dedim ve Nihan'ın yüzüne bakmadan, krokiyi geri alıp oradan çıktım, yandaki geçici odama girdim, bir divan üstüne serilmiş olan yatağa oturdum.

Oturdum ve pek münasebetsiz şeyler yaptığımı derhal anlayıverdim.

Genç kadın bana bir gece bütün hayatını ve esrarlı macerasını samimiyetle anlatmış, beraber çalışmayı ve parayı birlikte ele geçirmeyi garezsiz ivazsız[1] teklif etmişti. Aramızdaki ahdi bozan bendim; kutuyu bulduğumu kendisinden saklamıştım. Elbetteki krokiyi almak, hele en ehemmiyetli noktasının üç rakamdan ibaret olduğunu bildiği için bunu okumak isteyecekti.

Gayet basit bir hile ile, saflığımdan istifade ederek işi başardı. Ortada kızacak, köpürecek, tehditlere kalkışacak hiçbir şey yoktu; bu münasebetsizliklerim karşısında Nihan başka ne yapabilirdi? Mademki definenin kapısını 428 rakamı açıyordu, onu öğrenmesi şarttı. Kendi kendime söyleniyorum:

"Kabalık, hoyratlık ettim. Pişmanım ama bir kere oldu; hemen dönüp ayaklarına kapanamam ya? Davut Ağa'dan utanırım. Biraz daha durayım; bakalım öbür odadan ne ses çıkacak?"

Kulak kabarttım. Genç kadınla yaşlı kâhyam mırıl mırıl konuşuyorlar. Konuşmanın sakin geçtiği anlaşılıyor. Yan kapıya yaklaştım, incecik tahtadan yapılmış kapı aynasına başımı dayadım; dinliyorum. Lakırdı eden Davut... Hem de tatlı bir sesle! Adeta gönül alır gibi yumuşak bir ahenk var, bu seste. Hatta iyice işittim, söz arası:

"Kızım! Küçükhanım," gibi okşayıcı hitaplar bile kullanıyor.

Tamam! Eski haydudu da büyüleyivermiş! Fakat öfkelenmiyorum, bilakis memnunum. Hah, şimdi konuşmaya

1 ivaz: karşılık, bedel

Nihan başladı. Noksan Türkçesiyle derdini anlatmaya çalışıyor, o da hoş hitaplar bulmaktan geri kalmıyor:

"Davut Ağacığım! Ağam!" kabilinden sözler.

Kendimi beğenmiyorum; çocukluktan kurtulamayan bir adamım, ben! Kulağım hâlâ kapı aynasında... Niçin? Pekâlâ oraya dönebilirim, dönmeye hazırlanıyorum; niyetim eşikte durmak ve kâhyama şu emri vermek:

"Hanım serbesttir. Yarın sabah gitmek istediği yere kendisini sen götürür bırakırsın. Ben çiftliğin sahibi oldukça altınlar gömülü kalacak. Sonra kim ne yaparsa yapsın! İşte bu kadar!"

Yürüyorum, lakin kapının usulcacık açıldığını görünce durdum. Nihan bana doğru, gözleri yerde, mahcup geliyor. Yaklaşınca:

"Kusurumu affet Nebil," dedi, "ben de seninkini unutacağım."

Cevap vermedim; kapıya doğru yürümekte devam ediyorum. Ne yapacağıma kederle, endişeyle bakıyor. Anahtarı çevirdim, ağır ağır döndüm. Bu sefer mumu söndüren benim! Susuyoruz. Davut Ağa'nın merdivenlerden indiği gıcırdayan basamaklardan anlaşılıyor.

BEŞİNCİ KISIM

Bir saatten beri sözümü kesmeden hikâyemi dinleyen avukat Emir Hâşim nihayet sustuğumu görünce sordu:

"Neresinde kalmıştık? Ha evet; Davut Ağa'nın merdivenlerden indiğini basamakların gıcırtısından anlamıştık. Kapıyı kilitleyip geriye Nihan'ın yanma döndüm. Mumu söndürdüğümden karanlıkta olduğumuzu söylemiştim, zannediyorum.

Onu kısa ayaklı yayvan, bir tek kişilik demir karyolama oturmuş buldum; daha yarım saat evvel kendisine öldürecek kadar kin ve öfke ile saldırdığım bu kadını şimdi muhabbet ve şefkatten ölecek derecede hisli, içli bir halde bağrıma basmak ihtiyacında idim. Nitekim öyle yaptım, o da aynı ihtiyacı duyuyormuş ki birbirimizin kucağına düştük."

Metr Hâşim tekrar etti.

"Peki... Anladık... Sonra ne oldu?"

"Yok, müsaade ediniz... Dün gecenin ehemmiyeti vardır; pek mühim bir şey oldu. Artık birbirimizi deneme ve birbirimize karşı kararsızlık devrinin nihayete erdiğini ufak veya büyük hiçbir vakanın münasebetimiz üzerinde menfi tesiri olamayacağını ilk defa, bütün açıklığıyla o gece anladık. O gece idi ki bundan önceki sevişmelerimizin sadece cisimlerin isteğinden ibaret kaldığı meydana çıkmıştı.

Avukatım gülümsedi. Gülümsemesinin manasını kavradım: böyle bir hükme nereden, ne ile vardığımızı merak ediyor, daha doğrusu vasıl olduğumuz kanaate inanmadığını sezdirmek istiyordu. Sormadığı halde cevabını kendiliğimden verdim:

"Ne ile mi anladık? Söyleyeyim: Güneş battıktan sonra ayın on dördü ile aydınlanmış bir dünya parçası nasıl daha tatlı bir ışıkla sabaha kavuşursa cismanî sevişme bitince karşılıklı duyulan muhabbet de yeni bir arzuya kadar tatlılanmış ışığıyla içte devam ettiği ve kararmadığı vakit aşk başlamış demektir. Biz o gece ruhumuzda hasıl olan ve sürekli hazdan bunu öğrenmiş bulunuyorduk. Maddi tarafı şeker gibi erimiş, sertliğini kaybedip şuruplaşmış bir haz içinde idik."

Emir Hâşim'i inandıramamıştım, ilave ettim:

"Aşkın başladığına bir işaret daha vardı; ikimiz de bizi birbirimize tanıştırmaya vesile olan büyük davayı ikinci plana atmıştık. Defineyi elde edememek ihtimali ikimize de yirmi dört saat evvelki kadar üzüntü vermiyordu. Hatta itirafa lüzum görmeyerek milyonlardan acı duymadan ayrılabileceğimiz, fakat birbirimizden ayrılmayacağımız feragatli bakışlarımızda pek güzel okunuyordu. Zaten Nihan bir ara itiraf etti, dedi ki: 'Sen buraya çiftçilikle geçinmeye, ben bir define elde ederek zengin olmaya gelmiştik. Meğerse birbirimizi bulmak için gelmişiz. Ötekiler birer vesile oldu; asıl maksat sanki buluşmamız imişcesine başka her şeyi unutmuş gibiyiz.' Hakikaten de öyle idik."

"Vakaya dönelim, kaptan!"

"Dönüyorum, işte; gece define lafını etmeye vakit kalmadı; şafak sökeceği sırada uyuyakalmışım. Gözlerimi saat

yedide açtım. Nihan yanımda değildi; öbür odadaki yatak ise bozulmamıştı bile... Aşağıda Davut Ağa ile konuşmaya başlamışlardır, dedim. Halbuki kâhyam onu yukarıda sanıyordu. Her tarafı aradık; yoktu."

"Hiç kimseye, kâhyanıza da sezdirmeden kaçmıştı, o halde... Hem de krokideki sırrı öğrenerek maksadı temin ettikten sonra! Yaman kadınmış doğrusu..."

"Fakat azizim, ben çiftlikte bulundukça defineye kim el sürebilir? Davut Ağa kaçtığı fikrinde değil, kaçırıldığına hükmediyor, diyor ki: Sırrı sizin öğrenmemeniz için şebeke harekete geçti. Herifler zaten arazi civarında, belki de hanımın söylediği yerde, incirler altında saklanmışlardı. Aralarında kararlaşmış bir işaretle Nihan'ı çağırdılar; o da avutmak maksadıyla sabahın alacakaranlığında yanlarına gitti. Şüphelendiler ve yakalayıp götürdüler!"

"Kâhyanız tedbirsizlik etmiş, kapıyı kilitlemeli, anahtarı da saklamalı idi."

"Hepsini yapmış. Lakin Nihan'ın üst kattaki oda penceresinden iple aşağıya ineceğini düşünmemiş, tabii! Yeni köpek de kendisine alışmıştı."

"İpi nereden bulmuş?"

"Bavulunda getirmiş olacak ki evdekilerden değil."

"O halde kaçmayı önceden tertip etmiş."

"İhtiyaten getirmiş olabilir. Aramızda uzlaşacağımızı hesap edemezdi, birbirimizi seveceğimizi de..."

Metr Hâşim ilk defa sinirlendi ve bana adeta çıkıştı:

"Rica ederim," dedi, "şu sevme meselesini işe karıştırıp durmayınız. Bu, bizi hatalı yola sürükler. Aksi meydana çı-

kıncaya kadar kadını hasım taraf saymalıyız, hatta şebekenin başı... Şayet bir şebeke varsa!"

"Bir değil iki tane olduğunu size söylemiştim."

"Söyleyen o kadındır. Uydurmadığı ne malum. Benim kanaatimce şebeke, mebeke, hepsi yalan! Nihan yalnız başına çalışıyor, yahut sadece ona sırrı veren bir tek âşığıyla, bir Alman veya Almanca bilen bir Ermeni ile!"

Şaşırdığımdan veya üzüldüğümden cevap veremedim. Benim içime de bir kurt düşmüştü. Dostum sözüne devam etti.

"Neyse, bunların hepsini meydana çıkaracağız; kadını ve mevcutsa aşığını yakalayacağız. Lakin o takdirde sizin define işinden vazgeçmeniz lazım gelecek. Hoş definenin yerinde çoktandır yeller esmediği de malum değil! Malum olmayan bir cihet de definenin mevcudiyetidir..."

"Her şeyin en fena tarafını düşünüyorsunuz, Metr!"

"İyisini bulsam bunu da düşünmekten geri kalmam.. Hele yemeğimizi yiyelim; meseleyi bir daha gözden geçiririz..."

Konuşmaya Emir Hâşim'in, şehrin yüksek ve oldukça, uzak bir semtinde, Musaytaba Mahallesinde, Mar İlyas Sokağındaki konağının geniş tarasında dalmıştık. Nihan'ın kaybolması üzerine hemen bir otomobile atlamış, Metr Hâşim'i henüz bürosuna gitmeden evinde yakalamıştım. Başımdan, geçenleri ondan başka kimseye anlatamazdım. Beni Ferhan Çiftliği'ne sahip eden kendisi idi, esasta zengindi; nüfuzlu idi; şahsıma karşı gerçek bir sempati besliyordu. Hepsinden mühim ciheti tedbirli bir adam olmasıydı, hatalı bir yola girmemi önlerdi. Bu sebeplerdendir ki son sözlerine karşı: "Nasıl tensip ederseniz[1] öyle yaparım. Meseleyi tamamıyla

1 tensip etmek: uygun görmek

size bıraktım. Haydi, yemeğimizi yiyelim," dedim; önünde duran portakal suyu ile hazırlanmış cin kadehini yuvarladım ve ilave ettim:

"Başka şeyler konuşabiliriz. Zaydunlar ne âlemde?"

"Yani Rabia'yı soruyorsunuz. Dün akşam beraberdik; Şüveyr'e taşındılar; sizin de bahsiniz geçti. Mizfar Paşa'nın, zevcesi Fayiha Hanım da orada idi. Manalı manalı gülümsedi ve dönerken bana otomobilde sizin çiftliğe uğradığını söyledi."

"Nihan'la konuştu."

"Nihan derken sesiniz titriyor dostum, görüyorum ki defineden ziyade ona kavuşmak istiyorsunuz. Aşkın kadın tarafından değil ama sizin gönlünüzde kök salmış olmasından korkuyorum. Bir avantüriyere tutulmak zaten belalı bir maceradan başka şey olmayan aşkı beş misli tehlikeli hale sokar. Mamafih heyecanı, belki de tadı o nispette fazladır."

Yemekte şundan bundan konuştuk. Avukatım Cebel'e iki hafta sonra çıkacak imiş; sıcakları henüz başlamamış sayıyor. Bir ara dedi ki:

"Hikâyenin bir parçası kopuk; kızıl saçlı kadının define sırrını nerede, kimden ne suretle öğrendiği meselesini anlatmadınız."

Bu sözler onun dereden tepeden konuşmakla beraber zihnen işimle meşgul olduğunu gösteriyordu. Cevap verdim:

"Ben de pek iyi bilmiyorum, vakalar arasına karıştı, soramadım. Ancak söz gelişinden anladığıma göre galiba General von Blomberg'in oğlu, Naziler 1938 senesinde Avusturya'yı işgal ettikleri vakit orduda teğmenmiş, Viyana'daki barlardan birinde Nihan'la tanışmış, babasından öğrendiği sırrı bu kadına açmış."

"Demek münasebetleri pek kuvvetli hale gelmiş... Derinine sevişmişler. Başka türlü olamazdı."

Müteessir bir tavırla tasdik ettim. Metr Hâşim lafı değiştirdi. Yemekten sonra biraz oturduk. Saat bir buçuğa gelmişti.

"Dinlenmeniz, mümkünse uyumanız için oda hazırlattım," dedi, "ben de yatacağım. Fakat daha sakin, rahat düşünmek, bir karara varmak maksadıyla... Size de işin aşk tarafını şimdilik bir kenara bırakıp esas hadise üzerinde soğukkanlılıkla düşünmenizi tavsiye ederim."

Tavsiye edilenin büsbütün aksini yaptım; panjurları örtülmüş, loşluğu uykuya çağıran ufak odaya girip de tertemiz yatağa uzanınca esas hadiseyi bırakarak sadece Nihan'ı düşünmeye koyuldum. Avukatım hakkında da söyleniyordum:

"Aşktan anlamıyor... Çok kuru muhakemeli, heyecansız bir işadamı! O hususta lakırdı bile ettirmiyor. Dün gece, tekrar barıştıktan sonra öyle şeyler olmuştu ki!"

Bu olanlar aslında pek de bir başkasına anlatılacak mahiyette[1] şeyler değildi; sevişmenin teferruatından ibaretti ve ne kadar hünerle, şiir ve ahenkle tasvir etsem gene de aramızda hakiki aşkın başladığını izaha yetmezdi. Hele Emir Hâşim gibi koyu bir hukukçuya!

Kanaatim azcık sarsılmıştı ki kendimi kuvvetlendirmek ihtiyacını duyduğumdan söylenmekte devam ediyordum:

"Nihan kaçmadı; kâhyamın dediği gibi onu, sırrını ifşa etmesinden korkarak ötekiler alıp götürdüler. Son birkaç saatimizde büsbütün başka bir kadın olmuştu... Sanatını yapan kadın değildi, gerçekten seven bir kadın hüviyetine

---

1 mahiyet: nitelik

girmişti. Hareketlerinin hiçbirinde iğretilik, sahtelik yoktu; samimiyetten içi, sesi titriyordu. Anlamaz mıyım, ben? Bunlar o şeylerdendir ki asla anlatamazsınız. Hâşim ise ne anlar, ne anlatır, ne de anlamak ister.

Görüyorsun ki, şu gurbet elindeki tek dostum, koruyucum, yardımcım olan adama -Nihan'a karşı şüphe beslediğinden dolayı- adeta kızgındım; onu hissiz, kaba, katı bir insan yerine koymuştum. Maceracı kadın vasıflarının hepsini nefsinde toplamış olan üç dört isimli, ne idiğü belirsiz bir mahluku tutuyor, Dürzî emirlerinden hürmete layık, maruf bir zatı çekiştiriyorum.

Ayıp ediyorum; budala olmuşum! Demin söylediği gibi o avantüriyeye tutulmuşum ben! Başıma bir bela geldi... Daha da gelecek. Dilenci halamın servetini rahat yiyemeyeceğim; uğur getirmedi. Metr Hâşim haklı: kadın öğreneceğini öğrendi, ortadan kayboldu. Zamanını bekleyecekler, yolunu bulup, belki de beni ortadan kaldırıp altınları bir gün götürecekler. Artık Nihan'ı bir daha göremeyeceğim!"

Görememek ihtimalinin heyecanıyla yataktan fırladım. Oda şimdi hakikattekinden de ufak, dar, bir hücreden farksızdı; evin ve ikindi saatinin hareketsizliği, sessizliği, yabancılığı sinirlerime dokunuyordu. Öyle bir hale gelivermiştim ki, aynadaki gözlerimden kendim de ürktüm. Hemen sokağa, genişliğe, feraha kavuşmalıydım; bir şeyler yapmalıydım; bir yere koşmalıydım!

Giyiniyorum ve bir taraftan da mırıldanıyorum:

"Hâşim beni buraya hapsetti; Nihan'a kaçması için fırsat veriyor, onu derhal aramalıydık, aratmalıydık, hudutlarda yolunu çevirmeliydik. Hiçbirini yapmadık; sadece laf

attık, karnımızı doyurduk, öğle uykusuna yattık. Delilik bu! Meğerse ne uyuşuk, ne vurdumduymaz bir adammış! Kıh kıpırdamıyor."

Koridordayım; meydanda kimse yok. Terasaya doğru mu gideyim, sokak kapısı tarafına mı? Bir an durdum. Kulağıma sesler geliyor. Evet, avukatımın sesi... Galiba bir yere telefon ediyor; Lübnan'da ne acayiptir ki telefonlar henüz otomatik değildir; bir santral ve bir numara aramaya çalışıyor. Acaba benim işimle mi meşgul? Bir müddet daha sabırlı olmam icap ediyor. Tekrar odama döndüm; lakin kapıyı örtmedim. Pancurları da ardına kadar açtım. İçeriye dolan ikindi güneşi o kadar kamaştırıcı ki gözlerimi kapamaya, kapatmakla da kalmayıp sıkıca yummaya mecbur oldum. O vaziyette, ayakta idim. Metr Hâşim'in sesini duyuyorum, arkamda duruyor, bana diyor ki:

"Uyuyup kaldığımı sanmayınız. Telefonla sizinkini araştırıyorum. Lübnan'da bulunamadı. Şimdi Suriye'deki dostlarımla konuştum meşgul oluyorlar. İşe polisi karıştırmadım. Son raddeye gelmedikçe de karıştırmak niyetinde değilim."

"Ben de aynı fikirdeyim. Acaba Şam'dan gelecek cevap çok gecikir mi? Kalkıp oraya kendimiz gitmeliydik... Bir gezinti de olurdu."

Metr Hâşim -dikkatimden kaçmadı- bu sabahtan beri, işimle meşgul olmasına rağmen ileri sürdüğüm fikirleri ciddiye almıyor; bana adeta çocuk veya akılca noksan bir adam muamelesi yapıyor. Galiba vakanın tesiri altında, kendim farkında değilim ama pek çocukça hareketlerde bulunuyor, izansızca[1] sözler sarf ediyorum.

1 izan: anlayış, kavrayış

Öğle yemeğinden sonra hikâyemi dinlerken yürüttüğü muhakemeleri daha doğrusu kapıldığı şüpheleri asıl şimdi düşünmeye koyuldum. Bir anda hülasasını çıkarıyorum: 1- İki şebeke mevcut olduğu Nihan'ın rivayetidir, böyle şeyler belki de yoktur, uydurmadır. 2- Kadının bir sır ortağı, dostu, âşığı vardır; onun direktifiyle ve aşkıyla hareket ediyor. 3- Define-nin mevcut olmaması, yahut çoktan çalınmış bulunması ihtimal dahilindedir. Kendi kendime söyleniyorum.

"Define yoksa veya önceden çalındı ise Nihan niçin tehlikeleri göze alarak, zahmetlere katlanarak çiftliğe geliyor, benimle düşüp kalkıyor? Saçma hükümler bunlar! Hem kümbetin duvarı içinden mahut kutuyu çıkaran ben idim, bir başkası değil ki, sonradan konulmuş, yahut konulmuş gibi gösterilmiş farz edelim?" Avukatıma döndüm:

"Azizim," dedim, "anlıyorum ki aramızdaki görüş farkı çok büyük. Siz Nihan'ın her hareketini şüpheli ve söyledikle-rini hakikate uymaz, hileli buluyorsunuz. Kendisini tanımış, benim gibi hususiyetinde kısa bir müddet yaşamış olsaydınız fikrinizi değiştirirdiniz. Define, şebekeler, hepsi, bütün anlattıkları doğrudur. Hiç değilse azıcık inanmalısınız ki daha müspet şekilde çalışabilesiniz."

"Hersekli bir Müslüman kızı olduğuna da mı inanayım?"

"Böyle bir şeyi niçin uydursun?"

Dürzî beyi omuzlarını kaldırdı:

"Bir cevap vermiş olmadınız? Sizden rica ederim, müphem kalan noktalar hakkında bana daha fazla malumat verebilir misiniz? Demiştiniz ki, Ermeni grubu sizden evvel çiftliği fuzuli işgal eden delişmen Çerkez yüzünden araziye girememişler. Satın almaya kalkmışlar. Sahibi olan hanım

İstanbul'da hayatta bulunuyormuş. Lübnan hükümeti Türk emlakını usulen bloke ettiğinden satış muamelesi durdurulmuş. Değil mi?"

"Evet. Bütün bunları bir gece Davut Ağa'ya Nihan'ın yanında anlattım. İsterseniz konuşmamızı teferruatıyla size de anlatayım. Hatta, durunuz, bunu güya bir hikâyede okuyormuşsunuz gibi muhaverelerimizle[1] nakledeyim."

"Dikkatle dinliyorum."

Anlatmaya başladım; anlatırken sahne gözümün önünde canlandı; o geceyi yeniden yaşamış oldum.

* * *

Gurbet elindeki tek dostumu münakaşa[2] çıkarıp kaybetmek vaziyetine geldiğimi sezmekle beraber kendimi tutamayacağımı anlamıştım; dudaklarım titriyordu, bakışım dikleşmişti. Bereket versin tam bu sırada telefon çaldı ve Hâşim Arapça bir konuşmaya daldı. Acaba benim işimle mi alakalı? Mübarek adamın yüzünde bir şey okunmuyor ki... Kılı kıpırdamıyor.

Akdeniz ahalisi hislerini çabuk ve gösterişçi şekilde meydana vururlar ama deniz sathından yüksek, dağlarda yaşayanlar aşağıdakilere benzemezler; kapalı ruhlu, ağırbaşlı, güç heyecana gelir insanlardır. Avukatım Lübnan dağlarının güney yamaçlarındandır.

Neden sonra telefonu kapattı; bana bakıyor... Acayip bir süzüşle! Muhakkak bir haber vardı, iyi mi, kötü mü? Anlayamıyorum, yüzünde okunmuyor.

---

1 muhavere: karşılıklı konuşma, söyleşi
2 münakaşa: tartışma

"Söylesenize," dedim, "meraktan çatlayacağım. İşkence ediyorsunuz bana!"

"Şam Emniyet dairesi tarif ettiğiniz eşkale uygun bir kadın bilmiyor. Yani öyle bir şahıs mevcut değil... Ne Suriye'de, ne de Lübnan'da!"

"Ama siz de kızıl saçlı bir kadına rastladığınızı, hoşlandığınızı söylemiştiniz, demek ki mevcut!"

Metr Hâşim bu susturucu cevabım üzerine düşünceye daldı ve bir müddet sonra mırıldandı:

"Evet, rastlamıştım. Mademki rastladım, o halde bu eşkalde bir kadın muhakkak vardı. Bana bir defa, size birçok defa görünen, lakin sihirli külah giymişçesine başkasına, hele polise görünmeyen esrarengiz bir kadın."

"Davut Ağa, Nuriye Teyze, yanaşma Nezir, otel kapıcısı, hatta Mizfar Paşa'nın karısı Fayiha Hanım da gördü. Gördüler, konuştular."

Ahbabımın yüz hatları tuhafıma giden ve daha ziyade şüphe ifade eden bir mana ile oynuyor. Hangi şeye inanamıyor? İsimlerini saydığım şahısların Nihan'ı gördüklerine, onunla konuştuklarına mı? Adamcağız çıldırtacak beni! Soğukkanlılığımı muhafazaya çalışarak sükûnetle sordum:

"İnanmıyor gibi haliniz var. Şüpheniz hangi noktada? Söyleyecek söz bulamıyorum. Mamafih..."

"Doğrusu inanmamaklığım lazım ama... Bilmem ki..."

"Ee?"

"... Çiftliğe gidebiliriz. Cebel yollarında bir gezinti yapmış oluruz. Dağ serindir, Buka Ovası da... Ben de şu araziyi gözlerimle bir göreyim; adamlarınızla da konuşayım. Sizce mahzur yok ya?"

"Katiyen... Hemen gidebiliriz. Zaten biraz daha kapalı kalırsam boğulacağım."

"Müsaade ediniz de arabamı getirsinler. Hayır, en iyisi ben gidip garajdan alayım."

"Beraber gideriz."

"Yok... Siz beş dakika kadar bekleyiniz. Yalnız gidişim sebepsiz değil, yolda anlatırım."

İtiraz etmedim; lakin Hâşim'in bu tarzda hareketini de acayip bulmaktan da kendimi alamadım. Diyebilirim ki itimadını kaybettim, sadece muhabbeti baki... Bu da adeta merhametle karışık bir sevgiye çevrilmiş gibi, yüzüme acırcasına bakmaktadır. Belki biraz da çekiniyor. Ne oluyor? Yoksa Nihan'ın gidişi ile sinirlerim bozuldu, her şeyi yanlış görüyor, her harekete ters manalar mı veriyorum? Mümkün...

Kapıdan çıkıyordu, kolundan tuttum:

"Aziz dostum," dedim, "tek başıma kalamayacağım; içimde müthiş bir sıkıntı var; nefes almakta güçlük çekiyorum. Sizinle geleceğim."

"Belki böylesi daha iyi... Haydi, gidelim."

Garaj civarda idi. Ben ayakta beklerken Hâşim yazıhaneye girdi, kâtiple camekânlı bölmede konuşuyor. Derken işçilerden birini çağırdılar. Pehlivan yapılı bir adam... Atletinin örtemediği pazuları polat[1] gibi; göğsü de adaleli.

Arabayı çektikleri zaman bu işçiyi sırtına keten bir ceket giymiş, direksiyon başında gördüm. Arkadaşıma soruyorum:

"Şoföre lüzum yoktu; ikimiz nöbetleşe kullanırdık."

"Güçlü kuvvetli... Fena mı? Peşinde koştuğumuz iş oldukça esrarlı. Bir görünüp bir kaybolan o kadın, Ermeniler,

---

1 polat: çelik

nereden gönderildiği bilinmeyen mektuplar! Acaba define bir vesile mi? Aranılan başka bir şey mi?"

"Rica ederim, yavaş konuşunuz, şoför işitiyor."

"Fransızca bilmez; azıcık muhafazakârdır da... Sadece vücudu gelişmiş. Okuyup yazması da yoktur, zavallının! Ama bir öküzü boynuzlarından yakaladı mı çökertiverir."

Metr Hâşim gülümsüyor; fakat bu gülümseme acıdır... Neşeden gelmiyor. Meseleyi anladım: avukatım korktuğu için yanına muhafız alamadan çiftliğe gidemedi. Haklı buldum... Herkes benim gibi canını sokakta bulmadı ya! Kendimi bildim bileli hayatıma kıymet vermedim; daima tehlikeye doğru koşmaktan zevk duydum. Şimdi başıma gelen yıllardır aradığımın en mükemmeli, tam istediğim cinsten bir maceradır.

Bir macera ki, araya Nihan'ın karışması onu büsbütün cazibeli yapıyor. Pırıl pırıl altınlar ve sevgilimin aynı renkte, aynı pırıltıda saçları!

"Kendiliğinden gitmedi; gitmeye mecbur oldu. Sırrı öğrendiği için zavallıyı işkence ile söyletmeye çalışacaklardır. Nihan'ı bir an evvel bulmalıyım, bulup kurtarmalıyım, Hâşim bana vakit kaybettiriyor."

Aklıma gelenden utandım; zira dostumun işi sezerek iki çeteden biriyle anlaşıp beni oyalamaya çabaladığını düşünmüştüm. Evindeki telefon muhavereleri ne idi? Belki anlaşma ve pazarlık!

"Yahut hükümetle uyuştu. En yakın ihtimal budur. Kendi devleti ve milleti dururken o muazzam defineyi niçin bir yabancıya kaptırsın? Milletvekili olduğunu da hesaba kat-

malı. Tamam! Telefonla hükümetle muhaverede idi. Şoför değil de bir polis memuru şu adam!"

Beni Alman altınları ikinci planda meşgul ediyor. Onun içindir ki Metr Hâşim'in çevirdiğini tahmin ettiğim dolaba hemen hemen kayıtsızım; işi sezmemiş görünmek istediğimden bir aralık dedim ki:

"Halinizdeki gayri tabiiliğin farkındayım dostum!"

"Ben de sizinkinin... Fakat bunları tabii saymanız daha doğrudur; zira fevkalade bir vaziyet karşısında bulunuyoruz."

"Siz benden heyecanlısınız; benimki Nihan'dan ileri geliyor, aklım o kadında! Polisin aczine de şaşmaktan kendimi alamıyorum."

"Hele bekleyelim. Tetkiklerimiz sonunda fikrimi bildireceğim."

"Fikriniz bence şimdiden malum!"

Tuhaf tuhaf gülümsüyorum; belki de gülüyorum; açıkça arkadaşımla alay ediyorum. Şoför bir memur terbiyesiyle lakırdıya karışmadan arabayı ciddiyetle yürütüyor. Halbuki bura ahalisi, hele şoförler laubali adamlardır; dağ yolunu tutturdular mı ya gevezeliğe başlarlar, yahut şarkı söylemeye... Bizimki bir garaj işçisinden ziyade makam otomobili şoförlerini hatırlatıyor.

Küçük ve çok sevimli bir köy meydanında durduk; şoför indi, kahveye girdi, birkaç kişiyle konuşuyor. İş orada değil... Yürürken ceketinin arka tarafından bir şişkinlik gözüme ilişti: İri bir tabanca taşıyordu; bu başka bir şey olamazdı! İçimden söylendim:

"Ey Baba Hasan! Bende de var ondan... Hem de yepyeni bir Walther..."

Kullandığım "Baba Hasan" tabiri bu havalide "külhanbeyi - serseri - ayaktakımı" manasına gelir. Polis elini arka cebine götürmeden ben daha atik davranmalıyım; onun için de silahımı sol taraf kemerime sokup hazır bulundurmalıyım. Aylardır çiftlikte vakit geçirelim diye Davut Ağa ile nişan talimleri yapıyoruz; hocam bir eski haydutTur; son günlerde atıcılığımdan pek memnundu; hedefe koyduğumuz poker fişlerinin onda altısını tabancamla vurup parçalayabiliyordum; bazen havaya atılanları bile! Hiç lüzumu yokken avukatıma dedim ki:

"Benim gayet mükemmel bir nişancı olduğumu bilir misiniz? Başka marifetlerim de vardır, eskrim birincisiyim. Hele sırığa, ipe tırmanmakta eşim yoktur. Filmlerdeki gibi damdan dama atlaya atlaya mesafeler aşarım."

"Bir gemici için şaşılacak şey değil. Bunları ne münasebetle söylüyorsunuz?"

"Hani birisi veya birkaç kişi üstüme saldırsa kendimi kolay yakalatmam demek istiyorum."

"Böyle bir ihtimal mi tasavvur ediyorsunuz?"

"Siz demin söylemediniz mi? Sanki çiftlikte defineden başka birtakım vesikalar var, Nihan bir casus... Arkasında da teşkilat olmalıdır; hülasa vaziyet tehlikesiz sayılmaz."

"Haklısınız."

"Görülüyor ki Ferhan etrafında gizli bir faaliyet mevcut... Hükümet de zayıf."

"Lübnan'da asayiş berkemaldir; ne casuslardan korkulur, ne de gizli cemiyetlerden ve teşkilattan... Boş yere zihin yormayınız. Göreceksiniz işin sonu bize bir vehme kapıldığımızı anlatacak. Daha doğrusu sizin aldandığınızı! Eğer öyle bir kadın gerçekten varsa önümüze bir avantüriyer çıkaracak. Hem de bayağı neviden!"

"Sizinle aynı fikirde değilim. Her an mühim, müthiş bir vaka ile karşılaşmamız mümkündür."

Hâşim cevap vermedi; adeta cevaba tenezzül etmedi. Ben de başımı pencere tarafına çevirdim, artık konuşmayacağım; bir şey varsa bile sadece omuzlarımı silkeceğim. Belki de Ştora'ya gelince arabadan inerim, derim ki:

"Bana Müsaade... Siz çiftliğe gidersiniz gitmezsiniz, keyfinize! Kızıl saçlı bir kadın var mı, yok mu? Onu da düşünedurunuz... Nihan'dan başka hiçbir şeyle meşgul olamam. Kendi işimi kendi başıma görebilirim de!"

Karşıdan gelen ve yanımızdan geçen bir otomobili eğilerek, arka pencereye göz atarak dikkatle tetkik ediyorum. Bütün ümidim kızıl saçlı bir kadın başına rastlamakta! Erkek çehreleri arasında da Taracıyan'ınkini aramaktayım. O kanaatteyim ki Nihan Ermeni çetesinin elindedir; kendisini artık meydana çıkarmazlar; fakat çete reisi gizlenmeye mecbur olmadığından ona her zaman, her yerde rastlayabilirim.

"Şu da var," diye içimden mütalaalar yürütüyorum," bu kadın hem çok kurnaz, hem de cesurdur. Köpekleri zehirleyerek ve Davut Ağa ile Nezir'in kurşunlarını hiçe sayarak ta çiftlik binasına, kümbete kadar gece yarıları gitmek, tetkikler yapmak gibi değme erkekten beklenmeyen cüreti, pervasızlığı göstermiştir. Nefsini koruyacak yapıda bir kadın... Tedbirler de almıştır; kolay kolay kendini harcatmaz."

Dün gece sigara kutusundan çıkan kâğıttaki krokiyi görüp yazıları da okuduktan sonra demişti ki:

"Servet elimizde sayılır artık... Definenin yerini biliyorum, tahminimden daha basit bir şekilde gizlenmiş ama şifresini bilmeyen için bulmak imkânsızdır. Şimdi mesele iki

grubu da sigara kutusunun bulunmadığını inandırmak, zaman kazanmak. Bir müddet ayrı kalmamız, birbirimizden uzaklaşmamız lazım gelecek. Yüreğim parçalana parçalana buna katlanacığım, kaptanım!"

Nihan'dan şüphe etmek için ancak Metr Hâşim kadar katı yürekli, kuru hisli, cinsî zevklerden nasipsiz, yavan bir erkek olmalıdır. İçimden öyle geliyor ki, şu define meselesini bütün teferruatıyla kendisine anlatmakta hata etmiştim.

Biraz daha yol aldık, muhakeme tarzım değişti, dostuma karşı tekrar itimat duymaya başladım, deminki düşüncelerimden üzülüyorum. Galiba dağ havası iyi geldi, açılıyorum; nefes alışlarım rahatlaştı; artık alnımda terler birikmiyor, gözlerim de yanmıyor. Ferah bir sesle konuşuyorum:

"Aziz dostum," diyorum, "benim için zahmetlere katlanıyorsun, işlerini bırakıp dağdan dağa koşuyorsun, minnettarınım. Ama müsaadenle söyleyeyim: Çiftliğe boşuna gidiyorsun. Sana anlattıklarımdan fazla bir şey öğrenemeyeceksin."

"Acaba öyle mi? Hiç zannetmiyorum."

"Muhakkak öyle olacak. Davut Ağa, yahut Nezir, hele Nuriye Teyze benden daha iyisini mi biliyorlar? Üçü de cahil insan."

"Bırakınız da evvela şu şüpheden kurtulayım; ondan sonrası kolay. Temenni ederim ki ben yanlış anlamış olayım!"

"Yanlış anladığınız şey nedir?"

"Yarım saate kalmaz, öğreneceksiniz. İşte Ştora göründü."

"Nihan'a önce orada, Butrus'un otelinde rastlamıştım."

"İyice görmemiştiniz ama!"

"Hayır, sadece mevcudiyetini hissetmiştim."

"Sakın aynı his devam etmiş olmasın? Bana mesela bu hanımın otele yolladığı mektuplardan birini, yanınızda ise gösterebilir misiniz?"

"Hay hay! Cüzdanıma koyduğumu iyice hatırlıyorum."

Elimi cebime götürdüm, cüzdanı açtım, karıştırıyorum.

"Bulamadınız galiba?"

"Bulamadım; halbuki sabahleyin gene otomobilde çıkarmış, göz gezdirmiştim! Ne oldu bunlar? Kim aramış cüzdanımı? Aramışlar, almışlar. Hem yalnız mektupları almışlar, paralarım duruyor, başka evrakım da! Sizin evden başka bir yere gitmedim. Hizmetçi kadından emin misiniz?"

"Süt kardeşimdir. Bir azizeden farksızdır."

"Çıldırılacak şey!"

Başımı önüme eğdim, perişan haldeyim; beynim zonkluyor. Metr Hâşim acıdı ki oyalamaya çalışıyor:

"Mektupları başka bir gün okumuşsunuzdur, tarihinde yanılıyorsunuz. Şimdi çiftliğe varınca odanızda bulursunuz; bende de çok defa böyle olmuştu; üzülmeyiniz. Daha iyi haber almanız da mümkündür. Bir de bakarız ki Nihan Hanım dönüp gelmiş."

Ümitle başımı kaldırdım; Ferhan'a yaklaşmışız; asfalttan ayrılan toprak yola dönmek üzereyiz. Arkadaşıma bir noktayı gösteriyorum:

"İşte" diyorum, "onu geceleyin ilk defa getiren otomobil şurada durmuştu."

Önce birbirimizi tokatladığımız, sonraları sarıp sarmaladığımız yer burasıdır. Bana söylemediğini bırakmamıştı. Ben de cevap vermekten çekinmemiştim. Ne yağmurdu Yarabbi! Nasıl da sevişmiştik.

Otomobilin yaklaştığını gören iki köpek bize doğru havlaya havlaya koşuyor. Arkadaşım sordu:

"Zehirlenenlerin yerine aldığınız yeni köpekler mi bunlar?"

Onlara bakıyorum, fikrimi toparlayamadığım için mırıldanıyorum:

"Galiba..."

İyice hatırlamadığıma, fark edemediğime şaşan yalnız; Hâşim değildir; ben de kendime şaşmaktayım. Demek oluyor ki, avukatıma köpeklerin zehirlendiğini söylemiştim. Ne zaman? Nerede? Bu sırada evin önünde duran Davut Ağa ile Nezir göründüler."

"Bir haber var mı? Gelen giden olmadı mı?" diye telaşla sordum.

Kâhyam diyor ki:

"Bıraktığınız gibiyiz, beyim. Burada ne olabilir ki zaten! Kuş uçmaz, kervan geçmez bir yer..."

Zannederim ki yanımdakilere işi sezdirmek istemediğinden ihtiyatlı konuşuyor.

"Bak, Davut Ağa! Metr Hâşim bazı şeyler öğrenmek istiyor, ne sorarsa açıkça cevaplarını ver. Ondan gizli meselemiz kalmadı. Defineden de bahsedebilirsin, bulduğumuz vesikadan da... Hele Nihan Hanım'ı iyice anlat!"

Kâhyam yüzüme şaşkın şaşkın bakıyor.

"Söylediklerimi anlamadın mı?

"Anlayamadım beyefendi... Hangi mesele?... Hangi hanım? Ne definesi?"

"O kadar ihtiyatlı harekete lüzum yok; rolünü mükemmel yapıyorsun; fakat avukatım Türkçe bilmez."

"Bilmezse benimle ne lisanda konuşacak?"

Gülmeye başladım; doğru söylüyordu, o ciheti hiç düşünmemiştim. Tercümanlığı benim yapmaklığım lazım geliyor.

Gülmekle beraber vaziyette bir acayiplik hasıl olduğunu anladığımdan büsbütün huzursuzluk, kararsızlık içindeyim, kendimden memnun değilim. Kafamın iyi işlemediği, berrak görünüşünü kaybettiği muhakkak. Nihan'ın gidişi -ki buna kaçış demek daha muvafıktır- maneviyatımı sarsmış, adeta şuuruma da tesir etmiş, zedelemiş...

"Önce kümbete gidelim," dedim.

Davut Ağa hiç hatıra gelmez bir şeyden bahsetmişim gibi soruyor:

"Orada ne var ki beyim? İçine çalı çırpı doldurduk, aylardan beri ayak basmadığımız karanlık, murdar bir yer..."

Öfkelendim:

"E, artık yetişir! Metr Hâşim son zamanlarda neler olduysa biliyor; kendisine hepsini anlattım. Düş önümüze! Ha, Nezir feneri yakıp getirsin... Duvardaki taşın oynadığını o da gözleriyle görmelidir."

"Duvarda oynayan taş mı var? Haberim yoktu."

"Sonuna kadar gizlemekte devam edeceksin demek? Şakanın sırası değil, Davut Ağa! Sonra külahları değişiriz ha!"

Kâhyam homurdanmıyordu ama bıyıkları diken diken olduğundan bana homurdanıyor tesiri yapıyordu. Önce de yazmıştım, eski haydut ne düşündüğünü yüzü, gözleri ve lisanından fazla bıyıklarının aldığı şekillerle ifade eder. Galiba beni çok içmiş sanıyor; içinden lahavle çekip kendini tutmaya çalışıyor.

Hiç hazzetmediğim şoförün bizimle beraber gelmesini istemediğimden araba yanında kalmasını Metr Hâşim'e söyledim. Az sonra dört kişi kümbete giriyoruz. Burası hakikaten çalı çırpı ile dolu... Daha dün o halde değil; sadece kenarda bir yığın vardı.

"Çakmağı nerede bulmuştun Davut Ağa?"

"Hangi çakmağı?"

"Hangisi olacak, canım... Nihan Hanım'ın düşürdüğü çakmak!"

"Vallahi beyim, kızma sakın; dediklerinden bir şey anlamıyorum. Ben çakmak makmak bir şey bulmamıştım. Nihan Hanım'ı da bilemedim."

"Bilemedin mi? Kızıl saçlı kadının ismi Nihan değil miydi? Galiba sana hafızanı kaybettiren bir ilaç içirmişler. Nezir! Sen de o hanımı hatırlamıyor musun?"

"Yağmurlu gecede gelen kadın mı?"

"Hah, aferin... O işte! Şimdi anlat bakayım; efendiye sözlerini tercüme edeceğim. Yağmurlu gecede neler olmuştu?"

"Otomobilleri bozulan iki Ermeni çiftlikte kalmışlardı."

"Başka?"

"Şoförü sıtma tutmuştu. Arabada bir de kadın vardı, herifi bırakmıyordu. Siz gittiniz, onu zorla alıp benimle çiftliğe yolladınız. Kadını da getirdiniz."

"Sabahleyin ne yaptılar onlar?"

"Siz Davut Ağa'ya 'erkenden hepsini defet' demişsiniz. Biz de öyle yaptık, herifleri alacakaranlıkta yolladık."

"Kadın ne oldu?"

"O daha sonra gitti!"

"Benimle beraber, ikindi üstü değil mi?"

"Yok... Yanlış... Karı gittiği zaman siz daha kalkmamıştınız bile!"

Yanaşmanın dediklerini Metr Hâşim'e tercüme etmekteydim; duraladım.

"İyi düşün: kadını ben götürmedim mi?"

Kâhyam söze karıştı:

"Nezir doğru söyledi: Yoldan bir araba çevirip onu siz kalkmadan önce yollamıştık. Haniya, zavallı pek de gitmek istemiyordu... Biz zorladık."

"Öğle yemeğini burada benimle yemedi mi? Şu ağacın altında?"

İkisi de inkâr manasına başlarını salladılar. Çiftlik binasına doğru bağırıyorum:

"Nuriye Teyze! Nuriye Teyze!"

Yaşlı kadın avlu kapısından başını uzattı.

"Çabuk buraya gel! Durma, hemen koş! O kıyafetinle!"

Biliyorum, kendisine çeki düzen vermeden iki yabancı erkeğin önüne çıkmak istemez. Utana sıkıla geldi; başörtüsüyle ağzını kapıyor.

"Aklını başına devşir de cevap ver, sana bir şey soracağım: hani yağmurlu bir gece kızıl saçlı bir genç kadın çiftlikte kalmıştı, hem de senin odanda yatmıştı."

"Evet, efendim... Çikolata paketleri vermiştiniz ona... Neme lazım güzel taze idi... Çilli idi ama yakışıyordu yüzüne!"

"Bırak gevezeliği! Bu kadın ertesi günü hangi saatte gitti?"

"Saatini bilmem beyefendiciğim... Benim saatim yok ki! Merhum paşanın hediyesi..."

"Kes masalı! Saat dediğim sabahleyin erken mi gitti, öğleden sonra mı? Bana lazım olan bu!"

"Siz daha uyuyordunuz, zannımca..."

"Sen yemekler yapmadın mı? Yemeğe kalmadı mı?"

"Yooo..."

"Benimle yemek yemediğine, gene benimle beraber gitmediğine emin misin?"

"Keşke kalsaydı, beyefendiciğim... Ne yemekler yapardım, ona... Davut Ağa'ya söyledimdi: 'Bey kalkıncaya kadar dursun zavallı...' Siz 'gitsin, götürün' demişsiniz, defettiler, kızcağızı! Ne oldu? Başına bir şey mi geldi? Polis mi şu adam? Bir daha görünmedi de... Siz ikindi vakti gidince bulup getireceksiniz sanmıştım. Üç gün sonra tek başınıza döndünüz. Öldü mü yoksa? Vah biçare vah!"

İşittiklerime inanamıyorum. Kâhyamla yanaşmanın yüzlerine bakıyorum. Davut Ağa dedi ki:

"Görünmedi; teyze doğru söylüyor. Ben de akşama birlikte dönmenizi beklemiştim. Kendinden gelendi o... Çiftliğe gökten düşmüştü; pekâlâ gönül eğlendirebilirdiniz, birkaç gün. Kavşağa götürürken sizi övüp durmuştu. Artist imiş, dans mı edermiş neymiş? İsmini de bildirmişti ama sizin demin söylediğiniz Nihan falan değildi, aklımda iyi kalmadı: Matmazel Rada mı, Radiya mı? Öyle bir şey... Yahut da büsbütün başka bir şey... Hanlığı falan yoktu. On gün sonra gene geleceğim diyordu, sizinle öyle konuşmuş, Fransızcam yok ama işaretlerden iyi anlarım."

Gözlerim karardı; başım dönüyor. Düşmemek için elimle kâhyama tutundum. Kekeleyerek güç bela gene soruyorum:

"Ya bu sabahki kaçışı, kayboluşu? Ondan niye bahsetmiyorsunuz?"

Adamlarımın üçü de bu sualimi işitince birbirlerinin yüzüne baktılar, sonra benim yüzüme... Gözleri korku dolu idi. Metr Hâşim Türkçe konuşmamızdan bir mana çıkaramamıştı, lakin şunu muhakkak anlamıştı: Dediklerimi çiftliktekiler tasdik etmiyordu; onlarla ihtilaf halinde idim. Yani kendisine uzun uzun anlattığım hikâyemin şahidi yoktu! Nihayet:

"Azizim," dedi, "sizi biraz rahatsız görüyorum, eve girseniz. Yahut en iyisi Beyrut'a dönelim, teyze oğlum doktor Tabbah'a gideriz, memleketin meşhur hekimlerindendir."

Vücudum kaskatı kesilmişti; Davut Ağa'nın kolları arasında idim. Kümbetin duvarını işaret etmeye çabalıyordum:

"Orada... Kutuyu orada buldum... Kroki de yukarıda, saklı... Üzerinde 'Yeraltında Dünya Var' diye yazılı... Şimdi çıkarıp hepinize bunu göstereceğim; Nihan'ın kaçtığı ipi de... Bıraktığı öteberiyi de... Otele yolladığı mektupları da... Odada sürdüğü lavantanın hâlâ kokusu vardır... Buradan bile duyuyorum..."

Hakikaten de duyuyor gibi idim. Gibi mi? Muhakkak duyuyorum ve içime çekiyorum; aynı zamanda tekrarlıyorum:

"Nihan! Nihan?"

Bir müddet sonra gırtlağım büsbütün kurudu; artık konuşamıyordum; fakat bayılmamıştım, etrafımda olan biten her şeyi görüyordum. Davut Ağa'nın yardımıyla eve doğru gidişimizi, alt kat odaya girişimizi, sedire uzandığımı...

Gözlerim açıktı, lakin zannediyorum ki bir noktaya dikilmiş, hareketsizdi; yalnız bir şey düşünüyordum:

Nihan'ı bulmak, ona kavuşmak!

Az sonra vücudumda bir başkalık, tam rahatlık değilse de bir gevşeme hissetmeye başlamıştım. Fakat kimse ile konuşmuyordum; zira hiçbiriyle anlaşamayacağımı biliyorum. Fikrim odur ki, mükemmel hazırlanmış, bütün teferruatı önceden kararlaştırılmış bir tertip karşısındaydım. Arazinin içinde gömülü altın sandıkları kendi adamlarımı da aleyhime çevirdi. Metr Hâşim'in de katıldığı düşman bir şebeke -gayet iyi kavrıyorum- beni aradan çıkarmak için uyuştu. "Aklını oynattı, olmayan vakaları oldu sanıyor, hezeyan halindedir," diyecekler ve bu deliyi Beyrut yolu üzerindeki meşhur tımarhaneye sokacaklar.

Kâhyam hakkında, mazisini düşününce tertibe girmiş olmasını mümkün görüyorum. Nezir'i elde etmek kolaydı; biçare teyzeyi kandırmak ise işten sayılmazdı.

"Nihan burada bir gece kalmış, ha? Bir daha uğramamış! Kümbetin sakladığı sır, tetkiklerimiz, bulunan kutu, çıkan kroki, dün geceki vaka ve nihayet onun firarı, hepsi bir hasta kafanın uydurması! Ben ne olduysa hayalimde yaşamışım!"

Birden hatırladım ve:

"Metr Hâşim! Neredesiniz? Gelin buraya!" diye dışarıya haykırdım.

Dördü de avluda idiler, işaretleşerek kumpas kurmakta devam ediyorlardı; avukatıma dedim ki:

"Size Fayiha Hanım burada, çiftlikte bir kadına rastladığını söylememiş miydi? Hani bir sabah gelmişti de ben kümbette idim, dışarı çıkamamıştım; kendisiyle Nihan konuşmuştu. Unuttunuz mu, canım? Hatta pek beğenmiş, demiştiniz."

"Öyle bir şey söylemiş olamam; zira Fayiha Hanım bir haftadan beri İstanbul'dadır. Rica ederim, şimdi bunlarla zihninizi yormayınız. Mademki kendinizi iyi hissediyorsunuz, deminki kriz geçti, hemen Beyrut'a gidelim; bir doktorun sizi görmesi icap ediyor. Davut Ağa da aynı fikirdedir..."

"Galiba bir deli doktoruna götüreceksiniz beni!"

Bunu söylerken gülüyordum; gülerken dudaklarım uçuklu imişçesine, kurumuş bir yaranın açılıp patlayışı gibi acıyor.

"Herhalde bir sinir mütehassısı lazım. Doktor Tabbah'ı tavsiye edişimin sebebi de psikiyatr oluşudur."

"Kabul! Görsün, beni... Fakat burada! Yarın getirirsiniz, yahut yollarsınız."

Hâşim cenapları şaşırdı; cevap veremiyordu. Ben hâlâ gülmekte idim... Kahkahalarla! Kâhyam beklediğim gibi avukata sahabetçi[1] çıkıyor.

"Çiftlikte size iyi bakacak kimse yok," diyor, "doktorun gelip gitmesi uzun iş."

"Susunuz, münakaşa yeter. Ne diyorsam o olacak! Zaten rahat bir gece geçirince yarına bir şeyim kalmayacağına eminim. Hem içimde bir his var: Nihan akşama doğru gelecek. Hava kararıyor işte..."

Davut Ağa odanın dar pencerelerine baktı; ben de bakıyorum; karanlık basıyor, güneş batmış veya batmak üzere... Halbuki kâhya aksini söylüyor.

"Beyim, saat daha beş olmadı; dışarısı günlük güneşlik. Beyrut'a gitseniz siz..."

---

1 sahabet: koruma, yardım etme

"Peki, giderim, bir şartla: Demin bizi getiren şoför ne direksiyon başında, ne de arabanın içerisinde bulunacak. Bu adamı istemiyorum. Metr Hâşim'le ben ikimiz döneceğiz; otomobili Metr sürecek."

Karşımdakiler gene şaşırdılar; Haşim'e de söyledim. Birbirlerine bakıp gözleriyle fikir danışıyorlar. Anlaşmış olacaklar ki avukat efendi:

"Nasıl isterseniz," diye cevap verdi, "onu Ştora'da indiririz, bir dolmuşa biner, garajına gider. Biz yanımıza Davut Ağa'yı alırız."

"Hayır, o da burada kalacak, çiftliği şu sırada yalnız bırakamam. Nihan'ın dönmesi ihtimali var."

Görüyorum ki, otomobilde bir üçüncü adamın bulunmasını istiyorlar. Neden? Zira biri arabayı idare ederken öbürü kaçmama mâni olacak. O suretle karakol, hastane veya tımarhane, her neresi ise beni oraya tıkıverecekler. Yağma yok!

Hem bunları düşünüyorum, hem de aynı zamanda son haftaların şahidi olduğum vakaları gözümün önünden geçiriyorum. En ufak bir tereddüt için sebep yok; bütün anlattıklarım tamamıyla hakikat. Nihan'ın bir tek kere, o yağmurlu gecede gelip ertesi sabah erkenden gittiği, bir daha uğramadığı iddiasını yüz çeşit hatıraya dayanarak reddediyorum.

Haydi, onun bıraktığı öteberi eşyayı, kaçmakta kullandığı ip -henüz akıl erdiremediğim sebeplerle- ortadan kaldırılmış olsunlar... Krokiye ilişememişlerdir; öyle bir yere saklamıştım ki...

"Yukarıya çıkıp valizimi hazırlayacağım" dedim, "kendimi bir doktora götürmenin lüzumunu ben de kavradım."

Yürüyorum; artık başım dönmüyor. Ardımdan gelen kâhyamı durdurdum.

"Kimseye ihtiyacım yok... Hemen ineceğim..."

Doğruca yan odaya, haniya kendi yatağımı Nihan'a verdikten sonra geçtiğim sandık odasına girdim; kapıyı üzerime kilitledim, krokiyi duvarda bir çiviye asılmış telden eski bir kuş kafesinin çıkarılıp temizlenen çinkosuyla esas zemini arasındaki boşluğa gizlemiştim. Orada bulunacağı şeytanın aklına gelmez; en usta polisin de...

Şayet kroki duruyorsa vaka benim anlattığım gibi olmuştur, baştan başa hakikattir, bir sapığın muhayyilesi[1] eseri, asılsız ve esassız değil!

İskemleye çıktım: helecan içindeyim. Ya onu buldular, sakladılarsa? Sürme biçiminde yapılmış tahtayı usulcacık çektim, sevinçten az daha bir nara atacaktım: kroki yerinde duruyordu!

Işığa doğru tutuyorum. Bakıyorum, okuyorum. Tamam! Abdullah kutusundan çıkan kâğıt idi bu... İşte rüzgâr gülü... İşte dümdüz çizgi, 428 rakamı... Nihayette yıldız ve Almanca sözler: "Yeraltında Dünya Var"...

Davayı ben kazandım! Haklı olan benim! Öbürleri aleyhime birleşmiş bir üçüncü çete! Kroki bunun en sağlam delili! Onu pantolon cebime soktum. Kaybolsa veya alsalar da ehemmiyeti yok. Hafızama o kadar iyi hâkkolmuş ki derhal aynını çizebilirim. Şuna da güveniyorum: Nihan'dan başka kimse şifresini halledemez; zaten Nihan rakamı okuduktan sonra definenin yerini artık öğrenmiş olduğunu söylemişti.

1 muhayyile: hayal gücü

Asıl odama geçtim; valizimi hazırlamaya koyulduğumu zannetmeyiniz. Koltuğa rahatça oturdum, bir sigara yaktım ve ayağımı yere vurarak aşağıya birinin gelmesi için âdetim olan işareti verdim.

İçeriye Davut Ağa girdi. Amir tavrı ve sesiyle dedim ki:

"Ha, sen misin? Beyrut'a gitmiyorum. Avukata söyle; nafile beklemesin, kendisi teşrif etsin!"

"Başüstüne beyim."

"Yok sözüm bitmedi, iyi dinle: Beyrut'a sen gideceksin ve ben çağırıncaya kadar orada kalacaksın. İlk geldiğin zaman indiğin otele yerleş ki lüzumunda bulabileyim."

"Öyle olsun beyefendi."

"Nezir'e de izin veriyorum. Köyüne dönsün... Çiftlikte işi kalmadı."

"Söylerim efendim."

"... Ama Nuriye Teyze'yi de beraber götürecek."

Cüzdanımdan dört tane ellilik çıkardım, hasır masanın üstüne koydum.

"İkisi senin cep harçlığın... Ötekiler de Nezir ile Nuriye'nin hakları. Haydi, cümlenize selametler! Metr Hâşim mazur görsün, kendisini uğurlayamayacağım."

"Siz burada tek başınıza mı kalacaksınız?"

"O benim bileceğim iş."

Kâhyam, vaktiyle eşkıya reisinden aldığı emirlere nasıl itaat etmişse aynı usulde, kılı kıpırdamaz görünerek odadan çıktı.

"Bu soygunculara meram anlatmanın imkânı yok. İpi, eşyayı, mektubu da göstersem inanmayacaklar; inanmak işlerine gelmez. Metr Hâşim hepsini kendi tarafına çekmiş;

çalacağı minarenin kılıfını iyi hazırlamış. Zannediyorum ki Alman grubu ile çalışıyor; Nihan'ı da o grup kaçırdı."

Odayı aradım: Ne ip vardı, ne de sevgilime ait tek eşya, malum mektubu da bulamadım, aşırmışlardı. Abdullah kutusunu da yok etmişlerdi.

"Hele defolup gitsinler, kümbeti gözden geçiririm; çektiğimiz taşa bir daha bakarım. Herhalde bunu sapasağlam hale getirememişlerdir, gene oynuyordur," diye söylendim.

Aşağıyı dinliyorum: ayak sesleri duymaktayım ama konuşan yok. Az sonra sesler avludan, biraz geçince bahçeden işitilmeye, sağırlaşmaya başladı. Nihayet motorun işlediğini fark ettim, pencereye koştum.

İşte birer birer biniyorlar. Nezir, Davut Ağa ve Nuriye Teyze arkaya geçtiler. Demek ki Hâşim şoförün yanında... Evet, yandan görüyorum; orada! Araba hareket etti, toprak yolu aştı, şoseye saptı; Ştora yani Beyrut istikametinde gözden kayboldu. Sevinçle bağırıyorum:

"Yalnız kaldım! Bir başıma! Ah Nihan! Şimdi sen geliver sen! Seni istiyorum, ne define, ne yat... Sadece seni!"

Birdenbire sevincim dağıldı; dumandan bir sevinç bu... Şimdi mahzunum. Güneş uzakta Lübnan silsilesinin çıplak tepeleri arkasına doğru sanki her günkünden fazla bir süratle kayarcasına çekiliyor. Neredeyse karanlık basacak.

Basacak olan yalnız karanlık mı? Çetelerden biri de çiftliği basabilir. Hücuma bu gece uğramayacağım ne malum? Daha münasip bir zaman bulunmaz; tek başımayım. Tek başıma olduğumu Hâşim - Alman grubu biliyor; Ermeni grubu da gözcüleri tarafından haberdar edilmiştir. Kanaatim şu ki bu grup Ferhan etrafında daima bir adamını bulundu-

ruyor ve şosede günün muhtelif saatlerinde geçen kendi şoförlerine işaretle muntazaman[1] malumat veriyor.

Çetelerden hangisi Nihan'ı kaçırdı, yahut elde etti, yahut da söyletti, sırrı öğrendi ise o çete haydutları bu gece çiftliğe gelecek. Beni ya bağlayıp zararsız hale sokarak veya büsbütün temizleyerek, defineyi alıp götürecekler. Tabii bir kamyon da getirecekler.

"Jandarmalarla birlik olmadıkları ne malum? Allah'ın ıssız bir ovasındayız. Şose işlek ama burası yoldan yeter derece uzak, azıcık da çukur, ayrıca geçit vermeyen bir toprak yol üzerinde! Ancak çiftlikte işi olanlar bu yola sapar. Niçin sapsınlar? Jandarma devriyeleri de uğramaya lüzum görmez. Bir kamyon ise çiftlik yolunda şaşılacak bir nakil vasıtası değildir. Gübre, zahire taşır. Hem geceleri çalışmak, gündüzlerinin çok sıcak olduğu iklimlerde alışılmış manzaralardandır."

Karanlık büsbütün basmadan kümbeti gözden geçirmek lazımdı. Taşı görmeden sükûnet bulamayacaktım. Tam sükûnete değilse de soğukkanlılığa ihtiyacım var. Bir defa tabancamı da muayene etmeliyim.

Elimi pantalonumun arka cebine götürdüm;

"Lanet, diye haykırdım, onu da aşırmışlar!"

Ne zaman? Avluda fenalık geçirip de içeriye yatırdıkları sırada muhakkak Davut alıvermişti. Artık şüphem kalmadı: baskın bu gece! Hayatımı tehlikeye koyup beklemek doğru mu? Hemen gitmeliyim. Şoseden otomobiller vızır vızır işliyor. Boşunu bulamazsam Ştora ne kadarcık yer? Yürürüm.

---

1 muntazaman: düzenli olarak

Fakat kaçmayı haysiyetime yediremiyorum; hele meydanı hasımlarıma bırakmak arıma[1] dokunuyor. Hayır, bu benim kârım değil... Kalmalıyım!

"Hem," diye söylendim, "çetelerden evvel Nihan'ın baskın yapması ihtimali de mevcut... Daha birkaç saat bekleyebilirim. Herifler ancak gecenin geç vaktinde gelecekler; kararı kümbetin tetkikinden sonra vermeli."

Elektrik fenerini yanıma aldım ama yakmadım; dikkati çekmemek istiyorum; zaten dışarısı henüz alacakaranlık. Annem bilmem kaç arşın uzaktan gelenin kim olduğunu anlayıncaya kadar akşam namazı kılınabileceğini söylerdi. Hatırıma bu geldi; aynı zamanda yüreğimde de muhabbeti tazelendi...

Engin denizde fırtınaya tutulduğumuz, yahut sisle çevrildiğimiz vakit de anamı hatırlardım. Şüpheli, tehlikeli bir vaziyette akla ana geliyor; kaç yaşında olursanız olunuz eğer Allah'a inanmıyorsanız onun yerini ana tutar, endişeye düştüğünüz zaman ananızı anarsınız. Ben ikisine de inanıyorum, şimdi ikisini de anıyorum.

Hatta bir ara Mihrican halamı da düşündüm... Hani dilenci halayı, bana Ferhan arazisini bırakan ruh hastası kadını! Birden korkum arttı:

"Evet," diye söylendim, "ruh hastasıydı bu kadın... Zengin olmasına rağmen dilenci hayatı geçiriyordu, dileniyordu bile! Dedemin hemşiresiydi; o halde bizim kanımızda ve soyumuzda delilik var!"

Kümbete doğru alacakaranlıkta sinsi sinsi giderken aklıma ilk defa gelen ihtimalden şiddetle ürktüğümü anladım.

---

1 ar: utanma duygusu; onur

Hayır, ihtimal değildi bu! Büyük halam deliydi; veraset nazariyelerine[1] göre o gibi "tar"lar yani bozukluklar nesiller atlayıp kendini gösterirdi. Demek babamı ve küçük halamı esirgemiş, torununda tekrar meydana çıkmıştı. Ben pek de normal bir adam sayılmazdım. Mırıldandım:

"Tamam, anlaşıldı, o 'spleen' dediğim ve hafife yorduğum hal basbayağı delilik! Lüzumsuz öfkelerim, dalgınlıklarım, şu çiftliğe kapanışım, bazen inzivaya çekilip bazen coşkuncasına insan içine karışmaya can atışlarım. Hepsi muvazenesizlik alametleri! Nihan'a tutkunluğum da gayritabii!"

Zihnim bir cihete takıldı:

"Peki ama bir deli kendisini bu derece isabetle muhakeme edebilir mi?"

Kargolarda yani şileplerde vakit bulup çeşitli eserler okumuş olduğum için akıl hastalıklarının envaı ve tezahürleri hakkında malumatsız değildim. Ancak biliyordum ki, meslekten yetişmemiş, ciddi tahsil görmemiş doktorluk heveslileri teşhislerinde ekseriya dehşete kapılarak fena halde yanılırlar.

Hoş, aynı hataya düşen bedbin ve mübalağacı ruhlu doktorlar yok mudur? Fakat nikbin olanlar da çoktur. Asıl hekim kendisini bu iki ifrattan kurtarıp ne heyecanlı ne de aşırı, tamamıyla ölçülü, kısaca sağlam bir adam olmalıdır. Ben şu vaziyetimde, ayrıca köksüz bilgilerle kendi kendime, sağlam bir teşhis koyabilir miyim?

"Mademki bu kadar iyi düşünebiliyorum, aklım yerindedir."

---

1 veraset nazariyesi: kalıtım teorisi

Maneviyatım üzerinde iyi bir tesir hasıl eden son kanaatim ile yürüyüşüm değişti; tekrar dikleştim ve sert adımlarla kümbete girdim. Düğmesine bastığım fenerin ışığını duvardaki malum noktaya, yerinden kaldırıp tekrar koyduğumuz taşa çeviriyorum, dikkatle bakıyorum.

Görünürde bir şey yok. Taş öbürlerinden farksız! Sanki hiç dokunulmamış.

"Davut çok iyi yerleştirmiş, dedim, eski haydut iz bırakmayı sevmez. Bu mahluka, mazisini bildiğim halde güvenmekte hata ettim. İşte nihayet cibiliyetini meydana koydu, efendisini atlattı. Ona verecekleri birkaç yüz sarı altını ben kendisinden esirgeyecek miydim? Bin tanesini avcuna sayardım. Nihan da ayrıca hissesinden bir şey ayırırdı.

Yerdeki iri bir taş basamak üstüne oturdum, feneri de söndürmüştüm. Karanlık hoşuma gitti. Kümbetin kapısız giriş yerinden dışarının alaca rengi gittikçe koyulaşıyor. Bir eksiklik duyuyorum ama nedir? Ben burada insanların çekilmesinden sonra da bu derece yalnız kalmayacaktım; Birdenbire hatırladım:

"Köpek! Köpek nerede?"

Yenisinin adını Davut Ağa -köydeki köpeğini düşünerek- "Zalım" koymuştu; yani "zalim" sözünün köylü ağzı aldığı şekil... Köylü telaffuzu köpeğe çok yaraşıyordu, beğenmiştim:

"Zalım! Zalım!" diye çağırmaktan hoşlanıyordum; hayvancağız da kendisine verilen ismi sevmiş görünüyordu.

Galiba köpekler, kediler ve atlar bizim taktığımız adların çoğunu beğenmezler. "Böyle isim mi olur? Yakışıyor mu bana?" dercesine yüzümüze baktıklarını, zevksizliğimize yahut zekâsızlığınıza şaştıklarını tahmin ederim.

Zalım'a seslendim; cevap çıkmadı. Anlaşılan onu da otomobile ben görmeden koyup götürmüşlerdi. Niçin? Zira geceleyin yabancılarla geldikleri vakit havlayıp dikkatimi çekmesini istememişlerdi; uyurken bastırmayı düşünüyorlardı.

Aklımdan bir sürü plan geçiyor; düşmanlarıma bir oyun oynamak, tuzak kurmak için kafamı yormaktayım. Bunlardan biri acele Ştora'ya gidip telefonla hükümete haber vermek, çiftliğe gizlice jandarma yerleştirip defineye el atacakları sırada herifleri yakalatmak.

"Altınları kaybederim ama başkaları da avuçlarını yalar," diyor, başlarına geleceği düşünerek gülümsüyordum. Bu hayallerle daldığım sırada epeyce vakit geçmiş olacak ki, methale göz atınca gecenin bastığını gördüm. Şu var ki, yüksek ve rutubetsiz ovalara mahsus gecelerdendi; karanlığı podösüet deri gibi tüylü ve yumuşak, aynı zamanda yeni kaynamış zift gibi gri pırıltılı hoş bir şeydi. Dışarıya çıkınca lambamı yakmazsam yıldızların ışığında rahat rahat etrafımı gözlemek mümkündü.

Hem bunu hesaplıyor, hem de son hadiseleri gözden geçiriyordum. Adamlarım Metr Hâşim'in karşısında Nihan'ın ilk gelişini inkâr etmemişlerdi. Üçü de yağmurlu gecede çiftlikte yattığını tasdik hususunda birleşiyorlardı. Ancak sabahleyin ben uyanmadan gittiğini, bir daha gelmediğini söylemekte idiler. Sebebi?

"Sebebi şu; define meselesi bundan sonra ortaya çıkıyor; lafının edilmemesi lazım. İyi ama inkâr etmekten, bilmemezliğe vurmaktan ne çıkar? Benim bilmem yetmez mi? Zaten işi öğrenmiş olan yalnız Davut... O da definenin giz-

lendiği nokta hakkında malumatsız. Nihan'ı bir defa gelmiş göstermekle dava halledilmiş olmaz ki!

Derken içime bir şüphe düştü; gerçekten delicesine bir şüphe: Hersekli güzel sakın bir defa, o yağmurlu gece gelmiş ve sabahleyin erkenden gitmiş, artık bir daha görünmemiş olmasın?

Hatıralarımı yokluyorum. Hayret! ilk gecenin vaka ve manzaraları gayet canlı, berrak... Üst tarafı iyice silik! Şose kenarında duran sözde bozulmuş otomobile doğru çamurlara bata çıka yürüdüğümü, şoförü zorla indirdiğimi, sonraki vahşi cinsiyet sahnesini, hepsini bütün teferruatıyla tekrar yaşıyorum, ağzındaki sütlü çikolata kokusunu bile duyuyorum. Eve gidişimizi de görüyorum. Gerisini hatırlamıyor değilim; ancak bunlarda öbürleri kadar vuzuh yok!

"Saçma," dedim, "edepsizlerin tesiri altında kaldığım için şimdi bana öyle geliyor. Sigara kutusundan çıkan kroki gözümün önünde... Almanca sözleri zihnimden okuyorum: 'Yeraltında Dünya Var'... Rüzgâr gülü... Çizgiler... Hepsi!"

Şunları da aklımdan geçiriyorum: Mahut Alman isimlerini de uydurmamıştım herhalde! Bir Baldur von Schirach, bir von Blomberg nereden, nasıl icat edilir? Ya koca bir harp hikâyesi? Altınların miktarı, kaç sandık tuttuğu, kaç kilo geldiği? Bunları birisinin bana anlatması lazımdı, yahut bir yerde okumuş olmalıydım.

L'Orient gazetesi kocaman başlıklarıyla zihnimde belirdi... Nihan'ın valizinden çıkarıp elime tutuşturduğu gazete idi bu!

"Bu gazete 12 Kasım 1937 tarihli idi. İdarehanesine gidip koleksiyonunda bulabilirdim; zira hâlâ çıkıyor; Beyrut'a

indikçe alıp okuyorum; o nüshayı muhakkak bulurum," diye düşündüm.

Fakat şu dakikada asıl mühim olanı geceyi çiftlikte geçirip geçirmemekliğim meselesi... Kalayım mı, gideyim mi, gidip hükümeti haberdar edeyim mi? Karara varamıyorum, kümbette, oturup bütün ihtimalleri incelemekte devam ediyorum.

Kafamın içinde yer edip kalan bir tip var: Metr Hâşim'in şoför olarak garajdan aldığı beli tabancalı iri adam! Bunu nedense hiç unutmuyorum... Şimdi bile sanki yanımda, karşımda... Karanlığın ortasında hiçbir şey görünmezken o -karanlığı hiçe sayan kendinden ışıklı bir hayal mahluku gibi- varlığını belli ediyor. Bazı ispritizma kitaplarında ruhların güya fotoğraflarını gösteren resimlere rastlarız ya... Böyle bir şey! Görüyorum da elimi sürsem bulamayacağımı biliyorum. Kuruntu! Demin çiftlik binasından çıkarken hem sokak kapısını hem de avlununkini kilitlemiş, anahtarlarını yanıma almıştım. Şayet Ştora'ya gideceksem eve uğramadan, olduğum kıyafetle yolu tutturabilirdim. İyisi de bu. Zaten kâfi derecede heyecan geçirmiş, hâlâ heyecanlı iken kendimi üstelik muhataralı,[1] hiç değilse sürprizli bir gece macerasına atmamalı idim.

Meyhaneci Butrus'un otelinde kalıp sabahı beklemenin daha münasip olacağını düşündüm. Niçin saklamalıyım? Biraz da korkmuştum... Adeta korkuyordum! Korku bazı defa mantığın ve aklın bir refleksi, insan kurtarıcısı olabilir. Atalarımız bu hakikati "kaçanın anası ağlamaz" şeklinde anlatmışlar. Kaçan, daima korkan değildir; vaziyeti kavrayıp

---

1 muhatara: tehlike

düşmana kolay bir başarı kazandırmayı istemeyen kâmil insandır.

Kümbetten çıkıyorum... Ştora'ya gideceğim ve giderken yolda ne yapacağımı kararlaştıracağım. Evin önüne geldiğim zaman gayet tabii bir hareketle başımı kaldırdım ve odamın pencerelerine baktım. Haykıramadım... Yoksa haykırmak için ağzımı açmıştım; sesim çıkmamıştı.

Pencereler aydınlıktı... Odada biri vardı, lambaları yakmıştı!

* * *

"Nihan gelmiş! Nihan yukarıda beni bekliyor!" diye nihayet bağırabildim, yahut bağırdığımı sandım, kapıya doğru koşuyorum.

Hem koşuyor, hem de şunu düşünüyorum:

"Peki ama nereden, nasıl girdi? Her taraf kapalı ve kilitli!"

Durdum; camları dikkatle gözden geçirdim: hiç şüphe yok: Lambalar yanıyor, yukarıda, daha doğrusu evin içinde muhakkak bir insan var. Bir tane mi? Birçok mu? Sakın Davut Ağa dönmüş olmasın? Onda da anahtarlar olması lazımdı. Lamba yakıp kendisini bana hissettirmekten çekinmeyen insan şüphesiz ki dosttur; ya Nihan yahut vicdan azabı duyduğu için geri dönen ve efendisinin yardımına gelen Davut! Sesleniyorum:

"Davut Ağa sen misin?"

Kâhyam suç işleyip nedamet getiren ve kusurunu affettirmek için fedakârlıklar yapmaktan çekinmeyen yaradılışta

bir adam olduğundan dolayı şimdi çiftlikte kendisine düşen vazifeyi yapmaya, yani icap ederse silahıyla beni de, defineyi de müdafaaya gelmiştir. Ne mahir nişancıdır o! İyi bir siper bulursa on kişiyi sabaha kadar oyalayabilir ve burnunun ucunu göstereni alnının ortasından vurup yere serebilir.

Zaten eski haydudun rahat döşeğinde değil, bir vaka çarpışma esnasında öleceğine dair içimde izahı mümkün olmayan bir his var. Galiba böyle bir hadisenin eşiğindeyiz. Tekrar çağırıyorum:

"Davut Ağa!"

Cevap yok; camlarda ışık duruyor.

Hayır! Işıklar yavaş yavaş kısılıyor, kayboluyor... İz bile kalmadı. Sırtımdan bir ürperme geçti, tüylerim, diken diken oldu. Vücudum buz gibi!

Işıklar söndüğü için mi? Değil! Üzerime çullanıldığı, kollarımın yakalanıp arkama çevrildiği için donup kalmıştım. İlk düşüncem şu oldu:

"Eyvah! Define elden gitti! Belki de definenin bulunduğu yere benim cesedimi gömecekler!"

Başımdan aşağı bir örtü... Hayır, ketenden bir çuval geçirildiğini anladım.. Kıskıvrak bağlanmış, bir yük haline sokulmuştum. Fakat ağzımı tıkamamışlardı. Ne lüzum var? Bağırmak fayda etmez; bağırınca sesimin çıkmaması için susturmayı elbette bilirlerdi. Kadere razı oldum.

İşte kargatulumba edip beni bir yere götürüyorlar. Az sonra işi anladım: Bir otomobil içindeyim, iki kişinin ortasında! Bu adamlar konuşmuyorlar, hor muamele de etmiyorlar. Hatta aksini de yapıyorlar, en geniş yeri bana bırakmışlar,

kenara çekilmişler. Bir el sırtımı okşuyor; hem de şefkatle... Ve Davut Ağa'nın mahzunlaşan sesini işitiyorum:

"Üzülme beyim... Korkma... Sana fenalık eden yok.. Hepsi iyiliğin için! Bu da geçecek; böyle olacağı belliydi... Ben çoktan işin farkında idim."

Bir başkası Arapça konuşuyor, tanımadığım biri... Ona Metr Hâşim'in sesi Arapça cevap verdi. Demek avukatım da burada! Galiba ufak bir münakaşa geçmektedir. Nihayet otomobil hareket etti; edince de rüzgârın serinliğini duydum. Bir de baktım ki yüzümü açmışlar. Şoförün yanında oturan adam şeklinden anladığıma göre Hâşim... Sağımdaki Davut Ağa... Solumdaki de muhakkak gündüzki şoför... O beli tabancalı, iri yarı herif! Kâhyama soruyorum:

"Nihan nerede? Sizinle değil mi?"

"Bizimle değil ama onun yanına gidiyoruz. Sizi dağda bir köşkte bekliyor."

Şimdi de avukatım Fransızca diyor ki:

"Her şey düzelecek. Nebil Bey! Böyle yapmak mecburiyetinde idik; sizi o halde bırakamazdık. Kötü şeyler aklınıza gelmesin. Dostlar arasındasınız."

Ona da sordum:

"Nihan'ı ne yaptınız?"

Aynı cevabı verdi:

"Cebel'de buluşacağız. Az sonra göreceksiniz."

"Yalan!"

Yerimden fırlamak istiyorum; bacaklarım hareket etmedi, kollarımı da kımıldatamadım. Haykırıyorum, kıvranıyorum, ağzım hiddetten, yeisten, acizden köpürüyor. Şoför

yerindeki adam bu defa Hâşim'e Fransızca diyor ki: "Gördünüz mü? Pikür lazımdı, demin mâni olmamalıydınız."

Araba durdu. Ştora'yı geçtik mi? Farkında mıyım? Zaten bütün bu anlattıklarım pek vazıh değil. Hem karanlıktayız, hem de yüksek ova gecesi nedense sisli. Davut Ağa yalvarıyor:

"Bağırma beyim! Çırpınma öyle; fayda etmez. Susturmasını bilir onlar!"

Ulurcasına sesler çıkarıyorum ve boyuna çırpınmaya çalışıyorum. Yanımdaki çam yarması herifin kucağındayım. Gözlerimi eliyle örtüyor. Telaşlı sesler ve hareketler...

Ötesini pek hatırlamıyorum. Tek bildiğim şey kolumdaki sızı... O da duyulmaz oldu. Rahatım. Uyku bastırıyor... Derin bir nefes aldım. Artık ne konuşmak istiyordum, ne haykırmak, ne de çırpınmak!

Defineyi düşünmemeye başladım, Nihan'ı da...

ALTINCI KISIM

Gözlerimi açtığım zaman gündüz. Bir otel odasında, otel karyolasındayım. Ama pek çıplak bir otel burası! Duvarlar bembeyaz... Karyola yatak başı, masası, perdeler, her şey, hepsi beyaz!

Hayır otelde değilim, bir hastanedeyim.

Demek hastalanmışım ben! Bayılmışım: ta aşağıda deniz görünüyor, açık deniz... Herhalde yüksek bir yerde, bir dağ yamacındayım, dağ hastanesinde! Lübnan diyarında dağa kurulmuş kaç hastane var?

"Benim bildiğim iki tane," diye söyleniyorum, "biri verem sanatoryomu, öbürü..."

Yatağımdan fırlamak istedim, zira o hastanelerden ikincisi ve tanınmışı "Asfuriye" idi. Tımarhane! Acaba hangisindeyim? Muhakkak Asfuriye'de.

Tam bu sırada kapı açıldı, içeriye orta yaşlı, esmer, sevimli bir hastabakıcı kadın girdi, gülümseyerek Fransızca sordu:

"Nasılsınız Mösyö? Kendinizi rahat hissediyorsunuz, değil mi?"

"Teşekkür ederim, iyiyim, bir rahatsızlık duymuyorum Beni arayan olmadı mı?"

"Bu işlere biz bakmayız, az sonra doktor yanınıza gelecek, onunla konuşursunuz. Ben size ilacınızı getireceğim."

"İçmeyecek olursam ne yapacaksınız? Hiçbir şey içmeyecek, hiçbir şey yemeyecek, açlık grevi yapacak olursam?"

Kadın gülümsemesini kesmedi, tatlı ve sükûnetli sesiyle:

"Burada iyiliğinizi isteyenler arasındasınız," diye cevap verdi, "bütün arzumuz bir an evvel evinize, işinize dönmeniz."

"Derhal dönecek haldeyim."

"Doktor da aynı fikirde ise hemen gidersiniz... Ve galiba öyle olacak."

"Bilirim bu oyalama usullerini! Doktoru çağırınız madam!"

Fena bir gülüşle mukabele ettim. Karyolamdan inmeye hazırlanıyordum. Kapı tekrar açıldı. Eşikte görünen iri yarı, beyaz önlüklü adamı tanıyordum; birden bulamadım. Sonra hatırladım; Metr Hâşim'in garajdan aldığı şoförü bu! Bizi evvela şoförlük ederek Ferhan Çiftliği'ne götüren, dönüşte geceleyin yanımda oturan, daha sonra üzerime çullanan izbandut!

Arapçadan başka lisan bilmediğini sandığım çam yarması adam benim şaşkınlıkla:

"Siz ha? Siz gene burada, karşımdasınız?" dememe karşılık güzel bir Fransızca ile şu cevabı verdi:

"Kendimi takdim edeyim: Doktor Tabbah Mügerben."

"Doktor mu? Metr Hâşim'in akrabası olan doktor?"

"Evet. Dostunuzun akrabası Doktor Mügerben."

"Hâşim artık benim dostum değildir. İlk fırsatta onu da sizi de konsolosuma şikâyet edeceğim, ortada bir cürüm[1] var:

---

1 cürüm: suç

Buna kanunda "séquestration illègale" denir; beni kanunsuz olarak hapis ve hürriyetimden mahrum ediyorsunuz."

"Sakin olunuz kumandan... Biz sizin dostunuzuz; ayrıca konsolosunuz da işi biliyor, müsaadesi alınmıştır. Hatta telefonla konuştum, sıhhatiniz hakkında kendisine malumat verdim."

"Doğrusu tertibatınız mükemmel! Ben defineden vazgeçtim, Nihan'a ilişmeyiniz. Nerede o? Bulundu mu?"

Doktor yatağımın başı ucunda idi. Şefkatle sırtımı okşadı ve:

"Bulundu," diye cevap verdi, "eğer sükûnetinizi muhafaza eder, sözlerimizi dinlerseniz yarın, öbür gün, herhalde pek yakında onu burada göreceksiniz; hayır, yemin ederim ki doğru söylüyorum, inanınız bana!"

Yumuşadım, soruyorum:

"Neredeymiş?"

"Telaviv'de yani İsrail'de.. Buraya çağırdık, geldi; kendisiyle uzun uzadıya konuştuk."

"Define işini de anlattı mı?"

İzbandut doktor duraksadı; bir müddet sonra dedi ki:

"Bu meseleyi açmadık. Yağmurlu bir gecede çiftliğe geldiğini, orada yattığını tafsilatıyla hikâye etti. Üst tarafını gizliyor."

"Bravo! Elbette gizler. O kolay kolay sır ifşa edecek kadınlardan değildir."

"Öyle olmalı," diyen doktor aynı zamanda bana küçük bir bardak içindeki renksiz ilacı uzatmıştı; itiraz etmeden içtim, uysalca soruyorum:

"Nedir bu verdiğiniz?"

"Somnial denilen müsekkin[1] bir terkip... Tatlı bir gevşeklik, biraz da uyku verir. Size lazım olan budur; beyninizin lüzumsuzca çalışmasını, bir motor gibi işlemesini önleyeceğiz. Çok yorulmuşsunuz, azizim kumandan!"

"Hakkınız var, doktor! Define meselesi fazla yordu beni! Hele Nihan'ın kayboluşu yok mu? Ona üzüldüm. Nihan kadıncağızın asıl ismidir. Hersekli bir Müslüman'dır. Öbür adı..."

"Yani artist adı demek istiyorsunuz. Sara değil mi?"

Omuzlarımı kaldırdım:

"Bu, uydurma bir isimdir, ben ötekini seviyorum."

"Filvaki Nihan güzel bir isim. Manası da güzel olacak."

Gözlerimi kapamıştım. Hoş bir gölge içindeyim, kelimenin manasını anlatmak uzun işti... Zaten artık ne konuşmak istiyorum, ne de benimle konuşulduğunu! Nihan'ın çillerini ve yumulan gözlerini görüyorum, sesini işitiyorum:

"Şamo! Şamo!" derken saçlarının turunç kabuğu rengi benliğimi sardı; bu güneşte ısınmış rayihalı renk içinde hatırlama kudretim eridi.

Doktorun söylediği olmuştu; Motor işlemiyordu; beynimdeki zangırtı durdu. Rahatım.

İkinci defa uyandığım zaman hastabakıcıyı pencere önünde oturur, kitap okur vaziyette buldum; uyur gibi yaptım. Başıma gelenleri düşünüyordum işin içinden bir türlü çıkamıyorum.

Define meselesi şuurum üzerinde hakikaten bir sarkıntı mı yapmıştı, yoksa Alman altınlarını elde etmek isteyen-

---

1 müsekkin: yatıştırıcı

ler akıl hastası olduğumu ileri sürerek beni bu bahane ile tımarhaneye kapatmışlar, serbest mi kalmışlardı?

Hatıralarım gayet bulanık... Henüz durulmamış çamurlu bir su kabına bakıyormuş gibi kabın dibini görmüyorum. Berraklığa ihtiyacım var. İstiyorum ki beynimin içini, içindekileri tam bir vuzuhla seyredeyim. Kafam güneşe konmuş, pınar suyu ile dolu bir kalaylı maşrapa parlaklığını alsın; tertemiz, ışıltılı berrak olsun.

Hayır, aksine gittikçe bulanıyor, tortulaşıyor, külçeleşiyor. Pencerenin demir parmaklığına göz attım; hastabakıcı uyandığımın farkında değil.

"Yapılacak şey buradan kaçmak," diye düşünüyorum, "gayet uysal hareket edeyim, fırsat kollayayım, şu birkaç gün içinde hürriyetime kavuşmanın çaresine bakayım. Bir defa fırladım mı artık tutamazlar, Lazkiye yahut Halep tarafından hududu aşarım. İkisi de nihayet yedi sekiz saatlik bir yol, Filistin daha yakın ama oralarda askerî kontrol var; tehlikelidir," diye planlar hazırlamaya başladım.

Konsolosumuzu da hastalığıma inandırdıklarına göre Lübnan'da kimseye meram anlatamayacağımı hesap ederek selameti hudut dışına çıkmakta buluyorum. Vaziyetten anlaşılıyor ki yanıma tanıdıklardan kimseyi sokmayacaklar; yani ihtilattan[1] memnu bir haldeyim; söyleniyorum:

"Akıl hastalarına tatbik edilen usul budur; tecrit! En yakın akrabasını bile göstermezler; zaten akrabam yok; en yakınım Davut Ağa idi, o da düşmanlarımla birlik!"

Bana sadık kalan tek insan Nihan'dı; Doktor Mügerben'in sözlerinden bu mana çıkıyordu. Şu var ki ilk gecesi

1 ihtilat: görüşme

müstesna, sevgilimle beraber bulunduğumuz başka günleri hatırlamakta zorluk çekiyorum. Kafamın içi asıl o zaman büsbütün sisleniyor. Taş kovuğundan çıkan kroki bile zihnimde tecessüm etmemeye başladı. Niçin böyle? Nedir bu duman. İnliyorum.

Böylece gün geçti. Bir gün mü? Daha fazla mı? Pek farkında değilim. Uyanık mıyım, uyuyor muyum? Onu da iyice tayin edemedim. Geceleyin -belki geldiğimden bir gece yahut üç dört gece sonra idi; haftalarca sonra desem de olur!- gözlerimi üzerime dikilmiş bir çift gözün tesiri altında açtım.

Oda kapkaranlık olmasına rağmen -acaba bana mı karanlık göründü?- İzbandut doktorun üzerime eğilip gözlerimin içine baktığını fark edebildim, ürktüm. Derken yan odadan canhıraş bir kadın feryadı aksedince tüylerim diken diken oldu. Saçlarım dikili, yerimden fırlamak istedim. Doktor ellerini göğsüme bastırdı. Haykırdım... Haykırabildim mi? Şüpheli!

"Bu Nihan'ın feryadı! Nihan'a işkence ediyorlar!" dedim yahut aklımdan geçirdim.

Doktor Mügerben, sözlerimi işitti mi? Yoksa kafamdakini mi okudu? Muhakkak olan şu:

"Definenin sırrını vermiyor," dedi, "bilen bir o! Kümbetin örtülü merdiveninden içeriye sokulduk, dört istikamette dört tünel kazdık, hiçbir şeye rastlamadık."

"Beni yanına götürünüz, yalvarırım, söylesin! Altınların hepsi sizin olsun. Bizi serbest bırakınız; söz veriyorum: bir

daha buralara uğramayız, memleketime döner, Nihan'ı da götürürüm."

"Davut Ağa ikinize de güvenmiyor; onun fikri başka."

"Ne gibi? Ne istiyor?"

Bir feryat daha koptu, birincisinden çok korkunç, yürek sızlatıcı, akıl durdurucu idi. Karyoladan atlamaya çalışıyorum; doktor bu sefer üstüme abandı, boğulacağım. Zorlukla diyorum ki:

"Hepinizden hesap soracağım! Hepiniz cezanızı göreceksiniz. Milyonları alsanız, dünyanın öbür ucuna kaçsanız, şekil ve kıyafet değiştirseniz, ne yapsanız sizleri, seni, Hâşim'i, Davut'u yakalayacağım, geberteceğim, hem de Nihan'a reva gördüğünüz işkencelerin daha müthişiyle!"

Bunları söylerken Ahmet Mithat Efendi'nin çocukluğumda okuduğum, unutamadığım bir romanı, o romanın dehşet verici sahnesi gözümün önünde canlanıyor; bir cellat emeklisi, pek sevdiği biricik kızına fenalık eden melun bir adamın yatak odasına gizlice sokulur. Gece herifin göğsüne oturup ağzına - bir sünger parçası tıkadıktan sonra bıçağıyla bir gözünü oyar ve sağlam kalan öbür gözüne bu pıhtılanmış gözü yaklaştırır, gösterir, ayılta bayılta, uzun uzun seyrettirir.

Ben de bu şerirleri[1] aynı cezaya çarptıracağım.

Tuhafı şu ki, Doktor Mügerben bir taraftan da teskin edici tatlı sözler söylemektedir:

"Kumandanım! Rica ederim heyecanlanmayınız... Kendinizi yormayınız... Dinlenmeniz, uyumanız lazım... Kimseyi çağırmaya hacet kalmadan size iğne yapayım. Rahat ediniz."

---

1 şerir: şirret

"O işkence çekerken nasıl rahat edebilirim? Gösteriniz onu bana! Belki yola getirir, istediğinizi söyletirim. Zavallıya neler yapıyorsunuz? Tırnaklarını mı söküyorsunuz? Etine kızgın şişler mi sokuyorsunuz? Ortaçağ engizisyon zulümleri mi yaptıklarınız?"

Feryatlar tekrar duyuluyor ama artık boğuk, inilti halinde... Belki takati tükeniyor. Belki son nefesini vermek üzere! Çırpınıyorum. Şimdi odada biri kadın, öbürü erkek iki kişi var, ikisi de beyaz önlüklü, hastabakıcı veya doktor...

Asfuriye şifa yurduna bir çetenin el atmış olduğunu hükümet bilmiyor. Bizim konsolos da tabiatıyla habersiz; kendisini hastalığıma inandırmışlar. Ah bir kaçabilsem? Fakat daima ilaçlarla uyuttukları, ılık banyolarda vücudumu gevşettikleri, iğnelerle dimağ faaliyetimi frenledikleri için imkân bulamıyorum ki... Ya mecalsizim, yahut dinçleşir dinleşmez tekrar uyuşturuluyorum!

İşte koluma gene bir iğne vurdular. Nihan öte odada ıstırap çekerken, acılar sızılar içinde ecel teri dökerken ben rahat rahat uyuyacağım. Havsalama sığdıramıyorum. Lakin ne kımıldanabiliyorum, ne de ağlamaya muvaffak oluyorum. Zaten en büyük ihtiyacım ağlamak... Susamış, acıkmış gibi ağlama ihtiyacı duymaktayım. Gözlerim ağlayamamaktan yanıyor, bebekleri kazınıyor... Gırtlağın yanması, midenin kazınması gibi bir şey... Tıpkı susuzluk ve açlık!

Rüyaların renklisi nadirdir.

Hatta keyif verici zehirler de, mesela esrar, morfin, eroin insanı renksiz bir âleme götürür; mavilikten mahrum göklerde uçar, gri sularda yürür, beje çalan bahçelerde gezer, kurşunî çiçekler toplarsınız. Ben şimdi ne tamamıyla

renkli, ne de renksiz, fotoğrafçıların "sepia" dedikleri açık kahverenginde bir boşluktayım.

Nihan'ı da, saçlarını da, çillerini de o renkte görüyorum. Aynı renkteki çıplak vücudu bir çarmıha gerilmiş, böğründen gene sepia renginde, lakin daha koyu bir kan sızıyor. Şu var ki yüzünde acı çektiğini gösteren alamet yok. Aksine çok rahat... Gülümsüyor diyebilirim.

"Ne yapsalar duymuyorum," diyor, "boşuna zahmet! Sırrımı vermeyeceğim, alamayacaklar. Define bizimdir! Yatımıza bineceğiz, dünya turuna çıkacağız!"

Ve kubbe şeklindeki tavandan bir delik açılıyor, altınlar dökülüyor, bitmez tükenmez bir altın yağmuru... Hayır bir çağlayan! Nihan altına örtülüyor. Ancak bu altınlar da sepia renginde! Bir de şu var: Kalp ses çıkarıyorlar, sanki mukavvadan yapılmışlar... Kof, kaba, yumuşak bir ses... Sikke şeklini almış kâğıt helvaları gibi dökülmektedirler.

Feryatlar kesildi. Yalnız feryatlar mı? Hiç ses çıkarmayan, ses vermek hassasını kaybetmiş bir dünyadayım. Ben de bağırsam havada titreşme hasıl etmeyeceğinden kimse duymayacak. Zaten haykırmak arzum gittikçe azalıyor; hiç kalmadı, artık bir şey de görmüyorum; ne bakarken, ne de gözlerimi kapayıp düşünürken!

İlaç her defasında böyle tesir ediyor.

* * *

Bir gün -buraya hapsedildiğimin kaçıncı haftasında yahut kaçıncı ayında idi, bilmem- kendimi başka türlü buldum; daha sakin ve daha az yorgun. Pencereden dışarıya bakınca

da bana Lübnan dağları uzun, serin yağmurlarla yıkanmış, hakiki rengine kavuşmuş gibi göründü.

Beynimin içi de aynı halde... Sanki orası da serin ve parlak. Hem dış, hem iç âlemimden bir berraklık var. İlk düşüncem şu oldu:

"Büyük bir hastalık geçirdim, kurtuldum galiba..."

Getirdikleri kahvaltıyı iştahla yiyorum; şimdiye kadar bana zorla yedirdiklerini hatırlamaktayım. Evet, geçenleri pek kolaylıkla ve apaçık hatırlıyorum, hem de dumanlı taraflarından ayırıp vakalara ve şahıslara gerçek hüviyetlerini vermek suretiyle!

Asıl mühim olan: Ne Davut Ağa'ya, ne de Metr Hâşim'e karşı düşmanlık duymuyorum. Aksine ikisini de özlemiştim. Hele kâhyamı şimdi karşımda bulsam öyle sevineceğim ki...

Hastabakıcım kendiliğinden kahvaltı etmeme memnun olmuştu:

"Kumandan" dedi, "sizi tebrik ederim; bugün Doktor Mürgeben'e çok iyi bir haber vereceğiz. Haftalardan beri beklediği haberi!"

"Öğleden evvel geliyordu, değil mi?"

"Evet, on bire doğru..."

Konuşmamızın şu son kısmı laf ola yazılmamıştır, bir değer taşımaktadır. Şimdiye kadar zamanlar, hele saatler hakkında fikrim yoktu; hatta gecelerle gündüzleri bile birbirine karıştırıyordum. Kendi kendime söylendim:

"Az daha deli olup çıkacakmışım... Fena bir şuur bozukluğu atlatmışa benziyorum. Fakat muhakemesizliklerim nerede, nasıl, hangi mesele ile başladı, arttı, hastalık halini aldı? Henüz tayin edecek vaziyette değilim."

Hatırımı kurcalıyorum.

Önce kızıl saçlı kadın zihnimde tecessüm etti. Yağmurlu gece, şose kenarına çekilmiş bozuk otomobildeki kadın... Gene oracıktaki sahneyi de görüyorum, sözler, inatçılığı, kavgamız ve sonraki hadise! Çiftlik binasına doğru yürüyüşümüz de gözümüzün önünde.

"O kadar! Ben bu kadını bir daha görmedim. Hele gündüz hiç karşılaşmadım!" diye kati bir hükme varıyorum.

Acaba geceleyin de mi görmemiştim? O da hasta bir muhayyilenin mi icabı? Gene tereddüt başlıyor.

"Peki ama define işi? L'Orient gazetesindeki röportaj? Gazeteyi okuduğuma katiyyen eminim. Emin olduğum şeyler arasında çiftlikte geceyi geçiren iki adam, Mısır'dan gelen güzel kadınlar, meyhaneci Butrus da var.

"Taş kovuğundaki kutu? O yok mu?"

Kendi sualime kendim cevap veriyorum:

"Tamamıyla yok diyemeyeceğim; azıcık bulanık ama hatırlıyorum, içinden çıkan krokiyi de görür gibiyim."

Nihayet anlıyorum ki başımdan geçen sergüzeştin bazı kısımlarını berrak, bazılarını sisli olarak yaşamışım; gene de öyle hatırlamaktayım. Zamanla belki realite ile hayal taraflarını birbirlerinden ayırt ederek gerçeği bulabileceğim. Mesela Davut Ağa'nın yahut Metr Hâşim'in bana bu hususta büyük yardımları dokunabilir. Görüştürme yasağı acaba uzun sürecek mi?

Hastabakıcıdan sormak çocukluk olur. Vereceği cevap müphemdir; zaten doğrusunu o da bilmez. Kendimi heyecan ve yorgunluktan esirgemek istediğim için -demek ki şifa başlamış- son vakaları kurcalamaktan vazgeçiyorum. Fikrimi

zararsız şeylerle, çocukluğumu, mektep hayatımı, şilep süvariliğimi düşünerek avutuyorum.

"Doktor sizin bugün bahçeye çıkmanıza müsaade edecektir, dün bahsi geçiyordu," diyen iyi yürekli kadına gülümsüyorum.

Elimi yüzüme götürdüm, parmaklarım bir sakala süründü. Sakallıyım şimdi! Verdikleri el aynasında çehremi temaşa ediyorum ve kumral, kıvırcık sakalın bana pek yakıştığını görüyorum. Acayibi daha genç gösteriyor. Üç sene evvel güney denizlerine açıldığımız zaman gene, fakat arzumla sakal bırakmıştım; nedense o sırada yaşlandırmıştı.

Acaba sakallı halimi Davut Ağa, avukat Hâşim ve başkaları nasıl bulacaklar? "Başkaları" sözünün içine kızıl saçlı kadın da dahil! Ancak bu sabahtan beri ona "Nihan" ismini vermiyorum; mırıldanıyorum:

"Büyük bir ihtimalle bu ismi ben uydurdum! Gece isim lafı etmemiştik. Kadın beni Şamo, diye tahkir etmişti, ben de ona daha ağır tabirlerle karşılık vermiştim. Sonra sevişme buhranı arasında malum harcıâlem kelimeler kullanmıştık.

Birden hatırladım: Doktor Mügerben bir gün hakiki ismini söylemişti: "Sara" mı demişti, "Raşel" mi? Öyle bir şey.. Daha ziyade bir Musevi ismi idi. Demek bu kadın Yahudi idi; zaten kızıl saçlı, çilli oluşu da az çok o ırktan olduğunu gösteriyordu.

Doktor Mügerben o gün öğleye doğru, her sabah olduğu gibi odama girince halimdeki değişikliği bir bakışta fark etti, yüzü güldü:

"Bonjur kumandanım," dedi, "nasılsınız bakalım? Herhalde kendinizi iyi buluyorsunuz değil mi?"

"Evet. Fena bir rüyadan uyanmış gibiyim; hakiki dünya yahut rüyadan sonraki âlem bana şimdi sevimli, tatlı görünüyor. Daha doğrusu rüyadakinden iyi bir haldeyim. Bir şuur aksaklığı geçirdiğimi anlıyorum.

"Öyle oldu da. Böyle şeylere son zamanlarda çok rastlıyoruz; Dünya Harbi'nin icaplarından... Bereket sizinki hafifti; pek de uzun sürmedi."

"Ne zamandan beri hastanedeyim?"

"Yedinci hafta."

"Ne diyorsunuz? Şimdi ağustosun içinde miyiz?"

"Bugün 27'si.

"Daha kalacak mıyım?"

"Ümit ederim ki hafta sonunda memleketinize dönmek üzere buradan çıkarsınız."

"Dönmeli miyim? Yani tıbben dönmem mi lazım?"

"Yer değiştirmeniz faydalı olur."

"Peki çiftlik? Onu kime bırakacağım?"

"Kâhyanız dönüşünüze kadar idare eder; Metr Hâşim de ara sıra bakar. Düşünmeyiniz bunları! Ne bunları, ne de evvelki vakaları..."

"Düşünmeyeceğim Doktor. Ancak bir noktayı merak ediyorum."

"Sorunuz."

"Kızıl saçlı kadın..."

Sustum; sormaktan utanıyorum, alacağım cevap menfi çıkar diye de korkuyorum, üzülüyorum.

"Ee? Kızıl saçlı kadın hakkında öğrenmek istediğiniz nedir?"

"Tamamıyla hayal olup olmadığını kestiremiyorum da... Hoş, olan bitenlerin hangileri hakikat, hangileri kafamın icadı? Daha pek iyi ayırt edemediğimi sizden saklamayacağım."

Doktorla hastabakıcım bana azıcık buruldular gibi geldi. Mügerben kendisini çabuk topladı, dedi ki:

"Gayet tabi! Henüz nekahat devresindesiniz; yavaş yavaş düzeleceksiniz ve her şeyi ayırt edecek hale geleceksiniz. Sis tedricen[1] dağılacaktır, yahut birdenbire..."

"Denizlerde de öyledir, sisin bazen birdenbire dağıldığı, havanın berraklaştığı olur."

"Bravo! Tamamıyla aynı vaziyet. Bahçeye çıkmak ister misiniz? Bu arzuyu duyuyor musunuz?"

Karar veremedim; nihayet:

"Olsa da olur," dedim, "olmasa da... Büyük bir istek hissetmemekte beraber lazımsa çıkarım. Belki iyi gelir."

"Madam Salha sizinle bulunur; şundan bundan konuşursunuz. Giyinmenize ben yardım edeyim! Pijama ile dolaşmak hoşunuza gitmez."

Baktım ki valiz içinde çiftlikten birkaç kat elbise getirmişler.

"Şu sakaldan da kurtulsam..."

"Yarın berber o işi halleder."

"Metr Hâşim'i göremeyecek miyim? Kâhyamla konuşmak istiyorum."

"Onlara da sıra gelecek; pek yakında, birkaç gün içinde..."

---

1 tedricen: derece derece, yavaş yavaş

Bir kişi ile daha karşılaşmak arzu ediyorum ama bu şahsın gerçekten mevcut olup olmadığını kestiremediğim için ismini vermekten çekindim. Zaten asıl ismini de bilmiyordum. Bozuk kafam ona Nihan ismini takmıştı; ayrıca bir hüviyet de uydurmuştu; Hersekli Müslüman kızı! Ya define meselesi? Aman yarabbi! Ne hikâyeler bunlar? Nasıl da icat etmiş, düzenlemiş, üstelik inanmıştım? Herkesi de inandırmaya çalışmıştım! Şimdi hatırladıkça gülümsemem lazım.

Gülümsemek şöyle dursun, hem korku, hem de keder duyuyorum. Hatta diyebilirim ki hayal sukutuna uğramış gibiyim. Neredeyse hepsinin hakikat olmadığına canım sıkılacak. İçimden söyleniyorum:

"Cephane sandıklarına doldurulmuş altınlar... Tam 211 sandık! Bir Osmanlı altını 7,20 gramdır. Üç yüz bin tanesi 2160 kilo tutar. Küçük bir kamyon yükü bu! Nihan ile bölüşecektik. Lakin birbirimizden ayrılmayacaktık, ortaklaşa bir yatımız olacaktı, kızcağız benim böyle bir lüks gemiye kumanda etmemi istiyordu.

Kendimi toparladım. Biraz daha düşünsem tekrar inanmaya başlayacağım, yani hastalığım nüksedecek. Şu var ki, yedi hafta süren kapalı hayattan sonra ilk defa kavuştuğum açık hava, dağ manzarası, fıstık ağaçlarının rayihalı gölgesi, latif öğle saati, hiçbiri bana hayalimdeki iki nefis şeyden Nihan'dan ve beyaz yattan daha güzel görünmedi.

Hatta bir ara gene şüphelendim; düşünüyorum:

"Bir tertip karşısında bulunmadığıma emin olmak için elimde henüz kâfi delil yok. Akıl hastaneleri bazen büyük servetlerin tahrik ettiği ihtiraslar dolayısıyla meşum[1] vaka-

1 meşum: uğursuz

lara sahne olur. Babamın kütüphanesinde Fransızcadan tercüme eski bir roman vardı: Mecnuneler Tabibi.. Burada öyle bir vaka geçiyordu; sonraları aynı mevzu üzerine yazılmış ne hikâyeler, ne havadisler okudum. Kafamda bir gayri tabiilik hissetmiyor değilim ama buna ikide bir yaptıkları iğneler de sebep olabilir. Beni sersem halde tutuyorlar. Bir müddet iyileşecekmişim gibi gösterip tekrar hasta edebilirler; yeni ilaçlarla hepsi mümkündür. Rusya'da ilaçlar kullanarak masumlara cinayetler itiraf ettirmiyorlar mı? İşte, kovuktan çıkan Abdullah kutusunu şimdi, gözümün önünde duruyormuşcasına görüyorum, krokiyi de!

Son hükmü verdim:

"Buradan çıkmalıyım; kurtuluş ve şifa yolu o!"

Etrafımı bu maksatla tetkike koyuldum; lakin Madam Salha'yı şüphelendirmemek için vaktiyle yaptığım seyahatleri anlatıyorum; bir zaman muharrirliğe özenip yazdığım romanım hakkında izahat veriyorum. Birdenbire sordum:

"Epeyce oluyor, bir gece kadın feryatlarıyla uyanmıştım. Rüya ve kâbus değildi; muhakkak bir kadın işkence ediliyormuşcasına haykırıyordu. Siz de orada idiniz. İşitmediniz mi? Hatırlamıyor musunuz?"

"Evet, yan odalardan birindeki hasta kadın kriz geçirmişti. Aldanmıyorsunuz; hakikaten bağırıp çağırmıştı."

"Ne oldu bu kadın?"

"İyileşti. Basit bir sinir buhranıydı; çoktan evine döndü."

"Fakat ses bana yabancı gelmemişti, Nihan'ınkine benziyordu," diyecektim, sustum, ihtiyatlı davranmak, bahçe gezintilerine ara verecek sözlerden ve hallerden sakınmak icap ediyordu.

Filvaki ne fazla hasta, ne de iyileşmiş görünmeyerek hareketlerimi ustaca ayarlamak mecburiyetinde idim. Yuttuğum sözün yerine şöyle dedim:

"Memnun oldum. Ben kadınlara karşı yufka yürekliyimdir; ağlamalarına, ıstırap çekmelerine dayanamam. Genç miydi?"

"Otuz yaşlarında bir esmer güzeliydi."

Ağzımdan istemeyerek kaçtı:

"Ama sesi sarışındı... Kızıl desem daha doğru!"

"Anlamadım!"

Gülümseyerek izah ediyorum, gafımı düzeltiyorum:

"Seslerde de renk tasavvur edilebilir; nitekim bir Fransız şairi harflerin de renkli olduğunu söylerdi. Böyle düşünmek bir akıl muvazenesizliği değil, muhayyile ve hislilik kuvvetinden ileri gelen bir düşünüş ve duyuş hususiyetidir. Mesela siz buğday renkli, kumral hanımsınız; sesiniz ten renginize uygun, istisnası pek azdır. Doktor koyu esmer, sesi de öyle. Hasta kadın muhakkak kızıl saçlı idi, çilleri de vardı. Benim üzerimde sesinin bıraktığı tesir bu!"

"Unutmuşum; başka hastalara karıştırıyorum. Günde kaç türlüsünü görüyoruz. Belki de kadın kızıl saçlı, çilli idi."

Madam Salha öyle söyledi ama inanarak değil; vaziyeti idare etmek, bir hasta ile lüzumsuz yere münakaşa çıkarmamak için! Şüphem yok; sözlerimi az sonra doktora tekrar edecektir:

"Sesler renk buluyor ve hâlâ eskisi gibi, saçları kızıla çalan kadını düşünüyor. Zavallının halini beğenmiyorum," diyecektir. Hastabakıcının şebekeye dahil olmaması ihtimali daha kuvvetli. Zaten doktorun deminki sözlerinden şu an-

laşılıyor; hastaneden çıkarsalar bile beni buralarda tutmayacaklar, hemen memleketime yahut başka bir yere gönderecekler. Sebebini anlamak kolay; define bahsini açmamdan korkuyorlar; bütün izlerin silinmesi için zamana ihtiyaçları var. İşte böyle olunca Nihan'ı söylettikten sonra çoktan uzaklaştırmışlar, belki de büsbütün, ebediyen susturmuşlardır.

"Sırrı ifşa etmediyse ne yapmışlardır? Deli damgasını vurarak onu da şu bina içinde alıkoymaları, başka ihtimalle bir yere kapamış olmaları mümkündür. Ya uyuşmuşlarsa?"

Öfkemden haykırdım. Madam Salha telaşa düştü ve uzakça bir mesafeden bizi takip eden bir hademeye -ki gardiyan demek daha doğru olur- seslendi.

Demek ki azılı bir deli imişim gibi etrafımda ihtiyat tedbirleri alınmaktadır. Acaba hakikaten öyle miyim? Kendime hâkim oluyorum, diyorum ki:

"Azizim madam Salha! Ne sebeple bağırdığımı size izah edeyim."

"Bağırmadınız ki... kumandan."

"Ya!"

Başka bir şey söyleyemedim. Artık şüphem kalmadı: ben hastayım. Hasta olduğum muhakkak. Ancak bu hastalığa definenin varlığını öğrendikten sonra, o yüzden mi tutuldum, fazla heyecan ve sevinçten yahut elime geçirememek endişesinden mi? Yoksa define hastalığın eseri, kendi icadım mı?

Şimdi hatırlıyorum; yağmurlar başladığı sırada bir acayiplik hissetmekte idim. Hatta bunu "spleen" kelimesiyle yumuşatmaya çalışıyordum; geceleri uyuyamıyordum; müthiş bir can sıkıntısı çekiyordum. Baş ağrıları, iştahsızlık, kararsızlık gibi başka alametler de yok muydu?

Fakat bunlar kuş uçmaz kervan geçmez bir çiftlik binasına kapanıp yaşamaktan da ileri gelebilirdi; tek can yoldaşım Davut Ağa idi. Basit bir insan... Nat Pinkerton serisini okuyup en ufak bir hadiseden kuşkulanan, cinayet izleri sezmeye çalışan kâhyam son günlerde eline Define Adası tercümesi geçirmişti; aklı fikri definelerde idi.

Kendisini de eşkıyalığa çıktığı gençlik devrinde define aradığını söylemişti. Doğduğu yer olan Kurtköyü civarında Aydos tepesinde güya Cenevizler zamanından kalma bir define bulunduğunu işitmiş, iki arkadaşıyla bu hazineyi keşfe çalışmıştı. Nihayet bulmuşlardı da... Lakin sadece kırık küpleri! Başkaları daha atik davranmışlar, altınları götürmüşlerdi.

Acaba o hikâyelerin tesiri altında mı kalmıştım? Peki L'Orient gazetesi? Abdullah kutusunu da ismiyle, şekliyle ömrümde hiç görmediğim halde nasıl uydurabilirim?

"Bunda bir iş var," diye eski kanaatimi tekrarladım, hastaneden kurtulmadan doğruyu öğrenemeyeceğim. Bana kalırsa hatalarımın hakikate uygun olan tarafları var; hayal ile karışmaları da! Bütün mesele realiteyi sapık tahayyül ve tasavvur pürüzlerinden ayıklayıp meydana çıkarmak. Nihan'ı bulursam istediğim şey olur. Ah, şuradan bir kaçabilsem!

* * *

İşte bu da oldu.

Nasıl kaçtığımın tafsilatını icap ederse sonra veririm. Serbestim! Hastaneden epeyce uzakta, ikinci derecede işlek, asfaltlanmamış bir köy şosesi kenarındayım; boş bir otomobil gözlüyorum.

Bulunca nereye gideceğim? Hudutlardan geçmeme yarayacak evrakım yok, param da! Evvela para lazım, hatta bineceğim otomobilin ücretini bile veremem. Verecek olan birinin yanına gitmekliğim lazım. Kimdir bu adam?

Beyrut'ta indiğim Normandia Oteli kapıcısı aklıma geldi ama orada derhal yakalanırım. Çiftliğe hiç uğrayamam. Konsolosluğa başvurmak da tehlikeli.

Şafak sökmek üzere...

Tekrar yürümeye başladım; dört saattir yürümekteyim ama sevincimden takatsizlik duymuyorum. Yazlıkçılardan işi olanlar az sonra şehre inmek için arabalarıyla bu yoldan geçeceklerdir. Şu var ki Beyrut'da görünmem doğru değil. Köylere de girmemeliyim.

Şuuruma tamamıyla sahibim; muhakemem pek yerinde. Yerinde olduğunu aklımdan geçirdiklerimdeki berraklıktan anlamaktayım. Kimleri düşünmüyorum ki! Mesela bir gün Beyrut'ta karşılaştığım Nesibe Hanım'la kızı Manzume'yi de düşündüm; hani, vaktiyle Cihangir'deki evinde kumar oynadığımız hanımı ve şimdi Lübnanlı tüccar Abdüsselam'la evlendirdiği kızı... Adresini vermişti; o yaman Nesibe her işe yarar; beni mükemmelen gizler, para verdikten başka icabında her kapıya başvurur, kurtulmamı temin eder.

Hafızamı kurcalıyorum. Evi hangi mahallede, hangi sokakta, kaç numara idi?

"Tamam! Kantarî Caddesi 88 numara... Bu cadde Sanat Mektebi civarındadır. Elimle koymuş gibi bulabilirim," diye söylendim, ümit belirdi, sevinç içindeyim.

Fakat az sonra yeise kapıldım: mevsim yaz... Şehirde oturmazlar, ya Cebel'e çıkmışlar yahut İstanbul'a gitmişler-

dir. Zengin kocayı ele geçirirler de kan tere batmış halde Beyrut'ta pineklerler mi?

Karar alamadığımdan önümden geçen otomobile işaret veremedim; içinde bir kişilik boş yer olmasına rağmen! Gene kafamı zorluyorum, Nesibe'lerin telefon numarasını hatırlamaya çalışıyorum. İmkân yok bulamayacağım, bulamamaklığım gayet tabii: dört ay evvel bir defa yolda söylemişti. Kim hatırlayabilirdi?

"Bir defa uğrarım, yoksalar ve dağa çıkmışlarsa herhalde birinden adresini öğrenirim. Memleketlerine gitmişlerse otele bir girer, hemen geleceğimi, oda ayırmalarını söyleyerek kapıcıdan bir miktar para alır, şoföre öderim. Üst tarafını sonra düşünürüm."

Görüyorsunuz ki şuurumda en ufak bir aksaklık olmayan bir adam gibi muhakeme etmekteyim. Şunu da yapabilirim; çiftliğe gider, gizlediğim yerden ihtiyat[1] beş yüz liramı cebime koyar, gene hemen arabaya atlar, uzaklaşırım. Davut Ağa mâni olamaz. Birkaç dakikalık iş bu! Ferhan'dakiler henüz kaçtığımı duymamışlardır. Kaçtığımı söylemem, "döndüm, iyileştiğim için bıraktılar" derim.

Hangisini yapayım?

Önce Nesibe Hanım'ın evine gitmeyi münasip buluyorum. Oradan çiftliğe uzanmam kırk dakika sürer, ikisi nihayet bir buçuk saatlik iş. Hastanenin etrafa alarm vermesi, alakalıların harekete geçmesi bundan uzun sürer. Nesibe'yi tercih edişimin sebebi hiç iz bırakmadan saklanma imkânı.

Belki akıl muvazenesizliğine pek uymayan bir itirafta bulunacağım: İçimde bir his bana hem de bugün Nihan'la

---

1 ihtiyat: yedek

karşılaşacağımı müjdeliyor! Normal insanlarda rastlanan böyle bir sezişi aleyhimde tevil etmek[1] haksızlık olur.

Sabah serinliği, kır manzarası, hürriyetime -müddeti belli olmasa da- kavuşmak saadeti maddi ve manevi dinçliğimi boyunca arttırdığından yorgunluk duymadan yürümekteyim; şehre kadar inecek kuvvetteyim. Derken kendimi bir köy ağzında buldum ve henüz garajdan çıkmış, müşterisiz bir kira otomobili önümde! Fransızca sordum:

"Serbest misiniz?"

"Naam ya seydi! Lazım ıskarça?"

"Evet, ıskarça!"

O tabir Lübnan'da "dolmuş" manasına değildir; buralarda başka müşteri almadan tutulan araba manasına kullanılır. Halbuki Türkçede aynı tabir kalabalık ve sıkışmak demesidir; denizcilikte ise geminin pek sıkı istif halinde yükletilmiş olmasını anlatır; aslı italyancadır.

Gene Arap memleketlerinin bir kısmında arabacıya "sağ" ve "sol" u "yeminek", "şimalek" diye anlatırsınız da doğru gitmesini istediğiniz zaman "d" harfini azıcık "t" ye çevirerek ve şivesini değiştirerek:

"Togri!"

Yani "doğru" dersiniz. Ben de otomobile girince Beyrut'u işaret ederek aynı tabiri kullandım. Bizdekiler gibi burada taksilerin çoğu iyi marka, yepyeni adeta lüks arabalardır. Yokuş aşağı, dönemeçlerin birinden öbürüne çevrile çevrile, tatlı bir esneklikle deniz seviyesine inmekteyiz. Alçaldıkça hava değişiyor, ısınıyor, boğucu olmaya başlamak üzere... Ağustos ayı Beyrut'ta ve bütün sahil boyunca bunal-

1 tevil etmek: başka şekilde yorumlamak

tıcı geçer; Cebel'de ise doyum olmaz. Sıcağın beynime vurmasından korkuyorum.

Tek tük hurma ağaçlarının da yükseldiği frenkinciri dikenleriyle çevrili muz ağaçlarını arkada bırakarak şehre girince Nesibe Hanım'ın adresini şoföre söyledim, sol tarafa saptık, karakolların önünden geçerken terimi siler gibi yapıyor, mendilimle yüzümü örtüyordum.

Ne olur, ne olmaz!

Zaten terlemiyor değilim de... Kimi dar kimi geniş birtakım sokaklardan döne dolaşa Kantarî Caddesi'ne çıktık. Şoföre 88 numarayı ben gösterdim; durduk.

Bura evleri de bir nevi apartmanlar ama merdivenleri açıktadır. Hava ala ala etrafı görerek çıkar, gireceğiniz katın kapısını çalarsınız, kapıcı yoktur. Sabık kumarhaneci kadın acaba hangi katta oturuyor? Kime soracağım?

Otomobilimi beklettiğimi söylemeye hacet var mı?

İşi talihe bırakarak birinci katın ziline dokundum. Ev temizliği yapar kıyafette, başını tülbentle örtmüş, göğsü bağrı açık, tombalak bir kadın kapıyı araladı, Fransızca sordum:

"Tüccar Abdüsselam Efendi'nin evi burası mıdır?"

Yakışıklı bir erkek olduğumu söylemiştim; ayrıca Lübnan halkı turistlere alışmış, yabancı kadrini bilir, nazik insanlardır.

"Abdüsselam? Abdüsselam Yafi?"

"Evet Madam. Zannederim soyadı Yafi olacak, İstanbullu bir Türk hanımıyla evlidir."

"Siz de Türk müsünüz?"

"Türküm Madam... Ahbaplarıyım."

“Buyurunuz, giriniz, biraz dinleniniz. Zira Yafi’ler şehirde değil.”

“Cebel’de mi? Yoksa...”

“Yazlamaya Bikfaya’ya çıktılar. Fakat her pazartesi sıcak basmadan saat sekize doğru Madam Nesibe evine gelir, hava aldırır, biraz temizler, gene dağa döner.”

“Muhakkak gelir mi?”

“Şimdiye kadar hiç şaşmadı. Biz bu aile ile iyi görüşürüz. Buyursanıza!”

“Rahatsız etmekten çekiniyorum; biraz dolaşıp...”

“Öyle şey mi olur? Giriniz. Saat sekiz... Neredeyse gelir. Çekinmeyiniz, evde tek başıma değilim.”

“Şoföre gecikeceğimi, beklemesini söyleyim, dönerim.”

“Buradan sesleniriz.”

Nazik kadın, kıyafetine zerre kadar ehemmiyet vermeden sahanlığa çıktı. Korkuluktan eğildi ve Arapça:

“Ya şoför! Bekleyeceksin. Arabanı gölgeye çek!”

Emrini verdi; ilave etti.

“Şimdi sana şerbet yollarım.”

Lübnan’da yaz sabahları misafirlere şerbet ikram edilebilir, portakal yahut gül şerbeti... içinde bir parçacık buzla. Şerbetin ismi “şarap”tır; şaraba ise “nebid” denir, ilk geldiğim günlerde bir köy meyhanesine yolum düşmüştü, doğru söylediğime inanarak güya Arapça:

“Ene uşrup şarab!” demiştim, önüme gül şurubu getirmişlerdi.

Hem eve giriyorum, hem de bunları hatırlıyorum, gülümsüyorum. Nesibe’yi bulacağıma memnunum. Daha olmazsa şu dairede kalırım, saklanırım. Eski ahbabım -ahbap-

lığı bir ara epeyce ileri götürmüştük- bana bu müsaadeyi verir; belki kendisi de yanımda kalır.

Ev sahibesi beni güneş vurmayan bir odaya aldı; özür dileyerek ayrılırken dışarıya kulak vereceğini, "hanum" yani Nesibe gelince çağıracağını söyledi. Az sonra klasik şurup getirmişti. Getiren gene ev temizliği kıyafetinde taze bir hizmetçi kız idi. Bacaklarının dizlerine kadar meydanda, çorapsız, hatta terliksiz oluşundan mahcup değildi. Lübnan'da bu hallere alışılmıştır; bilhassa köylüler yazın o kıyafette dolaşırlar, sarnıç ve kuyulardan su çeker, testilerini doldurur, omuzlarına koyup dönerler.

Söz aramızda, körpe kız olgun hanımı kadar beni beğendi. Şurubumu içtiğim sırada gözleri -bu gözler ceylanınkiler munisliğinde iri, siyah, sert kirpikli, dalgın bakışlı idi- üzerimden ayrılmadı: göz göze geldiğimiz zaman yere çevrilmemişti, fütursuzca süzmesine devam etmişti.

Kızcağıza bakarken gene Nihan'ı hatırladım. O derece vuzuhla hatırladım, yüzünün hatlarını, ten ve göz renklerini, dudaklarını görür gibi oldum ki kendi kendime söylendim:

"Şayet sadece o yağmurlu gecede otomobilde bir defacık karşılaşsaydım hafızama kabil değil bu kadar mükemmel surette nakşolup kalmazdı. Benim başımdan geçenler birer hakikat: Nihan'la günlerce gecelerce beraber bulundum."

Ben onu düşünürken dışarıda bu memleketlere mahsus ötekiler define dalaveresi yüzünden yalan söylediler; ertesi sabah erkenden gittiğini ve bir daha görünmediğini iddia ettiler.

Bereket başka şahitlerim vardı: ona bankada rastlayan otel kapıcısı, konuştuğu banka memuru! Pek icap ederse bizi çiftlikten Beyrut'a götüren şoförü de bulabilirim. Otomobilden indiği sokağı, önünde durduğumuz binayı herhalde hatırlayacaktır; kızıl saçlı, çilli, fevkalade alımlı bir kadını unutmasına hiç imkân yok. İçim içime sığmıyor;

"Aksilik olur. Nesibe bugün gelmezse Bikfaya'ya gider, kendisini orada yakalarım. Allah vere de aşağıda bekleyen şoför daha fazla duramayacağını söyleyip parasını istemese!"

Ben onu düşünürken dışarıda bu memleketlere mahsus yüksek sesle coşkun iltifatlar, feryatlar işitildi; muhakkak Nesibe gelmişti... Evet onun sesi! Arapçayı öğrenivermiş, yerini benimsemiş, adeta şakıyor.

Odadan içeriye giren o... Boynuma sarılıyor. Gurbette böyle olur, muhabbet ve samimiyet termometresi daha az tanıdıklarınızdan, hatta sevmediklerinizden bile ummadık bir hararet kaparak hemen kırk dereceye fırlar; bir nevi hasret buhranı ve sayıklaması halini aldığı da olur.

"Hangi rüzgâr attı seni Nebil? Ne iyi ettin de aradın. Pek sevindim doğrusu... Gel yukarıya bizim kata çıkalım. Orası daha serindir," diyor; ben de kır düşmüş saçlarını okşuyorum:

"Aramaz olur muyum? Söz vermiştim. Epeyce geciktim ama geldim, işte! Kızın nasıl?"

"İyi diyelim iyi olsun."

Merdivenleri çıkarken izah ediyor:

"Hiçbir şeyi eksik değil ama kocasına ısınamadı. Aklı fikri İstanbul'a dönmekte... Cebel'de avunur dedik olmadı. Bereket Abdüsselam bir işi için İskenderiye'ye gitti, daha bir hafta kalacak. Kız nefes aldı."

Damadının seyahatte olması mükemmel bir haberdi. Burada yahut Bikfaya'da araya yabancı girmeden saklanabilirdim. Eve giren Nesibe hemen perdeleri ve pencereleri açtı, vantilatörü de... Kapalı havayı değiştirdi, sonra yanıma geldi. Fazla sokulganlığından hoşlanmadım ama idare etmek lazımdı; uysal davranıyordum.

"İstersen bir duş yap. Sana yeni bir atlet de veririm, gömleğini asalım kurusun. Zaten ben de bir su döküneceğim. Burada günde on defa yıkanmadan durulmuyor."

Öyle dedi ve gözümün önünde robunu başından sıyırıverdi. Vücudu, yüzünden taze kalmıştı, vücutların da yüzler gibi zeki, bön, çapkın, sevimli veya sevimsiz olanları vardır; bunlar güzellikleri yahut çirkinlikleri haricinde bazı ek kusur ve meziyetlerdir. Ancak kadında vücut ne olursa olsun erkeğe erkekçe arzular veren çehredir.

Nesibe'nin yarı çıplak vücuduna kayıtsız bakarken Nihan'ın vücudundan bir şeyler hatırlamak istedim. Onunkini de şimdi gözümün önünde duran sabık kumarhane sahibi kadınınki gibi -çiftlikte kaldığı zaman- gece ve gündüz, birkaç defa görmüştüm.

Hayır! Nedense hatırlayamıyorum; kendi kendime diyorum ki:

"Kızıl saçlı, çilli olduğuna göre bu vücudun sıcak beyaz renkte ve yer yeraltın sarısı tüylerle süslü olması icap eder. Neden iyice hatırıma gelmiyor? Hiç görmemişim sanki! Hatırımda tek iz yok."

Hamam tarafına doğru ağırlaşmış kalçalarını devire devire giden ev sahibine: "Hele su dökün gel de seninle ciddi

bir mesele konuşacağım," dedim, "fikir danışacağım, belki de yardımını isteyeceğim."

"Evleniyor musun, yoksa?"

Zaten geri dönmek ve o kıyafette bir müddet daha görünmek için vesile arıyordu; yanıma oturdu:

"Söyle, meraktan çatlayacağım. Sonra yıkanırım."

"Yıkan! Bir defa iş evlenmekle alakalı değil. Tamamıyla başka bir şey... Akla gelmez, havsala almaz şeylerden!."

Kollarından tuttum, hamam tarafına itiyorum. Yıkanmış olarak sabun kokuları içinde serin vücutla yanıma dönmeyi tercih ettiğinden sözümü dinledi. Vantilatörün önünden geçerken -galiba kasten o yolu tutmuştu- yeni icat naylon kombinezonunun etekleri çırpınıp havalandı. Ben gözlerimi kapadım.

Henüz kısa, fakat maceralı ömrümde dört beş kadına rastlamıştım ki teşebbüsü erkeğine yani bana bırakmamışlar, faal rolü kendi üzerlerine almışlardı. Onlardan mı daha devamlı bir iyi tesir muhafaza ediyorum, yoksa kadına yakışır tarzda menfi davranmış olanlardan mı?

Nesibe, kapısını açık bıraktığı hamamda şimdi duşun altına geçmiş, tazyikli suyun bana serin sonbahar sağanaklarını hatırlatan sesiyle arzular uyandırmaya çalışırken kendi sualime cevap veriyorum:

"Bu, bir kıvam ölçü meselesi: Müspet ile menfi arası, erkeği fazla yormadan, aynı zamanda işini pek kolaylaştırmadan hareket edenlerin yani isteklerini gizlememekle beraber can atar görünmeyenlerin hatıraları öbürünkünden daha tatlı, daha devamlı! Kadın sırnaşık olmamalıdır;

nefsine güvenen böylesinden hoşlanmaz; hoşlananlar maddi ve manevi kuvvetleri düşük; tembel erkeklerdir."

Bir çıngırak sesi işitildi. Nesibe'nin yıkanması bitmişti, sırtında beyaz bornozla göründü, dedi ki:

"Kapıya bakıver. Ben bu kıyafette gitmeyeyim. Acaba gelen kim? İnşallah damat değildir."

Değilmiş... Şoför daha fazla bekleyemeyeceğini söylüyor. Ona durmasını işaretle bildirdim, kadına soruyorum.

"Yanında paran var mı?"

"Var, Gelirken Abdüsselam'ın yazıhanesine uğramış, kâtipten üç yüz lira almıştım. Çantamda duruyor. Yetişir mi?"

Nesibe yaradılışta kadınlar her bakımdan cömert ve müsrif olurlar; ne parayı esirgerler, ne kendilerini! İkisi hakkında da hesaba akılları ermez. Hangisini olursa olsun, "harcamak" onlarda ruhi bir ihtiyaç ve keyiftir.

"Şimdilik şoföre vereceğim kadar lazım."

"Nereden geldin?"

"Cebel'den. Bilhamdun tarafından..."

Çantayı açıp bir "yirmi beş liralık" aldım. Buralarda pek pratik bir para olan 25 liralık evrakı nakdiye[1] de basılmıştır. Borcumu ödeyip geri döndüğüm zaman Nesibe'yi kanepeye uzanmış buldum; hâlâ bornozlu idi ama buna yarı sarılmış vaziyette! Aynı kanepeye, yanına iliştim, bir elimi sırtına dayadım; susuyorum.

"Ee, anlat bakalım, dedi, herhalde başından geçen vaka enteresan olacak."

"Tahmininden fazla. Ben bir yerden kaçıp geldim!"

"Bir kadın mı kapattı seni?"

1 evrakı nakdi: kâğıt para

"Belki işin içinde kadın da var. Polis arkamda!"

"Hapishaneden mi kaçtın yoksa?"

"Hayır aklına gelmeyecek bir yerden... Hapishaneden daha fena bir yer!"

"Öylesi olamaz."

"Olur: Tımarhane."

Çıplak kadın irkildi, kalkmak istedi. Sırtına dayalı duran elimle vücudunu bastırdım... Hem de lüzumsuz bir kuvvetle, inciltecek kadar! Demin tatlı arzularla dolu, sızlanan gözlerini şimdi korku bürümüştü. Güç hal ile:

"Şaka ediyorsun," diyebildi.

Gözleri, gözlerimin içine dalmış, hakikaten deli olup olmadığımı araştırıyor. Galiba deliliğimde karar kılmıştı ki tekrar kalkmaya yeltendi, kendisine sarıldım; bırakmıyorum; diyorum ki:

"Dört aydır tımarhanede idim; dün gece kaçabildim; sabaha kadar dağlarda dolaştım; sonra bir otomobil buldum, binip doğru senin yanına geldim. Beni saklayacaksın. Bütün zabıta kuvvetlerine çoktan alarm işareti verilmiştir. Fakat..."

Kollarımı gevşettim; sırtını hafif hafif okşuyorum:

"Fakat korkma güzelim! Deli değilim, aleyhimde bir tertip kuranların gadrine uğradım."

"Çiftliği elinden almak mı istiyorlar?"

"Evet... Çiftliği ve çiftlikte gömülü bir..."

İleri vardığımı anlayıp susmuştum ama geç kalmıştım. Son sözlerimden bir derece ferahlayan Nesibe cümlemi kendiliğinden tamamladı:

"... Defineyi de ele geçirmek istiyorlar... Öyle mi?"

Başımla tasdik ettim. Kadın artık kalkmaya çalışmıyor; okşamalarımın altında uslu uslu düşünüyor.

"Hikâyem uzundur" diye devam ettim, "tafsilatı sonra, beni nerede saklayacağını kararlaştırınca anlatırım. Bu evde mi kalacağız, Bikfaya'ya mı gideceğiz?"

Hem bunu soruyorum, hem omuz başından öpüyorum. Sezdirmek istiyorum ki saklamaya razı olursa kendisine karşı muhabbetli davranacağım, günlerimiz arzusuna uygun geçecek.

"Kızım dağda yalnız başına kalamaz; üçümüz bir arada bulunmaya mecburuz."

"Keyfimizce yaşamamıza mâni olur; baş başa olmamızı tercih ederim. Yahut mesela ben şurada kalırım, sen her gün veya günaşırı gündüzleri gelirsin. Şaka değil Nesibe! İşin ucunda milyonlar var! Şansın yardım etti de vukuat seni aramıza kattı. Esasen talih yüzüne gülmeye başlamış; Manzume'ye zengin bir koca buldun, rahata kavuştun. Bu sefer yalnız rahata değil, bir servete kavuşacaksın. Zira sana hissemden dörtte birini vereceğim."

"Başka hissedar var mı?"

"Var... Bir tek kişi..."

"Elinize kaç bin lira kadar geçecek?"

Birden cevap veremedim; merakla yüzüme bakıyor. Maceracı bir hilkatte[1] yaratıldığı için define bahsi hoşuna gitti, şimdiden kafası tam süratle işliyor.

"Kaç bin lira mı? Bir defa şu lira lafını bırak! 'Kaç bin altın?' diye sorman lazım."

"Sorayım: kaç bin altın?"

---

1 hilkat: huy, yaradılış

"Kaç yüz bin diyebilirsin; çekinme!"

Nesibe akıl hastası olduğuma bir daha hükmetti, gene korktu.

"Merak etme şekerim, aklım başımda, mübalağa bile etmiyorum. Yalnız benim hisseme yüz elli bin Osmanlı altını düşüyor. Ağırlığı bir tondan fazladır! Dörtte birini sen alacaksın, yani iki yüz elli küsur kilosunu! Bu günlerde tartıldın mı?"

"Yetmiş sekiz kilo gelmiştim, geçen gün..."

"O halde aşağı yukarı senden üç defa ağır çeken bir altın yükü eder bu! Mamafih o kadar göstermiyorsun."

"Boyluyum da ondan..."

"Endamını muhafaza etmişsin, etin de sert kalmış, dipdiri!"

Kanaatimi tasdik etsin diye kalçalarına vuruyorum; baldırlarını da yokluyorum. Söylediğim gibi değil ama muhakkak ki fazla gevşeme yok. Kızı herhalde pek güzel olacak... Zaten yolda rastladığım gün gıyabında bir sürü methetmişti. Her ana, kızını az veya çok muhakkak över. Meşrepçe hafif olanların övmeleri kendilerinin devamını takdim edermişcesine sinirime dokunur.

Size demin kapıldığım çok acayip bir arzumu ifşa etmeliyim. Evvela gizlemek istemiştim, korkunç bir şeydi. Söylemesem içimde ukde olacak: az evvel Nesibe'ye kanepe üstünde sarıldığım zaman kollarımın istemediğim halde kenetlendiğini anlamıştım. Kendisine karşı hiçbir kin, bir arzu beslememekle beraber, hatta yardımına muhtaç bulunmama rağmen bu, kumar ve sefahatle yıpranmış, sefil erkekler

artığı, binbir kirli iz taşıyan yarı çıplak hayasız vücudun yaşamakta devam etmesini lüzumsuz bulmuştum.

Bereket ancak bir an için öyle düşünmüş, hemen kendimi toplamış, üstelik merhamet bile duymuştum. Peki, kafamdan bu fikir geçti diye aklımdan şüphe etmek mi icap eder? Hangimiz ara sıra aynı düşünce ve hislere kapılmayız? Murdar, sakat bir dilenciye hem acırız, hem de yaşamasının lüzumsuzluğuna inanır, bir çirkinliğin ortadan kalkmasını isteriz.

Ben de şu kadına karşı bir lahza -belki ifrata düşerek- ona yakın bir şey duydum; hata ettiğimi anladım, kendimi değiştirebildim; "sabit fikir" denilemez böylesine!

Manzume'yi düşünürken birdenbire Nihan'ı hatırladım. Lakırdısını açmadan, Nesibe'ye uzun uzun bahsetmeden nasıl duracağım? Defineyi ifşa hata idi; kadını anlatmaktan bir şey çıkmaz, olan oldu bir kere!..

"Sen Beyrut ve civarında kızıl saçlı, gözlerinin altı şakaklarına doğru çilli, beyaz tenli, çok alımlı bir kadına rastladın mı hiç?"

"Bilmem... Hele bir düşüneyim. Uzun boylu mu bu kadın?"

Boyunu gözümün önüne getiremediğimden cevabım müphem:

"İkisi arası... Uzun görünen orta boylulardan galiba..."

"Zayıf mı, dolgunca mı?"

"Sana kızıl saçlı çilli olduğunu söyledim. Bu renkte pek çok insan yoktur ki, boyunu, bosunu, şusunu busunu soruyorsun."

"Sormamın sebebi var da ondan! Bikfaya'da kızıl saçlı, etine dolgun, endamı yerinde bir kadın görüyorum.

"Yüzü çok mu çilli?"

"Zannederim çilli. Gündüzleri rastlamadığımdan fazla bir şey söyleyemem ama saçlarının kızıla çaldığı muhakkak. Ecnebi olmalı... Yanındaki erkek de yabancı. Otelde kalıyorlar."

"Hangi lisanda konuştuklarına dikkat etmedin mi?"

"Aklıma gelmedi. Sen bunları bırak da işi düşünelim, yani nerede saklanacağını kararlaştıralım. Ben deminden beri onu halletmekle meşgulüm. Dinle: Aşağı katta ilk girdiğin ev yok mu? Orası bir pansiyondur. Sahibi Madam, kira ile möbleli oda verir."

"Beni başından atıyor musun?"

"Saçma söyleme! Damadım dönünce evinde bir erkeğin kalmış olmasına kızar. Sen resmen aşağıda oda tutmuş görünürsün. Lakin gün aşırı burada buluşur, birlikte vakit geçiririz. Madam Mübarek pişkin, uysaldır; gevezeliği sevmez."

"Sokağa çıkmamamdan şüphelenmez mi?"

"Onu da düşündüm: çıkar görünür, bir müddet bizim evde kalır, dönersin. Sana anahtar vereceğim. Geceleri bile bize gelebilirsin."

"Fena fikir değil. Aklınla yaşa Nesibe! Yamansın vallahi!"

Artık lafla iktifa edemezdim,[1] takdir ve minnettarlığımı muhabbetle fiilî şekle sokmak gerekiyordu; zira beklediği bu idi. Bornozu üzerinden çektim, bir kolu sıyrıldı; sıra ötekine geldi.

Aksiliğe bakınız ki tam o anda gözümün önünde doktor Mügerben tecessüm etmişti; zihnimden bu hayali silemiyor-

1 iktifa etmek: yetinmek

dum. Sanki kollarımın arasındaki Nesibe değil, o iri yarı, kalın esmer derili, sevimsiz herifti. Durgunluğumu tevil için dedim ki:

"Evvela aşağıda boş oda bulunup bulunmadığını öğrenelim. Sonra sana bir masala benzeyen define macerasını anlatacağım. Kızıl saçlı kadının oynadığı rol mühimdir."

Giyinmek üzere ayağa kalktı. Vücudunu örtmeye fazla ehemmiyet vermiyordu; arkasından baktım: varis başlangıcı mı, nedir, baldırlarındaki damarlar hem kabarık, hem de mavi bakkal mürekkebi renginde. Hatırlıyorum, sekiz sene kadar evvel bu damarlar görünmüyordu; bacakları azıcık sararmış eski fildişi satranç taşları gibi düzgün, ılık temaslı, pek biçimli idi; esasen bacaklarıyla meşhurdu.

"Sen giyinedur," dedim, "ben de soyunup bir duş yapayım. Ver şu bornozu!"

Pervasız çıkarıp uzattı. Oralı olmadım. Su dökünüp döndüğüm zaman Nesibe gitmişti. Koca evde yalnızdım, evin de yabancısı! Bir hoşnutsuzluk hissediyorum; kafamda bir şüphe uyanıyor:

"Sakın beni polise haber vermesin? Üç yüz bin altın gözüne pek fazla görünmüştür, hakikaten deli olduğuma inanmıştır," diyorum. Fakat muhakemem yerinde... İlave ediyorum...

"Öyle olsaydı kendisini sevdirmeye çabalamaz, derhal vesile bulur, yanımdan kaçar, evden çıkardı. Hayır! Sözlerime inandı, benden hem muhabbet, hem de servet bekliyor. Zaten bütün ömrü o iki hırs uğrunda boşuna harcandı; kalanı da harcamaya hazırdır.

Boş evde sere serpe dolaşıyorum; üzerimde çamaşır ve elbise namına bir şey yok. Odaları birer birer dikkatle teftiş ettim. Hepsi iyi döşenmiş, her şey temiz, kuşluk vaktinin sıcağına rağmen -kapalı kepenklerinden dolayı- bina loş ve serin. Daha doğrusu benim vücudum serin.

Manzume'nin yatak odasındayım. İyice görmek için elektrikleri yaktım. Karyolanın şiltelerini derlemişler, somyanın üstüne katlayıp koymuşlar. Yapılı olsaydı uzanacaktım; uyumaya muhtacım. Dalgın hareketlerde aynalı dolabın kapılarını açtım: Sıra sıra ipekli çoraplar asılı... Raflarda da gene ipekli çamaşırlar istif halinde duruyor.

Bilmiyorum neden? Elbiseleri de, çamaşırları da didiklemek istiyorum. Roplardan birini askıdan çektim. Bu, kısa kollu bir empirme... Evirip çeviriyorum. Koltuk altları terden azıcık renk değiştirmiş. Işığa tutup bakıyorum. Koklamak arzusunu yenemedim. Daha tuhafı şimdi Nesibe'yi arıyorum. Demin iltifat edemediğim ve mor damarlarından ürktüğüm anneyi aratan elimle tuttuğum şu empirme... Körpe kuzunun robu!

Bir taraftan da söyleniyorum:

"Nihan'ın elbiseleri nasıldı? İlk gecesi, üzerinde astragan yakalı ve gene astragan şeritlerle süslü bir manto vardı. Peki ertesi günü birlikte Beyrut'a inerken? Daha sonra çiftliğe döndüğü zaman? Bunları hatırlamıyorum. Herhalde ince kumaşlardan bir şeylerdi... Belki tayyör, yahut keten bir rop idi. Katiyen aklımda kalmamış, kalmamasının sebebi?

Karyolanın demir kenarlığına oturdum. Çıplak ve gülünç bir vaziyetteyim, vaziyetimi tuvaletin geniş aynasında görüyorum. Birdenbire gözlerimden bir yaştır boşandı; hıç-

kıra hıçkıra ağlamaya başladım. Hıçkırıklar arasında kesik kesik diyorum ki:

"Anladım artık... Meselenin ne olduğunu. Hastaneden kaçmamalıydım. Gene oraya dönmeliyim... Deli olduğuma şüphe yok... Bir deliyim ben!"

* * *

"Nebil ne oldu? Niçin ağlıyorsun?"

Başımı kaldırıp bakıyorum. Kapının eşiğinde duran Nesibe, çıplak bir adamın karyola demirine ilişmiş, iç çeke çeke ağlaması karşısında şaşkın. Azıcık da korkuyor ki odaya girmeye cesaret edemiyor.

İstif edilmiş şilteleri örten Amerikan bezini çektim, belime doladım. O zaman şuurumun yerinde olduğunu anladı, yanıma yaklaştı. Deminki sualleri tekrarlıyor. Dedim ki:

"Geri döneceğim, hastaneye! Zira hafızamın bir tarafı yalan söylüyor; bana olmayanları olmuş gibi gösteriyor. Hakikatle hayali birbirine karıştırıyorum."

"Yani define bir hayal mi?"

"Nasıl olur? Kutuyu kovuktan ben çıkardım; kroki hâlâ gözümün önünde; L'Orient gazetesinin 12 Kânunuevvel 1937 tarihli nüshasını da kendim okudum. Nihan'a gelince..."

"Bu da kim?"

"Bahsettiğim kızıl saçlı kadın! Definenin sırrını o biliyor. Dur sana Nihan'la nerede nasıl tanıştığımı hikâye edeyim. Daha doğrusu başımdan geçenleri olduğu gibi anlatayım. Kararını ver!"

"Odama gidelim; orası daha ferah, daha serin... Yatağıma da uzanırsın, birkaç damla validol da içireyim, sakinleşirsin."

İtiraz etmedim.

İlacı alıp kadıncağızın karyolasına yattım; pike örtüyü üzerime çektim. Yağmurlu geceden başladım, bildiğiniz otomobil sahnesini, hiçbir noktasını gizlemeden bütün tafsilatıyla, karşımdaki bir erkekmiş gibi açıkça canlandırmaya koyuldum. O sahne Nesibe'yi heyecan içinde bıraktı. Hatta bazı cihetlerini; daha iyi canlandırmam için suallere boğdu. Fikrini de söyledi:

"Bunlar tamamıyla hakikat! Anlatışından, vakaların canlılığından belli!"

"Ben de öyle sanıyorum. Fakat ötesi?"

"Dinleyeyim de ne düşündüğümü söylerim."

Yağmurlu gecenin ertesi günü kümbet ziyaretini, Beyrut'a kaçışımı, otele gönderdiği mektupları, çiftliğe ikinci gelişini de anlattım.

"Hepsi olur şeyler... Aksaklık yok,"

"Evet ama giydiği elbiseleri hatırlamıyorum."

"Erkekler o hususta dikkatsizdirler."

Cesaret bulduğum için hikâyemin define faslına güvenerek girdim. Nesibe bu kısımda da akıl ve mantık dışı bir nokta bulmadığı gibi hele L'Orient gazetesinin neşriyatını öğrendikten sonra işin ciddiliğine tamamıyla inandı.

"Hastaneye dönmeyeceksin," dedi, "sıhhattesin, doğru düşünüyorsun: Altınları ele geçirmek isteyenler seni oraya kapattılar; kapalı kaldığın müddet içinde de defineyi bulup çıkardılar. Altınlar çoktan uçmuştur Nebil!"

"Ya Nihan?"

"Hepsini idare eden kızıl saçlı kadındır. Asıl düşman o!"

"Beni seviyordu... Aldanmama imkân yok! Nihan'ı işkence ile söylettiler, sonra vücudunu ortadan kaldırdılar."

"Yanıldığın nokta bu işte! İki şebeke değil, bir tek şebeke vardır; reisleri de Nihan ismini verdiğin düzenbaz kadındır. Limonata yapayım da içelim; hararet bastı beni... Altınların üzerine içmiş oluruz."

"Öç almasını bilirim. Hele kendimi şu deli damgasından kurtarayım bir kere! Çiftliği hemen muvazaa[1] suretiyle satarım. Malum ya, mallar blokedir. Dünyanın öbür ucunda olsa Nihan'ı elime geçiririm. Altınları kaybettiğime yanmıyorum. Aptal yerine konduğuma kızıyorum."

"Hayır, sevgiline inanıp sevilmediğini anladığından dolayı köpürüyorsun. Türkçesi sen kızıl saçlı kadına âşıksın yavrum! Şayet bulursan boğazına değil, ayaklarına kapanacaksın."

Nesibe limonatayı hazırlarken ben düşünceye daldım: Galiba dedikleri doğru idi. Nihan'ı delicesine seviyordum. Çete reisi de büyük bir ihtimalle bu kadındı; adamlarımı ve Metr Hâşim ile doktoru elde etmeye muvaffak olmuştu. Söyleniyorum:

"Ah Davut Ağa ah! Senden bunu beklemezdim. Herkesin ihanet etmesi mümkündü, Davut'tan öyle bir şey umulmazdı."

Odaya soğuk limonatalarla dönen Nesibe de mutfakta birtakım kararlar almış olmalıdır ki şöyle dedi:

---

1 muvazaa: danışıklı dövüş

"Sen burada kal, yat uyu, istirahat et! Ben azıcık bir şey yiyip hemen çiftliğe gideceğim, etrafı kolaçan edeceğim. Belki kâhyanı bulurum, İstanbul'dan yeni gelmiş bir tanıdığın gibi görünerek malumat edinmeye çalışırım. Aranıp aranmadığını da anlamış oluruz. İyi mi?"

"Mükemmel!"

"Sonrası var: Viskonsül ahbabımdır, hem şöyle böyle ahbap sanma... Bana âşıktır, yıllardan beri! Onun da ağzını arayacağım. Konsoloshane Medid'in elindedir; başkonsolos bu gibi işlerle meşgul olmaz! Büyük diplomat rolü oynar. İcap ederse Ankara'ya giderim. Polat Bilek yok mu? Hatırımı kırmaz, vaktiyle baş müşterimdi."

"O da kim?"

"Günün en mühim adamı... Bir dediği iki olmaz."

"Ankara bize nasıl yardım eder? Define işine karışmaz."

"Seni deli diye tımarhaneye tıkanların cezalandırılmasını ister. Hiç değilse buradan kaçmayanlardan öcümüzü alırız; kaçanları da başka memleketlerde takip ettiririz. Sözümüz her yerde geçiyor, şimdi..."

Bildiğimden da yaman kadınmış, Nesibe! Çarçabuk hazırlandı, nihayet üç, dört saate kadar döneceğini söyleyerek evden çıktı. Çıkmadan önce, demin getirdiği paketleri açmış, yiyeceğimi hazırlamıştı; bir elli liralık bırakmayı da unutmamıştı. İşgüzar, becerikli mahluktu, vesselam.

Evde yalnız kalınca neler yaptığımı, dört saati nasıl geçirebileceğimi uzun uzun anlatmak lüzumsuz. Yattım, kalktım, hep Nihan'la meşgul oldum. Onun başkalarıyla birleşip benim aleyhime çalıştığını bir türlü kabul edemiyordum.

"Bugün, yarın bir yerde karşıma çıkacak, meselenin içyüzünü öğreneceğim. Muhakkak bana sadık kalmıştır. Öldürmedilerse tekrar buluşacağız, sevişmekte devam edeceğiz. Altınların uçması saadetimize mâni olamaz," diye söyleniyorum.

Saat dördü geçti, beşi buldu, altıya geliyordu, kapının anahtarla açıldığını duydum. Koridora koşuyorum; fakat kimseyi göremiyorum. Dışarıya bir adım atar atmaz -tıpkı çiftlikte olduğum gibi- kıskıvrak yakalandım.

İki kişi bir lahzada beni bir deli gömleği içine soktular. Üst tarafını hatırlamıyorum. Sadece şunu düşündüm.

"Nesibe de onlarla birleşti, ihanete uğradım!"

* * *

Hikâyemin bu yeni hadiseden evvel geçen faslını benden değil, Nesibe'nin ağzından dinleyeceksiniz. Günün birinde, dinleyip anlayacak hale geldikten sonra, yani şuuruma tekrar kavuşunca bana naklettiği şekliyle...

Evden çıkınca ilk rastladığım otomobile bindim. Beyrut öğle güneşi altında kavruluyordu. Bereket şehirden ve deniz kenarından çarçabuk uzaklaşarak yüksek dağlara tırmanmaya başladık, hava değişti. Artık rahat nefes alıyordum. Hele Aley'i geçip Ayn-ı Sofer ve Dar El Baydar'a kavuşunca -burası kışın kayak eğlenceleri tertip edilen bir tepedir- vücudum soğudu; kendimi Boğaziçi'nde bir yalı penceresine konmuş Göksu testisi gibi serin buldum. Serin düşünüyorum artık...

Bir saat sonra otomobil çiftliğin yoluna sapmıştı. Arabanın görünmesi üzerine binadan pos bıyıklı, iri yarı, sağlam yapılı bir yaşlı adam çıktı, yanında uzun boylu bir delikanlı vardı.

"Kâhyam Davut ile yanaşma Nezîr olacak bunlar!"

"Evet. Kâhyanın da, yanaşmasının da yüzleri gülmüyordu. Beni çekingen, hatta ürkek bir tavırla karşıladılar. Sordum:

Nebil Beyefendi buradalar mı?"

"Hayır efendim, seyahatte..."

"Vah vah! Doğruca İstanbul'dan geliyorum; bazı mühim evrak getirdim; ben teyzesinin kızıyım, sizi de gıyaben tanırım. Davut Ağa değil misiniz?"

Kâhya başıyla tasdik etti.

"Ne zaman dönecek acaba?"

"Bilmiyoruz."

"Bilmeniz lazım. Hem burada bir acayiplik hissediyorum. Yoksa fena bir şey mi oldu? Nebil rahatsız mı? Doğruyu söyleyin Davut Ağa! Ben onun en yakın akrabasıyım, çok sevdiği bir akraba... Zaten beş aydan beri mektup alamıyordum, üzüntüde idim. Gelişimin bir sebebi de bu!"

"İçeriye, avluya buyrunuz; size bir kahve yapalım. Azıcık dinleniniz."

Avluda gölgeye bir hasır koltuk getirdiler, oturdum, ilk kanaatim şu: Davut Ağa müteessirdir. Ya vicdan azabı çekiyor, yahut şebeke onu da aldatmış, efendisinin hastalığına inanıyor. Kahveyi içtim:

"Ee," dedim, "şimdi bana işin doğrusunu anlatınız. Anlatmazsanız konsolosa giderim. Gitmek sormak, hakikati öğrenmek hakkımdır."

"Size orada diyecekleri benim söyleyeceklerimden başka bir şey olamaz: Beyefendi hastanede yatıyor, dört buçuk aydır."

"Hastalığı nedir?"

Davut Ağa önce cevap vermedi; sonra eliyle kendi başını işaret etti: gözlerinde derin bir keder okuyordum. Zavallı adam sana ihanet etmemişti, mükemmelen aldatılmıştı. Büyük bir heyecanla şunu söyledi:

"Daha fena bir şey oldu hanımefendi! Demin gelip çiftlikte aradılar; her tarafta arıyorlar; dün gece hastaneden kaçmış. Hekimler hayatına kastetmesinden korkuyorlar. Zira hastalığı kara sevda imiş, kara sevdaya tutulanlar..."

"Allah esirgesin! Bilirim, intihar ederler."

Kâhyanın gözleri doldu; ağlamayı erkekliğine yakıştıramadığı için yaşlarını iradesi sayesinde tuttu.

"Bir sebebi var mı?" diye sordum, "başından bir vaka mı geçti? Birini mi sevdi yoksa?"

"Anlayamadık, hanımefendi! İşin içine bir kadın karıştı ama sevmesine zaman kalmadı ki... Yüzünü ancak beş on dakika gördü... Gördüğü de şüpheli... Geceleyin yağmur altında, hem de karanlıkta rastlamıştı kadına!"

"Bir daha karşılaşmadılar mı?"

"Yoo! O sabahleyin gitti... Bey yukarıda yatıyordu."

"Peki, Nebil şehre inip kadınla buluşmuştur belki?"

"İmkânı yok. Zira buradan bir yere kımıldamadı. Ne Beyrut'a gitti, ne Şam'a... Çiftlikten dışarıya adımını atmadı vallahi! Üzerine bir durgunluk çökmüştü; boyuna düşünüyordu. Bir gün ne düşündüğünü sordum. Aldığım cevabı hiç beğenmedim: "Üç yüz bin Osmanlı altınını elime geçi-

rince nereye harcayacağım? Onu düşünüyorum." demişti. Sonra iş anlaşıldı. Avukatı Metr Hâşim'e gitmiş, bir define bulduğunu söylemiş, daha neler, neler! Avukatı da şüphelenmiş, yanına doktoru da alıp buraya geldiler. Bize bir şeyler sordu, hiç olmadık şeyleri! Beyimi yakalayıp hastaneye götürdüler. Bu, dediğim vaka dört buçuk aylık!"

"Kızıl saçlı kadın bulundu mu?"

"Saçlarının kızıl renkte olduğunu Nebil Bey söylüyor. O gece bir ara görmüştüm, sabahleyin de... Kumral saçlı idi! Hem siz onun kızıl saçlı olduğunu nereden tahmin ettiniz. Ben söylemedim. Yoksa?"

Kâhya çok zeki bir adam! Gözlerini gözlerimin içine dikti:

"Yoksa," dedi, "beyefendiyi gördünüz mü? O mu sizi buraya yolladı? Aman, şakaya gelmez! Saklandığı yeri herhalde biliyorsunuz, çabuk gidelim. Canına kıymasına meydan vermeden yetişmeliyiz! Doktor Mügerben'i, Metr Hâşim'i de bulalım. Nerede beyefendi?"

"Beyrut'ta, benim evimde."

"Bir dakika geç kalamayız. Haydi, otomobile binelim!"

Artık senin hasta olduğuna ben de inanmıştım; ne define, ne kızıl saçlı kadın, ne de Alman ve Ermeni şebekeleri, hiçbiri hakikatte mevcut değildi; hepsini bozuk şuurunla kafanla tertip etmiş, gerçek sanmıştın. Az sonra hastaneye uğrayıp vakayı anlattığım doktor Mügerben de öyle söyledi. Bereket tedavisi mümkün, yani şifası kabil olan bir hastalıkmış... Bazen uzun sürermiş ama behemehal[1] sonu iyilikte bitermiş; uzvî bir beyin hastalığı değilmiş."

1 behemehal: ne olursa olsun

"Ya, öyle mi? Memnun oldum. Hikâyeye geçelim."

"Metr Hâşim ve Kançılar Medid Bey'i de aldık; iki gardiyanı da! Üst tarafını biliyorsun; seni tekrar hastaneye götürdük."

"Bir ay daha yatırdınız."

"Evet ama sapasağlam çıktın. Bak, işte yine çiftlikte işlerinle meşgul oluyorsun, neşen yerinde..."

"Eh, fena değilim; yaşamaktan memnunum. Ancak şu var; uydurduğum vakalar arasında kızıl veya kumral saçlı bir kadının karıştığı, bu kadının hayal olmadığı muhakkak mı?"

"Evet... Bir gece öyle bir kadın çiftliğe gelmiş. Bindiği taksi yolda bozulduğu için..."

"Tamam! Sana şimdi sağlam kafa ile bir itirafta bulunacağım: Ben bu kadını seviyorum."

"Hayret edilecek şey..."

"Hem de ömrümde sevmediğim, sevemeyeceğim kadar sevmekteyim. Daha tuhaf bir itirafım var: Onun da beni aynı kuvvette sevdiğine inanıyorum."

"Peki, seviyorsa neden bir daha görünmedi? Sevdiği adamı aramıyor?"

"Kimbilir, belki onun başından da bir vaka geçmiştir, arayamayacak vaziyete düşmüştür. Bereket, bulunduğum yeri biliyor. Bir gün..."

"Muhakkak! Geleceğini hissettiğim için bekliyorum."

Bu konuşma Ekim sonu, Ferhan Çiftliği'nin incirleri altında bir akşamüstü oluyor. Hava serindir. Nesibe sırtına mantosunu almış, ben pardösüme bürünmüştük, Davut Ağa

içeride lüks lambasını yaktıktan sonra yanımıza geldi; kuru otların üzerine bağdaş kurup oturdu. O da hayatından memnun... Ağzındaki piposu keyfinin yerinde olduğuna işaret.

Şam - Beyrut asfaltında otomobillerin koşmalarını seyrediyoruz. Bu saatte, akşam basarken nedense bunlarda bir telaş sezeriz. Halbuki süratleri gündüzkünden fazla değildir; bize böyle görünüyorlar.

NETİCE

"Hava karardı," dedim, "artık okuyamıyorum. Zaten okuyacak bir şey de kalmadı Davut Ağa! Roman burada durdu, kâğıtları toplayalım."

Size şunu söyleyeyim ki mevsim sonbahar değildir; yanımızda Nesibe de yoktur; henüz ilkbahardayız. Zira başlangıçtan beri hakiki bir vaka diye takip ettiğiniz bu macera -yağmurlu gece otomobilde tanıştığımız, seviştiğimiz kadın hariç- tamamıyla hayal mahsulüdür.

Çiftlikte kadın gittikten sonra can sıkıntısından bunaldığım için o gecenin ertesi günü masanın başına geçmiş, şu romanı bir haftada yazmıştım. Polis ve macera romanlarına düşkün olan kâhyama incirlerin altında okudum. Şimdi fikrini soruyorum:

"Nasıl buldun?"

"Vallahi, beyim epeyce meraklı olmuş. Hani, dinlerken insanın inanacağı geliyor. Ama sonunu getirmemişsin; romanlar böyle bitmez. Eksik kalmış."

"Nasıl bittiğini istiyorsun?"

"Bilir miyim ben? Keşke define işi ile bağlasaydın; altınları bulsaydık, yata binip denizlere açılsaydık!"

"Nihan da beraber mi?"

"Eh, daha hoş olurdu. Kızıl saçlı değildi... Velakin güzel kadındı doğrusu."

"Ben defineden vazgeçmeye hazırım. Onu tekrar bulsam başka bir şey istemem. Gideli kaç gün oldu?"

"Bugün dokuzuncu gün, paşam."

"Gelmesi lazımdı. Zira o gece bir ara sizlerden gizli buluşmuştuk; ayrılırken nihayet bir hafta sonra Halep'ten döneceğini ve döner dönmez çiftliğe uğrayacağını söylemişti, söz vermişti. Muhakkak gelir."

"Halep'e ne yapmaya gitmişti?"

"Artist olduğu için bağlandığı ajans onu bu şehirde bir bara yollamıştı. Kontratı evvelki gün bitti; artık serbesttir.

"Ne millettendi kızcağız?"

"Cezayirli ile Fransız kırması... Anası Frenk, babası Müslüman imiş."

"Kendisi Müslüman sayılır; mademki baba Müslüman..."

"O cihetleri konuşmaya vakit bulamamıştık. Şu var ki kanı sıcak bir mahluktu, cana yakındı."

"Onlar gene Müslümanlığından gelir."

"Belki şimdiye kadar gördüğüm kadınların en tatlısıydı, aradığım ve bulamadığım gibiydi."

İçimi çektim. Asıl ismiyle -artık doğrusunu söylüyorum- Ravda gözümde tütüyor. Ravda bizim "bahçe" demektir; Araplar böyle söylerler. Yüksek sesle ismi tekrarlamak ihtiyacındaydım:

"Ravda! Ravda!"

Tam bu sırada kâhyam parmağını çiftliğin asfalttan ayrılan bozuk şosesine doğru uzattı; dedi ki:

"Bizim yola bir otomobil saptı! Metr Hâşim olmasın?

“Hayır, dedim. Ravda geliyordur; Ravda geldi!”

İkimiz de yerimizden fırladık, arabaya bakıyoruz, yaklaşıyor; içindekini seçmeye çalışıyoruz, alacakaranlıkta bir şey göremiyoruz. Hayır! Gördüm... Bir kadın şapkası bu... Bir kadın başı.

“O!” diye bağırdım; koşuyorum.

Araba önümüzde durdu. Kapıyı ben açtım; haykırdım:

“Ravda!”

Hiçbir ses bundan daha sevinçli olamazdı. Olurmuş! Zira ismimi söylerken onun sesi öyle bir titredi ki kolların kendiliğinden açıldı. Ravda kucağımda idi; “bahçe” yi kucaklamıştım; bir taraftan da Davut Ağa’ya muzaffer bir tavırla bakıyorum. Kâhyam, pos bıyıkları bu sefer memnunluğundan kabararak şöyle dedi:

“Roman fena bitmedi, beyim! Yeraltından hayır gelmedi ama yeryüzünün keyfini süreceğe benziyorsun.”

SON

Refik Halid Karay'ın Eserleri

Anı

1- Minelbab İlelmihrab
2- Bir Ömür Boyunca

Hikâye

1- Memleket Hikâyeleri
2- Gurbet Hikâyeleri ve Yeraltında Dünya Var
3- Memleket Hikâyeleri – Gençler İçin
4- Gurbet Hikâyeleri – Gençler İçin

Kronik

1- Bir Avuç Saçma
2- Bir İçim Su
3- İlk Adım
4- Makyajlı Kadın
5- Tanrı'ya Şikâyet
6- Üç Nesil Üç Hayat
7- Üç Nesil Üç Hayat – Gençler İçin

Mizah

1- Ago Paşa'nın Hatıratı
2- Ay Peşinde
3- Deli
4- Guguklu Saat
5- Kirpinin Dedikleri
6- Sakın Aldanma, İnanma, Kanma
7- Tanıdıklarım

Refik Halid Karay

Gurbet Hikâyeleri
Yeraltında Dünya Var

"İstanbul'dan bahsedecektik. Uzakta kalanlar için İstanbul'un kaldırımları bozuk değildir, sokaklarda çamur ve süprüntü yoktur; tramvaylarda ve vapurlarda azap çekilmez. Musluklardan Terkos yerine kevser akar, sersemletici lodos ılık bir buse, dişleyici poyrazı bir serin nefestir. Bilhassa çölde onu konuşurken hep beyaz yelkenlerin kayıp gittiği şurup renkli denizler, avize gibi şıkırdayan pınarlar, ağızlarından şekerleme kadar tatlı sözler dökülen kızlar görürsünüz."

Refik Halid Karay

Memleket Hikâ ... niteliğinde olan *Gurbet*
Hikâyeleri'nde ... u güçlü
kalemiyle resm ... deki
satırlarıyla gur ... ırak okura
taşıyor. *Yeraltı* ... ırları
dışında yaşaya ... rken, aşk,
yalnızlık ve ma ... ini işliyor.

ISBN 978-975-10-2981-2
9 789751 029812

